

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

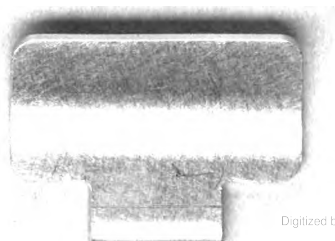
Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

NEDERLANDSCHE OOFTBOOMTEELT.

HANDBOER

VOOR DE

NEDERLANDSCHE OOFTBOOMTEELT;

DOOR

Theodorus
T. F. U I L K E N S,
Predikant te Wehe en Zuurdijk.

TE GRONINGEN, BIJ
J. OOMKENS. J. Zoon.

1850.

S'B 357
U5

V O O R R E D E .

Ik heb vermeend, mijnen landgenooten geen ondienst te doen, door hun dit werk aan te bieden. Het bevat eene uitvoerige behandeling van al datgene, wat maar eenigermate op de cultuur der inlandsche vruchtboomen betrekking heeft. Ik heb zoo veel mogelijk de verscheidenheden der verschillende vruchten opgegeven, zonder juist alle te hebben genoemd, nardien na het afdrukken van dit werk mij weder latere bekend werden, welke ik derhalve niet heb kunnen plaats en waarom ik mij heb voorbehouden, om, wanneer het getal zulks mogt vereischen, later een vervolg daarvan in het licht te geven.

M374943

Het uiteenzetten dier varieteiten was niet gemakkelijk en mogt ik onverhoopt hieromtrent enkele malen hebben misgetast dan maak ik de woorden van den grooten CASPAR BAUHINUS tot de mijne: » Quis enim posset in tanta malorum varietate nominumque pro cujuslibet regionis et rustici placito diversitate, et cum quotidie novo insisionis ingenio velut novae prodeant, sine errore ea recensere? »

Wehe,
Mei 1850.

DE SCHRIJVER.

I N H O U D.

I. *Appelboom.*

	bladz.
Geslachtskenmerk, beschrijving	1.
Herkomst, geschiedenis, voortkweeking	2.
Grond, standplaats	4.
Afstand, leiden en snoeijen	5.
Ziekte, inoogsting en bewaring	14.
Gebruik, hout, schrijvers, Griekenland, Carthago . .	15.
Rome, Frankrijk, België, Nederland, Engeland, Duitsch- land. Soorten en verscheidenheden	16.

II. *Pereboom.*

Geslachtskenmerk, beschrijving	54.
Herkomst, geschiedenis, voortkweeking	55.
Grond, standplaats, afstand, leiden en snoeijen . . .	57.
Ziekte	58.
Inoogsting en bewaring, gebruik, hout	59.
Soorten en verscheidenheden	60.
Sierboomen	109.

III. *Kweeboom.*

	bladz.
Geslachtskenmerk , beschrijving , herkomst , voortkweeking	110.
Grond , standplaats , afstand , leiden en snoeijen , ziekte , inoogsting en bewaring	112.
Gebruik , hout , soorten en verscheidenheden	113.
1. Portugesche kweeboom	113.
2. Gewone kweeboom	114.
3. Chinesche kweeboom	114.

IV. A. *Mispelboom.*

Geslachtskenmerk , beschrijving	114.
Herkomst , voortkweeking , grond , standplaats , afstand , leiden en snoeijen , ziekte	115.
Inoogsting en bewaring , gebruik , hout , soorten en ver- scheidenheden	116.

B. *Japansche Mispelboom.*

Beschrijving , herkomst , voortkweeking , grond , stand- plaats , afstand , leiden en snoeijen	117.

C. *Napelsche Mispelboom.*

Beschrijving , herkomst , voortkweeking , grond , stand- plaats , afstand , leiden en snoeijen , gebruik , ver- scheidenheden	118.

D. *Kanadasche Mispelboom.*

Beschrijving , herkomst , voortkweeking , grond , stand- plaats , afstand , leiden en snoeijen , gebruik	119.

E. *Ruigbladige Mispelboom.*

Beschrijving , herkomst , voortkweeking , sierboomen	120.

V. *Perzikboom.*

Geslachtskenmerk , beschrijving , herkomst , geschiedenis , voortkweeking	121.

Grond	123.
Standplaats, afstand	124.
Leiden en snoeijen	125.
Over de plaatsvervangng	141.
Heffings-middelen	142.
Ziekte	145.
Inoogsting en bewaring	147.
Gebruik, hout, soorten en verscheidenheden	148.
1. <i>Wollige vruchten.</i>	
A. Vleesch van den steen gaande.	
a. Groote bloemen	149.
Kogelvormige kliertjes	149.
Niervormige kliertjes	150.
Ongeklierd	151.
b. Middelmatige groote bloemen	152.
Kogelvormige kliertjes	152.
Niervormige kliertjes	153.
Ongeklierd	154.
c. Kleine bloemen	154.
Kogelvormige kliertjes	154.
B. Vleesch vast aan den steen.	
a. Groote bloemen	156.
Niervormige kliertjes	156.
b. Kleine bloemen	156.
Niervormige kliertjes	156.
2. <i>Gladde vruchten.</i>	
A. Vleesch van den steen gaande.	
a. Groote bloemen	157.
Niervormige kliertjes	157.
B. Vleesch vast aan den steen.	
a. Groote bloemen	158.
Niervormige kliertjes	158.
b. Kleine bloemen	158.
Niervormige kliertjes	158.

Verscheidenheden van 1848	15

VI. *Abrikozeboom.*

Geslachtskenmerk , beschrijving	15
Herkomst , geschiedenis , voortkweeking	16
Grond , standplaats , afstand	16
Leiden en snoeijen	16
Heffingsmiddelen , als potgewassen , ziekte , inoogsting en bewaring	16
Gebruik , hout , soorten en verscheidenheden	16

VII. A. *Pruimeboom.*

Geslachtskenmerk , beschrijving , herkomst , geschiedenis	16
Voortkweeking , grond	17
Standplaats , afstand , leiden en snoeijen	17
Heffingsmiddelen , als potgewassen , ziekte , inoogsting en bewaring	17
Gebruik , hout	17
Soorten en verscheidenheden	17

B. *Wilde Pruimeboom of sleetdoorn.*

Beschrijving	18
Herkomst , voortkweeking , gebruik , verscheidenheid	18

C. *Myrobolan-Pruim*

D. <i>Pruimeboom met bolvormige vruchten</i>	18

E. <i>Herfstpruim van Canada</i>	18

F. <i>Chicasau-Pruim</i>	18

Sierboomen	18

VIII. *Kerseboom.*

Geslachtskenmerk , beschrijving , herkomst , geschiede- nis	1

	bladz.
Voortkweeking	192.
Grond, standplaats	193.
Afstand, leiden en snoeijen	194.
Heffings-middelen, als potgewassen, ziekte	195.
Inoogsting en bewaring, gebruik, hout	196.
Soorten en verscheidenheden	197.
A. Gewone kers	197.
B. Krieken	201.
C. Spaansche kers	203.
D. Morel kers	205.
Sierboomen	206.

IX. *Kornoeljeboom.*

Geslachtskenmerk, beschrijving, herkomst	207.
Voortkweeking, grond, standplaats, afstand	208.
Leiden en snoeijen, inoogsting en bewaring, gebruik, hout, blad	209.
Soorten en verscheidenheden, sierboomen	210.

X. *Amandelboom.*

Geslachtskenmerk, beschrijving, herkomst, voortkwee- king	211.
Grond	212.
Standplaats, afstand, leiden en snoeijen	213.
Heffingsmiddelen, ziekte, inoogsting en bewaring, ge- bruik, hout	214.
Soorten en verscheidenheden	215.
A. Zoete amandelen	215.
1. Die, welke eene harde schaal hebben	215.
2. Die, welke eene zachte schaal hebben	216.
B. Bittere Amandelen	217.
Sierboomen	217.

XI. *Kastanjeboom.*

	blad
Geslachtskenmerk, beschrijving	21
Herkomst, geschiedenis, voortkweeking	21
Grond	22
Standplaats, afstand, snoeijen, inoogsting en bewaring	22
Gebruik, hout, soorten en verscheidenheden	22
1. A. <i>Groote Kastanjes</i>	22
Vrucht grooter, ronder en aangenamer, dan die der gewone kastanje	22
B. <i>Gewone Kastanjes</i>	22
2. <i>De chincapin of Amerikaansche Kastanjeboom</i>	22
Beschrijving	22
Herkomst, voortkweeking, grond, standplaats, afstand.	22
3. <i>De Pavia</i>	22
Beschrijving	22
Herkomst, voortkweeking, leiden en snoeijen	22
Sierboomen	22

XII. *Wal- of okkernotenboom.*

Geslachtskenmerk	22
Beschrijving, herkomst, geschiedenis, voortkweeking	22
Grond, standplaats	22
Afstand, leiden en snoeijen, ziekte, inoogsting en be- waring	23
Gebruik, hout	23
Bladeren, bolsters, soorten en verscheidenheden	23
1. <i>Veredelde Okkernotenboom</i>	23
2. <i>Okkernotenboom met Olijfvormige vruchten</i>	23
Herkomst	23
3. <i>Zwarte Okkernoten</i>	23
Herkomst	23
4. <i>Aschkleurige notenboom</i>	23

Herkomst	234.
5. <i>Japansche Notenboom</i>	235.
Herkomst, beschrijving, voortkweeking, grond en stand- plaats, Sierboomen	235.

XIII. *Hazelnotenboom, Hazelaar.*

Geslachtskenmerk, beschrijving, herkomst, voortkwee- king	236.
Grond, standplaats, afstand, leiden en snoeijen	237.
Ziekte, inoogsting en bewaring, gebruik, hout	238.
Soorten en verscheidenheden	239.
1. Gewone hazelaar	239.
Zwarte hazelaar	240.
Hazelaar met brandnetelblad	240.
Hazelaar met gesneden blad	240.
2. Groote roode hazelaar	240.
Herkomst	240.
3. Tros hazelaar	240.
4. Gesnuite hazelaar	241.
Herkomst	241.
5. Boomachtige hazelaar	241.
Herkomst	241.
6. Amerikaansche hazelaar	241.
7. Turksche hazelaar	241.

XIV. *Wijnstok.*

Geslachtskenmerk, beschrijving, herkomst, geschiedenis	242.
Voortkweeking	243.
Grond	247.
Standplaats	248.
Afstand, leiden en snoeijen	249.
Het snoeijen van den wijnstok	253.

	blaz
Wintersnoeiing	25
Zomersnoeiing	25
Volgens den schrijver der jaarboekjes FLOBA. Winter- snoeiing	25
Zomersnoeiing	26
Heffingsmiddelen.	26
Ziekte	26
Inoogsting en bewaring	26
Gebruik, hout	26
Soorten en verscheidenheden. Witte druiven	26
Blaauwe druiven	26
Bonte druiven, soorten en verscheidenheden	27
1. <i>Chasselas</i>	27
2. <i>Muskaat</i>	27
3. <i>Malvesie</i>	27
4. <i>Mansards</i>	27
5. <i>Tramin</i>	28
6. <i>Sylwains</i>	28
7. <i>Cibébes</i> (Langwerpige druiven)	28
8. <i>Guiaches en Duitschers</i>	28
Sierboomen	28

XV. *Moerbeziënboom.*

Geslachtskenmerk, beschrijving	28
Herkomst, geschiedenis	28
Voortkweeking	28
Grond	28
Standplaats, afstand, leiden en snoeijen, ziekte, in- oogsting en bewaring	28
Gebruik, hout	28
Bladeren, soorten en verscheidenheden. Witte- en Itali- aansche Moerbeziënboom	29

Witte Spaansche- zwarte- roode- en papier-moerbeziën-
boom. Herkomst 291.
Verscheidenheden, sierboomen 292.

XVI. *Aalbeziënboom.*

Beslachtskenmerk, beschrijving, herkomst, voortkweeking 293.
grond 294.
standplaats, afstand, leiden en snoeijen 295.
ziekte, inoogsting en bewaring, gebruik 296.
hout, soorten en verscheidenheden. Gewone aalbes . . 297.
zwarte aalbes. Beschrijving, herkomst, voortkweeking,
grond, standplaats, leiden en snoeijen, gebruik . . . 298.
oudgele aalbes. Herkomst. Kruisbeziënboom. Geslachts-
kenmerk 299.
beschrijving, herkomst, geschiedenis, voortkweeking,
grond, standplaats, afstand 300.
leiden en snoeijen, inoogsting en bewaring, gebruik,
hout 301.
soorten en verscheidenheden. Groene of gele vruchten 302.
roode of violetkleurige vruchten 303.
sierboomen. 304.

XVII. *Framboos.*

Beslachtskenmerk 304.
beschrijving, herkomst, voortkweeking, grond . . . 305.
standplaats, afstand, leiden en snoeijen 306.
Ziekte, inoogsting en bewaring, gebruik, soorten en ver-
scheidenheden 307.
Braambezie. Beschrijving 308.
Soorten en verscheidenheden, sierstruiken 309.

XVIII. *Berberis.*

	blad
Geslachtskenmerk, beschrijving, herkomst, voortkweeking, grond, standplaats	310
Afstand, leiden en snoeijen, ziekte, inoogsting en bewaring, gebruik, hout	311
Soorten en verscheidenheden, sierstruiken	312

VERBETERING.

Van bladz. 159 af is eene misvatting in het plaatsen der kapitale cijfers ontstaan, welke in deze inhoudsopgave verbeterd is. Men leze dáár boven **ABRIKOZEBOOM** in plaats van 4: VI, op bladz. 169 boven **PRUIMEBOOM VII**, en zoo vervolgens.

1.

APPELBOOM.

PYRUS MALUS.

Volgens LINNAEUS twintigmannig (icasandria) vijfwijvig (pentagynia).

Geslachtskenmerk.

Kelk vijfspelig, bloemschermen ongesteeld, bloemkrans vijfbladig, veeltijds rood, stijltjes aan den voet vereenigd, vrucht rondachtig, vleezig, wederzijds genaveld, vijfhoekig, veelzadig.

Beschrijving.

Wilde. Kort getakt en bogtig, blad klein, eenigzins gekar-
teld, bloei roodachtig, aangenaam riekende, vrucht wrang.

Tamme. Stam bijna overal even dik, tamelijk hoog, schors
ruw, blad middelmatig groot, rondom fijn gezaagd, bloem
wit of rozerood, vrucht vleezig, zuur of zoet van smaak.

Herkomst.

Hoewel een Europeisch gewas, zoo groeit deze boom in alle landen niet even welig, aangezien hij, om wel te tieren, eene gematigde, ja zelfs een weinig koude luchtstreek behoeft, te meer omdat zijn bloei, welke in de maand Mei ontluikt, geene groote hitte verduren kan. Van daar dat deze boom in *Italië*, *Spanje* en het zuiden van *Frankrijk* slechts middelmatige vruchten voortbrengt, terwijl dezelve in *Engeland*, ons *Vaderland* en andere *Noordelijke* gewesten steeds den overvloedigsten oogst oplevert.

Geschiedenis.

Het was **SEXTUS PAPIANUS**, die den eersten appelboom naar Rome overbragt, terwijl **APPIUS** het eerst een naar hem genoemden appel naar Italië medevoerde, welke heden ten dage nog onder den naam van *Apis-appel* bekend is.

Ten tijde van **CATO** kende men slechts 7 soorten van appelen, doch de Romeinen kenden er later, 29 soorten.

In de 13de eeuw kende men in Frankrijk slechts twee soorten van hand-appels, en in de 16de, ten tijde van **QUINTINIE**, 25, doch waarvan slechts 7 gezocht waren.

WREDDOW maakt gewag van 37, **KNOOP** van 129, **CHRIST** van 348, **SERRURIER** van 527 en **DIEL** van 700 soorten.

De *Calville* en *Reinette* zijn uit Frankrijk tot ons overgebragt, ons vaderland heeft de zoo voortreffelijke *Renetten* aangevuld, Engeland leverde de *Peppings* en Duitschland de *Winter Borstorfer*, de *roode Stetiner* en *Gravensteiner*.

Voortkweeking.

De appelboomen worden door zaad voortgekweekt, hetwelk ten allen tijde van de schoonste en meest voldragene vruchten

dient gewonnen te worden; doch naardien niet alle pitten hetzelfde gewas leveren, zoo handele men ook daaromtrent met omzigtigheid, opdat men zich in zijne verwachting aangaande den groei en de sterkte des booms niet te leur gesteld vinde.

De korrels, welke men ter voortkweeking dient te bezigen, zijn die van den *wilden appel*, bijaldien men het plantsoen zelf niet bekomen kan, van den *tafel- en pot-appel*, die van den *Doucin* en *Paradijs-appel*.

Heeft men het zaad ingezameld, dan late men het gedurende eenige uren in de opene lucht droogen, waarna men het op eene bedding zand legt, om het tot den zaaitijd te bewaren (*).

De beste tijd tot zaaijing is het voorjaar, en wel zoo vroeg mogelijk, als wanneer men de pitten in rijen van zes duimen afstand en ter diepte van eene duim zaait, waarna men het gezaaide met stroo dekt, om daardoor én de vorst af te weren én den grond voor uitdroogen te hoeden.

Komt het gewas op, dan zuime men met schoffelen, harken en wieden niet, tevens daar de planten uitdunnende, waar zij te dicht mogten staan, welke verrigtingen den groei zeer bevorderen zullen.

Na verloop van twee jaren brengt men de jonge boompjes uit de *zaadschool* naar de *plantschool* over, welke grond, even als die der eerste, welbewerkt, los, vruchtbaar en droog liggend moet zijn. Hier verblijven zij één, twee of meer jaren, naar gelang der geaardheid of van den vorm, welke men hun later wenschte te geven.

(*) Eene nieuwe wijze, om zich uit pitten stammen ter enting te verschaffen, wordt opgegeven in het *Tijdschrift van algemeene Kunsten en Wetenschappen*, onder redactie van T. F. UILKENS en M. D. TEENSTRA, jaargang 1848, No. 8, uitgegeven bij C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA te Groningen.

Zijn de jonge stammen tot oculeren of enten geschikt, dat is, hebben zij de dikte van een vinger, dan brengt men deze in de *entschool* over, alwaar zij op bedden en in rijen van drie of vier voet afstand geplant worden.

Het enten en oculeren der appelboomen geschiedt of boven aan den stam of op zes duimen van den grond, en kan op verschillende wijzen verrigt worden, terwijl de op deze wijze veredelde boomen, later op den noodigen afstand dienen verplant te worden (*).

Grond.

De appelboomen beminnen eenen lossen, zwaren, welbewerkten grond, zonder dat deze juist zeer diep behoeft omgespit te zijn, aangezien hunne wortels meer spreiden dan wel benedenwaarts gaan. In dorre zand-, zware klei- of krijtachtige gronden evenwel tieren zij slecht.

Ten einde den weligen groei te onderhouden, is het zeer aan te raden, den grond rondom de stammen jaarlijks oppervlakkig om te spitten, daar in het tegenovergestelde geval de wortels gevaar zouden loopen beschadigd te worden, en bovendien alle vier of vijf jaren de bovenste aardlaag door eene andere, met wel doorgeleggen koedong bereide, te doen vervangen. Ook kan men door het uitstrooijen van *keukenzout* rondom de stammen den groei der oofboomen zeer bevorderen.

Standplaats.

Tegen een te grooten aanval van winden beveiligd, is het tamelijk onverschillig, hoe de appelboomen geplant worden, naardien zij even welig op eene *noordelijke* als op eene *oos-*

(*) Over het vermenigvuldigen der vruchtboomen bij de Chinezen leze men *UIJKENS* en *TEENSTRA*, Tijdschrift, jaargang 1848, No. 8.

telijke en *westelijke* standplaats groeijen; een al te warme stand is evenwel nimmer aan te raden.

Afstand.

Hoogstamde kroonboomen, 25 tot 30 voet en somtijds meer, naar gelang de grond meer of minder krachtig, en de boom op eenen *wilden*, *veredelden wilden* of *pot-appelboom* geënt is. *Halfstamde kroonboomen*, *leiboomen*, die op zich zelve staan en zij, die tegen staketsels geplaatst zijn en op de *doucin* geënt waren, van 12 tot 25 voet; *Komboomen* van 10 tot 15 voet; *Pyramide-* en *Spinrokvormige* boomen van 6 tot 8 voet; *Struik-appels* en *bekervormige* boomen op 4 voeten.

Leiden en snoeijen.

Men kan aan de appelboomen alle vormen geven, welke men verlangt, mits men zich naar de geaardheid der entscheut en der stammen, waarop de enting of oculering heeft plaats gehad, schikke, moettende in allen gevalle de enten dier boomen, welker takken sterk gebogen worden, wel bevestigd zijn.

Men ente dus *hoogstamde Kroonboomen* (pot-appels) het liefst op *wilde* stammen uit zaad ontsproten, doch nimmer op die, welke zich uit den ouden tronk geworteld hebben, zijnde zulks gemakkelijk te onderkennen.

Halfstamde Kroonboomen (tafel-appels), *groote Spinrok*, *Pyramide* en *Komvormige boomen*, alsook *Leiboomen*, wier takken horizontaal loopen, dienen op *tafel-appelboomen*, eveneens als de vorigen gekweekt, geënt te worden.

Spinrok- en *Pyramidevormige boomen* van gewone grootte en die *Leiboomen*, wier takken later loodregt geleid worden, moeten op de *Doucin* geënt worden.

Struikboomen, *kleine Spinrok*, *Pyramidevormige* en *Leiboomen*

van drie tot vier voeten vlugt worden daarentegen op de *Paradijzen* geënt.

Hoedanig de geaardheid des gronds ook zij, ten allen tijde diene men zich de opgegevene wijzen ten nutte te maken, daar anders de verhouding der groeikracht en vruchtzetting dier aan den snoei zoo zeer onderworpenen boomen verbroken zal worden.

Leiboomen, b. v. op *wilde* of *pot-appelboomstammen* geënt, zullen slechts hout voortbrengen, tenzij de ouderdom, de sterke groeikracht verminderd hebbende, hen alsdan tot vruchtzetting dwingt. Plaatst men dezelve daarentegen op *Paradijzen*, dan zullen zij, welke moeite zich de tuintman ook geve, nimmer meer dan vier of vijf voeten vlugt erlangen, en dan ook nog eerst wanneer de grond bijzonder vruchtbaar is.

Hoogstamde Kroonboomen. Het daarstellen van deze boomen vereischt weinig kunst, naardien het alleen bestaat in het laten opschieten van de ent ter bekwamer hoogte, alle oogen of botten, welke eerder mogten ontluiken, wegnemende, waarna men de boomen hunne volle vrijheid geeft, slechts later die takken uitsnoeiende, welke of eene wanstaltige kroon mogten te weeg brengen, of de sappen der anderen te veel tot zich trekken.

Halfstamde Kroonboomen. De behandeling hiervan is volkomen aan die der *hoogstamde Kroonboomen* gelijk, hebbende de stammen hier evenwel slechts eene hoogte van drie tot vier voeten.

Leiboomen (tegen staketsels geplaatst). Indien de entscheut van drie, vier of vijf krachtige botten voorzien is, geschikt om zoo vele takjes voort te brengen, diene men dezelve te behouden, haar later op het vierde of vijfde oog inkortende, terwijl men, zoo dit het geval niet mogt zijn, de entscheut weder tot op zeven of acht duimen afsnoeit.

Men sla gedurende den groeitijd de ontwikkeling der jonge boompjes gade, alsdan alle slecht geplaatste knoppen (dezul-

ken, die of regt van voren of aan de achterzijde uitschieten) aftrekkende.

Hebben de jonge loten eene houtachtige zelfstandigheid aangenomen; dan buige men dezelve en bevestige men haar door middel van bindmat of twijgen tegen latwerk of enkele staken.

Wanneer nu de boomen min of meer de gedaante erlangd hebben, welke men verkiest, dan zorgte men, dat de hoofdtakken verlengd worden, alsmede voor het versterken der boven en beneden zijtakken, hetwelk bij krachtige boomen door het onderdrukken der knoppen voor den groeitijd bewerkstelligd kan worden, behoevende zwakke en traag groeiende boomen daarentegen eene sterke snoeiing, ten einde later krachtig hout te kunnen voortbrengen.

Het derde en vierde jaar handele men op dezelfde wijze, met dit onderscheid, dat men alsnu meerdere zijtakken tracht te erlangen, ten einde de boomen dien volledigen vorm te geven, welken zij behoeven.

Vertoonen er zich in dien tijd geene vruchtknoppen, dan snoeije men minder kort, en stake men inzonderheid aan de voorzijde het ontknoppen, naardien aldaar de vruchtbotten zich het eerst vertoonen.

Baat ook dit niet — hetwelk dikwerf met zulke boomen het geval is, die op eenen *veredelden wilden* of op de *Doucin* geënt zijn en voor de ontwikkeling van den groei kort gesnoeid waren, — dan snoeije men dergelijk plantsoen zoo weinig mogelijk en niet voor dat de bloeiknop ontluikt, terwijl eindelijk, zoo ook deze maatregel niet aan de verwachting mogt beantwoorden, men alle takken, na er alvorens de uiterste eindjes afgebroken te hebben, moet nederbuigen.

Maakt een der hoofdtakken zich door zijne sterken groei van de anderen meester, zoodat het te duchten staat, dat de boom wanstaltig wordt, dan ontbinde men deze, ten einde door buiging dien al te sterken groei te verminderen.

Zoo de standplaats windig is, bezige men bij voorkeur

laagstamde leiboomen, zijnde alsdan meer van de vrucht verzekerd.

Leiboomen (welke op zich zelve staan). Hieromtrent handele men op dezelfde wijze, doch met dit onderscheid, dat men de knoppen nu zoowel aan de achter- als voorzijde late blijven, slechts de kwalijk geplaatste uitbrekende.

Wil men dezelve laag houden, dat is ter hoogte van drie of vier voet, dan neme men twee in plaats van éénen hoofdtak, deze in de gedaante van eene V uitbreidende, en dezelve alzo bevestigende, tenzij de takken door hen gedurende twee of drie jaren sterk te snoeijen langzamerhand eenen dergelijken vorm verkregen hebben.

Leiboomen (hellende). Geene Leiboomen dekken zoo spoedig als de hellende; zij worden op dezelfde wijze als de gewone gevormd en op een afstand van zes tot acht voeten van elkander geplaatst.

Naardien de schuinsche stammen, wier kruinen naar het oosten moeten hellen, eene menigte takken voortbrengen, welke ook min of meer die rigting volgen, zoo dekken deze zeer spoedig en leveren een aangenaam gezigt op.

Vermeerderen de zijtakken zich evenwel te sterk of schaden zij elkanderen door kruising, dan neme men de overtolligen om den anderen weg, waardoor geene onaangename opening te weeg gebragt wordt.

Naardien deze boomen de takken, van zelf laag uitspreidende, weinig behoeven gesnoeid te worden, leveren zij spoediger dan de gewone Leiboomen vrucht, terwijl het eenige bezwaar, dat zich mogt opdoen, daarin bestaat, dat de takken, welke aan de *westzijde* ontspruiten en derhalve bijna loodregt zijn, te veel sappen zouden naar zich trekken, moettende men in dat geval handelen zoo als reeds vroeger opgegeven is.

Alle boomen tot leiders geschikt kunnen ook hiertoe gebezigd worden.

Schermvormige boomen. Deze gedaante voegt het best voor

boomen op stammen van *veredelde wilden* of *Paradijzen* geënt, welke men te dien einde tot eene behoorlijke hoogte late opschieten, daarna den groei of door het afknippen in de maand *Augustus*, of door het snoeijen in het voorjaar stuitende. Dit geschied zijnde, trachte men zoo veel mogelijk de ontwikkeling dier knoppen te bewerkstelligen, welke zich rondom den stam ter zelfder hoogte kranswijze bevinden, om later tot hoofdtakken te dienen.

Deze jonge loten bevestige men vervolgens op eenen evenwijdigen afstand tegen een hoepel, welke door staken ondersteund wordt, en wel zoo lang tot dat die takken de noodige zelfstandigheid verkregen hebben, om de gegevene rigting te kunnen behouden, zorgende men in vervolg van tijd, dat en de hoofdtakken verlengd worden en de zijtakken eene meerdere uitgebreidheid verkrijgen, steeds alle die knoppen wegnemende, welke tegen de bepaalde rigting inloopen.

Naarmate de kruin des booms in omvang wint, brenge men nieuwe hoepels aan, welke nogtans niet meer gelijk de eerste behoeven gestut te worden.

Alsnu beroove men den boom niet langer van die botten, welke zich op de bovenzijde der takken bevinden, maar men knijpe de jonge scheuten daarentegen op vier of vijf duimen af, naardien men vruchttakjes behoeft, om het aangename met het nuttige te paren; doch nimmer dulde men, dat de takken in vervolg van tijd regtstandig opschieten, daar deze zich later van den geheelen boom zouden meester maken.

Spinrokvormige boomen. Deze vorm, welke de meest gezochte is en veeltijds met den *Pyramidevorm* verward wordt, behoeft in den beginne veel oplettendheid, want zoo men in het eerst niet wel slaagt, is het ondoenlijk, de door verzuim of onwetendheid veroorzaakte gebreken later te herstellen.

De boomen, welke men te dien einde bezigen wil, moeten op drie of vier voeten van den grond geënt zijn, eenen regten sterken stam hebben en van de noodige takken, inzon-

derheid van onderen, voorzien zijn, wordende alle knoppen steeds daar weggenomen, waar zij later den vorm zouden ont-sieren.

Zijn de takken krachtig, dan snoeije men dezelve tot op zeven of acht botten van den eindknop gerekend, om zoo doende nieuwe loten te erlangen, die van het eerste jaar kort afsnijdende, om daardoor hunne kracht nog meer te versterken. Is de boom traag in het voortbrengen van nieuw hout, dan neme men de eindknoppen der takken weg, om daardoor den groei van dezelve te bevorderen.

Niet zelden gebeurt het, dat sommige takken eene misvormde gedaante aannemen en, aangezien allen evenwijdig en beurtelings dienen geplaatst te zijn en kranswijze uit den stam voortkomen, zoo trachte men dergelijke misvormingen door het wegnemen der kwalijk geplaatste botten te verbinderen of te herstellen door den tak tot op een regtschen knop af te snoeijen, wanneer zij links groeit, en tot op eenen linkschen, wanneer hij te veel naar de regter zijde mogt overhellen. Groeit de tak te veel benedenwaarts, men snoeije denzelven tot op eene bovenwaarts aanwezige bot af, of te veel naar boven dan tot op een oog, dat aan de onderzijde uitspruit.

Op eene lage vochtige standplaats zullen de onderste takken van eenen dusdanig gevormden boom, wegens den schadelijken invloed des gronds, veeltijds kwijnen en mossen, terwijl men alsdan wel gedwongen is, die takken weg te nemen en dezelve hooger op stam te brengen.

Zoo dergelijke boomen door eene te sterke groeikracht traag in het vruchtgeven mogten zijn, dan late men de onderste takken meerdere vrijheid, terwijl de vruchten, langs dien weg verkregen, oneindig smakelijker zullen worden, dan nu de vrije lucht en de invloed der zon gehietende.

Pyramidvormige boomen. Deze worden op dezelfde wijze als de *Spinrokvormige boomen* behandeld, bestaande het verschil alleen daarin, dat bij dezen vorm de onderste takken

het verste spreiden en eene meer horizontale rigting hebben, de anderen regelmatig naar den kruin korter wordende, terwijl die der *Spinrokvormige boomen* meer regtstandig opschieten en het midden der takken het verst van den stam verwijderd hebben, welke vervolgens zoo wel van onderen als van boven puntig toelopen, waardoor de gedaante van eene kluw of spinrok wordt te weeg gebragt.

Komvormige boomen. Hiertoe bezige men zulke boomen, wier takken zoo laag mogelijk uit den stam voortkomen, welke hoofdtakken men vervolgens opwaarts leidt en rondom eenige hoepels evenwijdig vasthecht.

Inzonderheid bevestige men aan deze hoepels de zijtakken, opdat zij gezamenlijk eenen boom mogen daarstellen, welke van binnen komswijze uitgehold is, moetende men wel zorg dragen, dat alle vruchtakjes van binnen zoowel van als van buiten be waard blijven, alle knoppen daarentegen zorgvuldig wegnemende, wier scheuten den boom van binnen zouden vullen.

Geen vorm is evenwel zoo nadeelig als deze, naardien en de sterke en de aanhoudende snoeiing de boomen te veel van hunne vruchtknoppen berooven, en de vruchten zelve aan de binnenzijde nimmer de geur en de rijpheid erlangen zullen, welke die aan de buitenzijde geplaatst kunnen verkrijgen.

Bekervormige boomen. Kleine boompjes, op den *Paradijsstruik* geënt ter hoogte van drie of vier voet, zijn voor dezen vorm, welke veel met den komboom verward wordt, het geschiktste, en worden dan op dezelfde wijze als de Komvormige boomen behandeld; doch naardien het wegens de onregelmatige uitbotting moeilijk is, hun den noodigen vorm te geven, zoo binde men de takken zorgvuldig tegen aangebragte hoepels, de boomen van binnen steeds bol houdende.

Geven deze boomen het tweede jaar vrucht, dan onderhoude men de snoeiing, doch schieten zij daarentegen in het hout, dan late men hun gedurende een jaar den vrijen loop,

slechts de einden der takjes in de maand *Mei* afbreken de.

Struik- of Dwergboomen. Deze boompjes, die door de erping van vruchtdragende loten op *Paradijzen* of *Doorns* verkregen worden, bereiken slechts eene hoogte van drie tot vier voeten; zij behoeven niet kort onder snoei gehouden te worden, en spreiden hunne takjes even als de kroonboomen naar alle zijden uit.

Het zijn inzonderheid de Chinezen, welke de kunst verstaan om de boomen alle vormen te geven, welke hun goed dunkt en die de groeikracht op eene waarlijk verwonderlijke wijze weten te bevorderen of te beperken.

Vruchtboomen in potten. Ten einde de vruchtboomen op deze wijze te kweeken, trachte men ligte, wel doorvoede tuinaarde te bekomen, wier gemis nochtans verholpen kan worden door het bijeenbrengen van den grond, welke door de molle in de landen wordt opgewroet; iets, hetwelk gewoonlijk in de maanden *Julij* en *Augustus* plaats heeft. Deze aarde nabevochtige men met water, waarin koemest is opgelost, terwijl, wanneer dezelve weder een weinig bedroogd is, men een $\frac{1}{8}$ gedeelte zand onder mengt.

Dezen hoop stelle men vervolgens aan de buitenlucht bloot denzelfden van tijd tot tijd omwerkende tot aan den winter als wanneer men dien grond dan in eenen kelder plaatst.

In *November* of, indien het jaargetijde zulks toelaat, in de maand *December* trachte men jonge *Amandel*, *Pruimen*, *Sorben* en *Steenrots-kersenboompjes*. ter dikte van eene penneschacht te verkrijgen, wel zorgende, dat dezelve van goede vlaswortel voorzien zijn, om daarop later *Perzikken*, *Abrikozen*, *Pruimen*, *Kersen*, *Appelen* en *Peren* te enten.

Deze kleine boompjes poot men in de opgegevene aarde welke alsdan nog vochtdeelen genoeg in zich bevat, dezelve dan in latende verblijven, tot dat men dezelve noodig heeft. In het midden of tegen het laatst der maand *Februarij* breng

nen eenen broeibak in gereedheid, die natuurlijk naar het geval boompjes geëvenredigd moet zijn, naar het zuidwesten hellende, met glasramen gedekt en ter diepte van anderhalven voet.

Onder in dezen broeibak bringe men eene laag koemest, welke sterk ingetreden dient te worden, welke bedding men daarna met eene laag zand of drooge bladeren, ter dikte van twee duimen, dekt, terwijl, wanneer het nog vriest, hetwelk in die maand dikwerf het geval is, men dan rondom den broeibak lange meest brengt en de ramen met rietmatten dekt.

Na dit alles bewerkstelligd te hebben, neme men de entcheuten, welke in *Februarij* gesneden zijn, en bringe dezelve in eene niet te warme kamer op de reeds aangewezen stammetjes over, wel zorg dragende, dat de enten de juiste dikte der boompjes hebben, waarmede men dezelve vereenigen wil.

Iederen boom, welke de kunstbewerking ondergaan heeft, plaatst men daarna met het worteleinde in eene kom of eenen pot met lauw water gevuld, en nadat er een twintigtal geënt zijn, neemt men deze en poot dezelve in potten, welke even duim hoog en even zoo wijd zijn. Zijn alle stammetjes geënt, dan brengt men deze met de potten in den bak over, die alsdan met eene rietmat gedekt wordt.

Zoo lang de knopjes zich niet ontwikkelen (doch hetwelk door de sterke broeijing van den mest na 12 of 14 dagen plaats heeft), is het voldoende, bij donker weder slechts de rietmatten weg te nemen, en den bak van 10—2 uur te luchten, wanneer de lucht helder mogt zijn. Beginnen nu de potten te zwellen, dan diene men meer toevoer van lucht aan te brengen, en wel zoodanig, dat, wanneer de luchtgesteldheid het maar eenigermate toelaat, men de ramen geheel van den bak neme.

In het midden der *Meimaand* neme men de potten wederom uit den bak, als wanneer de boompjes reeds een schot

van 3, 4- en 8 duimen gemaakt zullen hebben, om dezelve alsdan op eene tegen den wind beveiligde plaats met de poten in den grond over te brengen.

De navolgende soorten zijn hiertoe het verkieselijkst:

• *Gulden winter-pearmain, Pomme perroquet, Court-pendu royal, Roi tres noble, Calville d'anis rouge d'automne, Pomme à côtes de Dantzic, Calville Carmin, Princesse noble, Reinette citron, Reinette musquée.*

Ziekte:

De appelboomen hebben veel van de insekten te lijden en staan voor wormstekigheid en kanker bloot, terwijl hun stammen en takken spoedig mossen, wanneer men dezelve op eene verkeerde standplaats of in eenen te vochtigen kleijige grond heeft geplant. Zoodanige boomen zuivere men alsdan van het kwaad door den kanker uit te snijden en de wonden met *entwas* te bestrijken, dezelve daarna eene meer geschikte standplaats en beteren grond gevende.

Inoogsting en Bewaring.

Het inoogsten der appelen heeft van af de maand *Julij* tot aan *December* plaats, wordende de rijpheid der vrucht door de *kleur, aanraking en zwaarheid* der pitten aangeduid, terwijl wanneer men de appelen lang wenscht te bewaren, zij niet *geschud*, maar *geplukt* moeten worden. Zulks verrigte men wanneer de vruchten vooral niet meer dan rijp zijn, inzonderheid de *zomer- en herfstvruchten*, welke anders spoed droog en smakeloos zullen worden, en wel bij *droog weder* doch niet op den *vollen dag*.

Ten einde de appelen in den winter te bewaren, legge men dezelve eenige dagen na de plukking op eene luchtige plaats om te kunnen uitzweeten. Zoo dit behoorlijk geschiedt

neme men eene kist, en strooije op den bodem of *droog fijn zand* of *boekweiddoppen*; op deze laag legge men eene van appels, welke weder door zand of doppen wordt gedekt, en zoo vervolgens naar omhoog, tot de kist gevuld is, welke alsdan luchtdigt dient gesloten te worden. Op deze wijze zal men de appels niet alleen langen tijd goed kunnen houden, maar zullen zij ook den smaak niet verliezen.

Gebruik.

Algemeen en genoeg bekend; bereidende men inzonderheid in *Engeland* daarvan den zoo zeer gezochten *Cider*.

Hout.

Geaardheid en kleur. *Buitenlandsch wit wild appelboomenhout.* Ongevlamd en van eene vuil gele kleur. *Inlandsch wild appelboomenhout.* Ongevlamd en donkerbruin. *Zuur appelboomenhout.* Een weinig gewerkt en bleekbruin. *Heer-appelboomenhout.* Ongevlamd en lichtbruin. *Westindisch appelboomenhout.* Ongewerkt, wit.

Gebruik. Hoewel dit hout niet tot de hardste noch fraaiste soorten behoort, wordt het evenwel door de schrijnwerkers en draaijers gebezigd.

Schrijvers,

welke in het bijzonder van de oostboomteelt gewag maken.

Griekenland.

ARISTOTELES, THEOPHRASTUS, XENOPHON.

Carthago.

MAGO.

Rome.

VIRGILIUS, PLINIUS, VARRO, CAESAR, COLUMELLA.

Frankrijk.

DE SERRE, QUINTINIE, DUHAMEL-DUMONCEAU, ROSIER, CABANIS, RENÉ DESFONTAINES, POITEAU, VILMORIN, DECAISNE, DAUDIN, NEUMANN, PEPIN, LOISELEUR-DESLONGCHAMPS, LECOCQ, BALTET-PETIT, HERINCQ DURÉAU DE LA MALLE, RIEDEL, DE SOURDEVAL, CARRIÈRE, LARCLAUZE, MANOURY, DAGOURY, BATAILLE, CHARREL, ODART, CHAVANNES DE LA GIRAUDIÈRE, LE-PÈRE.

Belgie.

NOISETTE, SCHEIDWEILER, THOUIN, DE JONGE, BIVORT, DUBREUIL, D'ALLBRET.

Nederland.

CAUSE, COMMEIJN, GABBEWA, NYLANDT, VAN OOSTEN, AGRICOLA, GOETHALS, KNOOP, SERBURIER, WITTEWAALL.

Engeland.

ATILLER, BRADELEY, FORSYTH, WATSON, SIMS, SYDENHAM.

Duitschland.

CHRIST, SICKLER, DIEL, DOCHNAHL, HEUBECK, KRAFT, MEYER, BORKHAUZEN, GUNDEBODE, TRUCHSETS, ANTOINE, HEUSINGER, LEONHARDI, HEINTL, BECK, HEMPEL, RUBENS.

Soorten en Verscheidenheden.

AAGT (*blanke*). Vrucht middelmatig van grootte, rond, een weinig scheef, schil glad, geelachtig groen, met bleekroode streepen, het vleesch geelachtig, zacht, aangenaam en geurig van smaak.

De boom is van een krachtigen groei en draagt sterk.
Jan., Febr.

AAGT (roode). Vrucht in vorm en grootte aan de *blanke Aagt* gelijk, lichtrood van kleur met donker roode strepen, het vleesch geel, zeer aangenaam en van eenen kruidachtigen smaak; bij sommigen wordt zij voor de beste van alle appelen gehouden. Jan., Febr.

AAGT (zoete). Vrucht middelmatig groot, eenigzins langwerpig, kantig, doch een weinig scheef, aan de eene zijde geel en aan de andere zijde bleekrood met rozeroode strepen, het vleesch zacht, van eenen tamelijk zoeten smaak.

De boom is van een weligen groei, doch levert naar die verhouding geene vruchten op. Jan., Febr.

AAGTJE (Enkhuizer). Vrucht middelmatig groot, van eene eivormige gedaante, schil glad, geelgroen, aan de eene zijde roodgestreept, vleesch aangenaam en geurig van smaak en zeer dun van schil.

De boom groeit welig en draagt zeer sterk. Febr., Maart.

ADAMS-APPEL. Zie *Pomme figue*.

ALEXANDRE. Vrucht groot en smakelijk.

De boom, welke voor eenen piramidalen vorm zeer geschikt is, draagt mild. Oct., Nov.

ANGELIER-APPEL. Vrucht middelmatig groot, van eenen rondachtigen vorm, naar de kruin dunner wordende, schil glad, met geelachtige en bleekroode strepen, vleesch zacht, geurig en van een verheven smaak.

De boom groeit tamelijk welig en levert eenen gewonen oogst op. Dec., Jan.

ANIJS-APPEL. Zie *Fenouillet gris*.

APIS. POMME D'APIS. Vrucht klein, van eene knolronde gedaante, gelachtig groen aan de eene en rood aan de andere zijde. Vleesch sappig en aangenaam van smaak, de vrucht kan tot April bewaard worden.

De boom is klein, wordt op de *Doucin* of *paradijs-*

struik geënt en is voor verschillende vormen vatbaar. Dec., Jan.

APIS (*dubbele*). Vrucht klein, van eene platronde gedaante, welke vijfribbig is, schil glad, geel van kleur, aan de zonzijde lichtrood. Vleesch geel, droog en zuur. De vrucht duurt tot Junij.

De boom is van een krachtig gewas. Dec., Jan.

APIS (*grootte*). Vrucht van eene middelmatige grootte, van eene platronde gedaante, schil ruw, rood en donkerrood aan de zonzijde of rood en geel over den geheelen appel. Vleesch zeer wit, saprijk, niet zeer aangenaam van smaak. De vrucht duurt tot Junij of Julij.

De boom hoewel niet groot, maakt een krachtig gewas. Dec., Jan.

APIS (*zwarte*). Vrucht van eene middelmatige grootte en platronde gedaante, welke een weinig hoekig is, schil donkerbruin, vleesch tamelijk van smaak. De vrucht duurt niet zeer lang.

De boom 'is klein, doch groeit welig.

BARDIN. Zie *Court pendu*.

BASTAARD-KROON. Zie *Kruis-appel van Gelder*.

BEC-DE-LIÈVRE. Zie *Renet* (grauuwe).

BEDFORDSHIRE FOUNDLING. Vrucht groot en van vrij aangename smaak.

De boom, die voor eene piramide zeer geschikt is, draagt mild. Sept.

BELLE CONQUÊTE. Vrucht vrij groot, van eene bleekgele kleur met heldere roode strepen.

De boom groeit welig en draagt bij uitnemendheid, wanneer dezelve eene beschutte standplaats heeft, hoewel de vruchten zwaarder worden, wanneer dezelve tot een leiboom gevormd is.

BELLE DE FONTENAY. Vrucht van eene middelmatige grootte.

De boom, die vruchtbaar is, kan als leider gevormd

worden, doch behoeft alsdan eene oostelijke, zuidelijke of westelijke standplaats.

BELLE DU BOIS. Vrucht groot, een weinig platachtig, geelachtig groen van kleur, een weinig rood aan de zonzijde. Vleesch wit, van eenen zoeten smaak.

De boom bereikt eene tamelijke hoogte.

BELLE DE SÉNAR. Vrucht klein, zeer ingedrukt, grijsachtig groen gestreept, vleesch, geel, droog en van een aangenaam zuren smaak.

De boom is zeer krachtig en mild in het dragen.

BELLEFLÉUR. Vrucht tamelijk groot, eenigzins langwerpig, geel en rood van kleur, het vleesch sappig, aangenaam van smaak, de vrucht kan lang duren.

De boom maakt veel, doch kankerachtig hout en draagt zeer mild. Dec., Jan.

BELLEFLÉUR (Renet). Zie *Pomme Madame*.

BELLEFLÉUR (ronde). Zie *Pomme Madame*.

BELLEFLÉUR (douce). Zie *Passe Pomme*.

BENDERZOET. Zie *Zoete Holoard*.

BLANCHE (à la vérité). Vrucht middelmatig groot, naar de kruin dunner wordende, groen van kleur, doch rood aan de zonzijde. Vleesch vast, groenachtig, zeer zuur van smaak.

Deze boom levert bijna telken jare een' overvloedigen oogst.

BLOEMZOET (herfst). HOLLANDSCHE ZOETE, KANDIJZOETE, GOEDE ZOETE. Vrucht middelmatig groot, langwerpig rond, aan de eene zijde geel met roode strepen en aan de andere zijde rood. Vleesch zacht, van eene aangenaam zoeten smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Sept., Oct.

BLOEMZOET (winter). WINTERGOEDE ZOETE. Vrucht middelmatig groot, van eene rondachtige, naar de kruin dunner wordende gedaante, aan de eene zijde geel, aan de andere rood of rood gestreept. Vleesch zacht, van een aangenaam zoeten smaak.

De boom tiert wel, doch draagt niet sterk. Dec., Jan.

BLOEMZOET (*witte*). Vrucht middelmatig groot, rondachtig, naar de kruin dunner toeloopende, schil effen glad, van eene geelachtig witte kleur. Vleesch zacht en van een vrij goeden zoeten smaak.

De boom tiert wel, doch levert geen overvloedigen oogst op.
Oct., Nov.

BLOEMZUUR. BABAUW BLANCHE. Vrucht middelmatig groot, rond en een weinig plat, geelgroen aan de eene zijde en lichtrood aan de andere, vleesch zacht en geurig.

De boom geeft goed hout en draagt vrij wel. Sept., Oct.

BOROWSKL. Vrucht van eene middelmatige grootte.

De boom is voor een piramidalen vorm zeer geschikt. Nov.
BORSTORFF (*pomme de*). Vrucht middelmatig groot, rond en eenigzins plat, schil glad, blinkend, geelachtig en bruin gevlekt, aan de zonzijde een weinig rood gekleurd. Vleesch tamelijk zacht en van een aangenamen verhevenen smaak.

De boom levert een fijn houtgewas en draagt, eenige jaren oud zijnde, buitengewoon mild. Jan., Febr.

BRAND-APPEL. Vrucht middelmatig groot, van eene eironde gedaante, met een niet gezonken oog en een langen steel, geel aan de eene en bleekrood aan de andere zijde, nu eens helderrood gestreept, dan wederom met donkere stippen gevlekt. Vleesch zacht, eenigzins geurig, doch niet verheven van smaak.

De boom groeit vrij goed en draagt redelijk. Dec., Jan.

BRAND-APPEL (*zoete*). Vrucht in vorm en gedaante aan de andere gelijk. Vleesch zoet en tamelijk geurig.

De boom tiert wel en levert een middelmatigen oogst op.
Dec., Jan.

BRUINDELING. Vrucht middelmatig groot, langwerpig rond, het oog een weinig gezonken, schil glad, donkerbruin van kleur. Vleesch bros, niet zeer smakelijk.

De boom groeit welig en draagt overvloedig. Febr., Maart.

CALVILLE (*witte zomer*). Vrucht middelmatig groot, platachtig, geribd, groenachtig wit van kleur. Vleesch zacht en geurig.

De boom tiert wel en draagt overvloedig. Aug., Sept.

CALVILLE (*roode zomer*). Vrucht middelmatig groot, rond, doch van boven platachtig en van onderen geribd, schil glanzend rood. Vleesch zacht en geurig.

De boom is nog sterker en milder in het dragen, dan de witte. Aug., Sept.

CALVILLE (*witte winter*). Vrucht groot, langwerpig, sterk geribd, schil glad, van eene groenachtig witte kleur. Vleesch zacht, van een aangenaamen, verheven, geurigen smaak.

De boom groeit welig en levert eenen goeden oogst op. Jan., Febr.

CALVILLE (*roode herfst*). Vrucht groot, langwerpig, geribd, met een diep gezonken oog en geelachtig rood van kleur. Vleesch zacht en geurig.

De boom heeft grof hout en draagt mild. Oct., Nov.

CALVILLE (*roode winter*). Vrucht middelmatig groot, van eene eironde gedaante, mooi rood van kleur. Vleesch zacht, aangenaam, zeer geurig.

De boom is zeer aan het kankeren onderhevig en traag in het dragen. Jan., Febr.

CALVILLE (*gestreepte herfst*), **FRAMBOOS-APPEL**. Vrucht tamelijk groot, veelal langwerpig, schil aan de eene zijde groen met roode strepen en effen rood aan de andere. Vleesch zacht en aangenaam, eenigzins in geur met eene framboos overeenkomende.

De boom maakt goed, doch aan kanker onderhevig hout en draagt sterk. Sept., Oct.

CALVILLE ROUGE NORMANDE. Deze vrucht verschilt van de *roode winter Calville* daarin, dat de schil eene donkerder roode kleur heeft en het vleesch bijna geheel rood is; voor het overige is zij aan de genoemde volkomen gelijk, zoowel wat de vrucht als de geaardheid des booms aanbelangt.

CARACTÈRE (*pomme de*). Zie *Drap d'or*.

CARMIN (*de Juin*). Vrucht van eene middelmatige grootte, rond, doch van onderen en boven platachtig, voor een klein gedeelte groen, doch aan de zonzijde van een schitterend karmijnroode kleur. Vleesch groenachtig wit, doch van een aangenaam zuren smaak.

De boom, welke van eene middelmatige grootte is, wordt op de *Doucine* of *paradijs* geënt en levert een' goeden oogst op. Julij, Aug.

CAROLINE (*Anglaise*), ENGELSCH CAROLIÏN, CAROLINE D'ANGLETERRE. Vrucht groot, naar het oog, dat diep gezonken is, puntig en geribd toeloopende, geelachtig wit van kleur. Vleesch sappig en van eenen zuren, hoewel niet verheven smaak.

De boom bertikt eene middelmatige grootte, en is niet traag in het dragen. Sept., Oct.

CITROEN-APPEL (*zomer*). Vrucht tamelijk groot, langwerpig, eenigzins kantig, van eene citroengele kleur. Vleesch zacht, doch niet aangenaam van smaak.

De boom groeit welig en is zeer vruchtgevend. Aug., Sept.

CITROEN-APPEL (*winter*), LIMOEN-APPEL. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige ronde gedaante, van eene citroengele kleur. Vleesch zacht en aangenaam van smaak.

De boom tiert wel en draagt overvloedig. Febr., Maart.

COEUR DE ROEUF. Vrucht groot, langwerpig rond, van eene purperroode kleur, welke groen gespikkeld is. Vleesch wit, met een zachtrooden weerschijn en zuur van smaak.

De boom groeit zeer krachtig en levert steeds een overvloedigen oogst op. Dec.; Jan.

CORNISH JULES FLOWER. Vrucht middelmatig groot en van een uitmuntenden smaak. Nov.

COULEUR DE CHAIR. Zie *Kroon-appel*.

COURT PENDU (*grauwe*), RENET COURT PENDU, BARDIN, POMME DE BARDIN, RENET DE GOSLINGA. Vrucht tamelijk groot, van

eene platronde gedaante en zeer kort gesteeld, de schil is ruw, van eene grijsachtige kleur, aan de eene zijde bruinachtig rood. Vleesch vast, droog, geurig en aangenaam van smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Febr., Maart.

COURT PENDU (roode), **COURT PENDU ROSE**, **CAPENDU ROSE**. Vrucht klein, niet zoo platronde als de grijze, schil glad, bruinrood en somtijds bruingevlekt, van onderen in het gele overgaande. Vleesch zacht, sappig, geelachtig van kleur, aangenaam en geurig van smaak.

De boom tiert wel en draagt overvloedig. Febr., Maart.

COURT PENDU (witte). Vrucht nog kleiner dan de voorgaande, geelachtig van kleur met ruwe, grijsachtige vlekken. Vleesch zacht, sappig en geurig.

De boom groeit welig en is mild in het dragen. Febr., Maart.

COURT PENDU (zoete). Vrucht middelmatig groot, van eene platachtige ronde gedaante, het oog diep gezonken, de steel zeer kort, schil glad, groenachtig geel van kleur, doch aan de zonzijde bruinrood of rood gestreept. Vleesch vast, van een aangenaam zoeten smaak.

De boom groeit niet zeer welig, ook is de oogst veeltijds niet overvloedig. Jan., Febr.

CUISINOT (zomer). *Zomer kroon-appel*. Vrucht niet groot, van eene regelmatig langwerpige ronde gedaante, bleekgroen van kleur, met roode strepen. Vleesch sappig en zeer aangenaam van smaak.

De boom groeit vrij wel en levert gewoonlijk een' goeden oogst op. Aug., Sept.

CULOTTE DE SUISSE. Vrucht van eene middelmatige grootte en langwerpigen vorm, roodachtig van kleur, met gele en groene strepen. Vleesch blank, vast en van een aangenaam zuren smaak.

De boom groeit krachtig, doch brengt weinig vrucht voort. Dec., Jan.

DANTZIGER KANT-APPEL, KANT-APPEL, ROODE KANT-APPEL. Vrucht zeer groot, rond, geribd, van boven en onderen eenigzins plat; geelgroen aan de eene en lichtrood aan de andere zijde. Vleesch zacht, geurig.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en is mild in het dragen. Sept., Oct.

DOEKE MARTENS. Vrucht van eene middelmatige grootte, plat rond van vorm, met een diep gezooken oog, schil glad geelachtig van kleur. Vleesch zacht en niet onsmakelijk.

De boom tiert wel en draagt overvloedig. Sept., Oct.

DOLPHIJN. Zie *Passe-pomme*.

DOLPHIJN (zoete). Zie *Passe-pomme*.

DOLPHIJN (trionphant). Zie *Passe-pomme*.

DOUCIN. Vrucht middelmatig groot, van eene platronde gedaante, naar de kruin geribd, aan de eene zijde lichtgroen en aan de andere rood van kleur. Vleesch wit, van een zoeten, onaangenaemen smaak.

De boom bereikt eene middelmatige hoogte, doch wordt het meest gekweekt, om daarop andere verscheidenheden te enten of te oculeren. Oct., Nov.

DOUX D'ANGERS. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde gedaante, naar de kruin een weinig dunner toeloopende, geelachtig groen aan de eene en rood aan de andere zijde. Vleesch wit, van een zachtzuren smaak.

De boom bereikt eene middelmatige grootte en draagt tamelijk wel. Dec., Jan.

DRAGONDER-APPEL, RENET DRAP D'OR, POMME DE CARACTÈRE, KARAKTER-APPEL. Vrucht tamelijk groot, van een ronden vorm, groenachtig geel van kleur, met bruine streken doormengd, welke verschillende figuren daarstellen. Vleesch vast, geelachtig en van eenen aangenaemen, geurigen smaak.

De boom groeit sterk en is zeer vruchtdragend. Febr., Maart.

DUBBELE ORIET. Zie *Griet*.

DUBBELE GELE RENET. Zie *Krappe kruin*.

UBBELE GRAAUWE RENET. Zie *Renet*.

UBBELE ROODE PARADIJS. Zie *Paradijs*.

UIF-APPEL. Zie *Pigeon*.

INGELSCHE AAGT. Zie *Kroon-appel*.

INGELSCHE CAROLIJN. Zie *Caroline Anglaise*.

INGELSCHE KONINGS-PIPPING. Zie *Parmain*.

INGELSCHE PARADIJS. Zie *Vrouwwtjes-appel*.

INGELSCHE PIPPING. Zie *Parmain*.

INGELSCHE GOUD-PIPPING. Zie *Peppin d'or*.

ENKHUIZER APPEL. Zie *Enkhuizer aagtje*.

ENKHUIZER APPEL (*zoete*). Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, van eene groenachtig gele kleur aan de eene en donkerrood aan de andere zijde. Vleesch zacht, zoet en geurig.

ERVELING (*zomer- of herfst-*). Vrucht vrij groot, van eene platachtige, hoekige gedaante, naar het oog een weinig dunner wordende, somtijds van het oog naar de steel diep gegroefd, schil glad, aan de eene zijde geelachtig groen en aan de andere van eene bleekroode kleur. Vleesch zacht, doch van een niet verheven smaak.

De boom groeit welig en draagt redelijk wel. Oct. of Nov.

ERVELING (*winter*). Vrucht vrij groot, van eene platachtige min of meer kantige gedaante, schil glad, geelachtig fijn bruin gespikkeld, aan de eene zijde bleekrood of gestreept. Vleesch zacht, doch van geen aangename smaak.

De boom is welig in het groeijen, maar draagt niet overvloedig. Febr., Maart.

ERVELING (*zoete*). Vrucht vrij groot, van een platachtig scheeven vorm en naar het oog iets dunner wordende, aan de eene zijde geelachtig en aan de andere zijde helderrood van kleur. Vleesch redelijk zacht, van een goeden zoeten suikerachtigen smaak.

De boom tiert welig en draagt tamelijk wel. Nov., Dec.

EIJER-APPEL (*Weisburger*). Vrucht middelmatig groot, van eene eironde gedaante, het oog een weinig gezonken, schil glad, aan de eene zijde geelachtig wit, aan de andere bleekrood van kleur. Vleesch zacht, van een aangenaamen, geurigen smaak.

De boom groeit krachtig en draagt sterk. Oct., Nov.

FAROS (*gros*). Vrucht middelmatig groot, van eene platachtige gedaante, schil rood met donkerroode strepen. Vleesch wit, bros en van een aangenaamen zachtzuren smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt mild. Dec., Jan.

FAROS (*petit*). Vrucht aan de voorgaande gelijk, maar langer en van eene tolvormige gedaante.

De boom heeft dezelfde eigenschappen en de vrucht rijpt terzelfder tijde.

FENOUILLET, POMME D'ANIS, ANIJS- OF VENKEL-APPEL, GORGE DE PIGEON. Vrucht klein, rond, naar het oog iets dunner wordende, schil ruw, dik, geel van kleur, met bleekgrauwe vlekken, somtijds aan de eene zijde een weinig rood. Vleesch geelachtig, vast, sappig, van een fijnen, geurigen, kruidigen smaak, eenigermate met dien der *anijis* of *venkel* overeenkomende.

De boom is van een rank gewas en draagt overvloedig. Jan., Febr.

FENOUILLET (*Jaune*). Zie *Drap d'or, Pomme de caractère*.

FENOUILLET (*douce*), **ZORTE ANIJS- OF VENKEL-APPEL**. Vrucht niet zoo groot, doch iets ronder dan de *zure Fenouillet*, schil ruw, kaneelverwig van kleur, met een groenachtig gelen weerschijn. Vleesch vast, van een tamperen, zoeten smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Jan., Febr.

FRAMBOOS-APPEL. Zie *gestreepte Herfst-calville*.

FRAMBOOS-APPEL (*winter*). Zie *Guldeling*.

FRANSCHÉ GULLING. Zie *Guldeling*.

FRANSCHÉ NOBLE. Zie *Princesse noble*.

FRANSCHÉ RABAUW. Zie *Renet*.

- VLAAMSCHEN RENET.** *Zie Renet.*
EENE KROON. *Zie Kroon-appel.*
EENE GULLING. *Zie Guldeling.*
GELDERS KRUIS. *Zie Kruis van Gelder.*
GELDERS PRESENT. *Zie Calville.*
EENE GULLING. *Zie Guldeling.*
EENE RENET. *Zie Reinette.*
GOEDE ZOETE. *Zie Bloemzoet.*
JORGE DE PIGEON. *Zie Fenouillet.*
BOSLINGASCHEN KRUIDLING. *Zie Kruid-appel.*
BOSLINGASCHEN RENET. *Zie Court pendu.*
GOUD-APPEL. *Zie Guldeling.*
GOUD-APPEL. *Zie Peppin d'or.*
GOUD-PIPPING. *Zie Pepin d'or.*
GOUDELINGS PIPPING. *Zie Pepin d'or.*
GOUD-RENET. *Zie Reinette d'or.*
GRAAUWE GULLING. *Zie Guldeling.*

GRAAUWE ZOETE, GRAAUWE HOL-ZOETE, HOL-ZOETE, VLAAMSCHEN ZOETE.

Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, somtijds kantige gedaante, schil glad, witachtig geel aan de eene en blozend rood aan de andere zijde, met donkerroode strepen. Vleesch zacht, van een aangenaamen, geurigen, zoeten smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt overvloedig. Jan., Febr.

GRAAUWE PEER-ZOETE. *Zie Peer-zoete.*

GRAAUWE RENET. *Zie Reinette.*

GRIET (enkele), ZWOLSCHE GRIET, ZERUWSCHE GRIET. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, een weinig scheeve en kantige gedaante, met een diep gezonken oog, schil glad, geel aan de eene en blozend rood aan de andere zijde. Vleesch zacht, maar grof, van een goeden, doch niet verheven smaak.

De boom maakt een sterk houtgewas en draagt mild. Oct., Nov.

GRIET (dubbele). Vrucht vrij groot, van eene langwerpige vierkante gedaante, schil glad, bleek groenachtig geel aan de eene en rood gekleurd aan de andere zijde. Vleesch bros, grof, van eenen zuurachtigen, niet verhevenen smaak.

De boom groeit sterk en draagt redelijk. Jan., Febr.

GRIET (Roomsche). Vrucht aan de voorgaande gelijk, doch iets langwerpiger en geler, met grove bleekroode strepen. Vleesch grof, bros, niet verheven van smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Jan., Febr.

GROENE RENET. Zie *Reinette*.

GROS BONDY. Vrucht middelmatig groot, van een platachtigen vorm, geelachtig groen van kleur. Vleesch bros, van eenen scherpen, zuren smaak.

De boom groeit sterk en levert eenen tamelijken oogst op.

Dec., Jan.

GROS FABOS. Zie *Faros (gros)*.

GROS PAPA D'AMÉRIQUE. Vrucht zeer groot, van eene zeer onregelmatige gedaante, groen van kleur, doch aan de zonzijde een weinig rood. Vleesch grof, van eenen zachtzuren smaak.

De boom groeit zeer sterk en draagt overvloedig. Nov., Dec.

GROS PIGEONNET. Zie *Pigeonnet de Rouen*.

GROS RAMBOUR. Zie *Rambour franc*.

GULDEN PIPPING. Zie *Peppin d'or*.

GULDELING (gele), FIJNE GULLING, ENKELE GULLING, GOUD-APPEL.

Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, kantige, scheeve gedaante en het oog een weinig gezonken, kleur citroengeel. Vleesch, zacht, fijn, geelachtig, van een aangenaamen verheven specerijachtigen smaak.

De boom wordt niet zeer groot, maar draagt sterk.

Dec., Jan.

GULDELING (grauwe), FIJNE GRAAUWE GULLING, ENKELE GRAAUWE

GULDELING. Vrucht in vorm aan de vorige gelijk, met ruwe grauwe of bruine vlekken. Vleesch niet minder smakelijk, dan van de gele. Dec., Jan.

GULDELING (*dubbele graauwe*). Vrucht vrij groot, van eene langwerpige vierkante gedaante, groenachtig geel van kleur, met ruwe graauwachtige vlekken, welke het meest nabij het oog geplaatst zijn. Vleesch zacht, van een niet zeer verheven, doch een weinig geurigen smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte, doch draagt weinig. Dec., Jan.

GULDELING (*roode*). Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige vierkante gedaante, schil glad, donkerbruin of purperachtig rood, met een groenen weerschijn. Vleesch zacht, van eene aangename; verhevene geur.

De boom tiert welig en draagt zeer mild. Jan., Febr.

GULDELING (*Fransche*). Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, kantige, eenigzins scheeve gedaante, met een klein niet diep gezonken oog, groenachtig geel van kleur, met enkele bruine vlekken. Vleesch zacht, van een aangemen, geurigen smaak.

De boom tiert wel en draagt sterk. Nov., Dec.

GULDELING (*Zeeuwsche*). Zie *Vrouwijes-appel*.

GULDELING (*dubbele zoete*). Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, iets kantige gedaante, met een diep gezonken oog, geelachtig aan de eene en zachtrood aan de andere zijde. Vleesch vast, van een aangemen, zoeten smaak.

De boom groeit wel, doch draagt niet sterk. Jan., Febr.

GULDELING (*enkele zoete*). Vrucht iets kleiner dan de voorgaande, en niet zoo geurig.

De boom tiert welig en draagt redelijk wel. Jan., Febr.

GULDELING (*Spaansche*), WINTER FRAMBOOS-APPEL. Vrucht vrij groot, van eene zeer langwerpige gedaante, welke naar het oog toe dunner wordt, schil glad, groenachtig geel aan de eene en bleekrood aan de andere zijde. Vleesch zacht, van een geurigen, doch niet verheven smaak.

De boom eenige jaren oud zijnde draagt wel. Febr. Maart.

HEER-APPEL, GROOTE HEER-APPEL, GROOTE PRINSEN-APPEL, PRESENT ROYAL D'HIVER, WINTER-PRESENT. Vrucht groot, van eene rondachtige, kantige gedaante, naar het oog, dat diep gezonken is, dunner wordende, schil glad, aan de eene zijde bleekgeel, aan de andere zachtrood of grof gestreept. Vleesch fijn en van een niet onaangenamen smaak.

De boom wordt groot, doch draagt niet zeer mild. Nov., Dec.

HERFST-PRESENT. Zie *Calville rouge*.

HOLAARD. Zie *Zoete Holaard*.

HOLLANDSCHE AACT. Zie *Kroon-appel*.

HOLLANDSCHE PIPPING. Zie *Pomme Madame*.

HOLLANDSCHE ZOETE. Zie *Bloem-zoete*.

HOL-ZOETE Zie *Graauwe zoete*.

HONDERDMFRK. Zie *Erveling*.

ST. JACORS-APPEL. Zie *Kruid-appel*.

ST. JANS-APPEL. Zie *Paradijs-appel*.

JOPEN, ROODE JOPEN, ROODE ZURE JOPEN. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, iets scheeve, kantige, gedaante, schil glad, hoogrood van kleur, aan de eene zijde iets groenachtig geel. Vleesch zacht, van een aangenamen, doch niet zeer verheven smaak,

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt veel. Oct., Nov.

JOPEN (roode zoete), ROODE ZOETE PIPPING. Vrucht niet groot, van eene langwerpige, bijna eironde gedaante, met een klein en niet diep gezonken oog, schil glad, hoogrood van kleur, aan de eene zijde een weinig geelachtig. Vleesch zacht, van een aangenamen, zoeten smaak.

De boom tiert wel en draagt mild. Oct., Nov.

JOPEN (dubbele roode zoete). Vrucht in alles aan de voorgaande gelijk, behalve dat zij iets grooter en wat kantiger is.

JOPEN (witte zoete), ZOETE NEVEN, WATERZOETE. Vrucht klein, van eene langwerpige gedaante, iets dunner naar het oog toe-

pende, dat weinig of niet gezonken is, schil glad, bleek groenachtig geel van kleur. Vleesch zacht, van een on-aangenamen zoeten smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Oct.,-Nov.

IUFFERS-APPEL. Zie *Kruid-appel*.

IUFFERS-KRUIDLING. Zie *Kruid-appel*.

KAASJES-APPEL. Zie *Kantjes-appel*.

KANDIJ-ZOETE. Zie *Bloem-zoete*.

KANEEL-ZOETE. Zie *Zoete Hoolaard*.

KANT-APPEL. Zie *Dantziger Kant-appel*.

KANT-RIBBERT. Zie *Ribbert*.

KANTJES-APPEL, SIJPEL-APPEL, KAASJES-APPEL. Vrucht middelmatig groot, van eene knolvormige ronde gedaante, geel en rood van kleur met roode vlekken. Vleesch vast, sappig, geurig, doch niet verheven van smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt sterk. Jan., Febr.

KANTJES-APPEL (zoete). Hoewel niet zoo plat, is deze vrucht aan de vorige gelijk, zijnde het vleesch van een aangenaam zoeten smaak.

KAROLIJK-APPEL. Zie *Engelsche Carolijn*.

KEIZERS-ZOETE. Zie *Peer-zoete*.

KONINGS-PIPPING. Zie *Parmain*.

KORPENDU. Zie *Court pendu*.

KRAPPE-KRUIN, DUBBELE GELE RENET, POMME DURANT. Vrucht vrij groot, van eene ronde, langwerpige vierkante, eenigzins scheeve gedaante, schil ruw, groenachtig geel van kleur, met bleekbruine of graauwe vlekken. Vleesch zacht, sappig, groenachtig wit van kleur, van een fijnen geurigen smaak.

De boom is aan kanker onderhevig, doch draagt vrij wel. Dec., Jan.

KROON-APPEL, FIJNE KROON, AAGT-APPEL, ENGELSCH OF HOLLANDSCH AAGT, LEKKERBREETJE. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde en veeltijds scheeve gedaante, schil glad, bleek groen-

achtig geel van kleur, met flauwe roode strepen. Vleesch geelachtig, zacht, van een aangenaam, verheven, specerijachtigen smaak.

De boom bereikt eene tamelijke hoogte en draagt zeer sterk. Dec., Jan.

KROON-APPEL (roode), ROODEKROON, ROODE AAGT, TULP-KROON. Vrucht, vorm en grootte aan de vorige volkomen gelijk, schil glad, blinkende, lichtrood van kleur, met fraaije donkerroode vlammen of strepen. Vleesch geelachtig, van een zeer aangenaam verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt welig. Jan., Febr.

KROON-APPEL (zomer), ZOMER-AAGT, CUISINOT D'ÉTÉ, CUISINOT TULIPÉ, QUISINOT, COULEUR DE CHAIR, TARWE-APPEL. Vrucht niet groot, van eene ronde gedaante, schil glad, van eene bleekgroenachtige witte kleur, met zachte roode strepen. Vleesch zacht, van een aangenaam, geurigen smaak.

De boom groeit sterk en draagt overvloedig. Aug., Sept.

KROON-APPEL (zoete). Zie *Zoete Aagt*.

KROON-APPEL (bastard). Zie *Kruis-appel*.

KRUID-APPEL (enkele), VROEGE KRUID-APPEL OF KRUIDLING. Vrucht middelmatig groot, van eene platachtige eenigzins kantige gedaante, schil glad, bleekachtig groen van kleur. Vleesch zacht, van een niet verheven smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Aug., Sept.

KRUID-APPEL (dubbele), GÖSLINGASCHE KRUIDLING. Vrucht tamelijk groot, van eene ronde, eenigzins kantige gedaante, schil glad, bleek groenachtig geel van kleur. Vleesch zacht, doch niet verheven van smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt vrij wel. Aug., Sept.

KRUID-APPEL (witte), ST. JACOBS-APPEL, LANGE WITTE APPEL. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige iets kantige gedaante, schil glad, van eene witte kleur, aan de eene zijde zachtrood.

Vleesch zacht, sappig, van een aangenaamen rijnsachtigen, doch niet zeer verhevenen smaak.

De boom tiert wel en draagt mild. Aug., Sept.

KRUID-APPEL (*Lauweris*), SNEEUW-APPEL. Vrucht kleiner dan de voorgaande, voor het overige in alles aan die gelijk.

KRUID-APPEL (*Juffers*), JUFFERS-KRUIDLING, JUFFERS-APPEL. Vrucht middelmatig groot, van eene platte, rondachtige, geribde gedaante, schil glad, geelachtig groen van kleur. Vleesch zacht, sappig en geurig.

De boom tiert wel en draagt vrij mild. Sept., Oct.

KRUIS-APPEL, KRUIS-APPEL. VAN GELDER, GELDERS KRUIS, BASTAARD-KROON of AAGT. Vrucht aan de *kroon-appel* gelijk, doch een weinig langwerpiger van gedaante. Vleesch niet verheven van smaak.

De boom wordt niet zeer groot, maar draagt sterk. Febr., Maart.

KRUIS-APPEL (*roode*), ROOD GELDERS KRUIS, ROODE BASTAARD-KROON of AAGT. Vrucht aan de *roode kroon* gelijk, behalve dat deze niet zoo gestreept, maar meer effen rood is. Vleesch niet verheven van smaak.

De boom bereikt geene aanzienlijke hoogte, doch draagt overvloedig. Febr., Maart.

LANGE WITTE APPEL. Zie *Kruid-appel*.

LAUWERIS-KRUID-APPEL. Zie *Kruid-appel*.

LEARMAN HIRE, FONDS HIRE. Vrucht middelmatig groot en van een uitmuntenden smaak.

De boom is zeer mild. Dec., Jan.

LEKKER BEETJE. Zie *Kroon-appel*.

LIMOEN-APPEL. Zie *Citroen-appel*.

LITTLE PEPPING. Zie *Peping d'or*.

MERVEILLE PARMAN. Zie *Parmain*.

MONSTRUEUSE D'AMERIQUE. Vrucht zeer groot, van eene onregelmatige gedaante, schil groen, met roudachtige grijze vlakken als overdekt. Vleesch zacht, van eenen aangenaamen zuren smaak.

De boom groeit zeer sterk en draagt tamelijk. Nov., Dec.

MONSTRUOUS PIPPIN. Vrucht van eene middelmatige grootte en van een' uitmuntenden smaak.

De boom draagt mild. Sept., Oct.

NAANTJES-APPEL. Zie *Paradijs-appel*.

NELGUIN. Vrucht middelmatig groot, van eene rondachtige gedaante, schil glad, effen, van eene geelachtige kleur met bruine vlakken. Vleesch vast, van een aangenaam verhevenen smaak.

NOBLESSE. Zie *Princesse noble*.

NONPAREILLE. Zie *Reinette*.

NOTRE DAME. Zie *Vrouwtyjes-appel*.

ORANJE-APPEL, ENGELSCH-ORANJE-APPEL. Vrucht klein, van eene rondachtige gedaante, schil glad, effen, geel van kleur, met bleekroode vlekken. Vleesch zacht, geel van kleur, van een aangenaam specerijachtigen smaak.

De boom tiert wel en draagt mild. Dec., Jan.

PAASCH-APPEL. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige kantige, geribde gedaante, schil glad, groenachtig geel van kleur, aan de eene zijde blozend rood. Vleesch niet vast, van een aangenaam verhevenen smaak, deze appel duurt zeer lang.

De boom wordt niet zeer groot en draagt sterk. Febr., Maart.

PARADIJS-APPEL (witte zomer), VROEGE PARADIJS-APPEL, ST. JANS-APPEL, NAANTJES-APPEL. Vrucht klein, langwerpige rond, iets kantig en scheef, schil bleek groenachtig geel. Vleesch zacht, doch niet zeer verheven van smaak.

De boom wordt veel gebezigd om er andere soorten op te enten. Julij, Aug.

PARADIJS-APPEL (roode zomer), ROODE ST. JANS- OF NAANTJES-APPEL. Vrucht in grootte en vorm aan de vorige gelijk, behalve dat dezelve eene roode kleur heeft met donkere roode strepen.

PARADIJS-APPEL (*vroege zoete*). Zie *Paradijs-appel (witte zomer)*.

PARADIJS-APPEL (*dubbele roode winter*). Vrucht groot, van eene langwerpige eenigzins kantige gedaante, naar het oog, dat niet gezonken is, dunner toeloopende, schil glad, van eene bruinroode kleur. Vleesch vast, tamelijk geurig, doch niet verheven van smaak.

De boom tiert wel en draagt sterk. Febr., Maart.

PARADIJS-APPEL (*enkele roode winter*). Vrucht in alles, aan de vorige gelijk, behalve dat dezelve iets kleiner is.

PARFUMÉE DEMISOURQ. Vrucht middelmatig groot.

De boom is voor de piramidevorm zeer geschikt. Dec., Jan.

PARMAIN (*d'été*), ZOMER- of HERFST-PARMAIN, PEPPIN, PARMAIN D'ÉTÉ, ZOMER- of HERFST-PARMAIN PIPPING. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige vierkante gedaante, aan de eene zijde geelachtig en aan de andere blozend rood van kleur. Vleesch zacht, van een aangenaam, zeer verheven smaak.

PARMAIN (*d'hiver*), PEPPIN PARMAIN D'HIVER, WINTER-PARMAIN, WINTER-PARMAIN PIPPING, PEPPIN PARMAIN D'ANGLETERRE, ENGELSCHER PARMAIN PIPPING, GRAAUWE OF BLANKE PIPPING VAN DER LAAN, PEREMENES, ZEEUWSCHER PIPPING. Vrucht iets grooter dan de voorgaande, schil groenachtig aan de eene en bruinrood aan de andere zijde. Vleesch zacht, van eenen verheven geurigen smaak.

De boom groeit tot eene middelmatige hoogte en draagt sterk. Dez., Jan.

PARMAIN (*royal*), PARMAIN ROYAL DE LONGE DUBÉE, ENGELSCHER KONING PIPPING, MERVEILLE PARMAIN, DUBBELE PARMAIN. Vrucht groot, iets ronder dan de voorgaande en eenigzins gevlaakt. Vleesch gelijk de winter-Parmain.

De boom tiert wel, doch draagt niet zeer sterk. Febr., Maart.

PASSE-POMME. Zie *Pigeon*.

PASSE-POMME (*blanche*). Vrucht middelmatig groot, van eene

langwerpig eironde gedaante, schil bleekgroen van kleur. Vleesch zacht en smeltend.

De boom groeit krachtig en draagt sterk. Aug., Sept.
PASSE-POMME (rouge).- Vrucht klein, van eene platachtige gedaante, schil helderrood van kleur. Vleesch wit, van een goeden, doch niet verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt overvloedig. Aug., Sept.
PASSE-POMME (zoete), **DOLPHYN**, **DOLPHYN TRIOMPHANT**, **ZOETE BELLEFLEUR**, **ZOETE PIGEON**. Vrucht middelmatig, van eene langwerpige gedaante, schil groenachtig geel aan de eene en violetachtig rood aan de andere zijde. Vleesch vast, van een aangenamen, zoeten, verhevenen smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte, doch draagt niet sterk. Dec., Jan.

PEER-ZOETE (grauwe), **KEIZERS-ZOETE**, **ZOETE VAN DEKKER**, **POMME-POIRE**. Vrucht groot, van eene platachtig ronden vorm, schil geel met grauwe of bruine vlakken. Vleesch zacht, van een aangenamen, zoeten smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke grootte, is veeltijds aan kanker onderhevig, doch draagt welig. Sept., Oct.

PEER-ZOETE (blanke). Vrucht, met uitzondering dat de schil geelachtig is, volkomen aan de vorige gelijk.

PIPPING, **PEPLING**, **WITTE PIPPING**, **BLANKE PIPPING**. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpig, wat kantige gedaante, welke naar het oog, dat niet diep gezonken is, iets dunner wordende, schil glad, aan de eene zijde wit, aan de andere zachtrood van kleur of rood gestreept. Vleesch van een niet onaangenamen specerijachtigen smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt sterk. Nov., Dec.

PEPPIN D'ANGLETERRE. Zie *Parmain*.

PEPPIN D'OR, **COUD-PIPPING**, **GOUDELINGS PIPPING**, **GULDEN PIPPING**, **ENGLISCHE GOUD-PIPPING**, **LITTLE-PIPPING**, **POMME D'OR**, **GOUD-APPEL**. Vrucht klein, van eene platronde gedaante,

schil glad, goudgeel van kleur, Vleesch bros, sappig, van een zeer aangenaamen, verhevenen, geurigen smaak.

De boom wordt niet groot, doch draagt somtijds zeer sterk. Dec., Jan.

PEPPIN-PARMAIN. Zie *Parmain*.

PEREMENES. Zie *Parmain*.

PIETERSSELIE-APPEL. Zie *Princesse noble*.

PIGEON, DUIF-APPEL, PASSE-POMME. Vrucht middelmatig groot, van een langwerpige, naar het oog, dat niet gezonken is, puntig toeloopende gedaante, schil glad, bleekgroen aan de eene en zachtrood aan de andere zijde, of geheel met lichtrood overdekt en een weinig gespikkeld. Vleesch zacht, zeer sappig, van een aangenaamen, verhevenen geur.

De boom wordt niet zeer groot, doch draagt overloedig. Nov., Dec.

PIGEON (*bonte*), PASSE-POMME PANACHÉE, POMME DE JERUSALEM. Vrucht aan de voorgaande gelijk, doch de schil van deze is witachtig groen met helderroode strepen.

PIGEON (*zoete*). Zie *Dolphijn*.

PIGONNET DE ROUEN, GROS PIGONNET. Vrucht in grootte en vorm aan de gewone gelijk, schil rood, met donkere roode strepen. Vleesch zeer wit, van een fijnen hoogst aangenaamen smaak.

De boom is teeder van gewas, doch draagt vrij mild. Oct., Nov.

PIGONNET (*petit*). Vrucht iets kleiner dan de vorige, doch voor het overige deze in alles gelijk.

De boom is teeder, doch draagt vrij wel. Nov., Dec.

PIPPING (*grauwe*). Vrucht tamelijk groot, van eene langwerpige eironde gedaante, schil groenachtig geel met bruinachtige vlakken. Vleesch bros, sappig, van een aangenaam geurigen smaak.

De boom tiert welig en draagt sterk. Dec., Jan.

PIPPING (*Hollandsche*). Zie *Pomme Madame*.

PIPPING (roode). Vrucht in grootte en gedaante aan de wijde gelijk, schil donkerbruin van kleur, somtijds flauw, groen gestreept en dan aan de eene zijde geelachtig. Vleesch zach sappig, van een aangenaam specerijachtigen smaak.

De boom tiert wel en draagt sterk. Dec., Jan.

PIPPING (roode zoete). Zie *Jopen*.

PIPPING VAN DER LAAN. Zie *Parmain*.

POMME API. Zie *Apis*.

POMME D'ASTRACAN, TRANSPARENTE DE MOSCOVIE, POMME DE GLAC. Vrucht middelmatig groot en doorschijnend, schil van een waswitte kleur. Vleesch zeer wit, van een tamperen zachten smaak.

De boom is teeder en draagt niet sterk. Aug., Sept.

POMME CONCOMBRE. Vrucht middelmatig groot, van eene zeer langwerpige gedaante, schil lichtgroen van kleur. Vleesch wit, van een zachtzuren aangenaamen smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt sterk. Nov., Dec.

POMME CHATAIGNIER. Vrucht middelmatig groot, van eene zeer langwerpige gedaante, schil rood gespikkeld en aan zonzijde rood gestreept. Vleesch vast, van een goede doch niet verhevenen smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild. Dec., Jan.

POMME-GOING. Vrucht groot, hebbende, wat de vorm aanlangt, veel overeenkomst met de Portugalsche kwee, schil groenachtig geel. Vleesch zacht, van een flauwen zuren smaak.

De boom groeit welig, doch is traag in het dragen. Dec., Jan.

POMME DE DEUX GOUTS. Vrucht middelmatig groot, eenigzins geribd, schil groenachtig geel van kleur. Vleesch wit, van een zeer aangenaamen smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Oct., Nov.

POMME D'OR. Zie *Peppin d'or*.

POMME DOUCE. Vrucht klein, van eene platachtig ronde gedaante, schil hard, dik, van een bruinachtig graauwe kleur. Vleesch van een aangenaam zoeten smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt sterk. Febr., Maart.

POMME DURANT. Zie *Krappe-kruin*.

POMME DE GLACE. Zie *Pomme d'Astracan*.

POMME FIGUE SANS PEPIN, ADAMS-APPEL. Vrucht klein, van eene langwerpige gedaante, schil geel bleekrood gespikkeld. Vleesch vast, van eenen zeer zuren smaak.

De boom groeit welig, doch draagt slecht. Febr., Maart.

POMME HAUTE-BONTÉ, REINETTE GRISE HAUTE-BONTÉ. Vrucht groot, van eene ronde, bij de steel een weinig platachtige gedaante, schil groenachtig geel, een weinig rood aan de zonzijde. Vleesch fijn, zacht, groenachtig wit, van een aangenaam zuren smaak.

De boom groeit welig en levert overvloedig. Jan., Febr.

POMME DE JERUSALEM. Zie *Pigeon*.

POMME DE SARRIGEUMINES. Vrucht van eene middelmatige grootte en verhevenen smaak.

De boom draagt niet sterk. Dec. Jan.

POMME DE ST. SAUVEUR. Vrucht van eene middelmatige grootte en uitmuntenden smaak.

De boom draagt mild. Dec., Jan.

POMME MADAME, WIJCKER-PIPPING, HOLLANDSCHE PIPPING, RONDE BELLEFLEUR, REINETTE BELLEFLEUR. Vrucht vrij groot, van eene platachtig ronde gedaante, schil glad met graauwachtige bruine vlekken; aan de zonzijde een weinig rood. Vleesch zacht, van een aangenaamen smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Dec., Jan.

POMME MALTRANCHE ROUGE. Vrucht zeer groot, schil van eene schitterende roode kleur. Vleesch zacht, fijn, van een aangenaam zuren smaak.

De boom tiert wel en draagt mild. Nov., Dec.

POMME NOIRÉ. Vrucht klein, van eene platachtig ronde gedaante, schil glad, blinkend, bruin violetkleurig met kleine gele stippen, aan de zonzijde bijna zwart. Vleesch wit, bij de schil zachtrood, bijna zonder smaak, duurt zeer lang.

De boom groeit niet zeer sterk en draagt tamelijk. Dec., Jan.

POMME DE PALESTINE. Zie *Witte Kruid-appel*.

POMME-POIRE. Zie *Peer-zoete*.

POMME-ROSE, POMME-ROSE DE FRANCE, FRANSCHE ROOS-APPEL.

Vrucht groot, van eene langwerpige vierkante iets scheeve gedaante, met een groot en diep gezonken oog, schil groenachtig citroengeel met lichtbruine vlakken als wratten, en blozend rood aan de zonzijde. Vleesch zacht, van een aangenaamen, verhevenen, geurigen smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Oct., Nov.

POSTOPHE D'ÉTÉ. Vrucht van eene middelmatige grootte, somtijds cilindervormig, doch gewoonlijk naar de kruin iets puntig toeloopende, schil bleekrood en roodachtig bruin aan de zonzijde. Vleesch korrelachtig, dikwijls een weinig rood onder de schil en van een zeer aangenaamen smaak.

De boom, die sterk groeit, wordt op de *Doucin* of *Paradijs-struik* geënt. Aug., Sept.

POSTOPHE D'HIVER. Vrucht groot, platachtig, een weinig hoekig, schil helderrood, donker kersrood aan de zonzijde en aan de schaduwzijde somtijds geel, glad en blinkend. Vleesch vast, een weinig geelachtig en van eenen aangenaamen zachtzuren smaak.

De boom groeit zeer sterk en draagt mild. Jan.

PRESENT ROYAL D'ÉTÉ. Zie *Engelsche Carolijn*.

PRESENT ROYAL D'HIVER. Zie *Heer-appel*.

PRESENT (Gelders). Zie *Calville rouge*.

PRESENT (zomer). Zie *Engelsche Carolijn*.

PRESENT (herfst). Zie *Calville rouge*.

PRESENT (winter). Zie *Heer-appel*.

PRESENT-APPEL (grootte). Zie *Heer-appel*.

PRINSES-APPEL. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige eironde gedaante, met een klein en weinig gezonken oog, schil glad, groenachtig geel van kleur, aan de zonzijde blozend rood of gestreept. Vleesch zacht, van een goeden, doch niet verheven smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt zeer mild. Nov., Dec.

PRINSES-APPEL (zoete). Vrucht in alles aan de vorige gelijk, behalve dat het vleesch zoet en niet aangenaam van smaak is.

De boom tiert wel, maar draagt niet overvloedig. Nov., Dec.

PRINCESSE NOBLE, FRANSCHÉ NOBLE, POMME NOBLESSE, PIETERSSELIE-APPEL. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige vierkante, wat scheeve gedaante en naar het oog iets dunner wordende, schil glad, groenachtig geel van kleur, aan de zonzijde zacht rood gestreept. Vleesch zacht, van een verheven specerijachtigen smaak.

De boom tiert wel en draagt mild. Nov., Dec.

QUATRE GOUTS. Vrucht middelmatig groot, van eene platachtig ronde gedaante, schil groen, aan de zonzijde rood gekleurd. Vleesch zacht, van een bijzonderen geur en goed van smaak.

De boom groeit sterk en draagt redelijk. Oct., Nov.

QUISINOT. Zie *Kroon-appel*.

RABAAUW, GRAAUWE RABAAUW. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde, naar het oog iets dunner wordende gedaante, schil geelachtig met bruine vlakken of stippen, aan de eene zijde helderrood. Vleesch taai, droog, van een geurigen, doch niet verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Dec., Jan.

RABAAUW (blanke). Zie *Bloem-zuur*.

RAMBOUR (franc), GROS RAMBOUR. Vrucht zeer groot, van eene platachtig ronde gedaante en aan de zonzijde geribd, schil

bleekgroen met roode strepen aan de buitenkant. Vleesch zacht, zuur van smaak.

De boom groeit krachtig en draagt sterk. Sept., Oct.
BAMBOUR (*d'hiver*). Vrucht zeer groot, van eene platte, buktige gedaante, schil witachtig, aan de zonzijde geel van kleur. Vleesch zacht, lichtgroen van kleur en scherpzuur van smaak.

De boom groeit zeer welig en is mild in het dragen. Dec., Jan.

REINETTE D'ANGLETERRE. Vrucht groot, van eene langwerpige regelmatig, een weinig geribde gedaante; schil geel met roode strepen. Vleesch vast, van eene geelachtige kleur en een zoeten aangenaamen smaak.

De boom groeit sterk en draagt overvloedig. Dec., Jan.

REINETTE BATAVDE. Zie *Borsdorffer*.

REINETTE BELLEFLEUR. Zie *Pomme Madame*.

REINETTE BLANCHE, **REINETTE TRIOMPHANTE**, **WITTE RENET**, **BLANKE RENET**, **WITTE FRANSCHE RENET**, **WITTE RENET MET STIPPEN**. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde eenigzins platachtige gedaante, schil glad, geelachtig van kleur, met bruine fijne stippen, aan de eene zijde zachtrood van kleur. Vleesch fijn, geelachtig, van een aangenaam verheven smaak.

De boom, hoewel aan kanker onderhevig, draagt sterk. Jan., Febr.

REINETTE DE BRETAGNE. Vrucht groot, schil schitterend rood met gele stippen. Vleesch vast, van een zoeten, tamperen smaak.

De boom groeit sterk en draagt welig. Nov., Dec.

REINETTE DE CANADA. Vrucht buitengewoon groot, van eene zeer platte, ongelijkvormige, een weinig hoekige gedaante, schil groen, gespikkeld, aan de zonzijde zachtrood. Vleesch zacht, korrelig en zeer goed van smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Oct., Nov.

REINETTE DE CANTORBÉRY. Vrucht groot, van eene regelmatig ronde gedaante, naar de kruin een weinig geribd, steel kort, schil dun, citroenkleurig met bleekgele stippen. Vleesch fijn en bros.

De boom groeit welig en draagt mild. Oct., Nov.

REINETTE DE CAUX. Vrucht zeer groot, van eene onregelmatige gedaante, een weinig naar het oog dunner wordende, schil heldergeel. Vleesch van een zachtzuren aangename smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt mild. Dec., Jan.

REINETTE DOBÉ, GOUD-BENET, REINETTE TULIPÉ, TULP-BENET. Vrucht groot, van eene ronde, naar het oog toe een weinig dunner wordende gedaante, schil glad, groenachtig geel met ruwe bruine vlekken. Vleesch zacht, van een zeer aangename geurigen smaak.

De boom wordt niet groot, maar draagt sterk. Febr., Maart, April.

REINETTE DRAP D'OR. Zie *Drap d'or*.

REINETTE D'ESPAGNE. Zie *Reinette blanche*.

REINETTE FRANCATU. Vrucht groot, van eene platachtig ronde gedaante, schil groen met grijsachtige vlakken, aan de zonzijde rood gekleurd. Vleesch vast, van een zeer zuren smaak.

De boom groeit sterk en draagt overvloedig. Dec., Jan.

REINETTE FRANCHE. Vrucht gewoonlijk van eene middelmatige grootte, van eene langwerpige ronde gedaante, doch zeer veranderlijk in vorm, schil lichtgroen met grijze stippen, somtijds aan de zonzijde een weinig rood gekleurd, welke kleur later in wit overgaat. Vleesch wit, vast, van eenen zeer aangename verheven zoeten smaak.

De boom tiert wel en draagt overvloedig, inzonderheid wanneer hij op de paradijs-struik geënt is. Febr., Maart.

REINETTE (grise), GRAAUWE BENET, GRAAUWE FRANSCHE BENET.

Vrucht vrij groot, van eene ronde, wat platachtige gedaante,

schil ruw, van eene graauwachtige bruine kleur met een groenen weerschijn. Vleesch zacht, groenachtig van kleur en van een zeer aangenaamen smaak.

De boom groeit welig en draagt wel.

REINETTE GRISE BEC-DE-LIÈVRE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, naar het oog toe geribde gedaante. Vleesch wit, vast, van een zachtzuren aangenaamen smaak.

De boom is zeer krachtig en draagt wel. Dec., Jan.

REINETTE GRISE DU CANADA. Vrucht groot, van eene platte, ongelijkvormige, een weinig hoekige gedaante, schil groen gespikkeld, aan de zonzijde blozend rood. Vleesch zeer vast en zuur.

De boom groeit krachtig en overvloedig. Sept., Oct.

REINETTE GRISE DE CHAMPAGNE. Vrucht middelmatig groot, van eene platronde gedaante, schil bruinachtig grijs, aan de zonzijde rood gestreept. Vleesch vast, van een aangenaam zotten smaak.

De boom is teeder, doch draagt mild. Jan., Febr.

REINETTE GRISE DE GRANVILLE. Vrucht van eene middelmatige grootte, schil grijsachtig geel, aan de zonzijde een weinig rood. Vleesch zacht, veerkrachtig, van eene flauwe gele kleur en zachtzuren smaak.

De boom groeit sterk en draagt wel. Nov., Dec.

REINETTE JAUNE, GELE RENET, GELE FRANSCHE RENET. Vrucht middelmatig groot, van eene platronde gedaante, met een diep gezonken oog, schil geel met roodbruine vlakken. Vleesch zacht, van een geurigen verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt zeer mild. Jan., Febr.

REINETTE JAUNE HATIVE. Vrucht middelmatig groot, een weinig langer dan de goud-renet, schil glad met bruine vlakken. Vleesch zacht, van een goeden smaak.

De boom wordt groot en draagt wel. Sept., Oct.

REINETTE DE MONTBRON. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, naar het oog iets dunner wordende gedaante, schil

ruw, van eene rood- of geelachtige bruine kleur, aan de zonzijde zachtrood. Vleesch zacht, van een verheven geurigen smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild. Febr., Maart.

REINETTE NAINÉ. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige bultige, naar het oog dunner wordende gedaante, schil groen van kleur, later in geel overgaande. Vleesch zacht, van een aangenaam zuren smaak.

De boom is klein, doch draagt vrij wel. Nov., Dec.

REINETTE NONPAREILLE, POMME NONPAREILLE. Vrucht middelmatig groot, van eene platachtige, naar het oog dunner wordende gedaante, schil ruw, groenachtig geel met bruine vlakken. Vleesch zacht, groenachtig geel, van een fijnen, geurigen, verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt tamelijk. Jan., Febr.

REINETTE TENDRE. Vrucht middelmatig groot, van eene zeer langwerpige gedaante, schil wit, aan de zonzijde zachtrood met eenen dauw of waas overdekt. Vleesch fijn, van een aangenaamen zachtzuren smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Oct., Nov.

REINETTE VERTE, GROENE RENET, GROENE FRANSCHE RENET.

Vrucht middelmatig groot, van eene platronde gedaante, schil groen met bruine vlakken. Vleesch zacht, van eenen aangenaamen verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Febr., Maart.

REINETTE DE VIGAN. Vrucht van eene middelmatige grootte en verheven smaak.

De boom is niet zeer vruchtbaar. Dec., Jan.

RENET VAN AITSEMA. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde, naar het oog iets dunner wordende gedaante, schil geel met enkele bruine vlakken. Vleesch zacht, van een aangenaam geurigen smaak.

De boom groeit welig, maar draagt weinig. Jan., Febr.

RENET VAN EKENSTEIN. Vrucht middelmatig groot, van een citroengele kleur, aan de zonzijde iets donkerder, op vele plaatsen roodgeel gestipt, de steel vrij dun, iets boven de vrucht uitkomende, in eene diepe kuil stekende, welke roodgele kleur zich straalvormig boven den rand vetspreidt. Vleesch wreed en zuur.

De boom groeit welig en draagt vrij wel. Febr., **Maar**
RENET (gele dubbele). Zie *Krappe-kruin*.

RENET VAN GÖSLINGA. Zie *Court-pendu*.

RENET VAN KARELSVELD. Vrucht niet groot, van eene platronde gedaante, schil groenachtig geel met ruwe vlekken. Vleesch geelachtig wit, saprijk, van een verhevenen, suikerachtigen rijnschen smaak.

De boom groeit traag en draagt middelmatig. Febr., **Maart**
RENET VAN MIDDELSTUM. Vrucht vrij groot, schil eerst groenachtig geel, later in citroengeel overgaande, aan de zonzijde iets blozend, in het geel vertoonen zich vele kleine graauwe stippen; zijnde de schil om de steel veeltijds graauwachtig. Vleesch bros en van een geurigen smaak, zijnde eene der voortreffelijkste tafel-appels.

De boom groeit middelmatig en is tamelijk vruchtbaar. Jan., Febr.

RENET VAN PRAAG. Vrucht middelmatig groot, van eene meer hooge dan platte gedaante, met eene diep gezonkene kruin en gebogene steel, schil ruw. Vleesch van een goeden, doch niet verheven smaak, wordende onder het leggen slap.

De boom groeit welig, doch is niet bijzonder vruchtbaar. Febr., **Maart**.

RENET VAN VILSIREN. Vrucht langwerpig rond, van eenen zeer fraaijen vorm, de bloem in eene vlakke groef, waaraan men veeltijds eepige plooijen ontwaart, schil lichtgeel met smalle en breede roode strepen, welke zich over de vrucht verspreiden en somtijds ineenvloeijen. Vleesch wit, vast, sappig en van eenen aangename smaak.

De boom groeit welig en is bij gunstige zomers zeer vruchtbaar. Dec., Jan.

RENET (*zoete gele*), ZOETE GOUD-RENET. Vrucht in vorm en kleur aan de *Reinette grise* gelijk. Vleesch van eenen aangename, zoeten, verhevenen smaak.

De boom tiert wel, doch draagt niet mild. Jan., Febr.
RENET VAN ZORGVLIET. Vrucht groot, van eene platronde gedaante; schil groenachtig geel van kleur met bruine vlekken, aan de eene zijde blozend rood. Vleesch zacht, van een aangenaam geurigen smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Jan., Febr.

RIBBERT OF RIBLING, ZURE RIBBERT, ZURE KANT-RIBBERT, WITTE RIBBERT OF RIBLING. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige geribde gedaante, met een diep gezonken oog, schil glad, groenachtig wit. Vleesch zacht, droog, van eenen tamperen, geurigen, doch niet verhevenen smaak.

De boom tiert wel en draagt mild. Jan., Febr.

RIBBERT OF RIBLING (*zoete*), ZOETE KANT-RIBBERT. Vrucht middelmatig groot, van eene kantige, ongelijke gedaante, oog en steel diep gezonken; schil glad, groenachtig citroengeel met bleeke kaneelkleurige vlakken. Vleesch zoet, van een niet verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Dec., Jan.

ROODE CALVILLE. *Zie Calville.*

ROODE GULLING. *Zie Guldeling.*

ROODE KROON. *Zie Kroon-appel.*

ROODE KRUIS. *Zie Kruis-appel.*

ROODE PIPPING. *Zie Peppin.*

ROODE WIJN-APPEL. *Zie Wijn-appel.*

ROOMSCHE GRIET. *Zie Griet.*

ROOS-APPEL. Vrucht middelmatig groot, van eene platronde gedaante, schil geelachtig wit aan de eene en lichtrood met

donkere strepen aan de andere zijde. Vleesch zacht, doch niet verheven van geur.

De boom groeit welig en draagt sterk. Oct., Nov.

ROOS-APPEL (*Fransche*). Zie *Pomme-rose*.

ROUGE FEUILLAGE. Vrucht middelmatig groot, van eene platronde gedaante, donkerrood en donkergroen gestreept. Vleesch groenachtig wit van kleur, vast en zeer zuur van smaak.

De boom groeit welig en draagt om het andere jaar overvloedig. Dec., Jan.

SAINT-SAUVEUR. Vrucht zeer groot, van eene fraaije ronde gedaante, schil fijn, glad, bleekgeel en met eene menigte kleine bruine stippen bezaaid. Vleesch wit, bros, sappig in smaak veel overeenkomst met dat der *Calville* hebbende, doch niet zoo fijn.

De boom groeit sterk en is zeer vruchtbaar. Sept., Oct.

SANGUINOLE. Zie *Calville*.

SCHIJVELING. Zie *Kantjes-appel*.

SCHIJVELING (*zoete*). Zie *Kantjes-appel (zoete)*.

SPAANSCHÉ GULLING. Zie *Guldeling*.

SPAANSCHÉ (*zoete*). Vrucht middelmatig groot, van eene platronde gedaante, schil rood en aan de zonzijde hoogrood van kleur. Vleesch bros en van een goeden zoeten smaak.

De boom groeit welig en draagt zeer mild. Jan., Febr.

SPAANSCHÉ (*zure*). Vrucht middelmatig groot, van onderen rond, doch naar de kruin iets smal toeloopende, schil aan de zonzijde blozend van kleur. Vleesch los, saprijk en van eenen vrij goeden smaak.

De boom maakt een goed gewas, doch draagt middelmatig. Jan., Febr.

STRIEPELING (*zomer*). Vrucht middelmatig groot, van eene ronde, wat kantige gedaante, schil glad, geelachtig wit van

kleur met bleek karmozijnroode strepen; vleesch zacht, doch van geen verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt overvloedig. Sept., Oct.

STRIEPELING (Herfst). Vrucht middelmatig groot, van eene platachtig ronde gedaante, naar het oog, dat klein en niet diep gezonken is, iets dunner toeloopeude; schil glad, geelachtig van kleur met helder roode strepen; vleesch nabij de schil roodachtig, zacht, van een sterken, niet verheven zuren smaak.

De boom groeit welig en draagt overvloedig. Oct., Nov.

STRIEPELING (Winter). Vrucht middelmatig groot, van eene platronde gedaante, schil glad, geelachtig van kleur, met fraaije roode fijne strepen, vleesch zacht, doch niet verheven van smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Jan., Febr.

STRIEPELING (zoete). Vrucht in vorm en kleur aan de voorgaande gelijk, vleesch vast, van een niet verheven, laffen smaak.

De boom groeit sterk en draagt overvloedig. Jan., Febr.

SUIKER-APPEL, BLEIJER BELLEFLEUR. Vrucht middelmatig groot, van eene wat langwerpige kantige, naar het oog toe dunner wordende gedaante, schil glad, geel, aan de eene zijde zacht rood, vleesch fijn, van een geurigen, eenigzins specerijachtigen smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Oct., Nov.

SYPEL-APPEL. Zie *Kantjes-appel*.

TAFEL-APPEL. Zie *Citroen-appel*.

TARWE-APPEL. Zie *Kroon-appel*.

TRANSPARENTE, CALVILLE TRANSPARENTE. Vrucht groot en van een schoonen vorm, schil zuiver wit, veel in zachtheid met was overeenkomende, vleesch fijn, geurig en zeer goed van smaak. Men moet deze niet met de *pomme d'Astracan* of de *pomme Transparente ancienne* verwarren, welke vrucht in smaak verre beneden het middelmatige is. Sept., Oct.

TRYN WEEUWSTER. Zie *Enkhuiser-Appel*.

TULP-KROON. Zie *Kroon-appel*.

VANENBURGER. Vrucht middelmatig van grootte, schil citroen geel, met geelachtige stippen of bruinroode vlakken voorzien, vleesch bijzonder geurig, in smaak de *witte wijn calvijn* overtreffende. Oct., Febr.

Deze verscheidenheid is in den handel gebragt door Dr. WITTEWAALL, boomkweeker te *Voorst* in Gelderland.

VEENTJES-APPEL, VEEN-APPEL. Vrucht klein, van eene platte achtig ronde gedaante, schil ruw, donker graauw van kleur, aan de zonzijde eenigzins rood, vleesch vast, van een niet verheven smaak.

De boom groeit welig en draagt redelijk. Febr., Maart.
VEENTJES-APPEL (zoete), VEEN-ZOETE. Vrucht in vorm en kleur veel met de bovengenoemde overeenkomende, vleesch van een geurigen zoeten smaak.

De boom tiert wel en draagt sterk. Febr., Maart.

VENKEL-APPEL. Zie *Fenouillet*.

VERMONT NON PAREILLE, eede Amerikaansche verscheidenheid waarvan de vrucht fraai en goed is, doch niet langer dan half December duren kan.

VLAAMSCH-APPEL. Zie *graauwe zoete*.

VROUWTJES-APPEL, POMME NOTRE DAME, ZEEUWSCHE GULLING GULDELING, ENGELSCH-APPEL. Vrucht vrij groot van eene rondachtige, platte, scheeve, kantige gedaante, schil groenachtig geel met verspreide bruine of zwartachtige vlakken, vleesch zacht, van een geurigen, doch niet verheven smaak.

WATER-ZOETE. Zie *Jopen*.

WILDJES-APPEL. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, bijna eironde gedaante, schil glad, van eene groenachtige kleur, vleesch zacht, van een goeden, doch niet verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt zeer sterk. Febr., Maart.

WINTER-PRESENT. Zie *Heer-appel*.

WITTE CALVILLE. Zie *Calville*.

WITTE LEIPZIGER-APPEL. Zie *Borsdorffer*.

WITTE PLATTE, WITTING, WITLING. Vrucht vrij groot, van eene zeer platte, veeltijds wat scheeve kantige gedaante, schil glad witachtig van kleur, aan de eene zijde helder rood of rood gestreept, vleesch zacht, van een laffen smaak.

De boom groeit welig en draagt overvloedig. Sept., Oct.

WITTE RENET. Zie *Reinette blanche*.

WITTE RIBBERT. Zie *Ribbert*.

WITTE ZOETE. Zie *Zilverling*.

WITTE WIJN-APPEL. Zie *Wijn-appel*.

WIJBURGER. Zie *Eijer-appel*.

WIKER-PEPPING. Zie *Pomme-Madame*.

WIJN-APPEL (*witte*), GROOTE WIJN-APPEL. Vrucht vrij groot van eene ongelijke kantige scheeve gedaante, schil glad witachtig groen van kleur, vleesch zacht, sappig, van een rijnschen, doch niet verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt eenige jaren oud zijnde overvloedig. Oct., Nov.

WIJN-APPEL (*roode*), DRAGONDER-APPEL. Vrucht, in vorm, aan de vorige gelijk, schil glad, aan de eene zijde rood, aan de andere geelachtig groen van kleur, vleesch zacht, sappig van een aangenaam rijnschen, doch niet verheven smaak.

De boom groeit welig, doch behoeft ook eenige jaren, om overvloedig te kunnen dragen. Oct., Nov.

ZKEUWSCHE GRIET. Zie *Griet*.

ZKEUWSCHE GULLING. Zie *Vrouwstjes-appel*.

ZKEUWSCHE PEPPING. Zie *Parmain*.

ZKEUWSCHE ZOETE. Zie *Zoete Bobbert*.

ZILVERLING (WITTE ZOETE), WITTE-ZOETE of BLANKE ZOETE. Vrucht vrij groot, van eene ronde gedaante, naar het oog, dat klein en weinig gezonken is, iets dunner wordende, schil

glad, van eene geelachtige kleur, vleesch zacht, van aangename zoeten smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt sterk. Dec., Jan.

ZILVERLING (*gele zoete*). Vrucht in vorm en kleur aan witte gelijk, behalve dat deze iets geler en somtijds de eene zijde een weinig rood is. Vleesch zacht, van aangename zoeten smaak.

De boom wordt groot en draagt sterk. Nov., Dec.

ZOETE AAGT. Zie *Kroon-appel*.

ZOETE BELLE-FLEUR. Zie *Dolphijn*.

ZOETE BOBBERT, ZEEUWSCHE ZOETE. Vrucht middelmatig groot van eene langwerpige naar het oog iets dunner worden gedaante, schil glad, geel van kleur. Vleesch zacht, van een aangename zoeten smaak.

De boom tiert wel, en draagt redelijk. Nov., Dec.

ZOETE VAN DEKKER. Zie *Peer-zoete*.

ZOETE DOLPHIJN. Zie *Dolphijn*.

ZOETE HOLAARD, HOLAARD, BENDER ZOETE, KANERL ZOETE. Vrucht middelmatig groot, van eene rondachtige gedaante rijp zijnde heeft de schil eene geelachtige kleur, aan zonzijde blozend rood, somtijds bruin gevlakt. Vleesch zacht, van eenen zeer aangename, verheven zoeten smaak zijnde eene der beste pot-appels.

De boom tiert welig, doch draagt niet mild en is zeer aan het kankeren onderhevig. Maart, April.

ZOETE NEVEN. Zie *Jopen*.

ZOETE PIGEON. Zie *Dolphijn*.

ZOETE VENKEL-APPEL. Zie *Fenouillet*.

ZON-APPEL (*zure*). Vrucht groot, van eene iets platachtige ronde gedaante, schil glad, groenachtig geel aan de eene en fraai rood of gestreept aan de andere zijde. Vleesch zacht, van eenen geurigen, aangename smaak.

De boom tiert wel maar draagt niet sterk. Dec., Jan.

W-APPEL (zoete). Vrucht in vorm en gedaante aan de vorige gelijk, behalve dat het vleesch zoet, van eenen aangename, doch niet verheven smaak is.

De boom groeit sterk, maar draagt weinig. Dec., Jan.

W-APPEL-AAGT. Zie *Kroon-appel*.

W-APPEL-CALVILLE. Zie *Calville*.

W-APPEL-GULLING. Zie *Guldeling*.

W-APPEL-KROON. Zie *Kroon-appel*.

W-APPEL-PARMAIN. Zie *Parmain*.

W-APPEL-PRESENT. Zie *Engelsche Carolijn*.

W-APPEL (zoete). Vrij groot, van eene ronde, veelal wat hoekige, scheeve gedaante, schil glad, geelachtig aan de eene en blozend rood of gestreept aan de andere zijde, van een aangename, doch niet verheven geur.

De boom tiert wel en draagt sterk. Oct., Nov.

W-APPEL (zoete). Vrucht in vorm aan de voorgaande gelijk, schil glad, geel van kleur. Vleesch zacht, van eenen aangename, niet verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt overvloedig. Oct., Nov.

W-APPEL-TWARTGAT. Zie *Bruindeling*.

W-APPEL-TWOLSCHE GRIET. Zie *Griet*.

W-APPEL-TWOLSCHE RIET. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige ronde gedaante, schil zeer glad en dun, aan de eene zijde geelachtig groen, aan de andere zijde bleek rood. Vleesch zacht, geurig, van een aangename smaak.

De boom groeit wel en draagt redelijk. Nov., Dec.

Sierboomen.

PYRUS baccata. Kers-appelboom.

• *malus.* Coronaria. Geurige appelboom.

• " *marginata.* Bontgerande appelboom.

• *rubellina.* Roodbloemige appelboom.

PYRUS spectabilis. Dubbelbloemige appelboom.

» » *fruct. perenni.* Appelboom met aanblijvende vrucht.

» » *fruct. nigra.* Appelboom met zwarte vrucht.

2.

PEREBOOM.

PYRUS COMMUNIS.

Volgens LINNAEUS twintigmannig (icosandria), vijfwijvig (pentagynia).

Geslachtskenmerk.

Kelk vijfspletig, bloemkrans vijfbladerig, veelal witachtig, stijltjes aan den voet verëenigd, vrucht tolvormig, vleezig, vijfhoekig, veelzadig.

Beschrijving.

Wilde. Stam dik, met eene ruwe schors, veeltakkig, gedoornd, bladen langwerpig, puntig, glad, weinig of niet gekarteld en lang gesteeld, bloemen roosvormig, wit, vrucht vleezig, klein, roodachtig, van eene langwerpige puntige gedaante, wrang van smaak.

Tamme. Niet zoo groot als de wilde, doch komt voor het overige met de wilde overeen, behalve dat de vruchten naar iedere soort verschillende zijn.

Herkomst.

De Pereboom groeit in *Frankrijk*, *Duitschland* en ons *Vaderland* in het wilde, alhoewel de beste peren van *Alexandrië*, *Numidië*, *Syrië* en *Griekenland* afkomstig zijn. Hij bereikt eene hoogte van vijftien tot vijftig voet, en kan eene verbaazende dikte erlangen, hebbende *ÉVELIN* te *Erfort* in *Engeland* er een gezien, wiens stam zes voeten in doorsnede had en die jaarlijks zeven mudden peren opbragt. *NOISSETTE* spreekt van een boom tusschen *Limeille* en *Valenton*, nabij *Brunoy* in *Frankrijk*, welke hij eene doorsnede van drie voet, eene hoogte van veertig voeten had, en jaarlijks meer dan 40,000 peren opleverde.

Geschiedenis.

PLINIUS maakt gewag van 35 soorten van peren, zijnde de oudste verscheidenheid dezer vrucht de *Rousselet*. Ten tijde van *LODEWIJK XIV* kende men 800 verscheidenheden en meer dan 1500 namen, zijnde de *Beurré*, *Russelet* en *Blanquet* uit *Frankrijk* tot ons over gebragt, terwijl *DUHAMEL* ons eene opgave van 150 soorten en verscheidenheden geleverd heeft, en zijnde het inzonderheid van *MONS* en *ESPÉBIN*, aan wie wij in de laatste jaren de meeste verscheidenheden verschuldigd zijn.

Voortkweeking.

De voortkweeking der pereboomen geschiedt op dezelfde wijze, als die der *Appelboomen*, dat is door zaad. Te dien einde neme men inzonderheid de pitten der vroegste soorten, b. v. van de *Suikertj-peer*, *Gezegende-peer*, enz., ook dan nog, wanneer men hierop later *Winter-peren* wil enten, aangezien zij daarop bijzonder wel tieren.

De enting of oculering geschiedt ter hoogte van zes of acht duim boven den grond, hoewel het op verre na niet hetzelfde is, welke stammen men te dien einde bezigt inzonderheid, wanneer men verschillende vormen wil daarstellen.

Men ente dus *hoog- en halfstamde kroonboomen* op de *wilde* of *veredelde wilde* en *wilde lysterbes*; *groot leiboomen* op dezelfde stammen; -*kleinere* daarentegen op de *Portugesche kwee* en *Pyrus aria*, doch de zoodanige, die slechts twee of drie voeten vlugt hebben, op den *kleine kweeboom* of *Doorn* (*crataegus oxyacantha*).

Groote pyramide, *Spinrokvormige* en *Komboomen* enz., ente men op de *veredelde wilde*, die van eene *middelmatige groot* op de *Kwee van Portugal*, en *kleinere boomen* op de *kleine Kwee* of *Haagdoorn*.

Doch ook nog te dezen opzigte heeft men met den grond en de luchtgesteldheid te raadplegen, naardien het bij eene dorren en ondiepen grond aan te raden is, die boomen op de *veredelde wilde* en niet op *kweeën* te enten, welk men tot eene middelmatige hoogte wenscht op te voeren terwijl er buitendien bestaan, die op de *kweestammen* niet mer wel tieren.

Wat het enten op de *Lijsterbes* (*sorbus aucuparia*) aangaat, zoo hebben deze boomen boven andere vooruit, dan naardien de wortels der Lijsterbessen eene horizontale rigting hebben, de op haar geënte appelen of peren in de zandige en steenachtigste gronden zullen groeijen, ja op plaatsen, waar het anders ondoenlijk zoude zijn, diergelijke vruchtboomen te kweeken; hebbende de zoodanigen ook minder van de vorst, insekten en knaagdieren te vreezen, dan zulke vruchtboomen, die op andere stammen zijn overgebracht.

Hoe aannemelijk dit alles nu ook moge voorkomen, zoo staat daar nogtans tegenover, dat de levensduur der Lijsterbes niet in verhouding tot dien der appelen en peren staat, en

lat zulke vruchtboomen dus later nimmer dat gewas, noch
 lien oogst kunnen opleveren, dan wanneer zij op duurza-
 nere stammen geënt waren.

Het is dan ook daarom, dat wij zeer het kweeken der
Pyrus aria aanbevelen, ten einde daarop later de boo-
 nen te enten, die, hoewel oneindig trager in groei dan de
orbis aucuparia, nogtans ook oneindig langer dan deze
 stand houden.

Grond.

De boomen, op *veredelde wilde stammen* geënt, behoeven
 eenen welbewerkten, ligten, diepen en niet te droogen grond;
 die integendeel, welke op *kweestammen* geënt zijn, tieren
 het best in eene ligte, losse, weldoorvoede aarde, zonder
 dat deze alsdan juist diep bewerkt behoeft te zijn.

Standplaats.

Boomen, op *kweestammen* geënt, kunnen de meeste koude
 verdragen, en verduren het best onze wintersaizoenen.

Leiboomen, inzonderheid die, welke op *kweeën* geënt zijn,
 behoeven eene *oostelijke* of *westelijke* standplaats, doch geene
zuidelijke, naardien hunne bast te gevoelig voor de sterke zon-
 nestralen is, en de wortels bij eene mindere diepte alsdan
 te ligt zouden uitdroogen.

Zomer-peren plaatse men in het *westen*, doch die, welke
wintervruchten geven, in het *Zuiden*.

Afstand.

Dezelfde, als bij de *Appelboomen* opgegeven is.

Leiden en snoeijen.

Naardien de *Pereboomen* op dezelfde wijze als de *Appelboo-*
nen behandeld kunnen worden, en vooral niet minder dan

deze voor verschillende vormen vatbaar zijn, handele men daarin naar het aldaar opgegevene, met dit enkele verschil, dat men de Pereboomen gedurende den tijd van hunne vorming over het algemeen korter dan de appelboomen snoeijen kan, hoewel men later bij deze boomen snoeimes zoo weinig mogelijk dient te bezigen.

Ziekte.

Naardien sommige van deze vruchtboomen reeds in April bloeijen, hebben de bloemen veel van de nachtvorsten te lijden, inzonderheid wanneer die door sterken zonneshijel achtervolgd worden, waarom het in dat geval zeer aan te raden is, de bloesems door lijnwaad of anderzins tegen die stralen te dekken, hetwelk natuurlijk slechts op *Lei-*, *Pyramide* en *Struikboomen* kan worden toegepast.

Veeltijds geven de Pereboomen slechts vrucht om het andere jaar, als een gevolg van te sterke uitputting bij een overvloedigen oogst, en hetwelk alleen verholpen kan worden door de boomen als dan van derzelfer overtollige vrucht te ontdoen; hoewel er ook soorten bestaan, welke bijna altijd om het andere jaar vrucht geven, zonder dat zulks tegen gegaan kan worden, en hetwelk dan plaats heeft, wanneer alle knoppen ter zelfder tijde bloeijen, als behoevende de vruchtknop twee jaren voor en aler hij zijne volkomenheid erlangt, waardoor dus die gaping alsdan veroorzaakt wordt.

Een aanhoudende regen vernielt ook niet zelden den geheelen oogst, hetwelk daaraan dient toegeschreven te worden dat het stuifmeel (pollen) alsdan vóór de bevruchting verloren gaat, iets hetwelk zeer moeilijk voorgekomen kan worden.

Regent het onder de vruchtzetting en rijping aanhoudend dan zullen, omdat de sappen nu meer in het hout trekken de meeste vruchten afvallen, terwijl de aanblijvende berste of zelfs steenachtig worden.

In *magere, lage, vochtige* gronden zijn deze boomen zeer *an massen* onderhevig, hetwelk door eene betere aarde en eene vier- of vijfjarige bemesting moet worden tegengegaan.

Verdorren de uiteinden der takken eens booms, dan sterft zij, hetwelk alsdan meesttijds aan de standplaats moet worden toegeschreven. Is het een gevolg der insecten of van den kanker, dan handele men, zoo als bij de *Appelboomen* opgegeven is, en zoo het door ouderdom mogt ontstaan, dan ontkruipe men den boom en voorzie men de wortels van nieuwe aarde en mest, hetwelk de bijna uitgeputte krachten weder eenige jaren herstellen zal.

Ook kunnen de Pereboomen even als de *appelboomen* in *potten* gekweekt worden, zijnde daartoe het verkieselijkst de *Beurré gris d'automne, Culotte suisse, Beurré d'automne rouge l'Anjou, Doyenne d'hiver, Prince imperial Ferdinand d'Autriche, Colmar neil, Poire de l'archiduc, la Madeleine, Beurré diel.*

Inoogsting en bewaring.

Hieromtrent handele men op dezelfde wijze, als bij de *appelen* opgegeven is.

Gebruik.

Algemeen en genoegzaam bekend.

Hout.

Geaardheid en kleur: — *wild pereboomenhout* sterk gewerkt, roodachtig bruin; *gewoon pereboomenhout* sterk gevlamd, licht bruin; *winterpereboomenhout* sterk gewerkt, donker bruin; *gekronkeld pereboomenhout* sterk gekronkeld, roodachtig bruin.

Het hout is zwaar, digt en hard, het neemt een fraaijen glans aan en is niet aan wormstekigheid onderhevig.

Dat des *wilden perebooms* is het fraaiste, welke schoonheid vermindert naar gelang de vrucht meer vefedeld is.

Gebruik. Zeer geschikt voor schrijnwerkers en draaijers.

Soorten en verscheidenheden.

ABRAHAM KATELIJNE PEER. Zie *Citroen de Sirene*.

ADMIRAAL. Vrucht middelmatig groot, van eene meer platte, dan wel langwerpige gedaante, schil bruin, rood of graauw-achtig. Vleesch zacht, van een aangenaamen geur.

De boom tiert wel, en draagt mild. Aug., Sept.

ALINE RICHARD (*Bivort*). Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltend, van den tweeden rang. Oct., Nov.

AMBLEUSE. Zie *Beurré*.

AMBOISE. Zie *Beurré*.

L'AMBRE (*poire*). Zie *Muscat Robert*.

AMBRE GRIS. Zie *Ambrette*.

AMBRETTE D'HIVER, AMBRETTE GRISE, AMBRE GRIS, BELLE GABRIELLE, TROMPE-VALET. Vrucht middelmatig groot, van eene rondachtige gedaante, met een niet gezonken oog en korten steel, schil dik, ruw, ros-achtig bruin. Vleesch zacht, smeltend, van een zeer aangenaamen en suikerachtigen kruiderigen smaak.

De boom tiert wel en draagt sterk. Dec., Jan.

AMIRÉ JOANNET, PETIT SAINT JEAN. Vrucht klein, van eene langwerpige gedaante, doch niet zeer sappig. Junij, Julij.

AMIRÉ ROUX. Zie *Ognonet*.

ANANAS-PEER. Vrucht vrij groot, naar den steel, die kort is, iets dunner toeloopende, oog groot, diep gezonken, schil glad, geelachtig van kleur, met donkergroene, grove vlakken. Vleesch korrelig, sappig, smeltend, van een aangenaamen, eenigzins specerijachtigen smaak. Duurt niet lang.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Aug., Sept.

ANGÉLIQUE, ANGÉLIQUE DE BORDEAUX, ST. MARTIAL. Vrucht middelmatig groot, van eene rondachtige, kortpuntige gedaante, steel lang, oog een weinig gezonken, schil geelachtig groen, met fijne bruine stippen, aan de zonzijde lichtrood. Vleesch bros, suikerachtig geurig.

De boom groeit welig en draagt sterk. Febr., Maart.

ANGÉLIQUE D'HIVER. Zie *Angélique de Bordeaux*.

ANGÉLIQUE DE ROME. Vrucht middelmatig groot, van eene tolvormige gedaante, schil groenachtig geel, aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch bros, specerijachtig van smaak.

De boom groeit sterk, doch draagt weinig. Aug., Sept.

ANGLETERRE D'HIVER. Vrucht groot, pyramidaalvormig gebuikt, schil licht groen, met grijze vlekken. Vleesch bros, zacht, suikerachtig en aangenaam van smaak. Stoofpeer.

De boom groeit krachtig en levert overvloedig. Dec., Jan.

ANGOISE. Zie *Bon-chrétien*.

D'ANJOU. Zie *Beurré*.

APOTHEKERS-PEER. Zie *Bon-chrétien*.

ARBRE COURBÉ. Vrucht groot, van eene peervormige gedaante. Vleesch smeltende.

De boom groeit welig en draagt mild, doch behoeft als *leiboom* eene naauwlettende snoeiing, wegens den onregelmatigen vorm. Oct., Nov.

ARCHIDUC CHARLES. Vrucht van een schoonen vorm met zeer fijn vleesch.

De boom groeit welig en is vruchtbaar. Nov., Dec.

ARCHIDUC D'ÉTÉ. Zie *Ognonet*.

AUDUSSON. Vrucht klein. Vleesch bros, van den tweeden rang.

De boom is zeer welig en bij uitstek vruchtbaar. Sept., Oct.

AUGUST-PEER. Zie *Poire d'Oeuf*.

AUGUSTINE LELIEUR. Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltend.

De boom groeit welig en draagt sterk. Nov., Dec.

AURATE of ORATE. Vrucht middelmatig groot, van eene eironde gedaante, schil aan de eene zijde donkergeel en aan de andere roodachtig. Vleesch een weinig smeltend, droog, steenachtig, van een aangenaamen geurigen smaak.

De boom tiert welig en draagt redelijk. Julij, Aug.

AZEROLLE. Vrucht klein, tolvormig, rood van kleur. Vleesch zacht, zeer geurig.

De boom groeit sterk en draagt overvloedig. Sept., Oct.

BEAU PRESENT. Zie *Epargne*.

BEAUVALOT (Sageret). Vrucht middelmatig groot. Vleesch smeltende.

De boom groeit sterk en draagt mild. Nov., Dec.

BELLE DE BERRY, POIRE DE CURÉ. Vrucht zeer groot. Vleesch een weinig smeltende, van een redelijk goeden smaak. Dec., Jan.

BELLE DE THOUARCÉ. Vrucht middelmatig groot. Vleesch smeltend. Nov., Dec.

BELLE DES FORÊTS. Vrucht klein, vleesch smeltende.

De boom groeit krachtig en is zeer vruchtbaar. Sept., Oct.

BELLE DE NOËL. Vrucht groot, meer breed dan lang, schil aan de zonzijde rood gekleurd. Vleesch smeltende.

De boom tiert wel en draagt mild. Oct., Nov.

BELLE FÉRTILE. Zie *Gezegende peer*.

BELLE FILLE. Zie *Mooi-Neeltje*.

BELLE GABRIELLE. Zie *Ambrette*.

BELLE HÉLOÏSE. Vrucht middelmatig van grootte. Vleesch smeltende, en van een zeer goeden smaak. Oct., Nov.

BELLISSIME. Zie *Vermillon*.

BELLISSIME D'ÉTÉ, SUPRÊME, BRUSSELSCHE PEER. Zie *Brusselsche peer*.

ELLISSIME DE JARDIN. Vrucht middelmatig groot, van eene vrij langwerpige gedaante, schil groenachtig geel, aan de zonzijde lichtrood. Vleesch een weinig smeltend, van een zoetachtigen geurigen smaak.

De boom groeit krachtig en draagt mild. Oct., Nov.

ELLISSIME D'HIVER, TETON DE VENUS. Vrucht zeer groot, van eene bijna ronde gedaante, schil geel, aan de zonzijde gekleurd. Vleesch zacht. Stoofpeer.

De boom tiert wel, doch draagt slecht. Febr., Maart.

ESQUESNE. Vrucht groot, van eene regelmatige, langwerpige gedaante, schil citroengeel, met grijze stippen, of vlakken, aan de zonzijde gekleurd. Vleesch zacht, laf van smaak. Stoofpeer.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt sterk. Sept., Oct.

BERGAMOTTE D'AÔÛT (Bivort). Vrucht nu eens van eene middelmatige grootte, dan wederom klein. Vleesch een weinig smeltend van den tweeden rang.

De boom groeit welig, is zeer vruchtbaar en brengt de vrucht in trossen van 5—12 voort. Aug., Sept.

BERGAMOTTE D'AUTOMNE, HERST- OF LATE BERGAMOT, HOLLANDSCHE BERGAMOT, SAPPIG GROENTJE, MAATJES-PEER, HEERE PEER. Vrucht middelmatig groot, van eene platronde gedaante, schil geelachtig groen, met fijne bruine stippen, steel zeer kort, even als het oog gezonken. Vleesch zacht, smeltend, van een zeer geurigen, aangenaam verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt eenige jaren oud zijnde sterk. Sept., Oct.

BERGAMOTTE CADETTE, POIRE DE CADET. Vrucht groot, van eene ronde of tolvormige gedaante, schil geel, zacht rood aan de zonzijde. Vleesch smeltend, van een vrij goeden smaak, doch wordt voos wanneer zij lang ligt.

De boom tiert welig en draagt wel. Oct., Nov.

BERGAMOTTE CRASSANE, CRASSANE, BEURRÉ PLAT. Vrucht groot,

van eene bijna ronde gedaante, doch van onderen verdikt, steel lang, oog gezonken, schil geelachtig groen met bruine vlakken. Vleesch zacht, smeltend, geurig.

De boom groeit welig, doch is traag in het dragen.
Dec., Jan.

BERGAMOTTE DROUET. Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltende.

De boom is zeer vruchtbaar. April, Mei.

BERGAMOTTE DROUINEAU. Vrucht in grootte aan de *Passe colmar* gelijk. Vleesch smeltende. Nov., Dec.

BERGAMOTTE ESPÉREN. Vrucht in grootte aan de *Beurré gris*, gelijk. Vleesch smeltende.

De boom tiert welig en is zeer vruchtbaar. Maart, April.

BERGAMOTTE D'ÉTÉ, ZOMER OF VROEGE BERGAMOT, DUBBELE OF GROOTE BERGAMOT, DE LA BEUVIÈRE, MILAN BLANG. Vrucht middelmatig groot, tolvormig, zeer buikig van gedaante, schil ruw, bleekgroen, later in geel overgaande. Vleesch smeltend, van een aangenaamen, tamperen smaak.

De boom groeit sterk en draagt wel. Sept., Oct.

BERGAMOTTE DORÉE, BERGAMOTTE MUSQUÉE. Vrucht middelmatig groot, van eene platronde gedaante, steel lang, dun even als het oog diep gezonken, schil ruw, van eene grijsachtige kleur. Vleesch zeer bros, sappig, geurig, doch niet verheven van smaak.

De boom tiert wel en draagt eenige jaren oud zijnde welig. Sept., Oct.

BERGAMOTTE D'HOLLANDE, D'ALENÇON. Vrucht groot, tolvormig, oneffen, schil groen met bruine vlakken. Vleesch een weinig bros en van een zeer goeden smaak, hebbende in geur veel overeenkomst met den *Bon chrétien d'hiver*.

De boom groeit welig en draagt mild. Febr., Maart.

BERGAMOTTE D'HIVER, BERGAMOTTE DE PÂQUES, WINTER BERGAMOT, LA GRILLIÈRE. Vrucht groot, gelijkende in vorm en

kleur naar de voorgaande, steel lang. Vleesch zacht, sappig, smeltend, doch niet zeer geurig.

De boom wordt niet zeer groot, maar draagt welig. Febr., Maart.

BERGAMOTTE NEMOURS. Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltende. Nov., Dec.

BERGAMOTTE DE NICE. Vrucht van eene middelmatige grootte; schil licht geel, aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch smeltend en geurig. Sept., Oct.

BERGAMOTTE PANACHÉE. Zie *Bergamotte Suisse*.

BERGAMOTTE DE LA PENTECÔTE. *Doijenné d'hiver*. Vrucht groot, in vorm aan de herfst *Doyenné* gelijk, schil bruin gespikeld. Vleesch smeltend, van een uitmuntenden smaak.

De boom groeit krachtig en draagt sterk. Febr., Maart.

BERGAMOTTE ROUGE. Vrucht klein, van eene tolvormige gedaante, schil geel, aan de eene zijde rood. Vleesch smeltend en geurig, doch spoedig beursig wordende.

De boom is teeder, doch draagt redelijk wel. Sept., Oct.

BERGAMOTTE DE SOULERS. Vrucht middelmatig groot, van een platronde gedaante, steel zeer lang, even als het oog diep gezonken, schil groenachtig geel, met bruine stippen. Vleesch zacht, smeltend, sappig, van een geurigen zoeten smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Febr., Maart.

BERGAMOTTE SUISSSE LONGUE, VERTE LONGUE PANACHÉE, VERTE LONGUE SUISSSE, POIRE BRODÉE, BONTE OF GESTREEPTE LANGE BERGAMOT. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, naar den steel toe dunner wordende gedaante, schil glad, lichtgroen van kleur, met gele en roode strepen. Vleesch zacht, sappig van een aangenaamen, geurigen smaak.

De boom, hoewel aan den kanker onderhevig, draagt vrij wel. Sept., Oct.

BERGAMOTTE SUISSSE RONDE, BERGAMOTTE PANACHÉE OU MARBRÉE, BONTE BERGAMOT. Vrucht in vorm aan de gewone *herfst-*

Bergamot gelijk, schil geel met roode strepen. Vleesch niet zeer verheven van smaak.

BERGAMOTTE TARDIVE. Zie *Colmar*.

DE BERNY. Zie *Parfum*.

BESTEVAARS-FRÈRE. Zie *Gratiola*.

BEURRÉ D'ALBRET. Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltende.

De boom groeit sterk en draagt mild. Oct., Nov.

BEURRÉ ANTOINETTE (*Bivort*). Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltend, boterachtig van den eersten rang. Nov., Dec.

BEURRÉ D'AUGUSTE BENOIT. Vrucht groot, van eene stompe peervormige gedaante, schil dun glad, geelachtig, somtijds vaal gesprekeld en aan de zonzijde rood gevlakt, steel kort, diep gezonken, bloem klein. Vleesch wit, zeer fijn smeltend en geurig.

De boom tiert wel en draagt bij uitstek welig. Oct., Nov.

BEURRÉ D'ANGLETERRE. Zie *Poire d'Angleterre*.

BEURRÉ D'AOUT. Zie *Brusselsche-peer*.

BEURRÉ D'AOUT RONDE. Zie *Fondante*.

BEURRÉ D'AREMBERG. Vrucht een weinig grooter en langwerpiger dan die van de *Beurré gris*. Schil groen, later in geel overgaande. Vleesch wit, zeer fijn, smeltend, van een specerijachtigen, zeer verheven uitmuntenden smaak.

De boom groeit zeer krachtig en draagt mild. Nov., Dec.

BEURRÉ BENNER (*Bivort*). Vrucht klein. Vleesch smeltend, boterachtig van den eersten rang.

De boom groeit welig en draagt sterk. Jan., Febr.

BEURRÉ BENOIST. Vrucht zeer groot en van den eersten rang. Nov., Dec.

BEURRÉ BLANC, BLANC HATIF, WITTE OF BLANKE BEURRÉ, POIRE MONSIEUR, POIRE SEIGNÈRE, POIRE DE NEIGE, POIRE À COUR-

TE QUEUE, POIRE ST. MICHEL, POIRE DOYENNÉ, GROS DOYENNÉ, LA BONNE ENTE, CITRON DE SEPTEMBRE, GROOTE OF BLANKE DOYENNÉ, HERFST CITROEN-PEER, HERFST GOUDPEER, FRANSCHE KANEEL-PEER, VALENCIA. Vrucht middelmatig groot, van eene rondachtige gedaante, of een weinig langwerpige, steel kort, schil dun, glad, groen van kleur in geel, met fijne stippen overgaande. Vleesch zacht, sappig, smeltend, van een aangenaamen geurigen smaak.

De boom wordt niet-zeer groot, doch draagt buitengewoon mild. Sept., Oct.

BEURRÉ BRETONNEAU. Vrucht van eene middelmatige grootte en regelmatige, langwerpige gedaante, schil eerst donker groen, later in geel overgaande en als van bruin gevlakt, steel kort en dik. Vleesch smeltend en suikerachtig van smaak.

De boom tiert vrij wel en draagt redelijk. Maart, April.

BEURRÉ BRONZÉ. Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch een weinig smeltende en goed van smaak. Febr., Maart.

BEURRÉ BURNICQ. Vrucht van eene middelmatige grootte en langwerpige gedaante. Vleesch smeltende. De boom tiert wel en draagt mild. Oct., Nov.

BEURRÉ CAPIAUMONT. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, naar den steel toe gezwollene gedaante, schil groen, aan de zonzijde zacht, rood. Vleesch wit, smeltend specerijachtig en aangenaam van smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild. Oct., Nov.

BEURRÉ CLAIRGEAU NANTES. Vrucht van eene kalabasvormige gedaante, schil donker bruin. Deze verscheidenheid is gekweekt uit de kernen der *Duchesse d'Angoulême*.

De boom groeit zeer krachtig en draagt mild. Nov., Dec.

BEURRÉ DE COLOMA. Vrucht middelmatig groot, in vorm aan die van de *Capiaumont* gelijk, schil groen, met breede

grijze vlakken. Vleesch wit, meelig en van een geurigen smaak.

De boom groeit sterk, en draagt wel. Sept., Oct.
BEURRÉ CURTET. Vrucht klein, tolvormig, de lengte aan de breedte gelijk, schil fijn glad, groenachtig geel, aan de zonzijde wit, gestipt en aan de andere met helder roode stippen bezaaid, welke alle zich in carmijnrood oplossen, de steel van middelmatige lengte en, een weinig gezonken, de bloem diep liggende. Vleesch wit, fijn, smeltende, boterachtig in smaak, iets met dat der *Bergamot* overeenkomende.

De boom groeit welig en draagt mild. Sept., Oct.
BEURRÉ DE FLANDRE of **DE NOIRCHAIN.** Vrucht van een aangenaamen vorm. Het vleesch smeltende en van een uitmuntenden smaak. Jan., — April.

BEURRÉ (Engelsche). Zie *Poire Angleterre.*

BEURRÉ GOUBAULT. Vrucht van eene middelmatige grootte, gelijk aan de *Belle de Bruxelles*, schil geelachtig groen, met bruine vlakken, steel dun. Vleesch fijn, geurig, naar het midden een weinig stekelig. Sept., Oct.

BEURRÉ GRIS OU VERT, GRAAUWE OF GROENE BOTERPEER, POIRE DE VENDÔME. Vrucht groot, van eene langwerpige hobbelige wat scheeve gedaante, schil zeer ruw, zeer dun, van eene geelachtige, graauwe kleur. Vleesch zacht, sappig, boterachtig, smeltend, van een geurigen verheven smaak.

Hoewel de boom zeer aan den kanker is onderhevig, draagt hij nogtans sterk. Oct., Nov.

BEURRÉ D'HARDEPONT DE CAMBRON, GLOU of **GOULU MARCEAU, BEURRÉ DE KENT.** Vrucht in grootte aan den *St. Germain* gelijk, van eene peervormige gedaante, naar het oog toe iets hobbelig. Vleesch smeltende.

De boom groeit sterk en draagt niet mild. Jan., Febr.
BEURRÉ HATIF. Zie *Fondante.*

BEURRÉ HARDY. Vrucht van eene middelmatige grootte.

Vleesch smeltende en van een uitmuntenden smaak. Oct., Nov.

BEURRÉ D'HIVER. Zie *Bezy de Chaumontel*.

BEURRÉ KENNES (*Bivort*). Vrucht nu eens middelmatig, dan wederom groot. Vleesch smeltend van den eersten rang.

De boom groeit welig en draagt mild. Oct., Nov.

BEURRÉ QUETELET, BIS CURTET. Vrucht klein, in gedaante aan de *Doyenné* gelijk, schil glad, lichtgroen, met roodbruine stippen, vlokken en strepen, aan de zonzijde vele malen carmijnrood, welke kleuren sterk naar het gele beginnen te hellen, wanneer de vrucht rijpt, steel kort en dik, een weinig gezonken, de bloem diep gezonken, eenen onregelmatigen vorm daarstellende. Vleesch wit, smeltend, boterachtig, geheel aan de *Beurré Curtet* gelijk.

De boom groeit welig en draagt sterk. Oct., Nov.

BEURRÉ ROUGE, BEURRÉ ROUX, BEURRÉ D'OR, BEURRÉ D'ANJOU, BEURRÉ D'AMBOISE, ISAMBERT, YSAMBERT LEBON, GISAMBERT, ROODE OF ROSSE BOTERPEER. Vrucht in vorm en grootte aan de *Beurré Gris* gelijk, schil, roodachtig bruin van kleur. Vleesch zacht, smeltend, van eenen aangenaamen smaak.

De boom tiert wel en draagt sterk. Oct., Nov.

BEURRÉ STAPPAERT (*van Mons*). Vrucht klein. Vleesch een weinig smeltend van den tweeden rang. Jan., Febr.

BEURRÉ SUPERFIN. Vrucht smeltend. Sept., Oct.

BEURRÉ TOUGARD (*Bivort*). Vrucht nu eens middelmatig en dan wederom groot, van eene langwerpige gedaante. Vleesch smeltend, boterachtig, van den eersten rang.

De boom groeit welig en draagt mild. Nov., Dec.

BEUVIÈRE (*De la*). Zie *Bergamotte d'été*.

BEURRÉ (*Zomer*). *Brusselsche-peer*.

BAZI DE MONTIGNY. Vrucht zeer gelijk aan de *Doyenné gris*, doch van een weinig langwerpige gedaante. Vleesch smeltend, van een aangenaam verheven smaak.

De boom groeit wel en draagt redelijk. Oct., Nov.

BEZI DE LA MOTTE. Vrucht groot, van een gebuikte gedaante, schil rood of groen met grijze stippen overdekt, zelden aan de zonzijde gekleurd. Vleesch smeltend, zacht, van een zeer goeden smaak.

De boom is doornachtig, groeit sterk en draagt wel.
Oct., Nov.

BEZI DE QUESOY, ROUSSETTE D'ANJOU. Vrucht klein, van eene ovaal ronde gedaante, schil ruw, rood gevlaakt. Vleesch zacht, smeltend, van een aangename zoeten smaak.

De boom is teeder en draagt wel. Nov., Dec.

BEZI DE CHASSERIE. Zie *Chassery*.

BEZI DE CHAUMONTEL, BEURRÉ D'HIVER, WINTER-BEURRÉ, WINTER-BOTERPEER. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, hobbelige, naar het oog toe kantige gedaante, oog diep gezonken, steel kort, schil ruw, geelachtig van kleur, met bruine vlakken. Vleesch zacht, smeltend, van een aangename geurigen smaak.

De boom tiert wel en draagt sterk. Febr., Maart.

BEZI D'ESPÈREN. Vrucht in grootte aan de *Dayenné gris* gelijk, van een peer- of tolvormige gedaante. Vleesch zeer smeltende. Dec., Jan.

BEZI GOUBAULT. Vrucht middelmatig groot. Vleesch smeltende. Nov., Dec.

BEZI DEHERY, RESIDERIE, CARWEY-PEER. Vrucht middelmatig groot, van eene bijna bolronde gedaante, het oog en de steel, die zeer lang is, niet gezonken, schil glad, rijp zijnde groenachtig wit, of bleekgroen van kleur. Vleesch bros, droog, en weinig smakende, kunnende slechts als stoofpeer gebruikt worden.

De boom groeit welig en draagt mild. Febr., Maart.

BEZI DELANDRY. Zie *Chassery*.

BEZI VACHETTE. Vrucht vrij groot van een schoonen vorm. Vleesch smeltende en van een zeer goeden smaak. Nov., Dec.

BEZY WAËT of WAAT. Vrucht groot. Vleesch smeltende.

De boom tiert wel en draagt vrij mild. Jan., Febr.

BICHOPS THUMBS. Vrucht vrij groot. Vleesch smeltende.

De boom tiert wel en draagt mild. Nov., Dec.

BIENVENUE (Espéren). Vrucht groot. Vleesch smeltende. Oct., Nov.

BLANC PANCKÉ. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige gedaante, schil effen, geelachtig groen. Vleesch fijn, geurig en zeer aangenaam van smaak. Aug., Sept.

BLANKE BEURRÉ. Zie *Beurré blanc*.

BLANQUET. Zie *Suikerij*.

BLOED-PEER. Zie *Granaat-peer*.

BON-CRÉTIEN D'AUCH. Vrucht in alles aan de *Bonchrétien-d'Hoer* gelijk, behalve dat deze eenigzins grooter, en de boom trager in het dragen is.

BON-CRÉTIEN D'AUTOMNE, BON-CRÉTIEN D'ESPAGNE, SAFRAN D'AUTOMNE, GRATIOLE D'AUTOMNE, DE JANVRIJ, PRESIDENT D'ESPAGNE, HERFST-BON-CRÉTIEN, HERFST-SAFFRAAN-PEER, HERFST-GRACIOLA, VAN DIJKS-PEER. Vrucht in vorm aan de *Bon-Chrétien d'été* gelijk, doch iets dikker bij den steel, schil glad, wasgeel, aan de zonzijde gekleurd, somtijds zwart gevlekt. Vleesch bros, zacht, sappig, van een aangename, geurigen smaak.

De boom vormt een onregelmatigen kruin, groeit sterk en draagt eenige jaren oud zijnde vrij wel. Nov., Dec.

BON-CRÉTIEN à BOIS JASPÉ. Vrucht en alles aan de *Bonchrétien d'Auch* gelijk, behalve dat de schil geel gestreept is.

BON-CRÉTIEN DE BRUXELLES. Vrucht van eene langwerpige, naar den steel toe verdikkende gedaante, schil geelachtig groen, met bruine vlekken, schil grof, een weinig geurig, stoofpeer.

De boom tiert wel en draagt mild. Febr., Maart.

BON-CRÉTIEN D'ÉTÉ, SAFRAN D'ÉTÉ, ZOMER BON-CRÉTIEN, ZOMER SAFFRAAN-PEER, GRATIOLE D'ÉTÉ, GRACIOLIDI-ROMA,

ZOMER-GRACIOLA, BRABANTSCHÉ GRATIOLA, SUIKER-KANDD-PEER, KANJUWEEL, KRUID-KANJUWEEL, MARSEPEIN-PEER, MALVOISIE-PEER, SCHAGERMAAGD, APOTHEKERS-PEER, CANELLE, KANKEL-PEER. Vrucht groot, van eenē langwerpige hobbelige gedaante, oog sterk gezonken, steel vrij lang, schil glad, bleekgeel, aan de zonzijde gekleurd. Vleesch zacht, sappig, van een zoeten, verheven geurigen smaak.

De boom maakt een onregelmatige kroon, tiert wel, doch behoeft eenige jaren om mild te dragen. Sept., Oct. BON-CHRÉTIEN D'ÉTÉ MUSQUÉ. Vrucht aan de *kweeper* gelijk, schil geel, met roode strepen of vlakken. Vleesch wit, bros, suikerachtig en geurig van smaak.

De boom tiert welig en draagt redelijk. Sept., Oct. BON-CHRÉTIEN D'HIVER, POIRE ANGOISE, WINTER-CHRÉTIEN, ARGUISE-PEER. Vrucht iets grooter en langer dan de *Bon-chrétien d'automne*, schil glad, grof, dik, groenachtig geel van kleur, aan de zonzijde bleek rood. Vleesch van een geurigen verheven smaak.

De boom groeit welig en draagt eenige jaren oud zijnde zeer wel. Dec., Jan.

BON-CHRÉTIEN NAPOLEON. Vrucht groot, van eene bijna ovale gedaante. Vleesch fijn, smeltend en van een buitengewoon aangenaamen geur.

De boom groeit niet sterk, doch draagt mild. Oct., Nov. BON-CHRÉTIEN TURC, BON CHRÉTIEN DE VERNOIS. Vrucht in vorm aan de anderen gelijk, doch van een minderen smaak, stoofpeer.

De boom tiert welig en draagt mild. Oct., Nov. BON-CHRÉTIEN DE VERNOIS. Zie *Bon-chrétien Turc*.

BON GUSTAVE. Vrucht van eene middelmatige grootte, van eene regelmatige peervormige gedaante, schil bleekgroen, in geel overgaande, wanneer de vrucht rijpt, met vele en donkergroene vlakken. Vleesch rooskleurig, smeltende en van een geurigen smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild. Dec., Jan.

BONNE-LOUISE D'AVRANCHES. Vrucht vrij groot, van een zeer langwerpigen vorm, schil donkergroen, aan de zonzijde bruinachtig rood. Vleesch fijn smeltende en van een verheven geurigen smaak. Sept., Oct.

BONNISSIME DE LA SARTHE. Vrucht groot, smeltend, van den eersten rang. Jan.

BOTER-PEER. Zie *Beurré gris* of *Bezy de Chaumontel*.

BOURDON, BOURDON MUSQUÉ, GROS MUSCAT ROND. Vrucht middelmatig groot, van een ronde, naar den steel toe iets langer en puntiger wordende gedaante, oog weinig gezonken, steel lang, schil glad, geelachtig van kleur. Vleesch zacht, sappig, van een zeer geurigen smaak.

De boom maakt een goed gewas en draagt wel. Aug., Sept.

BOURGMESTRE. (Bouvier). Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltende.

De boom vruchtbaar. Nov., Jan.

BOUVIER D'AUTOMNE (van Mops). Vrucht zeer groot, van den eersten rang. Oct., Nov.

BRABANDSCHE GRACIOLE. Zie *Bon-chrétien*.

BREDEROO. Zie *Suikerij-peer*.

BRODÉE. (la). Zie *Bergamotte Suisse*.

BROOMPARK. Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltende, van een zeer aangenaamen ananas- en meloen-smaak.

De boom groeit welig en draagt mild. Nov., Dec.

BRUSSELSCHE-PEER, POIRE-MADAME, POIRE DE FRANCE, FRANSCHE MADAM, SUPRÊME, BEURRÉ D'AOUT, ZOMER BEURRÉ, MOUILLE BOUCHE D'ÉTÉ, WINDSORSCHE-PEER. Vrucht groot, van eene langwerpige, naar den steel toe dunner wordende gedaante, schil glad, geelachtig groen van kleur, en somtijds aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch zacht, smeltend, sappig van een aangenaamen geurigen smaak.

De boom groeit sterk, maar vormt een onregelma-

tige kruin en draagt, niet gesnoeid wordend, sterk. Aug. Sept.

CAILLOU ROSAT. Vrucht groot, van eene ronde gedaante, schil geel, aan de zonzijde zacht rood. Vleesch een weinig smeltend, geurig en zoet van smaak.

De boom groeit sterk en draagt overvloedig. Aug., Sept.

CALEBASSE D'ÉTÉ. Vrucht in grootte aan de *Passe colmar* gelijk, van eene kegelvormige gedaante. Vleesch een weinig smeltende. Aug., Sept.

CALEBASSE MUSQUÉ. Vrucht groot, van eene langwerpige, hobbelige, schieve gedaante, schil kaneelkleurig. Vleesch zacht, smeltend, sappig, van een zeer aangenameurigen smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Nov., Dec.

CALEBASSE DE NERCKMAN. Vrucht groot, van eene pyramidaalvormige gedaante. Vleesch bros en van een uitmuntenden smaak.

De boom groeit niet sterk, doch draagt mild. Nov., Dec.

CALMER-PEER. Zie *Kalmer-peer*.

CANELLE. Zie *Bon-Chrétien*.

CARWEI-PEER. Zie *Bezy d'Hery*.

CASSANTE DE BREST. Zie *Fondante de Brest*.

CASSOLETTE MUSCAT VERT, TATE-RIBAUT, FRIOLET, POIRE DE SILLERIE, VERDASSE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, naar den steel toe dunner wordende gedaante, schil ruw, grijs of bruinachtig van kleur, met een groen weerschijn in geel overgaande. Vleesch zacht, smeltend, zeer geurig van smaak.

De boom tiert wel en draagt sterk. Aug., Sept.

CATILLAC. Vrucht groot, prachtig, van eene ovale, buikig *kalabas*vormige gedaante, schil grijs of lichtgroen van kleur, rood gestippeld en veelal blozend aan de zonzijde. Vleesch wit; stoofpeer.

De boom wordt zeer groot en draagt sterk. Nov., Dec.

CATINKA. Vrucht aan de voorgaande gelijk, van eene onregelmatige ei- of tolvormige gedaante. Vleesch smeltende.

De boom groeit welig en draagt sterk. Nov., Dec.

CAULE-SOIF. Zie *Fondante*.

CHAIR à DAME, CHAIR à DAME BONDE, CHAIR à FILLE, POIRE DE PRINCE, PRINCE PEER, ROUSSELET D'ANJOU, DUBBELE MUSCADELLE, MADERA-PEER, MILAN ROND. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, naar den steel dunner toeloo-pende gedaante, schil glad, geel van kleur, aan de zonzijde helder rood. Vleesch zacht, sappig, een weinig korrelig, van een zeer geurigen, aangename smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Aug., Sept.

CHAPTAL. Vrucht zeer groot, van eene kegelvormige gedaante, schil groen gespikkeld, aan de zonzijde rood gekleurd. Vleesch een weinig smeltend, geurig; stoofpeer.

De boom groeit sterk en draagt overvloedig. Febr., Maart.

CHARLOTTE DE BROUWER. Vrucht in grootte aan de *passé colmar* gelijk, van een rondachtige of tolvormige gedaante. Vleesch smeltende.

De boom groeit sterk en draagt zeer mild.

CHASSERY, L'ÉCHASSERY, BEZY DE CHASSERY, BEZY D'HERY LANDRY, VERTE-LONGUE D'HIVER, JAGT-PEER. Vrucht middelmatig groot, van eene eironde gedaante, noch oog dat klein, noch steel die lang is, iets gezonken, schil ruw, dik, groenachtig geel, met grove bruine vlakken. Vleesch zacht, smeltend sappig, van een zeer verheven geurigen smaak.

De boom tiert welig en draagt sterk. Dec., Jan.

CHAT-BRULÉ. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, schil geel of grijsachtig, aan de zonzijde helder rood. Vleesch bros; stoofpeer.

De boom is teeder, doch draagt wel. Febr., Maart.

CHAUMONTEL. Zie *Bezy de Chaumontel*.

CITRON DE CARMES. Zie *St. Magdalena-peer*.

CITRON DE SEPTEMBRE, OU D'AUTOMNE. Zie *Beurré Blanc*.

CITRON DE SIBENE, CITROEN-PERER, VROEGE HAGENAAR, VROEGE WIJN-PERER, VROEGE KATELIJNE, ABRAHAM-KATELIJNE-PERER

Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, naar den steel toe dunner wordende gedaante, schil glad, geel, met bruine stipjes. Vleesch zacht, korrelig, sappig, van een geurigen doch niet verheven smaak, en wordt spoedig melig.

De boom tiert goed en draagt sterk. Julij, Aug.

CLOSE (*Doctor*). Vrucht veel overeenkomst met de *Vers-Longue* hebbende, doch geuriger en saprijker dan deze. Nov., Dec.

NB. Deze *verscheidenheid* is in handel gebragt door den Heer Dr. WTEWAALL, boomkweeker te Voorst in Gelderland.

COLMAR, KOLMER-PERER, ROSKAMMER-PERER, BERGAMOTTE TARDIVE, POIRE-MANNE, INCOMPARABLE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, scheeve gedaante, oog groot, weinig gezonken, steel kort en dun, schil groenachtig geel, fijn gestippeld. Vleesch zacht, smeltend, sappig, buitengewoon geurig en aangenaam van smaak.

De boom tiert wel, doch behoeft eenige jaren voor hij mild draagt. Jan., Febr.

COLMAR DORÉ. Vrucht zeer groot en langer dan de gewone *Colmar*, schil groenachtig, aan de zonzijde gekleurd. Vleesch smeltend en zeer aangenaam van smaak.

De boom groeit sterk en draagt redelijk. Febr., Maart.

COLMER-PERER. Zie *Kalmer-peer*.

COLOBÉE D'AÔÛT (*van Mons*). Vrucht middelmatig groot, van eene peervormige gedaante, aan de zonzijde sterk gekleurd. Vleesch fijn, smeltend, van een aangenaamen geurigen smaak. Aug., Sept.

COMMANDEURS-PERER. Zie *Kalmer-peer*.

ONSKILLER AULIQUE. Vrucht groot. Vleesch smeltende. Jan., Febr.
OULE-SOIF. Zie *Fondante*.

RASSANE. Zie *Bergamotte Crassane*.

UISSE-MADAME, POIRE DE RIVES, POIRE DE FUSÉE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, niet gebuikte gedaante, oog een weinig gezonken, steel lang, schil dik, groenachtig geel met bruine stippen, aan de zonzijde graauw-achtig rood. Vleesch bros, korrelig sappig, van een zoeten geurigen smaak.

De boom tiert wel, doch draagt niet spoedig. Julij, Aug.

TYPRE (de). Zie *Ognonet*.

VANTZIGER-PEER. Zie *Kalmer-peer*.

VAVERAT. Zie *Robine*.

VÉLICES DE LAVIEN JAU. Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltende.

De boom groeit welig en draagt mild. Oct., Nov.

VÉLICES DE CHAUMONT. Vrucht zeer groot, smeltend, van den eersten rang. Nov., Dec.

VES CHARTRIERS. Vrucht groot. Vleesch bros, van den tweeden rang. Maart.

VES DEUX-SŒURS. Vrucht in grootte aan de *Doyenné gris* gelijk, van eene tolvormige gedaante, aan de zijde van het oog een weinig hobbelig. Vleesch smeltende.

De boom groeit sterk en draagt mild. Nov., Dec.

VIAMANT-PEER. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, naar den steel, die kort is, iets dunner wordende gedaante, schil glad, dik, geelachtig groen, met bleekbruine stippen. Vleesch bros, korrelig, sappig, van een zoeten geurigen smaak.

De boom tiert wel, en draagt mild. Oct., Nov.

VIRKJES-PEER. Vrucht klein, van eene platachtige ronde gedaante, schil glad, groen van kleur. Vleesch redelijk goed van smaak; betere stoof- dan handpeer.

De boom tiert wel en draagt mild. Sept., Oct.

DOUBLE FLEUR. Vrucht middelmatig groot, bij het oog en steel van eene platachtige gedaante, schil geelachtig groen aan de zonzijde rood met grijze vlakken. Vleesch beeststofpeer.

De boom groeit sterk en draagt overvloedig. Jan., Febr.

DOUBLE FLEUR PANACHÉE. Vrucht in alles aan de voorgaande gelijk, doch een weinig langer, geelgroen gestreept de eene en rood aan de andere zijde.

De boom is teeder, doch draagt wel. Jan., Febr.

DOYENNÉ D'AUTOMNE. Zie *Doyenné gris*.

DOYENNÉ BLANC. Zie *Beurré blanc*.

DOYENNÉ DÉFAIS. Vrucht van eene middelmatige grootte regelmatige gedaante, schil oranjeleurig met zeer fijne groene stippen bezaaid, steel een weinig gezonken, het oog eene en diep inliggende. Vleesch zeer wit, fijn, smeltend zacht, suikerachtig en zeer saprijk. Oct., Nov.

DOYENNÉ GALEUX. Vrucht in vorm aan de *Doyenné gris* gelijk, maar lichter van kleur en gevlaakt. Vleesch smeltend van een zoeten aangename smaak, doch aan de eene zijde een weinig steenachtig.

De boom tiert wel en draagt spoedig. Oct., Nov.

DOYENNÉ GOUBAULT. Vrucht middelmatig groot, smeltend, den eersten rang. Nov., Dec.

DOYENNÉ GRIS. Vrucht middelmatig groot, in vorm aan *Beurré blanc* gelijk, schil eerst grijs, daarna roodachtig wordende. Vleesch smeltend, zoetachtig, van een geenen, aangename smaak.

De boom groeit welig en draagt spoedig. Oct., Nov.

DOYENNÉ D'HIVER. Zie *Bergamotte de la Pente-côte*.

DOYENNÉ ROBIN. Vrucht groot, van een gebuikten vorm schil geel, met lichtroode stippen gespikkeld, steel gezonken, het oog groot, niet diep. Vleesch wit, smeltend saprijk en van een uitpunten smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild. Sept., Oct.

UC DE BRABANT. (*van Mons*). Vru^{ch}t groot. Vleesch smel-
tend, boterachtig, van den eersten rang.

De boom tiert welig en draagt sterk. Oct., Nov.

UC DE LA FORCE. Zie *Foppen-peer*.

UC DE NEMOURS. Vru^{ch}t middelmatig groot, van eene
eivormige gedaante, schil fijn, glad, groenachtig met
grijze vlakken bezaaid, in geel overgaande, wanneer
de vrucht rijpt. Vleesch wit, zacht, smeltende en
zeer saprijp.

UCHESSSE D'ANGOULÈME. Vru^{ch}t hoewel grooter nogtans aan
de *Doyenné* gelijk, schil geelachtig met grijze stippen,
bruinachtig rood aan de zonzijde. Vleesch smeltend, van
een rijnsachtigen smaak; veel overeenkomende met de *Ber-
gamotte crassane*.

De boom groeit welig en draagt redelijk. Nov., Dec.

OVERNAY of DUVERNY. Vru^{ch}t groot. Vleesch smeltende.
Oct., Nov.

UKS-PEER (*van*). Zie *Bon-chrétien*.

CARLATE. Zie *Orange musquée*.

CHASSERY. Zie *Bezy de chassery*.

LISA D'HEIJST. Vru^{ch}t in grootte aan de *Beurré gris* gelijk,
van eene stompe, doch tolvormige gedaante. Vleesch smel-
tende.

De boom groeit welig, doch draagt slechts op eene gun-
stige standplaats. Maart, April.

MILIE BIVORT (*Bouvier*). Vru^{ch}t middelmatig groot. Vleesch
wit, fijn, smeltend, boterachtig gesuikerd, van een sterken
en aangename geur. Nov., Dec.

NDEGHESTER-PEER. Zie *Grand-monarque*.

NGELSCHE BEURRÉ. Zie *Poire d'Angleterre*.

NGELSCHE KONINGINNE-PEER. Vru^{ch}t middelmatig groot, van
eene langwerpige gebuikte, naar den steel dunner, doch niet
puntig wordende gedaante, oog weinig gezonken, steel
vrij lang, schil glad, citroengeel van kleur met fijne

kaneelkleurige stippen. Vleesch bros, korrelig, zacht, sappig en van een aangenaamen geurigen smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Aug., Sept.

ÉPARGNE ST. SAMSON, BEAU-PRÉSENT. Vrucht groot, van eene langwerpige, hobbelige, scheeve gedaante en langen steel, schil groenachtig, geel aan de eene en rood aan de andere zijde. Vleesch bros, sappig, van een aangenaamen, doch niet verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt mild. Julij, Aug.

ÉPINE D'ÉTÉ FONDANTE, MUSQUÉE, SAINT VERT. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, schil glad, groen, bij den steel somtijds geelachtig. Vleesch smeltend, zeer geurig en van een uiterst aangenaamen smaak.

De boom groeit sterk, doch is traag in het dragen. Aug., Sept.

ÉPINE D'HIVER. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, kegelvormige gedaante, schil glad, witachtig groen, met bleekbruine groenachtige grove stippen, welke kleur later in geel overgaat. Vleesch zacht, smeltend, sappig, zeer geurig en van een verheven smaak.

De boom, die sterk gedoornd is, tiert wel, doch draagt niet sterk. Dec., Jan.

ÉPINE ROSE. Vrucht middelmatig groot, van eene bijna ronde gedaante, oog en steel diep gezonken, schil groenachtig, grijs of rood gespikkeld. Vleesch een weinig smeltend, zeer geurig en van een aangenaamen smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Aug., Sept.

ESPERINE (van Mons). Vrucht middelmatig of klein, van den eersten rang. Nov., Dec.

KIJER-PEER. Zie *Poiré-d'oeuf*.

FASKN-PEER. Zie *Foppen-peer*.

FAUCE (de). Vrucht zeer klein, van eene rondachtige, eenzijdig tolvormige gedaante, schil geelachtig groen, zacht,

rood gekleurd. Vleesch een weinig smeltend, van een zoetachtigen, geurigen smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Julij, Aug.

ERDINAND DE MASTER OF MUNSTER. Vrucht groot, van eenen buikachtigen vorm. Vleesch smeltende.

De boom groeit sterk en draagt mild. Oct., Nov.

FIGUE (poire de). Zie *Vijge-peer*.

FIN-OR-D'ÉTÉ. Zie *Fondante*.

FIN-OR-DE SEPTEMBRE. Vrucht groot, van eene langwerpige gedaante, schil lichtgroen, aan de zonzijde rood gemarmerd. Vleesch wit, fijn, smeltend, van een aangenaamen, eenigzins zuren smaak.

De boom groeit sterk en is zeer draagbaar. Sept., Oct.

FLEUR DE GUIGNE. Zie *Poire sanspeau*.

FLEUR DE NEIGE. Vleesch smeltende. Oct., Nov.

FLORIS-HEI-PEER. Zie *Grand-Monarque*.

FONDANTE, FONDANTE DE BREST, BEURRÉ HATIF, BEURRÉ D'AOUT RONDE, COULE SOIF, INCONNUE DE CHENEAU, FRANC ROYAL D'ÉTÉ, FIN-OR-D'ÉTÉ, GROS MICET D'ÉTÉ, FRANSCHE KANEEL-PEER. Vrucht groot, van eene dikke, kortbuikige, naar den steel kortpuntig toeloopende gedaante, schil glad, dik, geelachtig met bruine stippen. Vleesch bros, korrelig, zacht, sappig, van een zeer aangenaamen geurigen smaak.

De boom tiert wel en draagt mild. Aug., Sept.

FONDANTE DE MILLOT. Vleesch smeltende. Nov., Dec.

FONDANTE DE SEPTEMBRE (van Mons). Vrucht middelmatig.

Vleesch fijn, smeltend van den eersten rang. Sept., Oct.

FOPPEN-PEER, FASEN-PEER, DUC DE LA FORCE, POIRE DE LA FORCE. Vrucht vrij groot, van eene dikke, langwerpige, naar den steel toe puntig uitloopende gedaante, schil aan de eene zijde geel, aan de andere hoog rood van kleur. Vleesch vast, een weinig trekkend, stoofpeer.

De boom groeit welig en draagt zeer sterk. Jan., Febr.

FRANC ROYAL D'ÉTÉ. Zie *Fondante*.

FRANPIGANE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, eenigzins buikige gedaante, schil glad, helder geel, aan de zonzijde schitterend rood, fijn gespikkeld. Vleesch smeltend, van een zoetachtigen geurigen smaak.

De boom groeit traag en draagt schaars. Oct., Nov.

FRANSCHÉ KANKEEL-PEER. Zie *Fondante* en *Beurré blanc*.

FRANSCHÉ KEIZERINNE-PEER. Zie *St. Magdalena-peer*.

FRANSCHÉ MADAME. Zie *Brusselsche peer*.

FRÉDÉRIC DE WURTEMBERG, VERMILLON D'ESPAGNE. Vrucht in grootte aan de *St. Germain* gelijk, van eene tolvormige gedaante. Vleesch smeltende, geurig en van een aangenaamen smaak.

De boom tiert vrij wel en draagt redelijk.

FBIOLET. Zie *Cassolette*.

FRONTIGNAC-PEER. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, naar den steel toe regelmatig dunner wordende gedaante, schil glad, bleek bruin van kleur. Vleesch zacht, sappig, doch van geen verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Aug., Sept.

FUSÉE. Zie *Cuisse Madame*.

GÉNÉRAL DUTILLEUL (Bivort). Vrucht middelmatig groot. Vleesch smeltend, boterachtig, van den eersten rang. Nov., Dec.

ST. GERMAIN, INCONNUE DE LA FÀBE, POIRE DE L'ARTILLOIRE.

Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, hobbelige, scheeve gedaante, oog weinig gezonken, steel kort, schil grof, ruw, hoewel niet dik, van eene groene kleur, met bruine stippen, later in geel overgaande. Vleesch zacht, smeltend, sappig, van een geurig verheven smaak.

De boom groeit welig en draagt wel. Febr., Maart.

ST. GERMAIN (gele), ST. GERMAIN À FRUIT STRIÉ DE JAUNE, KENT-PEER. Vrucht in alles aan de vorige gelijk, behalve dat de schil geel gestreept is.

ST. GERMAIN D'ÉTÉ NOUVEAU. Vrucht van een middelmatige grootte. Vleesch smeltende.

De boom tiert welig en draagt vrij wel. Sept.

GEZEGENDE-PEER, POIRE BÉNITE, BELLE FERTILE, PETITE FERTILE, JARGONELLE D'AUTOMNE, POIRE AH! MON DIEU. Vrucht klein, van eene korte, naar den steel puntig toeloopende gedaante, schil glad, geelachtig aan de eene en hoogrood aan de andere zijde. Vleesch zacht, korrelig, sappig, van een aangenamen geurigen smaak.

De boom tiert wel en draagt buitengewoon sterk. Sept., Oct.

GEZEGENDE-PEER (*Fransche*). Zie *Muscat Robert*.

GILK-Ô-GILE, GROS GOBET. Vrucht zeer groot, van eene eenigzins tolvormige gedaante, schil violetkleurig rood. Vleesch grof, meelig, doch van een aangenamen smaak.

De boom groeit zeer sterk en draagt mild. Nov., Dec.

GISAMBERT. Zie *Beurré* en *Poire d'Angleterre*.

GOUD-PEER, POIRE D'OR D'ÉTÉ. Vrucht vrij groot, van eene bijna ronde gedaante, oog weinig gezonken, steel zeer kort, schil glad, witachtig groen aan de eene en zacht rood aan de andere zijde, welke kleur later in geel overgaat. Vleesch korrelig, zacht, sappig, van een geurigen, doch niet verheven smaak.

De boom groeit sterk en draagt zeer mild. Aug., Sept.

GOUD-PEER (*herfst*). Zie *Beurré blanc*.

GRACIOLI. Zie *Bon-chrétien*.

GRANAAT-PEER, BLOED-PEER, SANGUINOLE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, kortpuntige gedaante, schil glad, aan de eene zijde geelachtig, aan de andere hoogrood van kleur. Vleesch hier en daar van eene bloedroode kleur, zacht, korrelig, van een aangenamen geurigen, doch niet verheven smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Aug., Sept.

GRANDE BRETAGNE. Vrucht vrij groot, van eene ovaal rondachtige, eenigzins scheeve gedaante, oog een weinig gezonken, steel lang, schil groenachtig geel, met bleek

bruine, grove stippen. Vleesch grof korrelig, iets trek-
kend, zacht, van een zeer aangenaamen geurigen, zoet
smaak, ook goed om te stooven.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Nov., Dec.

GRAND MONARQUE, GROOTE MONARCH, GROOTE MOGOL, GROOT
TAMERLAN, POIRE DE LIVRE, PONDS-PEER, GRATIOLE RONDE,
RONDE WINTER GRATIOLE, ENDEGEESTER-PEER, FLORIS-HE-
PEER, LISBOUT-PEER. Vruucht mede de grootste van allen
van eene dikronde, somtijds iets hobbelige gedaante, sch
glad, grof, dik, bleek groen van kleur, aan de zoo
zijde zacht rood. Vleesch grof, korrelig, stoofpeer.

De boom groeit sterk en draagt overvloedig. Febr.
Maart.

GRAND MUSCAT. Zie *Muscat Robert*.

GRATIOLA. Zie *Bon-Chretien*.

GRATIOLA (*lange*). Zie *Winter-gratiola*.

GRATIOLA (*ronde*). Zie *Grand Monarque*.

GRATIOLA (*winter*). Zie *Winter-gratiola*.

GRATIOSE. Zie *Gratiola*.

GRAAUWE BEURRÉ. Zie *Beurré gris*.

GRAAUWE SUIKERLIJ-PEER of SUIKER-PEER. Zie *Suikerij-pee*

GRAIN DE CORAIL. Vruucht groot. Vleesch smeltende. Jan

GRAND SOLEIL. Vruucht middelmatig groot, van eene tolvot
mige gedaante. Vleesch sappig en aangenaam van smaak.

De boom behoeft eene *zuidelijke* of *westelijke* standplaa
om wel te tieren. Dec., Jan.

GRASLIN. Vruucht zeer groot, veel overeenkomst met de *d*
chesse d'Angoulême hebbende. Vleesch een weinig smel-
tende.

De boom heeft geel hout, groeit krachtig en is zeer
vruchtbaar. Oct., Nov.

GRILIÈRE. Zie *Bergamotte d'hiver*.

GRISE BONNE. Zie *Poire de forêt*.

GROOTE MOGOL. Zie *Grand Monarque*.

GROS BLANQUET. Zie *Blanquet*.

GROS GOBET. Zie *Gile-ô-gile*.

GROS HATIVEAU. Zie *Hativeau*.

GROS MICET D'ÉTÉ. Zie *Fondante*.

GROS MUSC. Zie *Orange-peer*.

GROS MUSCAT. Zie *Robine*.

GROS MUSCAT (*rond*). Zie *Bourdon*.

GROS ROUSSELET. Zie *Rousselet de Reims*.

GROSSE ANGLETERRE DE NOISSETTE. Vrucht groot, van eene langwerpige, eivormige gedaante, schil grijsachtig groen, min of meer rood gestippeld. Vleesch zacht, smeltend, van een zoetachtigen, zeer aangenamen smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild. Sept., Oct.

HALLEMINE, HALLEMINE BONNE, ONGEENTE-PEER. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, iets buikige, naar den steel toe dunner wordende gedaante, oog weinig gezonken, steel kort, schil lichtgroen of geelachtig. Vleesch bros, zeer sappig, van een aangenamen geurigen smaak.

De boom groeit welig en draagt zeer sterk. Sept., Oct.

HARM HARKES-PEER. Zie *Grand Monarque*.

HATIVEAU (*gros*). Vrucht klein, van eene tolvormige gedaante, schil geel, donkerrood aan de zonzijde. Vleesch geurig, van een redelijken smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild. Julij, Aug.

HATIVEAU (*petit*). Vrucht van denzelfden vorm als de voorgaande, doch veel kleiner en geheel geel van kleur.

HEERE-PEER. Zie *Bergamotte*.

HOE LANGER HOE LIEVER, SCHOONE VROUWEN-PEER, HOERE-PEER, TIJSJES-PEER. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, iets gebuikte, naar den steel dunner toeloopende gedaante, oog een weinig gezonken, steel lang, schil glad, van eene bleekgroene kleur. Vleesch korrelig, sappig, van een geurigen smaak.

De boom tiert wel en draagt mild. Sept, Oct.

HOERE-PEER. Zie *Hoe langer hoe liever*.

HONIG-PEER. Zie *Suikerij-peer*.

HONVILLE. Zie *Robine*.

IMPERATRICE. Zie *St. Magdalena-peer*.

IMPÉRIALE à FEUILLES DE CHÊNE. Vruucht groot, van eene langwerpige gedaante, schil helder geel. Vleesch een weinig smeltend, van een zoetachtigen smaak, stoofpeer.

De boom groeit zeer sterk en draagt mild. Febr., Maart.

INCOMPARABLE. Zie *Colmar*.

INCONNUE DE CHENEAU. Zie *Fondante*.

INCONNUE DE LA FABE. Zie *St. Germain*.

ISAMBERT. Zie *Beurré*.

JAGT-PEER. Zie *Chassery*.

JALOUSIE. Vruucht groot, tolvormig, zeer gebuikt, schil roodachtig, fijn gespikkeld. Vleesch smeltend, zoetachtig en van een zeer aangamen smaak.

De boom is teeder en draagt redelijk. Oct., Nov.

JAMINETTE, POIRE SABINE. Vruucht groot, van eene zeer rondachtige, eenigzins platte gedaante, schil grijsachtig van kleur. Vleesch een weinig smeltend, van een zeer zoetachtigen, aangamen smaak.

De boom groeit zeer sterk en draagt mild. Nov., Dec.

JANVRIJ. Zie *Bon-Chrétien*.

JARGONELLE, POIRE DE JOSEPH. Vruucht middelmatig groot, van eene langwerpige, gebuikte, naar den steel dun toeloope de gedaante, schil glad, bleekgroen van kleur. Vleesch zacht, van een goeden, doch niet verheven smaak.

De boom groeit welig en draagt redelijk. Julij, Aug.

JARGONELLE D'AUTOMNE. Zie *Gezegende-peer*.

JAURE (*Saint*). Vruucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltende.

De boom groeit vrij wel en draagt mild. Nov., Dec.

JEFFERSON (van Mons). Vrucht klein. Vleesch smeltend, van den eersten rang.

De boom groeit welig en levert mild. Nov., Dec.

JOSÉPHINE DE MALINES. Vrucht middelmatig groot, van eene tolvormige gedaante, schil glad, groenachtig geel, met vale grijze stippen. Vleesch geelachtig rood, smeltende, suikerachtig; geurig, een violetachtigen geur in den mond achterlatende.

De boom tiert welig en draagt op eene gunstige standplaats mild. Febr., April.

JUIVE (LA). Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch zeer smeltende en bij uitstek saprijk.

De boom groeit sterk en draagt mild.

JUTTE-PEER. Vrucht klein, in vorm aan de *winter suiker-peer* gelijk, schil graauw en ruw, steel dun, $\frac{1}{2}$ duim lang. Vleesch korrelig, smeltend en aangenaam van smaak.

De boom maakt een buitengewoon sterk gewas, draagt in de eerste jaren weinig, maar ouder wordende zoo menigvuldig, dat de takken schier onder den last bezwijken. Sept.

KALMER-PEER, GROOTE KALMER-PEER, KALMER-PEER VAN DANTZIG, DANTZIGER-PEER, DUBBELE KEIZERINNE-PEER, WITTE KEIZERINNE-PEER, COMMANDEURS-PEER. Vrucht groot, van eene langwerpige, regelmatig naar den steel dunner wordende gedaante, somtijds een weinig scheef, oog weinig gezonken, steel kort en krom, schil glad, geel met fijne bruine stippen, aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch bros, zacht, sappig, van een zeer aangenaamen geurigen smaak.

De boom groeit welig en draagt redelijk wel. Sept., Oct.

KAMPER VENUS, KAMPER-PEER. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, naar den steel toe dunner toeloopende gedaante, schil zacht geel, aan de zonzijde een weinig gekleurd; stoofpeer.

De boom tiert wel en draagt sterk. Jan., Febr.

KANEEL. Zie *Fondante en Bon-chrétien*.

KANJUWEEL. Zie *Bon-chrétien*.

KARWEI-PEER. Zie *Bezy d'Hery*.

KATELLINE-PEER. Zie *Citron de Sirene*.

KENT-PEER. Zie *St. Germain*.

KEIZERINNE-PEER (enkele), KEIZERINNE-PEER (zoete), KEIZERINNE-PEER (lange). Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, eenigzins gebuikte, scheeve, naar den steel puntig toeloopende gedaante, het oog een weinig gezonken, steel vrij lang, schil glad, groenachtig geel van kleur met bleekbruine stippen, aan de zonzijde hoog rood van kleur. Vleesch bros, sappig, van een aangenaamen geurigen smaak.

De boom tiert welig en draagt sterk. Julij, Aug.

KEIZERINNE-PEER (dubbele). Zie *Karmer-peer*.

KEIZERINNE-PEER (Fransche). Zie *St. Magdalena-peer*.

KEIZERINNE-PEER (witte). Zie *Kalmer-peer*.

KLEI-PEER. Zie *St. Suikerij-peer*.

KOLMAR. Zie *Colmar*.

KOLMER. Zie *Kalmer-peer*.

KONINGSZOOM-PEER. Zie *Poire d'Angleterre*.

KRUIDKANJUWEEL. Zie *Bon-chrétien*.

LANGSTAART, ROTTE STAART. Vrucht vrij groot, van eene bolronde gedaante, oog niet gezonken, steel lang en dun, schil glad, van eene groenachtig gele kleur. Vleesch bros, korrelig, een weinig sappig en van een laffen smaak.

De boom tiert welig en draagt sterk. Oct., Nov.

LANSAC. Vrucht klein, van eene rondachtige gedaante, somtijds naar het oog en den steel een weinig langwerpig, schil bleek geel. Vleesch smeltend, van een zoeten, verheven, geurigen, zeer aangenaamen smaak.

De boom groeit sterk en draagt redelijk. Oct., Nov.

LÉON-LE CLERC. Vrucht schoon. Vleesch boterachtig, eenigzins smeltende. Dec., Jan.

LEURS. Vrucht groot, van eene langwerpige, stompe gedaante. Vleesch zeer smeltend.

De boom tiert wel en draagt mild. Oct., Dec.

LEZAIN (ST.). Vrucht zeer groot, van eene kegelvormige gedaante, schil zacht, groen van kleur, grijs gespikkeld of gevlekt. Vleesch droog, meelig, zonder smaak.

De boom groeit sterk en draagt overvloedig. Nov., Dec.

LOUIS GRÉGOIRE (M. Grégoire). Vrucht klein, van den eersten rang. Nov., Dec.

LOUISE D'ORLEANS. Vrucht van eene middelmatige grootte en langwerpige tolvormige gedaante. Vleesch smeltend.

De boom tiert wel en draagt mild. Nov., Dec.

LOUISE BONNE. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, hobbelige gedaante, oog weinig gezonken, steel kort, dik, krom, schil glad, bleekgroen van kleur. Vleesch zacht, smeltend, sappig, van een zoeten, geurigen, aangename smaak. Oct., Nov.

LOUWTJES-PEER, BRUINE LOUWTJES-PEER. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, naar den steel puntig toeloopeude gedaante, oog weinig gezonken, steel lang, schil ruw, van eene graauwe of bleek bruinachtige kleur.

De boom tiert wel en draagt buitengewoon sterk. Jan., Febr.

LUCNÉ HATIVE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, schil bleekgroen van kleur. Vleesch een weinig smeltend, van een zoeten geurigen smaak.

De boom groeit sterk en draagt overvloedig. Sept., Oct.

MAATJES-PEER. Zie *Bergamotte*.

MADAME (Poire). Zie *Brusselsche-peer*.

MADAME DURIEUX (Bivort). Vrucht middelmatig groot. Vleesch smeltend, van den eersten rang. Oct., Nov.

MADERA-PEER. Zie *Chair à dame*.

ST. MAGDALENA-PEER, POIRE MAGDELENE, IMPERATRICE, KEIZERINNE-PEER, FRANSCHE KEIZERINNE-PEER, CITRON DE CARMES.

Vrucht middelmatig groot, van eene korte, ronde, naar de steel toe dunner wordende gedaante, schil glad, bleek geelachtig groen van kleur, welke later geheel in geel overgaat. Vleesch zacht, sappig en van een geurigen smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Aug., Sept.

MAL-CONNAÏTRE. Vrucht middelmatig van grootte, schil bruin. Vleesch van een uitmuntenden smaak. Aug.

MALVOISIER-PEER. Zie *Bon-chrétien*.

MANNE (Poire). Zie *Colmar*.

MANSUETTE. Vrucht groot, van eene langwerpige, hobbelig onregelmatige, stomp toeloopende gedaante, schil groen van kleur, bruin gespikkeld en aan de zonzijde geel of rood. Vleesch een weinig smeltend, waterachtig en van een middelmatigen smaak.

MARIE LOUISE. Vrucht vrij groot en vrij goed van smaak van den eersten rang. Nov., Dec.

MARQUIS D'HEM. Zie *Poire sanspeau*.

MARQUISE, MARKIEZINNE-PEER. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, gebuikte, scheeve, naar den steel punt toeloopende gedaante, oog klein, weinig gezonken, steel vrij lang, schil glad, van eene geelachtige, bruine gestipte kleur. Vleesch bros, korrelig, zacht, sappig van een zoeten, geurigen en aangename smaak.

De boom tiert welig en draagt sterk. Oct., Nov.

MARSEPEIN-PEER. Zie *Bon-chrétien*.

ST. MARTIAL. Zie *Angelique*.

MARTIN-SEC (d'hiver), MARTIN-SEC DE PROVENCE OU DE CHAMPAGNE. Vrucht klein, van eene langwerpige, een weinig gebuikte, naar den steel een weinig dunner toeloopende gedaante, oog weinig gezonken, steel kort, schil aan de eene zijde groen of graauwachtig bruin en aan de andere hoeg rood van kleur. Vleesch bros, zacht van een aangename geurigen smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Dec., Jan.

MARTIN SIRE, DE RONYVILLE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, aan de eene zijde gebuikte gedaante, schil glad, geel aan de eene en blozend rood aan de andere zijde. Vleesch bros, zacht, van een aangenaamen, zoeten, geurigen smaak.

De boom is teeder en draagt weinig. Jan., Febr.

MÉDAILLE. Vrucht middelmatig groot; van eene tolvormige gedaante, schil geelachtig groen. Vleesch een weinig bros, suikerachtig en geurig.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte, groeit welig en draagt mild. Aug., Sept.

MELONN-PEER. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, hobbelige, naar den steel dunner wordende gedaante, schil groenachtig geel met donkerbruine vlakken. Vleesch bros, korrelig, sappig, geurig, doch van geen verheven smaak.

De boom vereischt eené warme standplaats, groeit niet sterk en draagt middelmatig. Aug., Sept.

MERVEILLE D'HIVER. Vrucht middelmatig groot, van eene ovale of tolvormige gedaante, oneffen ter lengte van twee en een halven duim, schil geelachtig groen. Vleesch smeltend, van een uitmuntenden suikerachtigen gemuskeerden smaak.

De boom behoeft eene goede standplaats om te kunnen dragen. Nov., Dec.

MESSIRE JEAN (gris en doré). Vrucht vrij groot, van eene rondachtige, hobbelige, kortpuntige gedaante, schil ruw, lichtbruin van kleur. Vleesch bros, korrelig, sappig, van een zoetachtigen zeer geurigen smaak.

De boom tiert welig, doch behoeft eenige jaren om mild te kunnen dragen. Nov., Dec.

MICET D'ÉTÉ (gros). Zie *Fondante*.

ST. MICHEL. Zie *Beurré blanc*.

MIGNONNE D'HIVER (Bivort). Vrucht klein. Vleesch smeltend, van den eersten rang. Febr., Maart.

MILAN (*Jaune*). Zie *Mouille-bouche*.

MILAN (*rond*). Zie *Chair à dame*.

MILLOT DE NANCY. Vrucht van eene middelmatige groot
Vleesch smeltend.

De boom tiert wel en draagt mild. Dec., Jan.

MOGOL. Zie *Grand Monarque*.

MON DIEU (*Poire-ak!*). Zie *Gezegende peer*.

MONSIEUR (*Poire de*). Zie *Beurré blanc*.

MOOI NEELTJE, BELLE FILLE, BELLE PUCELLE. Vrucht midde-
matig groot, van eene rondbuikige, kortpuntige gedaante
met eenen langen steel, schil glad, geel aan de eene e-
blozend rood aan de andere zijde. Vleesch zacht, sappig
van een aangenamen geurigen smaak.

De boom tiert welig en draagt sterk. Julij, Aug.

MOUILLE BOUCHE (*d'automne*). Zie *Verte Longue*.

MOUILLE BOUCHE (*d'été*). Zie *Brusselsche peer*.

MUSC (*d'été*). Zie *Orange-peer*.

MUSC (*d'hiver*). Zie *Orange-peer*.

MUSCADELLE-PEER (*dubbele*). Zie *Chair à dame*.

MUSCADILLE (*grosse*). Zie *Vermillion*.

MUSCAT L'ALLEMAND. Vrucht middelmatig groot, van een
langwerpige, naar den steel dunner toeloopende gedaante
schil glad, kaneelkleurig, aan de zonzijde blozend rood
Vleesch zacht, smeltend, van een aangenamen geurige
smaak.

De boom tiert welig en draagt zeer sterk. Febr., Maar

MUSCAT D'ANJOU. Zie *Suikerij-peer*.

MUSCAT D'AVERAT. Zie *Robine*.

MUSCAT FLEURY, MUSCAT à LONGUE QUEUE D'AUTOMNE. Vrucht
klein, van eene rondachtige, kortpuntige gedaante, oc
weinig gezonken, steel zeer lang, schil donker of rood
bruin van kleur, geelachtig aan de zonzijde. Vleesch zacht
van een geurigen, zeer aangenamen tintelenden smaak
Oct., Nov.

MUSCAT (*gros*). Zie *Bourdon*.

MUSCAT à LONGUE QUEUE. Zie *Rousseline*.

MUSCAT (*Petit*), PETIT MUSQUÉ D'ORLEANS, MUSCADILLE, MUSCADELLE-PEER, SEPT EN GUEULE, ZEVEN OP EEN, POIRE POIRON. Vruucht zeer klein, van eene ronde spitspuntige gedaante, schil glad, van eene fraaije gele kleur. Vleesch bros, sappig, van een aangenamen, zeer geurigen smaak.

De boom tiert wel, doch behoeft eenige jaren om wel te dragen. Julij, Aug.

MUSCAT ROBERT, GRAND MUSCAT, GROS MUSQUÉ, POIRE à LA REINE DE FRANCE, GEZEGENDE PEER, POIRE D'AMBRE, LA PRINCESSE, PUCELLE DE XAINTOGNE. Vruucht middelmatig groot, van eene ronde spitspuntige gedaante, schil hoog geel, somtijds een weinig aan de zonzijde gekleurd. Vleesch korrelig, zacht, sappig, van een zoeten zeer geurigen smaak.

De boom tiert wel en draagt zeer sterk. Julij, Aug.

MUSCAT ROUGE. Zie *Vermillon*.

MUSCAT VERT. Zie *Cassolette*.

MUSETTE D'ANJOU. Zie *Suikertij-peer (kortsteelige)*.

MUSETTE D'AUTOMNE. Zie *Poire pastorale*.

NAPLES (DE). Vruucht middelmatig groot, van eene langwerpige korte, naar den steel dunner wordende gedaante, schil geelachtig groen, aan de zonzijde bruinrood van kleur. Vleesch een weinig bros, van een aangenamen zoeten smaak.

De boom is teeder, doch draagt sterk. Febr., Maart,

NAPOLÉON D'HIVER D'ESPÉRÈN. Vruucht in-grootte aan de *Doyenné* gelijk, van eene tolvormige gedaante, schil geelachtig, naar den steel toe groenachtig gevlakt. Vleesch wit, een weinig korrelig, zeer smeltende en suikerachtig van smaak. Nov., Dec.

NECTARINE. Vleesch smeltende. Oct., Nov.

WEIGE (*Poire de*). Zie *Beurré blanc*.

ST. NICOLAAS-PEER. Zie *Suikertij-peer*.

NONNE (de). Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltende.

De boom groeit sterk en draagt zeer mild. Sept., Oct.
NOUVEAU BOUVIER. Vrucht groot. Vleesch smeltende.

De boom groeit welig en draagt mild. Dec., Jan.
NOUVEAU POITEAU. Vrucht groot, van eene langwerpige gedaante. Vleesch smeltende.

De boom tiert wel en draagt mild. Oct., Nov.

OCTOBERS-SUIKERIJ-PEER. Zie *Suikertj-peer*.

OEUF. Zie *Poire d'oeuf*.

OGNONNET (gros), OGNONNET MUSQUÉ, AMIRÉ ROUX, ROI D'ÉTÉ, ROI ROUX, POIRE DE CYPRE. Vrucht van eene ronde platachtige, naar den steel toe dunner wordende gedaante, oog weinig gezonken, steel kort en dik, schil glad, bruinachtig rood van kleur, aan de eene groenachtig geel aan de andere zijde somtijds zwart of bruin gevlaakt. Vleesch korrelig, sappig, van een zoeten aangenaamen geurigen smaak.

De boom groeit welig, doch behoeft eenige jaren om mild te dragen. Julij, Aug.

ONGEËNTE-PEER. Zie *Hallémine bonne*.

ORANGE MUSQUÉE, ORANGE MUSQUÉE D'ÉTÉ, ORANGE COMMUNE, PETITE ORANGE, ORANGE RONDE, ORANGE GRISE. Vrucht middelmatig groot, van eene rondachtige gedaante, het oog weinig gezonken, steel kort, schil ruw, geelachtig groen aan de eene en bruinachtig rood aan de andere zijde, hier en daar zwart gevlaakt. Vleesch bros, sappig, van een zeer geurigen verheven smaak.

De boom tiert wel, doch behoeft eenige jaren om wel te kunnen dragen. Aug., Sept.

ORANGE ROUGE, ROODE ORANGE-PEER, GROS MUSC of MUSQUÉ D'ÉTÉ ROUGE, ÉCARLATE of ORANGE D'ÉCARLATE. Vrucht in alles aan de *Orange verte* gelijk, uitgenomen dat de schil aan de zonzijde helder rood gekleurd is.

ORANGE VERTE of JAUNE, ORANGE MUSC of MUSQUÉ D'ÉTÉ.

Vrucht vrij groot, van eene rondachtige, platte, naar den steel kortpuntig toelobpende gedaante, oog weinig gezonken, steel middelmatig, schil glad, hoewel grof op het oog, lichtgroen aan de eene en zachtrood aan de andere zijde, later in geel overgaande. Vleesch bros, sappig, van een zoeten, zeer geurigen, aangename smaak.

De boom, hoewel aan het kankeren onderhevig, draagt mild. Aug., Sept.

ORATE. Zie *Aurate*.

ORPHELINE D'ENGHEN. Vrucht in grootte aan de *Passe colmar* gelijk, van eene min of meer lange tolvormige gedaante. Vleesch smeltende en van een aangename smaak.

De boom groeit welig en draagt mild.

ORVALE. Zie *Poire d'oeuf*.

ORVIFUM D'ÉTÉ of AOÛT, POIRE DE BERNY. Vrucht middelmatig groot, van eene platronde gedaante, met een dunnen langen steel, schil glad, groenachtig van kleur. Vleesch bros, van een geurigen aangename smaak.

De boom tiert wel, doch behoeft eenige jaren om mild te dragen. Julij, Aug.

PASSE COLMAR NOUVEAU (*Bouvier*). Vrucht zeer op de gewone *Passe Colmar* gelijkende, waarvan zij ook alle de eigenschappen bezit. Het vleesch van deze is nogtans bij uitstek suikerachtig en specerijachtig. Dec., Jan.

PASSE MADELEINE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, schil citroengeel, aan de zonzijde grijsachtig van kleur. Vleesch smeltend, van een zoeten geurigen smaak.

De boom groeit sterk en draagt zeer mild. Sept., Oct.

PASSE TARDIVE. Vrucht in grootte aan de *Beurré gris* gelijk, van een gebuikten vorm. Vleesch bros.

De boom tiert wel en is vruchtbaar.

PERDREAU MUSQUÉ. Zie *Rousselet*.

PETIT BLANQUET. Zie *Suikertj-peer*.

PETIT HATIVEAU. Vrucht middelmatig groot, van eene tolvormige gedaante, schil geel van kleur. Vleesch van een geel den, eenigzins geurigen smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Julij, Aug.

PETITE FERTILE. Zie *Gezegende-peer*.

POIRE D'AMBRE. Zie *Muscat-Robert*.

POIRE D'ANGE. Vrucht klein, van eene tolvormige, naar de steel toe een weinig hobbelige gedaante, schil geelachtig groen van kleur. Vleesch fijn, een weinig bros en zacht geurig.

De boom groeit sterk en draagt wel. Aug., Sept.

POIRE D'ANGLETERRE, BEURRÉ D'ANGLETERRE, ENGELSCHER BEURRÉ OF BOTERPEER, GISAMBERT, ENGELSCHER GISAMBERT, ZOON-PEER. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, naar den steel puntig toeloopende gedaante, steel lang, het oog klein en weinig gezonken, schil ruw, groenachtig geel en met bruine stippen als bezaaid, waardoor men haar op eenigen afstand voor bruin houdt. Vleesch eenigzins korrelig, smeltend, sappig en van een zeer aangename smaak, doch dezelve duurt niet lang.

De boom tiert wel en is mild in het dragen. Sept., Oct.

POIRE DE L'ARTILLERIE. Zie *Germain*.

POIRE D'AVELLE. Vrucht niet zeer groot, doch van een fraaije, peervormige gedaante. Vleesch fijn, smeltend, van een verheven smaak.

De boom tiert welig en draagt zeer mild. Sept., Oct.

POIRE BELLE DE BRUXELLES, BELLE D'AOUT. Vrucht groot van eene zeer langwerpige, eenigzins hobbelige gedaante, schil geel, aan de zonzijde gekleurd. Vleesch wit, smeltend, van een zeer aangename geurigen smaak.

De boom is teeder, doch draagt vrij mild. Aug., Sept.

POIRE BELLE DE CHAOURCE, ENGOUCHA. Vrucht van eene middelmatige grootte, schil groenachtig in gemarmerd bruin

overgaande en met vele donkere stippen, gevlaakt, steel kort, zijnde de vrucht bij deszelfs voetstuk aan de eene zijde altijd veel lager dan aan de andere. Het vleesch wit en uitmuntend om gestoofd te worden.

De boom bereikt eenen buitengewonen omvang en draagt zeer mild. Febr., Maart.

POIRE BENITE. Zie *Gezegende peer*.

POIRE à COURTE QUEUE. Zie *Beurré blanc*.

POIRE DE CHYPRE. Zie *Rousselet hatif*.

POIRE à DEUX TÊTES. Vrucht middelmatig groot, van eene wat langwerpige gedaante, schil groenachtig rood aan de zonzijde, het oog in tweeën verdeeld. Vleesch een weinig bros, van een zoetachtigen eenigzins geurigen smaak.

De boom groeit sterk en draagt zeer mild. Aug., Sept.

POIRE DELVAULT (van Mons). Vrucht zeer groot. Vleesch een weinig smeltende, van den eersten rang. Aug., Sept.

POIRE FIN OR DE SEPTEMBRE. Vrucht van eene middelmatige grootte en peervormige gedaante, schil lichtgroen, hetwelk in geel overgaat, zoodra de vrucht hare volkomen rijpheid erlangd heeft, de zonzijde steenrood, iets dat bij de vruchten die in de schaduw hangen niet merkbaar is; steel lang, dun, een weinig gezonken; bloem nu diep gezonken en open, dan wederom bedekt. Vleesch wit, korrelachtig, van een aangenamen suikerachtigen en wijnachtigen smaak, doch de vrucht duurt slechts eene week, waarna dezelve melig wordt.

De boom groeit bij uitstek welig, draagt zeer mild. Sept.

POIRE-FIGUE. Zie *Vijge-peer*.

POIRE LA FORCE. Zie *Foppen-peer*.

POIRE FRANC RÉAL. Vrucht vrij groot, van eene naar het midden gebuikte gedaante, schil groen, met roode vlakken, welke kleur later in geel overgaat. Vleesch bros, van een goeden smaak, stoofpeer.

De boom tiert welig en draagt sterk. Nov., Dec.

POIRE DE FUSÉE. Zie *Cuisse Madame*.

POIRE GLACE. Zie *Virgouleuse*.

POIRE JACOBS (*van Mons*). Vrucht groot. Vleesch een weinig smeltende, van den eersten rang. Aug., Sept.

POIRE DE JARDIN. Vrucht groot, van eene ronde gedaante, schil ruw, geel, aan de zonzijde donkerrood met goudgele stippen. Vleesch korrelig, zoet, van een aangenamen doch niet verheven smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild. Dec., Jan.

POIRE DE LIVRE. Zie *Grand Monarque*.

POIRE LOUIS (*van Mons*). Vrucht middelmatig groot. Vleesch smeltende, van den eersten rang. Nov., Dec.

POIRE MANNE. Zie *Colmar*.

POIRE AUX MOUCHES. Zie *Poire Orange tulipée*.

POIRE D'OEUF, OVALE, ELJER-PEER, AUGUST-PEER. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, eironde gedaante, oog weinig gezonken, steel middelmatig, schil glad, van eene geelachtig groene kleur, fijn gespikkeld, aan de zonzijde somtijds een weinig gekleurd. Vleesch fijn, korrelig, zacht, smeltend, sappig, van een aangenamen geurigen smaak.

De boom groeit sterk en draagt zeer mild. Aug., Sept.

POIRE OLIVE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, eironde gedaante, schil bruinachtig groen. Vleesch smeltend, van een zeer aangenamen geurigen smaak.

De boom tiert wel en draagt mild. Sept., Oct.

POIRE ORANGE TULIPÉE, POIRE AUX MOUCHES. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, eironde, nabij den steel een weinig hobbelige gedaante, schil geelachtig groen, met rode strepen of vlakken, somtijds grijs gemarmerd. Vleesch bros, van een zeer aangenamen smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild. Sept., Oct.

POIRE PASSE-COLMAR. Vrucht groot, van gedaante op de gewone Colmar gelijkende, schil fijn, geel, aan de zonzijde

gekleurd. Vleesch geel, zeer smeltend, van een zoeten, aangename geurigen smaak.

De boom groeit wel, en draagt zeer overvloedig. Dec., Jan.

POIRE PASTORALE, MUSETTE D'AUTOMNE, PETIT RÂTEAU. Vrucht groot, bijna drie duimen lang, gebuikt, schil geelachtig groen, met roode stippen, gevlakt. Vleesch een weinig bros, en van een middelmatigen smaak.

De boom is teeder. Oct., Nov.

POIRE ROITELET (*Bivort*). Vrucht klein. Vleesch fijn, boterachtig, smeltende, van den eersten rang. Oct., Nov.

POIRE DE SAINT-GHISLAIN (*M. Dorlain*). Vrucht groot, van den eersten rang, vruchtbaar. Oct., Nov.

POIRE SANS PEAU, POIRE SANS PEAU D'ÉTÉ, PEER ZONDER SCHIL, FLEUR DE GUIGNE, ROUSSELET HATIF, VROEGE ROUSSELET. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, eenigzins gebuikte gedaante, oog weinig gezonken, steel dun en lang, schil glad, zeer dun, bleek groenachtig, geel van kleur, met fijne kaneelkleurige stipjes, aan de zonzijde somtijds een weinig gekleurd. Vleesch zacht, fijn korrelig, sappig, van een zeer aangename verheven smaak.

De boom tiert wel, doch behoeft eenige jaren om wel te kunnen dragen. Aug.

POIRE SANS PEAU D'AUTOMNE, MARKIES D'HEM WALDENSER-PEER. Vrucht vrij groot, van eene rondachtige, bij het oog eenigzins platte, naar de steel iets dunner toeloopende gedaante, somtijds een weinig hoekig of scheef, schil dun, glad, bleekgroen, geelachtig van kleur, somtijds bleekbruin gevlakt. Vleesch zacht, smeltend, sappig, van een zeer aangename geurigen smaak.

De boom groeit welig en draagt zeer mild. Oct., Nov.

POIRE SANS PEPINS. Zie *Zonder zieltjes*.

POIRE DE PERLE. Zie *Suikerij-peer*.

POIRE-POIRON. Zie *Muscat-petit*.

POIRE DE PRÊTRE. Vrucht groot, van eene platte, rond zelfs bij het oog en den steel een weinig gezonkene gedaante, schil grijs, met bleekgrijze stippen. Vleesch wit, fijn, een weinig bros en korrelig, van een aangename smaak.

De boom tiert welig en draagt sterk. Febr., Maart.

POIRE DE PRINCE. Zie *Chair à dame*.

POIRE DE RATEAU. Vrucht zeer groot, van eene tolvormig gedaante, schil groenachtig wit, aan de zonzijde iets blekend, en met roode stippen gevlaakt. Vleesch bros, een weinig suikerachtig en geurig van smaak, en als stoofpeer zeer goed.

De boom groeit sterk en draagt mild. Dec., Jan.

POIRE ROUSSEAU. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde gedaante, schil geelachtig van kleur. Vleesch bros, van een geurigen aangenaamen smaak.

De boom groeit sterk en draagt welig. Sept., Oct.

POIRE SABINE. Zie *Jaminette*.

POIRE SALVIATI. Vrucht middelmatig groot van eene appelfronde gedaante en langen steel, schil wasgeel, aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch smeltend, van een zoeten, geurigen, aangenaamen smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild. Oct., Sept.

POIRE DE SIKULE. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde gedaante en langen steel, schil grijsachtig groen van kleur. Vleesch smeltend, van eene uitmuntenden, zoeten verheven smaak.

De boom groeit sterk doch draagt middelmatig. Nov., Dec.

POIRE STAS (van Mons). Vrucht groot en van den eersten rang. Oct., Nov.

POIRE TONNEAU. Vrucht zeer groot, van eene langwerpige, tonvormige gedaante, schil geel, aan de zonzijde helderrood. Vleesch zoet, stoofpeer.

De boom groeit welig en draagt mild. Febr., Maart.

- POIRE DE VENDÔME. Zie *Beurré gris*.
- POND-PEER. Zie *Grand Monarque*.
- POIRE DE VENUS. Zie *Calebasse*.
- PRÉSIDENT D'ESPAGNE. Zie *Bon-chrétien*.
- PRINCE D'ÉTÉ. Zie *Chair à dame*.
- PRINCE GERMAIN. Vrucht zeer groot, smeltend, van den eersten rang. Sept., Oct.
- PRINCESSE-PEER. Zie *Muscat-Robert*.
- PRINSE-PEER. Zie *Chair à dame*.
- PUCELLE (*belle*). Zie *Mooi-Neeltje*.
- PUCELLE DE XAINTOGNE. Zie *Muscat-Robert*.
- RÉGINE (*van Mons*). Vrucht klein. Vleesch smeltende, van den eersten rang. Sept., Oct.
- REINE DES POIRES. Vrucht in grootte aan de *Passe Colmar* gelijk, van eene tolvormige gedaante, schil rood. Vleesch een weinig smeltende.

De boom tiert slecht en draagt schraal.

- RIET-PEER (*Dubbele*). Vrucht groot, van eene langwerpige, naar den steel puntig toeloopende gedaante, oog weinig gezonken, steel lang, schil ruw, bruin, kaneelkleurig. Vleesch korrelig, sappig, eenigzins trekkend.

De boom groeit welig en draagt sterk. Sept.

- RIETPEER (*Enkele*). Vrucht kleiner van vorm en bleeker van kleur.

- RIVES (*Poire de*). Zie *Cuisse-Madame*.

- ROBINE, ROBIJN-PEER, D'AVÉRAT, MUSCAT D'AVÉRAT, MUSCAT D'AOUT of D'ÉTÉ, GROS MUSCAT D'ÉTÉ, ROYALE D'AOUT, ROYALE MUSQUÉ, POIRE DE LA HONVILLE. Vrucht middelmatig groot, van eene platronde, kortpuntige gedaante, oog groot, een weinig gezonken, steel lang, dun en regt, schil glad, bleekachtig groen, later meer geel wordende. Vleesch bros, zacht, van een zoeten, aangename geurigen smaak.

De boom tiert welig en draagt sterk. Aug., Sept.

- ROI D'ÉTÉ. Zie *Ognonnet*.

ROI ROUX. Zie *Ognonnet*.

ROODWANGETJE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, naar den steel puntig toeloopende gedaante, oog niet gezonken, steel lang en krom, schil glad, geel van kleur, aan de zonzijde helderrood. Vleesch bros, korrelig, niet zeer sappig, doch van een aangenaamen geurigen smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Julij, Aug.

ROYALE D'ÉTÉ. Zie *Robine*.

ROYALE D'HIVER. Vrucht groot, van eene langwerpige gedaante, nabij den steel een weinig knobbelachtig, schil lichtgeel, aan de zonzijde roodachtig. Vleesch een weinig smeltende, van een uitmuntenden, zoeten, geurigen smaak.

De boom groeit welig, doch draagt niet mild. Dec., Jan.

ROSKAMMER. Zie *Colmar*.

ROTTESTAART. Zie *Langstaart*.

ROUSSELET, ROUSSELET MUSQUÉ, PETIT ROUSSELET, PERDREAU MUSQUÉ. Vrucht klein, van eene langwerpige, puntig toeloopende gedaante, oog niet gezonken, steel vrij lang, schil een weinig ruw, aan de eene zijde bruinachtig grijs, aan de andere donkerrood, alles met eenen groenen weerschijn en lichtgele stippen. Vleesch zacht, smeltend, sappig, van een zeer geurigen aangenaamen smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Sept.

ROUSSELET D'ANJOU. Zie *Chair à dame*.

ROUSSELET DE COSTER. Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltende.

De boom tiert wel en draagt mild. Nov., Dec.

ROUSSELET DE REIMS, GROS ROUSSELET. Vrucht middelmatig groot, van eene gebuikte, langwerpige, stomp toeloopende gedaante en lang gesteeld, schil vuilgeel, gespikkeld, aan de zonzijde donkerbruin gekleurd. Vleesch een weinig bros, van een geurigen, zachtzuren, aangenaamen smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild. Sept., Oct.

ROUSSELET HATIF. Zie *Poire Sanspeau*.

ROUSSELET D'HIVER, WINTER ROUSSELET. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, oog weinig gezonken, steel vrij lang, schil glad, groenachtig geel, somtijds zacht rood. Vleesch korrelig, zacht, sappig, van een zoeten geurigen smaak.

De boom groeit welig en draagt mild. Jan., Febr.

ROUSSELET DE STUTTGARD. Vrucht klein. Vleesch smeltende. Aug., Sept.

ROUSSELINE, ROUSSELIJN-PEER, MUSCAT à LONGUE QUEUE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, gebuikte, naar den steel puntig toeloopende gedaante, oog niet gezonken, steel vrij lang, schil glad, groenachtig geel van kleur, aan de eene zijde rood en somtijds donker bruin gevlaakt of gestipt. Vleesch bros, korrelig, sappig, van een geurigen, zoeten, aangename smaak.

De boom groeit zeer sterk en draagt mild. Oct., Nov.

ROUSSETTE D'ANJOU. Zie *Bezi de Quessoy*.

SAFFRAN D'ÉTÉ EN D'AUTOMNE. Zie *Bon-chrétien*.

SAFFRAAN-PEER. Zie *Bon-chrétien*.

SALVIATI. Vrucht van eene middelmatige grootte en bijna ronde gedaante, schil heldergeel, aan de zonzijde zachtrood, het vleesch bijna smeltende en van een verheven smaak. Sept., Oct.

ST. SAMSON. Zie *Epargne*.

SANGUINE D'ITALIE. Vrucht klein, van eene langwerpige gedaante, schil grijsachtig. Vleesch rood, bros, van een goeden smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild. Aug., Sept.

SANGUINOLE. Zie *Bloed-peer*.

SANSPEAU. Zie *Poire Sanspeau*.

SANS PEPINS. Zie *Zonder zieltjes*.

SAPPIG GROENTJE. Zie *Bergamotte*.

SARASIN. Vrucht groot, van eene langwerpige gedaante, schil

bruinverwig, geel en grijs gespikkeld. Vleesch een weinig smeltend; stoofpeer.

De boom groeit zeer sterk en draagt mild. Oct., Nov.
SCHAGERMAAGD. Zie *Bon-chrétien*.

SEIGNORE (*Poire de*). Zie *Beurré blanc*.

SEIGNEUR D'ESPÉREN. Vrucht groot, van eene tolvormige gedaante. Vleesch zeer smeltende.

De boom groeit vrij wel en draagt mild. Oct., Nov.
SEPT EN GUEULE. Zie *Petit Muscat*.

SIGNOBET. Vrucht van eene middelmatige grootte. Vleesch smeltende. Nov., Dec.

SILLERIE (*Poire de*). Zie *Cassolette*.

SMEER-PEER. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, naar den steel regelmatig puntig toeloopende gedaante, oog klein, diep gezonken, steel vrij lang, schil groenachtig met zwart bruine vlekken. Vleesch korrelig, zacht, van een geurigen, niet verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt mild. Oct., Nov.
SOLDAT-LABOUBEUR. Vrucht in grootte aan de *St. Germain* gelijk, van eene onregelmatige, langwerpige, peervormige gedaante. Vleesch een weinig smeltende. Dec., Jan.

SOUVENIR DE SIMON BOUVIER (*St. Grégoire*). Vrucht van eene middelmatige grootte en eene peervormige gedaante. Vleesch fijn, smeltend, suikerachtig en geurig. Oct., Nov.

SOUVENIR VAN MONS. Vrucht vrij groot. Vleesch smeltende.

De boom tiert wel en draagt mild. Nov., Dec.
SPEK-PEER. Vrucht middelmatig groot; van eene ronde, kortpuntige gedaante, oog een weinig gezonken, steel vrij lang, schil glad, aan de eene zijde groenachtig, aan de andere bruinrood van kleur, met zwartbruine stippen. Vleesch een weinig korrelig, zacht, sappig, doch van een laffen smaak.

De boom tiert wel en draagt mild. Oct., Nov.
SUČKÁ VEŠT. Zie *Suikerij (Herfst)*.

ICRÉ BLANC. Zie *Suikerij-peer*.

ICRIN BLANC. Zie *Suikerij-peer*.

SIKERIJ-PEER (*vroege*), VROEGER SUIKER- of HONIG-PEER, PETIT BLANQUET, POIRE DE PERLE. Vrucht klein, van een weinig langwerpige, bijna eironde, bij het oog eenigzins platte gedaante, oog niet gezonken, steel kort en dik, schil glad, geel aan de eene en helderrood aan de andere zijde. Vleesch korrelig, zacht, sappig, van een zeer geurigen smaak.

De boom groeit welig en draagt overvloedig. Julij, Aug.

SIKERIJ-PEER (*Graauwe*), GRĀAUWE SUIKER-PEER. Vrucht middelmatig groot, van eene korte, buikige, stomp toeloopende gedaante, met een vrij langen steel, schil graauw met bruine stippen of vlakken. Vleesch bros, vast, sappig, van een zeer zoeten, geurigen smaak.

De boom tiert wel en draagt overvloedig. Aug., Sept.

SIKERIJ-PEER (*Herfst*), HERFST- of OCTOBERS. SUIKER-PEER, ST. NIKOLAAS-PEER, BLANQUET D'AUTOMNE, BREDEROO, SUCRÉ VERT, GROENE SUIKER-PEER. Vrucht in alles aan de voorgaande gelijk, behalve dat het vleesch iets vaster, doch niet zoo geurig en aangenaam van smaak is, en de vrucht later rijp wordt.

De boom groeit wel en draagt mild. Oct., Nov.

SIKERIJ-PEER (*kortstelige*), KORTSTELIGE SUIKER-PEER, BLANQUET à COURTE QUEUE, GROS BLANQUET, BLANKE GROOTE, BLANCHETE, MUCETTE D'ANJOU. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde, korte, dikke, naar den steel dunner toeloopende gedaante, oog weinig gezonken, steel kort en dik, schil glad, geel, aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch bros, zacht, sappig, van een aangenaamen zoeten smaak.

De boom tiert wel, doch behoeft eenige jaren om mild te dragen. Aug., Sept.

SIKERIJ-PEER (*langstelige*), LANGSTELIGE SUIKER-PEER, BLANQUET à LONGUE QUEUE, SUCRIN BLANC, BLANKE SUIKERIJ of

SUIKER-PEER. Vrucht in alles aan de *grauwe suikerrij* gelijk, behalve dat de schil van deze vrucht niet gevla

SUIKERIJ-PEER (*Winter*), **WINTER SUIKER-PEER**, **KLEI-**

Vrucht middelmatig groot, van eene rondachtige, naar steel kortpuntig toeloopende gedaante, oog weinig groen, schil eenigermate ruw, geelachtig groen, met bruine stippen als overdekt; stoofpeer.

De boom tiert welig en draagt zeer mild. Jan., Febr., **SUIKER-PEER** (*groene*). Zie *Suikerij* (*herfst*).

SUPRÈME. Zie *Brusselsche-peer*.

SURPASSE CRASSANE (*van Mons*). Vrucht in gedaante, en eigenschappen aan de *Bergumotte Crassane* gelijk, van een verhevener smaak. Oct., Nov.

SYLVANGE. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige gedaante, schil licht groen, met grijze stippen, later in zacht overgaande. Vleesch smeltend, van een zeer goeden, ten, geurigen smaak.

De boom groeit zeer sterk en draagt overvloedig. Oct.,

SYLVANGE D'AUTOMNE. Vrucht groot, van eene gebuikte gedaante, schil geelachtig groen, aan de zonzijde grijsachtig. Vleesch een weinig bros, eenigzins geurig en van een goeden smaak.

De boom groeit zeer sterk en draagt mild. Nov., **TAMELAN** (*Groote*). Zie *Grand Monarque*.

TARQUIN. Vrucht in vorm aan de *Epargne* gelijk, van eene langwerpige, naar den steel puntig toeloopende gedaante en bij het oog een weinig plat, schil geelachtig groen, vleesch geelachtig rood gemarmerd. Vleesch bros en fijn.

De boom groeit sterk en draagt wel. Maart, April. **TOMAS of THOMAS-PEER.** Zie *Winter Gratiolle*.

TRÉSOR D'AMOUR. Vrucht zeer groot, van eene gebuikte gedaante, schil citroenkleurig. Vleesch van een zacht zoet smaak; stoofpeer.

De boom tiert welig en draagt mild Dec., Jan.

OMPHE DE JODOIGNE (*Bouvier*). Vrucht zeer groot. Vleesch meltend, boterachtig, van den eersten rang. Dec., Jan.

MPHE VALET. Zie *Ambrette*.

UVÉ. Zie *Poire de Prince*.

JES-PEER. Zie *Hoe langer hoe liever*.

ANISTE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, schil aan de eene zijde geelachtig groen, aan de andere eenigzins gekleurd. Vleesch wit, smeltend, van een zoeten geurigen smaak.

De boom groeit sterk en draagt zeer mild. Sept., Oct.

ANISTE SKEDLING. Vrucht nu eens middelmatig, dan wederom groot. Vleesch smeltend, boterachtig, van den eersten rang. Nov., Dec.

LENCIA. Zie *Beurré blanc*.

LÉE (DE). Vrucht middelmatig groot, van eene tolvormige gedaante, schil geelachtig groen, aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch bros, grof, van een zuurachtigen redelijken smaak.

De boom groeit sterk, en is een van diegenen, welke den overvloedigsten oogst opleveren. Aug., Sept.

RDASSE. Zie *Cassolette*.

RMILLON, **BELLISSIMÉ**, **MUSCAT ROUGE**, **MUSCADELLE ROUGE**, **GROSSE MUSCADILLE**, **RODE OF GROOTE MUSCADEL**. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, dikbuikige, naar den steel dunner toeloopende gedaante, schil glad, geel van kleur, aan de eene zijde vermilioen rood. Vleesch bros, korrelig, zacht, sappig, van een zoeten aangename smaak.

De boom tiert wel en draagt sterk. Sept., Oct.

ORTE LONGUE, **MOUILLE BOUCHE**. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, naar den steel en het oog dunner wordende gedaante, welk oog weinig of niet gezonken is, schil glad, van eene groene kleur. Vleesch zacht,

smeltend, sappig, van een zeer geurigen aangename smaak.

De boom tiert welig en draagt buitengewoon mil
Nov., Dec.

VERTE LONGUE D'HIVER. Zie *Chassery*.

VERTE LONGUE PANACHÉE. Zie *Bergamotte Suisse*.

VINGT-MARS (*Poire équinoxe*). Vleesch smeltende.

De boom groeit sterk en draagt mild. Maart.

VIRGOULEUSE, POIRE GLACE. Vrucht groot, van eene langwerpige gedaante, schil groen, aan de zonzijde lichtrood. Vleesch smeltende, van een zoeten geurigen smaak.

De boom wordt zeer groot, doch draagt slecht. Nov. Dec.

VROEGE HAGENAAR. Zie *Citron de Sirène*.

VROEGE KATELIJNE-PEER. Zie *Citron de Sirène*.

VROEGERE SUIKERIJ-PEER. Zie *Suikerij-peer*.

VROEGE WIJNPEER. Zie *Citron de Sirène*.

VIJGE-PEER. Vrucht groot, van eene peer- of vijgvormige gedaante, $2\frac{1}{2}$ duim dik en $3\frac{1}{2}$ duim lang, schil groenachtig geelbruin van kleur, bloem klein, een weinig gezonken, steel dik, 1 duim lang. Vleesch wit, tamelijk fijn en vloeibaar, van een zoeten aangename smaak.

De boom maakt een goed gewas en is eenige jaren oud zijnde bijzonder vruchtbaar. Sept.

WALDENSER-PEER. Zie *Poire Sanspeau*.

WINDSORSCHE-PEER. Zie *Brusselsche-peer*.

WINTER-BERGAMOT. Zie *Bergamotte*.

WINTER-BEURRÉ. Zie *Bezy de Chaumontel*.

WITTE MADAME. Zie *Princesse-peer (witte)*.

WITTE PRINCESSE-PEER, WITTE MADAME. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, gebuikte, naar den steel puntig toeloopende gedaante, oog niet gezonken, steel lang en krom, schil glad, grof, geel of groenachtig wit van kleur, overal met bleekbruine of groene stipjes gestippeld. Vleesch

acht, korrelig, van een geurigen doch niet verheven smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Aug., Sept.

IN-PEER (*Vroege*). Zie *Citron de Sirène*.

BOUT-PEER. Zie *Grand Monarque*.

VEN OP EEN. Zie *Petit Muscat*.

ONDER SCHIL. Zie *Poire Sanspeau*.

ONDER ZIELTJES, POIRE SANS PEPPINS. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige, iets kantige, naar den steel puntig toeloopende gedaante, oog gezonken, steel niet lang, schil ruw, van een bruin kaneelverwige kleur, met een groenen weerschijn. Vleesch korrelig, sappig, van een geurigen aangenamen smaak.

De boom tiert wel, doch behoeft eenige jaren om mild te dragen. Sept., Oct.

ON-PEER. Zie *Poire d'Angleterre*.

ATHANIA. Vrucht vrij groot, van een oneffen, knobbelachtigen vorm. Vleesch saprijk en geurig van smaak, zijnde eene der beste late winter tafelperen.

De boom maakt een goed gewas en draagt vrij wel. Jan., Febr.

Sierboomen.

PERUS *communis amygdali folio*. Pereboom met amandelboomblad.

„ „ *flore pleno*. Pereboom met dubbelen bloei.

„ „ *fol. arg. var.* met zilverbont blad.

„ „ *sanguinea*. Bloed- of granaat-peer.

„ „ *sativa*. Trosvruchtige Muskaat-peer.

„ „ *marginata*. Bont gerande.

„ „ *heterophylla*. Verschilbladige-peer.

„ „ *salici folio*. Wilgbladige-peer.

„ „ *Japonica*. Japansche-peer.

„ „ „ *flor. albo*. Witbloemige.

KWEEBOOM.

PYRUS CYDONIA, CYDONIA VULGARIS.

Volgens LINNAEUS twintigmannig (icosandria), vijfwijvig (pentagynia).

Geslachtskenmerk.

Kelk uitgebreid, gezaagtand, bloemkrans vijfbladerig, vruchtwelig, de hokjes kleverig, veelzadig.

Beschrijving.

Boom middelmatig groot, sehors bruinachtig, jonge takjes wollig, bladen ovaal, gaaf, randig, donkergroen, bloem vijfbladig, roosvormig, groot, wit of bleekrood. Vrucht groot, van eene min of meer tangwerpige gedaante, schil wollig geel. Vleesch geel, geurig, sappig, wrang.

Herkomst.

Deze boom is uit de zuidelijke gedeelten van Europa herkomstig en groeit in de Rijnstreken tusschen de heggen en in de bosschen in het wild.

Voortkweeking.

Men kan de kweeboom door zaad, uitloopers, stekken en inlegging voortkweeken.

Zaad. Men neme de zaden der meest voldragene vruchten

zaaije dezelve des voorjaars, na den grond wel bewerkt hebben, in diepe rijen, welke greppen men later met aarde, ter dikte van anderhalven duim, dekt. Wanneer in de lente van het volgende jaar de zaden opkomen, behandelde men de jonge plantjes op de gewone wijze, als wanneer zij dik zullen tieren. Hoewel tot deze wijze van voortteeling veel tijd vereischt wordt, zoo zijn de door zaad voortgeveekte boomen over het algemeen veel krachtiger, dan de andere, en minder aan ziekte onderhevig.

Uitloopers. Te dien einde kappe men den stam van eenen boom met den grond gelijk af, waarna men denzelven met aarde dekke. Uit dezen afgehouden stonk zullen alsdan eene menigte jonge loten ontspruiten, welke men het volgende jaar in de kweekerij kan overbrengen en vervolgens planten of oculéren.

De kweeboomen worden nogtans met uitzondering van de *Portugesche* en *Chinesche* zelden geënt of geoculeerd, doch elk enten in de spleet of oculéren met een schild alsdan de stammen der gewone bewerkstelligd wordt, hoewel sommigen dezelve ook op *doorns* overbrengen.

Stekken. Wil men deze boomen door stekken voortplanten, dan snijde men de loten van het vorige jaar eer zij zich ontwikkelen af, daaraan zoo mogelijk eenig tweejarig hout latende verblijven. Deze loten plante men vervolgens in rijen, twee voet van elkander, terwijl de stekken zelf van 15—18 duim van elkander worden geplaatst, dezelve met in de aarde stekende, maar behoorlijk plantende, naarende men in het eerste geval de bast zoude beschadigen, hetwelk later den kanker veroorzaken kan, moetende men bij elke droogte den grond steeds vochtig houden. De op deze wijze behandelde stekken kunnen niet zelden in de maand *September* daarop volgende geoculeerd worden.

Inlegging. Te dien einde buige men een of meerdere takken ter diepte van 4 of 6 duimen in den grond, overdekke

het ingelegde gedeelte met aarde, en snijde dezelve na wortelschieting af, om ze daarna te verplanten.

Grond.

De kweeboomen komen, wat den grond aanbelangt, veel de *pereboomen* overeen, doch beminnen in het bijzonder den goeden, wat vasten en vochtigen grond, hoewel zij overal willen groeijen.

Standplaats.

Het *Oosten* en het *Westen* is de beste standplaats voor kweeboomen, hoewel de *Chinesche* en *Portugesche kwee zuidelijke* plaatsing behoeven, en deze boomen over het meen niet in de schaduw dienen geplant te worden.

Afstand.

Tien voet.

Leiden en snoeijen.

De vorm van deze boomen blijft steeds die, welke natuur hun geeft, daar men hun zelden, met uitzondering van *Lei-* of *Piramide vormige* boomen, eene kunstmatige stalte geeft, hetwelk bij het ongeschikte van het gewas nog daarom des te minder zoude voldoen, naardien boomen niet gesnoeid moeten worden, als bloeiende meest aan het einde der takken.

Ziekte.

Deze boomen zijn aan geene bijzondere ziekten onderhevig.

Inoogsting en bewaring.

Deze vruchten, welker rijpheid door de hoog gele

de geur, welke zij alsdan verspreiden, wordt aangeduid; en van af de maand *October* worden ingeogst, en beeven slechts eene drooge, vorstvrije plaats, om lang te innen duren.

Gebruik.

Vrucht. De kweeappels noch kweeperen worden raauw gebruikt, doch gestoofd of geconfijt leveren zij een smakelijk en geurig gereg op, terwijl men er ook een aangenaam li-
eur van bereiden kan.

Zaad. Dit in water of rozenwater gelegd wordende, geeft aaraan eene verkoelende, de scherpte der vochten verzachende en eene heelende kracht, en kan dus bij ontstoken ogen, verbranding enz. met een goed gevolg gebezigd worden.

Hout.

Geaardheid en kleur. *Kweeperenboomenhout*, vuilbruin van kleur, ongevlamd; *kweeappelboomenhout*, wat bruij met enkele roode en gele strepen, zacht gevlamd.

Gebruik. Het hout van dezen boom heeft wegens den geringen omvang der stammen ter verwerking geene waarde.

Soorten en Verscheidenheden.

I.

PORTUGALSCH KWEBOOM.

*Bloem groot, vrucht hoekig, grooter dan de gewone Kwee, en minder wrang en steenachtig dan deze; de boom groeit krach-
tig, doch niet tegen de vorst bestand.*

a. *KWEE VAN ANGIERS.* Vrucht aan die van de *Kwee van Portugal* gelijk, maar veel grooter en minder wrang, een weinig splijtende; deze vrucht kan men raauw als eetbaar behouwen.

II.

GEWONE KWEEBOOM.

Bloem en vrucht kleiner dan de voorgaanden, zijnde deze laatste ook wederom veel wolliger, steenachtiger en wranger, dan die van de Portugalsche Kwee.

a. KWEE-PEER. Vrucht langwerpig en beter dan de

b. KWEE-APPEL, die eene ronde gedaante heeft en de slechtste van alle is.

III.

CHINESCHE KWEEBOOM.

Bloem schoon rood, van een aangenaamen reuk, vrucht zeer groot, van eene langwerpige, gebuikte, eironde gedaante, met een korten, stevigen steel, schil geelachtig groen, vleesch taai, zuur en wrang.

IV.

A.

MISPELBOOM.

MESPILUS GERMANICA.

Volgens LINNAEUS twintigmannig (icosandria), vijfwijsig (pentagynia).

Geslachtskenmerk.

Kelk vijfspelig, slippen meest bladvormig, gezaagtand, bloemkrans vijfbladig, vrucht vijfzadig, zaden zeer hard.

Beschrijving.

De boom groeit niet hoog; takken krom, hard, taai, bruin van schors; bladen langwerpig, ovaal, effenrandig, van eenderen wollig; de bloemen eenzaam, roosvormig, groot, wit van kleur; vrucht rondachtig, kort, puntig; oog breed, wijd, met korte puntige blaadjes voorzien; schil der vrucht bruin; vleesch witachtig, wrang.

Herkomst.

Deze boom, welke een *Europeesch* gewas is, wordt inzonderheid in *Frankrijk* en *Duitschland* veel in het wild gevonden.

Voortkweeking.

De Mispelboomen worden door zaad, hetwelk twee jaren behoeft eer het opkomt, door uitloopers, door enting en oculering, hetwelk op *doorns*, *wilde mispels* en *kweestammen* bewerkstelligd wordt, voortgekweekt.

Grond.

Wanneer de grond niet te moerassig is, groeijen deze boomen in alle aardsoorten, hoewel de zwaarste vruchten op eenen welbewerkten, eenigzins kalkachtigen grond verkregen worden.

Standplaats.

Onverschillig welke; doch een weinig warmte bevordert den groei der vrucht.

Afstand.

Tien voet.

Leiden en snoeijen.

Op deze boomen, welke nog onregelmatiger dan de *kweeën* groeijen, vermag de kunst weinig, en nademaal zij hunne vruchten mede aan het einde der takken dragen, worden zij, na behoorlijk op stam te zijn gebragt, niet meer gesnoeid. De eenige oplettendheid, welke zij te dezen opzigte vorderen, bestaat in het wegnemen van het doode hout en de overgeblevene vrucht.

Ziekte.

Niet onderhevig aan bijzondere ziekten.

Inoogsting en bewaring.

Men legt de vruchten, welke in *October* of *November* geplukt moeten worden en welke rijpheid door de donkerbruine kleur wordt aangeduid, op eene drooge plaats tusschen of op versch stroo, waardoor zij eene zachtheid erlangen, welke haar niet alleen eetbaar, maar zelfs smakelijk maakt.

Gebruik.

Na de behoorlijke weekte erlangd te hebben, kunnen dezelve slechts raauw genuttig worden.

Hout.

Geaardheid en kleur. *Inlandsch Mispelboomenhout*, dof purperkleurig, met donker gele en roodachtig bruine strepen sterk gewerkt. *Westindisch Mispelboomenhout*: smoddig, wit met eenigzins groenachtige strepen.

Gebruik, wegens deszelfs hardheid zeer dienstig voor melmakers.

Soorten en verscheidenheden.

MISPELBOOM met vruchten zonder pitten, zijnde van eene bijzondere, maar kleine gedaante, en redelijk van smaak.

SPIEGELMISPEL, vrucht middelmatig groot en het vroegst rijpende.

LANGE MISPEL, vrucht langwerpig, van eene middelmatige grootte.

GROOTE RONDE MISPEL, vrucht zeer groot, de beste van alle.

B.

JAPANSCH MISPELBOOM.

MESPIUS JAPONICA.

Beschrijving.

Boom klein-, bereikende ter naauwernood eene hoogte van acht of tien voet, blad groot, langwerpig ovaal, van onderen wollig, vrucht in vorm aan een kleinen mispel gelijk, geel van kleur, een weinig ruig en zeer smakelijk.

Herkomst.

Van China.

Voortkweeking.

De boomen worden door zaad vermenigvuldigd, hetwelk men terstond, nadat het rijp is, in ligte aarde en in bakken zaait, welke des winters in de Orangerie dienen geplaatst te worden. Het volgende voorjaar komt hetzelfde op, terwijl de jonge planten als dan met die zorg behandeld moeten worden, welke men gewoonlijk aan de kasplanten besteed. Zij worden op *doorns* geënt, omdat zij als dan beter de winterkoude kunnen verdragen, dan wanneer zij niet geënt waren.

Grond.

Mild, ligt, wel doorwerkt.

Standplaats.

Deze boomen behoeven eene warme standplaats, zoodat zij in het *zuiden* geplant dienen te worden, en wel het best tegen schuttingen, moetende zij des winters gedekt worden.

Afstand.

6 voet; als leiboom 10 voet.

Leiden en snoeijen.

Dit bepaalt zich alleen tot *leiboomen*, terwijl ook deze boomen zoo weinig mogelijk gesnoeid dienen te worden.

C.

NAPELSCHÉ MISPELBOOM.

MISPELUS AZAROLUS.

Beschrijving.

Deze boom kan de grootte van eenen kleinen *appelboom* verkrijgen; de takken met doorns bezet, blad diep gekerfd, bloemen vijfbladig, groenachtig van kleur, in trossen voortkomende, vrucht in vorm aan die des *haagdoorns* gelijk, doch veel grooter, van eene schoone roode kleur, hebbende van binnen drie harde steenen.

Herkomst.

Uit het Zuiden van *Frankrijk*.

Voortkweeking.

Deze boomen worden door zaad, of door het enten op *doorns*, *kweeën* of *mispelboomen* voortgekweekt.

Grond.

Ligt, los, wel bewerkt.

Standplaats.

Naardien deze boomen veel warmte behoeven, dienen zij in het *Zuiden* geplant te worden, alhoewel zij onze winterkoude verduren.

Afstand.

15 voet.

Leiden en snoeijen.

Het vormen van dit gewas bepaalt zich alleen tot *leiboomen* en wel omdat de vruchten alsdan grooter en smakelijker worden, voor het overige zoo weinig mogelijk snoeijen.

Gebruik.

Met de vruchten handelen, even als bij den *gewonen mispel* opgegeven is.

Verscheidenheden.

MET LANGE VRUCHT. MET ROODE VRUCHT. MET GELE VRUCHT.

D.

KANADASCHE MISPELBOOM.

MESPILUS CANADENSIS.

Beschrijving.

Deze boom kan eene hoogte van twaalf voeten bereiken en is zeer takkig; schors der oude takken aschgrauw, der jonge loten daarentegen roodachtig en beide ongedoord; blad gesteeld, langwerpig ovaal, puntig uitlopende, getand en bij het ontluiken met een wit dons bedekt; bloei trosvormig aan het einde der takken; bloem gesteeld, door draadvormige gekleurde schutblaadjes gesteund; bloemsteel wollig; kelk splettig; bloemkrans groot, vijfbladig, welke bladen wederom langwerpig en stomp zijn; kleur wit; vrucht donkerrood.

Herkomst.

Uit *Virginie* en *Kanada*.

Voortkweeking.

Door zaad, uitloopers en inlegging.

Grond.

Vet en zwaar.

Standplaats.

Warm.

Afstand.

15 voet.

Leiden en snoeijen.

Worden noch geleid noch ganoeid, wanneer althans de noodzakelijkheid dit niet vordert.

Gebruik.

Met de vrucht handelen, als vroeger opgegeven is.

E.

RUIGBLADIGE MISPELBOOM.

MESPIIUS COTONEASTER.

Beschrijving.

Deze boom, welken men onder de *heestergewassen* kan rangschikken, wordt zelden meer dan vier voeten hoog; hij is kromtakvig, schors paarschkleurig, ongedoornd, blad rondachtig ovaal, effen randig, van boven glad, van onderen witschtig en wollig, bladsteel kort, wollig, bloem zijdelings uit de takjes voortkomende, vier of vijf bijeen, klein, van buiten wit, van binnen roodachtig, vrucht rood.

Herkomst.

Uit de *Zwitsersche gebergten*.

Voortkweeking.

Deze boomen worden op dezelfde wijze voortgekweekt en behandeld, als bij den *kanadaschen* Mispel opgegeven is.

Sierboomen.

MESPIIUS *Ameleancher*. Mispelboom met groote zwarte bessen, van eenen zeer zoeten smaak.

- *Arbuti folia*. Aardbeziënbladige mispelboom.
- *Diffusa*. Wijd spreidende mispelboom.
- *Rotundi folia*. Rondbladige mispelboom.
- *Macrophylla*. Grootbladige mispelboom.
- *Pyracanthos*. Altijd groene doorn, bloeiende in trosjes, wit, met eene zachtroode tint.

V.

PERZIKBOOM.

AMYGDALUS PERSICA.

Volgens LINNAEUS twintigmannig (*icosandria*), eenwifig (*monogynia*).

Geslachtskenmerk.

Kelk vijfspletig, onder de vrucht, bloemkrans vijfbladerig, vrucht sappig, steen gegroefd, waarin de pit.

Beschrijving.

Boom niet zeer groot, blad smal, lang, puntig, fijn gezaagd, bloei vrij groot, vijfbladig, roosvormig, van eene purperachtig roode kleur, vrucht rondvleezig, in het lange gegroefd, schil dun, zacht, fijnharig, steen diep gevoord, eene puntige pit bevattende.

Herkomst.

Deze boom is uit *Perzie*, eerst naar *Italië* en *Frankrijk* en van daar tot ons overgebracht, alwaar zijne vrucht wrang, onsmakelijk en zeer nadeelig voor de gezondheid der Europeanen is, alhoewel de inboorlingen dezelve zonder nadeel kunnen gebruiken.

Geschiedenis.

DUHAMEL beschrijft 43 en BOSCH 54 soorten en verscheidenheden.

Voortkweeking.

Hoewel zulks in ons vaderland weinig plaats vindt, zoo kunnen deze boomen des al niettemin door de steenen worden voortgekweekt, welke men na de inzameling der vrucht van de meest volkomene neemt, dezelve alsdan in zand latende ontkiemen, waarna zij des voorjaars uitgezaaid worden, erwijl, wanneer zulks in den herfst mogt plaats hebben, men dan diene toe te zien, dat de grond diep omgewerkt zij en, de steenen met eene aardlaag ter dikte van 2 of 3 duim bedekt worden; doch naardien het niet waarschijnlijk is, dat alle steenen opkomen, zoo legge men 2 of 3 in het zelfde gat, onder dien verstande, dat zij een paar duim van elkander verwijderd zijn, later de zwakste boompjes wegtemende.

Men kan de steenen terstond ter plaatse of op de wijder kweekers zaaijen, moettende zij in het laatste geval in rijen ter wijdte van 18 duim en op een afstand van 2 duim van elkander gelegd worden; doch zoo men dezelve tot kroonboomen vormen wil, dient er wel eene tusschenruimte van 2 tot 2½ voet gevonden te worden.

Wanneer men later de boomen voor goed verplant, snijdt men de hartwortels van diegene af, welke tot *leiboomen* gevormd zijn, die der *kroonboomen* daarentegen onaangeroerd latende.

Het meest worden de Perzikboomen door oculering op *Amandel-*, *Pruime-*, *Abrikoze-*, *Perzik-* en *Moerbeziën-stammen* voortgekweekt, en wel inzonderheid met het slapende oog omdat de jonge scheuten, welke zich alsdan des voorjaars ontwikkelen, den tijd hebben van rijp te kunnen worden en de winterkoude kunnen verduren.

Hoewel de Perzikken, wat het oculeren op *Amandelboomen* aanbelangt (iets hetwelk in ons vaderland nogtans weinig plaats heeft), het veelvuldigst op die worden overgebracht, welke zoete vruchten opleveren of die hard van schil zijn, zoo tieren de *Royale*, de *grootte* en *kleine Violeiperzik*, de *Bourdin*, alsmede de *roode Magdalena Perzik* zeer goed op *Amandelboomen*, wier vruchten bitter zijn.

Wil men de Perzikken op *Pruimestammen* oculeren, dan bezige men die, welke uit zaad gekweekt zijn, en geene *nitloopers*, zoo als dikwijls zeer ten onrechte opgegeven wordt; en wel inzonderheid de *Kroosjes-pruim*, de *grootte* en *kleine Damaspruim*, hoewel de Perzikboomen met *gladde vruchten* en de *Chevreuse* op deze laatste niet wel tieren.

Worden de Perzikken op *Abrikozeboomen* overgebracht, dan dienen deze eerst op *Pruimestammen* geoculeerd te zijn, bestgende men dan bij voorkeur de *kleine*- of *Prinses-Abrikoze Perzik* op *Perzik* levert het traagst groeiend gewas; ook zij zulke boomen meer dan andere aan het gommen enz. onder-

evig, terwijl die, welke op *Moerbeziën* stammen geoculeerd zijn, roodachtige en eerder rijpende vruchten leveren.

Grond.

De Perzikboomen behoeven eenen goeden, lossen, weldoorwerkten, en met doorleggen dong of vergane boombladeren voorbereiden grond, waarin men dezelve des *najaars* plant, zijnde zulks voor dit gewas beter, dan dat het in de *lente* plaats heeft, waarna men om de boomen eene laag vergane goedong ter dikte van 2 of 3 duim brengt, welke mest des voorjaars ondergewerkt moet worden, eene diergelijke bestesting iederen herfst herhalende.

Wil men welig groeiende boomen, dan is het zeer aan te raden, rabatten, die ten minste eene breedte van 6 voet hebben, voor dezelve aan te leggen, en deze altijd zuiver te houden, zonder daarop iets te verbouwen, en zoo men dit laatste niet wil, is het noodzakelijk, diergelijke bedden alle 3 of 4 jaren sterk te bemesten.

Gewoonlijk werkt men door middel eener drietande vork den grond om de Perzikboomen maar éénmaal in het jaar om, waarna men de rabatten of bedden met stroo dekt ter onderhouding der vochtigheid of om te beletten, dat de aldus losgemaakte aarde door den regen niet weder dicht en stijf worde.

Hoewel het opgegevene in zekere opzigten voldoende is, zoo is het evenwel aan te raden, om die, welke op *Abrikoze stammen* geoculeerd zijn, in zware vruchtbare klei te plaatsen, die op de *Amandel-stammen* daarentegen in eenen ligten, diepen, warmen en eenigzins droogen grond, terwijl zij, die op *Prunus-stammen* overgebracht zijn, weliger en krachtvoller in een weinig vochtige en koude aarde zullen groeijen, ten allen tijde nogtans zorg dragende, dat de boomen niet te diep geplant worden.

Standplaats.

Deze boomen behoeven eene *oostelijke*, *westelijke* en *zuidelijke* standplaats, en moeten nimmer in het *noorden* gepoot worden, hoewel, wanneer de rigting der staketsels het mog vorderen, de boomen ook in het *zuid-* en *noordoosten* of *zuid-* en *noordwesten* geplant kunnen worden.

Ten allen tijde diene men evenwel met de geaardheid der boomen te rade te gaan, en dus in het *zuiden* de *vroege* en *late* soorten plantende, opdat de vrucht der eersten des te eerder rijp worden en die der laatste hare volkomenheid erlangen zou.

Afstand.

Wat den afstand der Perzikboomen aanbelangt, zoo diene men én met de stammen te rade te gaan, welke men ter oculering gebezigd heeft, én met de geaardheid des gronds én met de gesteldheid der schuttingen, tegen welke men de boomen plaatsen wil. Op *Pruimeboomstammen* geënt en zoo er geene andere boomen dan Perzikken tegen een staketsel worden gezet, moeten zij 18 tot 30 voet van elkander verwijderd zijn; op *Amandelen* daarentegen tegen 25 voet.

Indien men de Perzikken en Abrikozen *om het andere* plaatst, dan moeten zij, die op *Pruimstammen* geoculeerd zijn, van 20 tot 25 voet van elkander verwijderd zijn, en wel op de navolgende wijze: eerst een Perzik, dan 10 of 12 voet verder eene Abrikoos, vervolgens op denzelfden afstand weder een Perzik, en zoo verder. De stammen der Abrikozen, die men aldus plaatsen wil, moeten eene hoogte van ten minste 6 voet hebben en zoo geleid zijn, dat de linker-vleugel der Abrikoos zich boven den regter der Perzik uitspreidt, en zoo omgekeerd, waartoe natuurlijk staketsels vereischt worden, die eene hoogte van 15 tot 18 voet hebben.

Perzikken, op *Amandelstammen* geoculeerd, verwijdere men

an 30 tot 35 voet, de Abrikozen alsdan op 15 tot 18 voet aar tusschen plaatsende.

In zeer vruchtbare gronden kan men de boomen nog verer van elkander plaatsen, en er alsdan *wijndruiven* tusschen lanten, welke zich boven de leiboomen uitspreiden; doch aartoe behoeft men schuttingen van 20 tot 25 voet hoogte, ijnde buitendien deze wijze van plaatsn niet zeer aan te aden.

Leiden en snoeijen.

Hoewel deze boomen verschillende vormen kunnen aannemen, zoo bepaalt men zich toch het meest bij de *leiboomen*, hebbende wij te dezen opzigte veel aan der Franschen geleerde ARNAUD D'ANDILLY te danken, die er zich mede het eerst op heeft toegelegd, om vruchtboomen tegen schuttingen te leiden, terwijl men in warme streken dezelve ook tot *heele en halfstamde kroonboomen* laat opschieten, en er *spinrokvormige* boomen van maakt, al naar gelang de stammen, waarop de oculatiën hebben plaats gehad.

Perzikken op *Amandelstammen* geoculeerd, en wel op die net *zoete vruchten* of waarvan de *doppen hard* zijn, geven het schoonste gewas; daarop volgen die op *Pruimestammen*, en eindelijk de Perzik op *Perzik*, welke laatste nimmer vruchtvol groeit.

De beide eerste soorten worden het meest tot leiboomen gebezigd, terwijl die boomen, welke door *zaad* gekweekt zijn, het geschiktste voor *kroonboomen* geacht mogen worden.

Alle *Leiboomen* moeten 4 tot 5 duim boven den grond worden geoculeerd, gaheel in tegenoverstelling der *heel- en halfstamde kroonboomen*, wier stammen ter hoogte van 4 of 6 voet geoculeerd worden.

Leiboom à la Montreuil. Om dezen te vormen snijde men in het eerste jaar de jonge stammetjes 8 of 10 duim schuins boven de oculatie af, en wel zoo, dat de wonde

naar de zijde van het staketsel komt; vervolgens neme men alle loten weg, die zij mogten ontwikkeld hebben, en zonder de bast des stams te beschadigen, of die cirkelvormige verhevenheden, welke reeds rondom de voetstukken der loten gevonden worden, omdat daaruit later die jonge takjes laten ontspruiten, welke den beoogden vorm moeten daarstellen.

Naar gelang deze loten zich meer en meer ontwikkelen neme men dezulken weg, die van voren of van achteren uit den stam voortkomen, die, welke ter zijde ontspruiten behoudende en leidende, naar gelang zij in lengte toenemen. Het is niet onaannemelijk, in het eerste jaar alle welke plaatste takjes te laten blijven, om daardoor den groei der nieuw geplante boompjes te bevorderen.

Hoedanig men nu ook moge handelen, zoo behoort men nogtans die loten de meeste zorg, welke de moeder- en hoofdtakken zullen vormen, en waarom men deze van elkander buige, zoodat zij ongeveer eene hoek van 90 grade daarstellen, de anderen wegnemende of eene nederwaartsche rigting gevende, opdat zij ten koste der beide hoofdtakken niet te veel sappen tot zich trekken.

Wanneer nu de oculatie in plaats van twee slechts één krachtige loot uitschiet, dan binde men deze regtstandig aan, later hiernede handelende, gelijk wij reeds ten aanzien van den stam opgegeven hebben, wordende de boom daardoor iets hooger op stam, en behoevende een jaar meer voor deszelfs vorm ten volle te kunnen erlangen.

Inzonderheid diene men het eerste jaar toe te zien, of er eene gelijke verhouding in den groei tusschen de beide hoofdtakjes besta, en wanneer dat evenwigt verbroken mogt zijn, dan buige men de krachtigste nog sterker, de zwakkere meerdere vrijheid geve, waardoor er weder een gelijkmatige groei zal ontstaan, en waarna men deselve weder eene gelijkmatige rigting gevende, terwijl, wanneer men dit in de beide eerste jaren veronachtzaamt, er een

nisstand zal geboren worden, welke later, of met veel moeite of geheel niét zal kunnen worden hersteld.

De hoofdtakken dan nu in de gedaante van eene zeer opene van elkander buigende, zoo zie men toe, dat deze rigting egtlijnig zij, en de beide takken geen bogtigen vorm verkrijgen, naardien alsdan de zijtakken zich ten koste der hoofdtakken van de sappen zouden meester maken, of wel-igt daardoor de geheele vorming des booms zoude mislukken.

2de jaar. Indien een der in het vorige jaar aldus geleide hoofdtakken gedurende de winter moge gestorven zijn, dan eve men den overblijvenden des voorjaars terstond de regte rigting weder, waardoor ook dan nog, handelende als in het begin opgegeven is, dat ongeval hersteld kan worden; iets, lat niet meer doenlijk is, wanneer het sterven van eenen oodanigen tak later mogt plaats hebben.

In dit tweede tijdvak zorge men dan nu, 1°. om zich *beneden zijtakken* te verschaffen, en 2°. de *verlenging der hoofdtakken*. Te dien einde snoeije men de beide hoofdtakken, eer nabij de stam en wel op twee botten na, af, waarvan de onderste, en die, welke zich het dichtst bij den stam bevindt, den beneden zijtak moet voortbrengen, terwijl de andere bot, welke boven en aan het einde des gesnoeiden tak geplaatst is, die verlenging moet daarstellen. Nu ook snoeijen den stam, welken men het vorige jaar onaangeroerd liet, even boven de beide hoofdtakken uit, welke wonde gaaf en glad behoort te zijn, om daardoor het omzoomen van den bast te vergemakkelijken.

Hebben de bedoelde botten jonge zijtakjes voortgebracht, dan geve men deze eene horizontale rigting, doch dezelve eerder iets meer naar boven dan naar onderen buigende, terwijl die loten daarentegen, welke eene verlenging der hoofdtakken moeten daarstellen, in dezelfde rigting, als deze geleid dienen te worden, ook die takken nimmer eene gebo-

gene rigting gevende, tenzij het moest strekken, om eenen sterken groei te vertragen.

Bij het aanbinden neme men steeds alle loten weg vóór of achter uit den stam ontsproten, hoewel men er ook eenige kan behouden, om de sappen wat meer naar de hoofdtakken te voeren, hoewel die loten dan aan het einde afgebroken moeten worden, iets hetwelk bij teedere zwakke boomen zeer aan te raden is, terwijl, wanneer de boomen krachtig zijn, men ook nu reeds de twee aanwezige vruchttakjes behouden kan.

3de jaar. Ten einde nu de *bovenzigtakken* en de *verlenging der hoofdtakken* te verkrijgen, worden de hoofdtakken opnieuw gesnoeid, en wel op twee of drie botten, wanneer zij zich niet in dezelfde rigting mogten bevinden, moeta de eindknop de verlenging van den hoofdtak daarstellen, en weder in die rigting geleid worden, terwijl de andere knop zich tot een boven zijtak moet ontwikkelen.

De rigting der boven en beneden zijtakken moet in verhouding staan met de ruimte, welke de vruchttakjes behoeven, om regelmatig en zonder dat zij elkander hinderen, aangebonden te kunnen worden, en naardien deze vruchttakjes gewoonlijk eene lengte van omtrent 2 voet verkrijgen, zoo moet dus de tusschenruimte der hoofd- en zijtakken daarnaar gesnoeid worden, aangezien bij eene mindere ruimte, de vruchttakjes niet behoorlijk geleid en aangebonden kunnen worden, en er bij meerdere afwijking eene onaangename en tegen alle regelen inloopende opening zou ontstaan.

Het spreekt van zelf, dat de zijtakken regelmatig en om het andere uit de hoofdtakken moeten ontspruiten, zullen zij op eene voegzame en bevallige wijze geleid worden; en dit is juist de grootste steen des aanstoots bij het daarstellen van zoodanige vormen, eene klip, waarop vele kweekers schipbreuk lijden, naardien op verre na niet alle boomen

men regelmatig geplaatste botten voortbrengen, en waarom het in vele opzichten aan te raden is, liever een jaar te wachten, ter ontwikkeling van nieuwe botten, dan de zijtakken te dicht bij elkander te plaatsen.

Reeds in dit jaar zullen de zijtakken, die in het vorige jaar gekweekt waren, *vrucht-* en *houttakjes* voortbrengen. Ten einde nu ook deze laatste te verlengen, snoeije men dezelve op eene krachtige houtbot af, onder dien verstande, dat men de verhouding van deze tot de andere takken niet uit het oog verlieze, terwijl de zijtakken immer iets korter dan de hoofdtakken moeten zijn en het geheel eenen *waaijervorm* daarstellen.

In dit jaar vorderen de takken veel zorg, vlijt en oplettendheid. In de maand *Mei* neme men alsdan, en wanneer de takjes eene lengte van 10 duim of een voet hebben bereikt, alle overtolligen weg, slechts die behoudende, welke den boom van het noodige hout moeten voorzien, welke overblijvende daardoor in kracht winnen, en ook vruchthout zullen voortbrengen.

Tegen het einde der maand *Junij* of heter in *Julij* maakt men met aanbinden een begin, hetwelk met de hoogst mogelijke omzigtigheid dient plaats te hebben.

4de jaer. Even als in het vorige worden ook in dit jaar de boomen behandeld, zorgende men ook nu voor de *verlenging der moedetakken*, en tracht men den *tweeden beneden zijtak* te verkrijgen. Het gebeurt dikwijls, dat de boomen alsnu niet meer zulke sterke en lange loten, als in de vorige jaren uitschieten, hoewel het ook niet vreemd is, dat zij geheel in het tegenovergestelde geval krachtige twijgen van 4, 5 tot 6 voeten lengte voortbrengen, moettende men de wijze van behandeling daarnaar ten eenenmale schoeijen.

Heeft het hout de gewone kracht, dan snoeije men *dáár*, waar de takken in dikte beginnen af te nemen, en wil men het juiste punt weten, waar men dezelve afsnijden moet,

dan buige men dezelve in eenen halven cirkel, en snijde ze daár af, waar zij bij meerdere buiging een hoek zouden vormen.

Is het hout daarentegeu krachtvol genoeg, dan snoeije men veel langer, ten allen tijde nogtans den vorm in het oog houdende; — eene handelwijze, welke van het begin der vorming af tot aan het einde moet behartigd blijven.

Is de grond krachtig en zijn de jonge boomen wel behandeld, dan kunnen deze somtijds loten van 6, 7 tot 8 voet voortbrengen, hetwelk veelal bij de zaailingen plaats heeft. In dit geval kan men nog oneindig langer snoeien, en de moedertakken ieder jaar 3 of 4 voet verlengen; hoewel men steeds dient te zorgen, dat telken reize, wanneer er gesnoeid wordt, er ook twee zijtakken verkregen worden, hetwelk altijd niet even gemakkelijk is. Slaagt men in zijne verrigtingen wel, dan zal men op die wijze in den tijd van 5 of 6 jaren een leiboom hebben, die, op eene vlugt van 30 voet, 10 tot 12 voet hoogte heeft.

Bij krachtige boomen moet men wel toezien van die welig groeiende loten, welke regtstandig uit de bovenste zijtakken ontspruiten, uit te snoeien, daar deze de andere botten te zeer zouden benadeelen, en zoo men dit niet wil, buige men de zoodanige takken bijna waterpas.

In dit jaar komt het ook inzonderheid op de vruchttakjes aan, welker bloeknoppen ten allen tijde van houtbotten voorzien moeten zijn, zullen zij eenige waarde hebben, en waaraan men, hoe welig die takken ook mogen zijn, niet meer meer dan vier vruchtknoppen aan ieder late, die tot twee brengende, wanneer de takjes middelmatig in groei zijn.

Mogt een vruchttak slechts bloei, doch geene houtknoppen hebben, dan snoeije men de zoodanigen zonder dralen uit, tenzij daardoor eene ongeoorloofde tusschenruimte mogt ontstaan, snijdende men in dat geval dien tak op eene houtbo af, welke het dichtst bij den voet des taks geplaatst is, ter verkrijging van nieuw vruchthout in het volgende jaar.

Nimmer neme men evenwel de kleine bloemtrossen, welke van een oog voorzien zijn, weg, waar dezelve zich ook mogten bevinden, naardien zij gewoonlijk de schoonste vruchten voortbrengen; moettende men bij misplaatsing de kleine takjes, welke de vruchten droegen, na het geven daarvan wegnemen.

Heeft men eindelijk ter plaatvervanging (waarover later,) twee vruchttakjes, een ter zijde van het andere gelaten, dan snoeije men beide niet, doch neme men later de onderste daarvan geheel en al weg.

5de jaar. Bij de behartiging van het reeds opgegevene, drage men steeds zorg, niet voetstoots die takken uit te snijden, welke kwijnen of beginnen te sterven, maar eerst te beproeven, of het kwaad, waardoor zoodanige takken aangedaan mogten zijn, ook te herstellen is. Heeft er eene snoeiing plaats gehad, dan binde men den boom, welke vóór het snoeijen losgemaakt was, in diezelfde rigting wederom aan, of de takken meer of minder buigende naar gelang het plantsoen zulks mogt vorderen.

Steeds zij men bedacht, dat de *moedertakken* altijd de weligste of sterkste zijn, want wanneer een boven zijtak hen in dikte en kracht mogt beginnen te evenaren, zal deze den *moedertak* weldra overtreffen, en niet alleen dezen, maar ook den beneden zijtak benadeelen.

In dit geval buige men eenen zoodanigen tak sterk, zelfs beneden waterpas, zich er niet om bekommerende, dat hij zoodoende eenen anderen kruise, naardien eene zoodanige rigting slechts plaats heeft, totdat de *moedertak* zich hersteld heeft.

Buiten en behalve dat snoeije men den *moedertak* op de uiterste en krachtvolste houtbot af, den zijtak daarentegen op het zwakste oeg inkortende.

Baten deze verrigtingen niet, dan late men aan het einde der zijtakken alle jonge vruchttakjes verblijven, ten einde

sappen te kunnen na zich trekken, welke vruchttakjes men later wegnemen kan, terwijl, wanneer ook dit vruchteloos zijn mogt, er niets anders overblijft, dan den zijtak dezelfde rigting als aan den moedertak te geven, wiens uiteinde alsdan de beneden zijtak wordt, terwijl de sterk groeiende zijtak alsnu zijne plaats vervangt.

• 6de jaar. Thans bepaalt men zich alleen, behalve tot de behartiging der zorgen, welke dusdanige boomen behoeven, bij het daarstellen van eenen *derden beneden zijtak*, kunnende men alsdan de boomen voor gevormd houden.

Leiboom à la Française. 1ste jaar. De boomen te dien einde uitgekozen en geplant hebbende, snijde men de oculatie tien of twaalf duimen boven den grond af, of lager, indien men slechts van 7 of 8 goede houtbotten verzekerd is.

Naar gelang nu deze loten zich ontwikkelen, neme men de voorsten en achtersten weg, die, welke ter zijde voortkomen, met de hoogstmogelijke zorg behandelende. Mogt evenwel eene loot, die van voren ontspruit, bij uitstek krachtig wezen, dan behoude men deze, en binde dezelve regtstandig aan, zoodat zij als het ware later de verlenging van den stam wordt.

De andere takjes buige men een weinig en binde men aan, om daardoor eenen gelijken groei te erlangen, doch alsdan slechts 3, 4 of 5 behoudende, welke later tot hoofd- of moedertakken dienen.

Indien door een of ander toeval een der takken mogt gebroken zijn, dan snijde men den zoodanigen terstond tot op de sterkste loot, welke aan de beneden zijde der breuk geplaatst is, af, deze regtstandig leidende, om haar daardoor in kracht te doen gewinnen, welke rigting in die der andere takken veranderd wordt, zoodra dezelve eene kracht en dikte in evenredigheid der andere takken gekregen hebben. Beantwoordt deze handelwijze aan de verwachting niet, zoo snoeije men {den geheelen tak uit, terwijl, wanneer de boom

dap slechts drie hoofdtakken mogt overhouden, men van vorm verandere en in plaats van een *Leibboom à la Française* er van te maken, er een *à la Montreuil* van daarstelle.

Heeft de boom daarentegen 4 of 5, dan is dit ongeval gemakkelijker te herstellen, door die beide takken nader tot elkander te buigen, waar tusschen de geknakte geplaatst was.

2de jaar. Nadat er vóór den groeitijd, eene uitdunning heeft plaats gehad, make men met het eigenlijke snoeijen eenen aanvang.

Te dien einde ontbinde men 4 of 5 hoofdtakken, om dezelve eene andere rigting te geven. Is het getal der hoofdtakken oneven, dan leide men de middenste regtstandig, de beide onderste takken in den vorm van eene V tot eenen hoek van 90 graden uitbuigende, hetwelk ook met de beide hoofdtakken moet plaats hebben, hoewel deze niet zoo wijd uitgebogen dienen te worden, terwijl het van zelf spreekt, dat de uitbuiging wederzijds regelmatig moet zijn en het geheel eenen *waaijer* voorstellen, welke tweederde uitgeslagen is.

Zijn die takken welig, dan snoeije men lang, doch heeft het tegendeel plaats, dan snijde men deze dáár af, waar zij ranker en dunner worden, en vandaar, dat de zoodanige takken van 2 tot 4 voet lang kunnen zijn.

Bij krachtige boomen schieten zulke takken somtijds kleine vruchttakjes uit, welke men ten eenen male dient weg te nemen, omdat zij, de sappen afleidende, daardoor den groei der loten zouden belemmeren, welke later de zijtakken moeten daarstellen.

Het is inzonderheid in het 2de jaar, dat men nauwkeurig op het uitdunnen moet toezien, en zich die botten of loten trachten te verschaffen, welke den grondslag der zijtakken moeten uitmaken, alle diegene zonder aarzelen wegnemende, die vóór of achter ontspruiten, de twee krachtigste loten aan iedere zijde des hoofdtaks behoudende, bijaldien zij eene

verlenging van 4 voet hebben, doch slechts een aan iederen kant, wanneer de lengte maar 2 voet bedraagt.

Hoedanig het dan ook zijn moge, altijd moeten de zijtakken eene tusschenruimte van 2 voet hebben, en aan weerszijde om het andere zijn geplaatst, dat is, wanneer b. v. de eerste zijtak aan den regterkant even boven de oculatie is ontsproten, dan moet de andere tak daarvan 2 voet verwijderd zijn, en zoo vervolgens, want zoo die zijtakken ter zelfder hoogte uit de hoofdtakken ontsproten, zouden zij te veel sappen tot zich trekken, waardoor de uiteinden der hoofdtakken te veel zouden lijden.

Heeft men de belangen der zijtakken behartigd, zoo verzuime men de verlenging der hoofdtakken niet, waarom het ook beter is, die takken tot op eene krachtige bot in te korten, dan dezelve niet te snoeijen, wanneer de bot aan het einde dier takken zwak en onvolkomen is; en hoewel het van minder belang is, waar de knop geplaatst zij, welke bij snoeiing die verlenging moet daarstellen, zoo is het toch altijd het best, dat deze aan de voorzijde ontspruite.

Naar gelang nu die takjes in lengte toenemen, leide men dezelve, die der hoofdtakken immer dezelfde rigting gevende.

Bij eene vernieuwde aanbinding, make men wederom den geheelen boom los, te meer omdat de takken thans die rigting dienen te behouden, alsnu de onderste hoofdtakken bijna waterpas leidende, doch nog altijd zoo veel naar boven, dat de onderste zijtakken zuiver waterpas loopen, en niet nederwaarts behoeven gebogen te worden.

Die vruchttakjes, welke des voorjaars mogten uitschieten, behoude men ten kleinen getale, opdat de boom niet ontijdig uitgeput worde, de boomen voor het overige op dezelfde wijze behandelende, als wij bij den *Leiboom à la Montreuil* opgegeven hebben.

3de jaar. Men snoeije de hoofdtakken op nieuw, ten einde zij daardoor verlengd mogen worden, en de zijtakken

daardoor in groei gewinnen; doch naardien de boomën nu reeds vrucht geven, behartige men inzonderheid die takjes, deze na het dragen in den herfst wegnemende en wel op eene wijze, als wij bij de *plaatsvervanging* zullen opgeven.

Heeft de boom een regtstandigen hoofdtak, dan diene men wel toe te zien, dat deze, als door zijne rigting begunstigd, zich niet van de sappen des geheelen booms meester make, Ten einde dit dan te voorkomen, snijde men denzelven op eene zwakke, doch gezonde loot af, beware men de vruchttakjes zoo veel mogelijk, snoeije dezelve lang, en bij uitdunning late men hun eenige takjes te zijde behouden, ten einde de overtollige sappen op te slurpen, en deze daardoor te beletten, dat zij het uiteinde der hoofdtakken daardoor te sterk voeden, terwijl, wanneer dat alles niet mógt baten, men de bovenste loot uit haar ontsproten hoepelvormig buige, de andere hoofdtakken daarentegen eene meer natuurlijke rigting gevende.

4de jaar. Men houde met snoeijen, even als in het vorige jaar, vol, thans zorg dragende, dat de zijtakken verlengd worden, opdat zij van vruchthout voorzien blijven; iets hetwelk bij verzuim later niet te herstellen is.

Voor het overige behandelde men den boom op [eene] wijze, gelijk hij ten allen tijde behoeft, onder dien verstande, dat, naarmate hij ouder wordt en in kracht verliest, men des te sterker snoeije en hem minder vrucht doe dragen, nimmer nogtans den vorm uit het oog verliezende.

Leiboom met rechte takken. Deze vorm is de beste, wanneer de muur of het staketsel, waartegen men hem plaatsen wil, wel hoog doch niet breed is. Ten einde dan diergelijke boomën daar te stellen, kieze men in het *eerste jaar* dezelve daartoe uit, er mede handelende, gelijk wij bij den *leiboom à la Montreuil* beschreven hebben; doch nu snijde men de oculatie tot op 4 of 5 botten af, ten einde daardoor de twee onderste hoofdtakken te erlangen.

Na zich ontwikkeld te hebben, kieze men drie der krachtigste loten, waarvan twee de *hoofdtakken* moeten worden en de middenste de *stam*, welke later alle andere takken zal voortbrengen.

Deze in het midden geplaatste loot binde men nu zooveel mogelijk aan, de hoofdtakken daarentegen waterpas leidende, bijaldien zij namenlijk krachtig genoeg zijn, om terstond die rigting te volgen, alle andere takjes wegnemende.

Bij het daarstellen dier beide hoofdtakken hebbe men toe te zien, dat zij niet ter zelfder hoogte zijn geplaatst, doch altijd iets, al is het ook slechts eenige duimen, in hoogte verschillen, daar zij in het tegenovergestelde geval, elkander onophoudelijk zullen schaden, en tevens, dat men bij de meerdere of mindere buiging met de geaardheid ter takken te rade ga, opdat er een gelijke groei plaats hebbe.

2de jaar. Heeft de boom een krachtig schot gemaakt, dan trachte men wederom twee hoofdtakken en zijtakken uit de hoofdtakken van het vorige jaar te verkrijgen, waarom men den stam wederom op drie krachtige loten of botten afsnijde, van welke de een op nieuw de verlenging van den stam wordt en de beide anderen wederom hoofdtakken.

Hebben de beneden hoofdtakken welgeplaatste loten voortgebragt, welke tot zijtakken kunnen dienen, dan behoude men deze, dezelve regelmatig aanbindende, terwijl dan tevens de hoofdtakken tot op twee welgeplaatste botten worden ingekort, ten einde, de eene daarvan later tot verlenging dier takken zou dienen en de andere een beneden of boven zijtak worden, naar gelang men dezelve behoeft.

Tevens behoude men eenige vruchttakjes, of korte men dezelve op twee benedenwaarts geplaatste houtbotten in, om daardoor althans het volgende jaar goed vruchthout te bekomen. Voor het overige worden deze boomen op dezelfde wijze behandeld, als bij den boom *à la Montreuil* opgegeven

is, met dit enkele verschil, dat hier de hoofdtakken waterpas loopen en de zijtakken, zoo zij boven uit de hoofdtakken ontsproten, een weinig hooger geleid worden, en die, welke aan de onderzijde voortkwamen, een weinig lager worden aangebonden.

3de jaar. Men spanne zijne krachten in ter verkrijging van *nieuwe zijtakken*, ter *verlenging der hoofdtakken* en ter *daarstelling van het derde paar hoofdtakken*, alsmede tot de *verlenging van den stam*. Doch naardien de hoofdtakken op een afstand van 2 voet van elkander dienen geplaatst te zijn, en de stam of regtstandige hoofdtak niet zelden slechts eene lengte van drie voet bereikt, zoo trachte men geene hoofdtakken te verkrijgen, doch zorge men slechts voor de verlenging van den stam, opdat men de vereischte hoofdtakken erlange, of zoo de lengte des stams toelaat, dat men één hoofdtak kan leiden, zoo behoude men dezen, hem ter verlenging snoeiende, zijnde de andere werkzaamheden geheel dezelfde, als bij het daarstellen van andere leiboomen omschreven is.

Leiboomen tegen los latwerk. Deze boomen worden op dezelfde wijze, als de *gewone leiboomen* behandeld, doch over de daarstelling er van zullen wij niet spreken, omdat deze wijze in ons *Vaderland*, wegens het te koude klimaat, niet zoude voldoen, hoewel dezelve in *Oostenrijk* en inzonderheid in de omstreken van *Weenen* heerlijke uitkomsten oplevert.

Spinrokvorm. Niettegenstaande de Perzikboom meer dan eenige andere vruchtboom voor eene diergelijke gedaante geschikt is, zoo zullen wij het vormen daarvan mede stilzwijgend voorbij gaan, naardien zulke geleide boomen een veel warmer luchtgestel dan het onze behoeven.

Leiboom à la Sieule. Ten einde dezen te erlangen handelen men het *eerste* en somtijds ook nog het *tweede jaar* op dezelfde wijze, als of men een *Leiboom à la Montreuil* wilde

daarstellen, terwijl men zich door dezelfde handelwijze, als daar opgegeven is, twee hoofdtakken tracht te verschaffen.

Heeft men nu twee dusdanige takken, dan zoekt men in het voorjaar, vóór dat de sappen beginnen te werken, twee welgeplaatste houtbotten uit, waaruit de eerste *boven en beneden zijtakken* moeten voortkomen. Deze nu late men ongemoeid, alle anderen roerend aan den stam wegnemende; vervolgens late men de bot aan het einde der loot blijven, opdat deze de verlenging des hoofdtaks bevordere, loopende daarmede de werkzaamheden voor het eerste jaar ten einde.

Naarmate nu de aanwezige knoppen loten uitschieten, binde men dezelve in den vorm van eene V, welke een weinig meer opening dan 45 graden heeft, aan, omdat, wanneer deze nauwer genomen werd, de takken des booms, welke eene groote uitgestrektheid moeten beslaan, weldra boven het staketsel zouden uitsteken.

Mogt men bij geval verzuimd hebben, eenige knoppen weg té nemen, dan ontruime men dezelve terstond, wanneer zij zich doen zien, daar men nimmer de takjes mag uitsnoeijen, wanneer het ook zijn mogt, en het is juist deze handelwijze van den heer SIEULE, welke zich zoo voordelig onderscheidt, naardien er alsdan hoegenaamd geene sappen nutteloos verspild worden.

Het *volgende jaar* snoeije men de twee zijtakken ter halver lengte af, doch nimmer rake men den eindknop der hoofdtakken aan, omdat deze altijd door de eindbot verlengd moeten worden. Wederom neme men alle knoppen, even als in het vorige jaar, weg, met uitzondering van twee uit de verlenging des hoofdtaks ontsproten, welke weder twee zijtakken dienen daar te stellen, terwijl die der zijtakken eveneens op twee na weggenomen worden, welke de derde takken moeten voortbrengen.

Wij moeten de aanmerking] maken, dat, naardien de beide botten op ieder tak geplaatst en welke ieder jaar vernieuwd

den, steeds van vruchtknoppen vergezeld zijn, deze het
 alleen zijn, die *perzikken* kunnen voortbrengen, naardien
 andere weggenomen worden, en men zich te dezen op-
 te noch om de hout- noch om de vruchttakjes bekom-
 art, en er hier dus geene plaatsvervangng gevonden wordt;
 nogten er evenwel kleine vruchttakjes vol bloemen, aanwezig
 zijn, zoo late men deze ongemoeid, om daardoor eenen des-
 e rijkelijker oogst te verkrijgen.

De *volgende jaren* blijft de handelwijze mede dezelfde, en
 waaruit voortvloeit, 1°. dat naardien de hoofdtakken nimmer
 gesnoeid werden, deze zich in korten tijd zeer hebben uit-
 gebreid, 2°. dat naardien er geene belangrijke verwondingen
 hebben plaats gehad, de boomen niet zoo zeer aan kanker
 of gommen onderhevig zijn, 3°. dat naardien het snoeijen
 hier zeer spaarzaam geschiedt, er weinig sappen worden ver-
 spild, waardoor de boomen en in kracht en in schoonheid
 gewonnen hebben; 5°. dat naardien zoodanige boomen on-
 eindig meer zijtakken, dan wel andere leiders hebben, zij
 eene grootte ruimte veel eerder en veel bevalliger dek-
 ken; maar ook ten 5°. dat, naardien er aan iedere nieuwe
 loot slechts twee vruchtknoppen behouden blijven, deze
 boomen, hoewel grooter en smakelijker vruchten, nogtans
 ook eene veel kleinere hoeveelheid leveren.

Heel en halfstamde kroonboomen. Niet om de vrucht, maar
 wel tot *sieraad* worden enkele perzikboomen in ons *Vader-
 land* aldus gevormd, waarom wij het daarstellen van de zoo-
 danigen nader zullen ontwikkelen.

Om deze dan te verkrijgen, kieze men de krachtigste
 stammen uit, en inzonderheid die, welke op zóódanigen
 geënt zijn, welke overvloedige sappen opleveren. Indien
 zulke stammen ter plaats geënt zijn, zorge men steeds van
 af het *eerste jaar* voor de *verlenging der oculatiescheut*; doch
 indien de boompjes verplant zijn, snoeije men naar gelang

der wortels de oculatie op eene hooge of minder hoog geplaatste bot af.

Wanneer de loten een gedeelte harer volkomene groeikracht erlangt hebben, zoeken men de weligste uit, om tot verlenging des stams te dienen, dezelve zoo regtstandig mogelijk aanbindende, de andere op 6 duim na afbrekende, opdat zij zich niet te veel van de sappen meester maken. Het is deze lengte, welke zij behoeven, om het voedend sap te dwingen, zich naar den stam op te hoopen en deszelfs uitzetting te bevorderen. Alle de takjes, die uit de afgebroke ne op nieuw mogten ontspruiten, breken men weder af, eveneens als die, welke uit de verlenging des stams mogten voortkomen. In den volgenden herfst of het daarop volgende voorjaar, snijde men alle de op 6 duim afgebroke takken roerend aan den stam af, en indien de vereischte hoogte nog niet heeft, handele men nu ook wederom op dezelfde wijze, als in het vorige jaar.

Mogt de stam breken of deszelfs uiteinde door de een of andere omstandigheid in kracht verliezen, dan snoeij men hem op een krachtig bot, onder de breuk of kwaa aanwezig, af, terwijl, wanneer hij zich *gaffelwormig* mogt verdeelen, men den eenen en wel den weligsten tak regtstandig leide, de andere afknijpende.

Zoodra de stam de begeerde lengte heeft, knijpe men de eindscheut af, indien het in den groeitijd is, doch zoo dit niet het geval mogt zijn, snoeije men dezelve ten bestemder tijd. Het is zeer noodig, dat men de ontwikkeling dier loten gade sla, welke de *hoofdtakken* moeten daastellen, daarvan 4 of 5 behoudende, terwijl de anderen worden uitgesnoeid. Zoo veel mogelijk trachte men takken te bekomen, die *ter zelfder hoogte* of *kranwijze* uit den stam ontspruiten, en zoodoende eene regelmatige kroon vormen. Zoo deze regelmatig en evenwijdig uit den stam ontsproten zijn, kan men als het ware den boom aan de na-

ir overlaten, alhoewel eene naauwgezette verzorging in de ste jaren hem nog in schoonheid zal doen winnen.

Over de plaatsvervangiug.

Deze wijze van handelen heeft in het bijzonder betrekking op de *Perzikboomen*, en bestaat daarin, dat men die takken, welke vrucht gedragen hebben, dadelijk na de inoogsting snijde, om hen door jarige loten te doen vervangen.

Vele hoveniers hebben de verkeerde gewoonte, om de onchttakken der Perzikboomen lang te snoeijen, en bewaren in het volgende jaar het zwakke twijgje, dat uit de eindtop ontsproot, hetzelve later weder lang snoeijende, tot o lang diergelijke takken aan het eind beginnen te sterven, iets, hetwelk ten minste het 4de jaar plaats heeft; doch naardien de Perzikboom aan het jarige hout draagt, o vloeit daaruit voort, dat drierde gedeelte van zulk o vruchttak naakt blijft, hetwelk eene onbehagelijke tusschenruimte daarstelt, terwijl de vrucht aan zoodanige takken nimmer zoo groot, schoon, noch geurig wordt, als anders het geval zoude zijn, en de boom bij het sterven in zulke takken zelden te herstellen is, naardien de Perzikboomen zeer moeilijk aan het oude hout botten.

Heeft dus een tak vrucht gedragen, dan snoeije men onzelve op 2 of 3 krachtige botten af, en inzonderheid op e, welke zoo dicht mogelijk bij den voet des takks geplaatst is, welke botten men te dien einde reeds bij het uitgraven en aanbinden bewaard heeft en die bewaard moeten blijven, tot zoo lang men later met gerustheid een of twee er daaruit ontsprotene takjes zal kunnen wegnemen.

Heffings-middelen.

De kassen voor de Perzikboomen leveren, wat hare samenstelling aanbelangt; weinig moeilijkheid op, en zullen, hoedanig ook ontworpen, bijna altijd voldoen, wanneer de plaatsing, welke *zuidoostelijk* dient te zijn, slechts wordt in acht genomen.

Het spreekt van zelf, dat de muren, tegen dewelke men diergelijke kassen wil aanbrengen, goed gemetseld, bepleisterd en gewit moet zijn, of de schuttingen van droog hout vervaardigd en welgeploegd, terwijl de glasramen, daarvoor geplaatst en wier helling een hoek van 45 graden maakt, of op den grond rusten, of, en hetgeen beter is, op kleine voormuurtjes of houten bekistingen, welker planken 3 palmen van elkander verwijderd zijn, met kaf, boekweiddoppen of turfmolm opgevuld, wordende eveneens de beide zijden, in welke *zuidwestelijke* de ingang dient te worden aangebragt, op de eene of andere, zoo even omschreven wijze afgesloten.

In *stookkassen* plaatse men aan het blinde eind eene kachel, welke warmtegeleiders en eenen rookuitgang dient te hebben, wordende alsdan de eerste waterpas in de lengte door de kas geleid.

In zoodanige kassen plaatse men de boomen op de gewone wijze tegen latwerk geleid, doch nimmer late men toe, dat de stammen buiten de kas zijn geplaatst, daar niets zoo nadeelig als dit zoude werken, omdat de boomen alsdan van twee zijden van de inwendige warmte en van de uitwendige koude te lijden hebben, terwijl ook het omwikkelen der stammen met stroo de kwalen niet voorkomen kan, welke daardoor voor de boomen zullen ontstaan.

De *stookkassen* worden gewoonlijk in *Nov.* of *Dec.* aangelegd, die door *run* verwarmd worden in *Dec.* en *Jan.*, ter-

rijlde eenvoudige *trekkassen* eerst in *Febr.* met ramen gek-
ekt worden.

In de *stookkassen* brenge men onder in de kisting lange
aardemest, en wel ter dikte van ongeveer 3 palmen, op
elke broeiende mest eene laag *run*, ter dikte van 7
of 8 palmen, wordt gebragt, en waarover wederom, zoodra
e broeikracht zich ontwikkelt, eene laag beste tinaarde,
er dikte van 2 palmen, wordt uitgestrooid, waarin alsdan
onderscheidene moesgroenten verbouwd kunnen worden.

Wanneer de *run* in warmte mogt verliezen, hetwelk in
Febr. of *Maart* zal plaats hebben, zij men bedacht, dezelve
met nieuwe te verwisselen, om zodoende de verlorene
roeikracht wederom te herstellen, iets hetwelk gemakkelijk
alt, wanneer men in plaats van dezelve met eene laag aar-
de te dekken, daarin potten plaatst, dat gewas bevattende,
hetwelk men wenscht te vervroegen.

Ook kan men enkele *runbakken* voor de Perzikboomen aan-
leggen, waartoe de boomen dan natuurlijk in het bijzonder
eileid moeten zijn, volgende de vrucht uit zulke bakken op
lie uit de *stookkas*.

Wil men nogtans bij de heffingsmiddelen van de vrucht
verzekerd zijn, dan diene men naauwkeurig op de verwar-
ning toe te zien. Te dien einde stoke men in de *eerste da-
gen van December* zeer weinig, zulks langzamerhand vermeer-
terende, doch altijd zoodanig, dat de thermometer van *BEAU-
VAU* des nachts niet hooger dan 8-10 graden, en des daags
niet hooger dan 10-15 graden boven nul klimme, welke re-
gel eveneens dient in acht genomen te worden, wanneer de
warmte door *mest* en *run* wordt aangebragt en slechts bij
zonnenschijn eenige afwijking duldt.

Vorderen de boomen te dezen opzigte ten allen tijde de
hoogst mogelijke naauwlettendheid, nimmer evenwel heeft
men meer voor eene gelijkmatige warmte te zorgen, dan

wanneer zij *in bloei* staan, naardien de minste afwijking^f de geheele verwachting zal te leur stellen.

Men vermeerdere alsdan de warmte een weinig, totdat de vrucht zich gezet heeft, waarna men de hitte nog een weinig versterke, hoewel zorg dragende, den thermometer niet boven de 20-25 graden te doen klimmen.

Vervolgens zij men op het *dekken* en *luchten* der *kassen* en *bakken* bedacht, welke dekking het best door haren kleeden en rietmatten geschiedt, terwijl de luchtiging dan inzonderheid dient plaats te hebben, wanneer de boomen *in bloei* zijn, en bij helder zonneshijnweder.

Ook het *bevochtigen* dier boomen is eene zaak van groot belang, en dient om de zes dagen, met water, hetwelk eenigen tijd vooraf in de kas gestaan heeft, plaats te hebben, zulks onder aan den stam verrigtende, en wel des nademiddags, doch niet bij fellen zonneshijn, of wanneer de boomen in bloei staan, inzonderheid wat het besproeijen der takken en bladen aanbelangt.

Men heeft wel eens willen beweren, dat boomen, in dergelijke kassen geplaatst, na het vruchtgeven geene waarde meer hadden, naardien hunne krachten ontijdig en te sterk werden uitgeput, doch de ondervinding heeft juist het tegendeel geleerd, en wel, dat het vruchtgeven van zulke boomen zekerder dan van anderen is. Om nogtans den boom daartoe behulpzaam te zijn, en te zorgen, dat het jonge hout de zoo noodige en evenwel niet ontijdige rijpwording erlange, geve men de kas een weinig voor de rijping der vruchten van tijd tot tijd versche lucht, en wel inzonderheid bij sterken zonneshijn, moete na de inoogsting de ramen ten eenenmale weggenomen en de boomen aan de natuur overgelaten worden.

Niet alle Perzikboomen evenwel zijn geschikt, om door heffingsmiddelen vervroegd te worden, bezigende men in het

algemeen daartoe en de *beste* en de *vroegste* soorten, en in het bijzonder de *Avantperzik*, *la pêche Desse*, de *grootte Mignonne*, de *Magdalena-perzik*, de *Zwolsche Perzik* en de *Brugnon Violet*, zorgende men steeds, dat de Perzikken op *Pruïnestammen* geoculeerd in hooge kassen, en die op *Abrikozestammen* in lage kassen geplaatst worden. Om in *potten* gekweekt te worden, bediene men zich bij voorkeur van de navolgende: *grosse mignonne*, *Pourpre tardive*, *Dubbele montagne*, *Venusborst*, *Pourpre hative*.

Ziekte.

De ziekten der Perzikboomen hangen, behalve van eene *verkeerde behandeling*, ook veel van den *grond* en de *standplaats* af. Zij moeten dus zoo wel tegen de *nachtvorsten* als tegen eene *te sterke hitte* beschermd worden, en wat het *laatste* aanbelangt, dan inzonderheid, wanneer de boomen in het *zuiden* staan en op *Pruïnestammen* geoculeerd zijn. De beste wijze, om dezelve tegen de nachtvorsten te beschermen, is, dat men van af *Febr.* en vóór dat de bloemen ontluiken, tot *half Mei*, nieuw wilgen erwtenrijs voor dezelve plaatse, bijaldien men geene rietmatten, doek of iets anders bezigen wil, insgelijks doek of matten gebruikende, om de sterke zonnestrallen van de boomen af te weren, doch altijd zoodanig, dat daardoor de vrije loop der lucht niet belemmerd wordt.

Zijn de boomen overwoedig met vrucht beladen, dan is het volstrekt noodig, dezelve van de overtollige te ontdoen, opdat de boomen, welke buitendien slechts eenen ouderdom van 15 tot 20 jaren bereiken, nog niet eerder worden uitgeput, hoewel dit niet geschieden moet voor dat de vruchten steen gemaakt hebben, aangezien alsdan vele van zelf afvallen.

Nauwkeurig zie men toe, dat de *luizen* zich niet van boomen meester maken, om welke te verdrijven men bladeren of met *tabakswater* besproeije, of met *dat*, hetw 24 uren in een emmer of tobbe met *vlierbladen* gest heeft.

Wil men daarentegen de vrucht beschermen en deze voor de *oorwormen*, *wespen*, *mieren* enz. waarborgen, d steke men *gele*, in *siroop gekookte wortelen* hier en daar tu schen de takken of het latwerk, waarop zij bij voorke zullen azen en dus de vrucht ongemoeid laten, of han men *kleine*, *langwerpige*, *ten halve met honigwater gevoel fleschjes* in de boomen, waarin deze dieren kruipen en m dezelve alsdan gemakkelijk verdelgen kan.

Wat de dadelijke ziekten dier boomen aanbelangt, zoo z zij onderhevig aan het :

Zamenkrimpen der bladeren. — Deze ziekte, welke zich ov den geheelen boom verspreidt en zoowel blad als knop ve nielt, doet dezelve na eene lange kwijning sterven, wa voor geen ander herstellingsmiddel bekend is, dan d boom, na alle zieke deelen uitgesneden te hebben, óf ee *andere standplaats*, óf eenen *beteren minder kouden*, en dro *gen bodem* te geven.

Gommen. Deze ziekte, welke aan de *steenoofboomen* eigen i doet dezelve als een gevolg van de verkeerde leiding en ophoopt der sappen kwijnen, en kan door *zwakheid* of *verkeerden gro* worden veroorzaakt, en is in het eerste geval niet te herste len noch te voorkomen. Is het *gommen* daarentegen een g volg van een bijzonder toeval, dan snoeije men diergelij takken eenige duimen onder de kwaal uit.

Roest. Deze wordt door *kleine woekerplanten* veroorzaak welke zich op de bladeren en jonge loten hechten en brai achtige, eenigzins verhevene, ruwe vlakken veroorzaken waardoor de bladeren afvallen, de knoppen kwijnen, e boomen niet zelden ontijdig jonge twijgen uitschieten en ei

delijk sterven. De *roest* komt veel met den *witten uitslag* (lepra) overeen, waarvoor inzonderheid ook de Perzikboomen vatbaar zijn.

Deze kwaal is besmettelijk, en vertoont zich alras op nieuw, al heeft men de aangestokene of besmette deelen weggenomen, naardien dezelve veelal uit eene te vochtige standplaats en aanhoudenden regen voortvloeit, waartegen zij derhalve beschermd dienen te worden.

Zijn de boomen in drooge gronden geplaatst, en in eene rigting, welke dezelve behoeven, dan zullen zij schaars daardoor aangetast worden, terwijl die, welke in het *noorden* en *westen* staan en dadelijk tegen de staketsels geplaatst waren, hieraan het meest onderhevig zijn, moetende men in dit laatste geval de boomen losmaken, en zoo verre van de schutting verwijderen, dat er eene vrije doorstraling der lucht plaats heeft.

Kanker. Zie *Ziekte der Appelboomen.*

Inoogsting en bewaring.

De inoogsting der vrucht heeft van af de maand *Julij* tot *October* plaats, wordende de rijpheid door den *gloed* en niet door het *aanraken*, daar dit de vrucht doet rotten, onderkend. Hebben de vruchten tweederde der rijpheid erlangd, dan moet men een begin met *ontdekken* maken, dat is, dan neme men gedeeltelijk de bladeren weg, waardoor zij bedekt waren; hetwelk veertien dagen vóór de volkomene rijping geheel geschiedt.

Wil men de aldus met zorg gekweekte en geplukte Perziken *per as* verzenden, dan wikkele men dezelve in droog *mos* of *zemelen*, en wel zoodanig, dat zij elkander niet aanraken, zijnde het anders voldoende, dezelve slechts in *wijngaard* bladeren te leggen.

Gebruik.

De Perzikken worden zoo wel raauw, als op onderscheidene wijzen geconfijt gebruikt.

De *pitten* leveren het zoo bekende Persico-likeur, en het Pruissisch zuur (*acidum prussicum*), een zeer zwaar vergif.

De *bloemen* worden als siroop in de geneeskunde gebezigt en wel inzonderheid tegen de mildziekte, en

de *jonge bladjes* worden door velen tusschen de thee vermengd, waardoor deze een fijnen aangenamen geur erlangt.

Hout.

Geaardheid en kleur. Perzikboomenhout met witachtige groene vruchten, zacht gele grond met bruine strepen, terwijl deszelfs wortelhout donkerbruin en rood gedwarreld is. Rood perzikboomenhout, bruinachtig rood van kleur, met donkerbruine vlammen. Perzikboomenhout met bloedroode vruchten, vleeschkleurig, weinig gewerkt.

Gebruik. Dit hout, dat vrij hard is, kan nogtans wegens den geringen omvang slechts door kunstdraaijers en lijstenmakers gebezigt worden.

Soorten en verscheidenheden.

Ik zal te dezen opzigte de stelselmatige opgave van den heer NOISETTE volgen, die zijne rangschikking inzonderheid ook naar de *kogel- of niervormige kliertjes* schoeit, welke de heer DESPREZ bij de onderscheidene varieteiten op de bladeren heeft waargenomen.

I.

WOLLIGE VRUCHTEN.

A.

Vleesch van den steen gaande.

a.

GROOTE BLOEMEN.

Kogelvormige kliertjes.

BELLE BAUSSE. Vrucht aan de *grootte Mignon* gelijk, zeer schoon op het oog en zeer goed van smaak.

De boom groeit bij uitstek welig. Aug., Sept.

BELLE BEAUTÉ. Vrucht groot, van eene weinig langwerpige, zeer schoone gedaante, schil zeer gekleurd. Vleesch wit, van een wijnachtig verheven smaak.

De boom groeit sterk. Aug., Sept.

MIGNON (grootte). Vrucht groot, eenigzins langwerpig en scheef; schil geel, aan de zonzijde hoog blozend, steen klein. Vleesch smeltend, van een aangenamen zoetachtigen smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Aug., Sept.

MIGNONNE FRISÉE. Vrucht in alles aan de *grootte Mignon* gelijk, behalve dat dezelve veel kleiner is, en de boom gekronkelde bladeren heeft.

De boom tiert bij uitstek wel, doch is aan het zamenschrompen der bladeren onderhevig. Aug., Sept.

MIGNONNE HATIVE. Vrucht aan de *grootte Mignon* gelijk, doch aanmerkelijk veel kleiner, aan den kruin vele malen geknobbeld. Vleesch wit en een weipig taai.

De boom groeit tamelijk wel. Aug.

VINEUSE DE FROMENTIN; LAK-PERZIK VAN FROMENTIN. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige gedaante, hoog gekleurd. Vleesch van een zeer goeden, wijnachtigen smaak. De boom tiert welig: Aug., Sept.

Niervormige kliertjes.

PÊCHE ABRICOTÉE, ABRIKOOS-PERZIK, ORANJE-PERZIK, ADMIRABLE JAUNE, GROSSE JAUNE, PÊCHE DE BURAI, SANDALIE HERMAPHRODITE. Vrucht groot en van eene ronde gedaante, schil naar de schaduw geel, en roodachtig geel aan de zonzijde. Vleesch geel, van een aangenaamen eenigzins Abrikoosachtigen smaak.

De boom is teeder, doch draagt mild. Sept.

PÊCHE DUBOIS-VIOLETTE. Vrucht groot, van een weinig langwerpige gedaante, met een vooruitstekenden knobbel aan de kruinzijde, schil aan de zonzijde gekleurd. Vleesch wit, van een uitmuntenden wijnachtigen smaak.

Deze verscheidenheid is uit *China* herkomstig en door den heer DUBOIS-VIOLETTE naar *Frankrijk* overgebracht.

PÊCHE POURPRÉE HATIVE. Vrucht groot, van een weinig langwerpige gedaante, schil gekleurd. Vleesch fijn, smeltend, van een wijnachtigen smaak.

De boom tiert redelijk wel. Aug., Sept.

PÊCHE POURPRÉE TARDIVE. Vrucht groot, van eene eironde, aan den kruin eenigzins platte gedaante, schil geel, aan de zonzijde donkerrood van kleur. Vleesch zeer rood nabij den steen en van een zoetachtigen, verheven aangenaamen smaak.

De boom groeit sterk. Oct.

PÊCHE à FLEURS SEMI-DOUBLES. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde gedaante, schil een weinig gekleurd. Vleesch vrij goed van smaak.

De boom is teeder en draagt zeer mild. Sept., Oct.

Ongeklierd.

AVANT-PERZIK (gele). Vrucht groot, van een weinig langwerpige gedaante, schil goudgeel, aan de zonzijde donker roodachtig bruin. Vleesch geel, nabij de schil een weinig rood, fijn en van een aangenaamen, smeltenden, zoetachtigen smaak.

De boom groeit niet welig. Aug., Sept.

AVANT-PERZIK (roode), PÊCHE DE TROIJE, ROODE NOTEMUSCAAT-PERZIK. Vrucht middelmatig groot, van een rondachtige gedaante, diep gegroefd, zelden geknobbeld, schil fijn, helder geel, schitterend rood aan de zonzijde. Vleesch zoetachtig geurig en van een weinig verheven smaak.

De boom tiert redelijk. Aug.

AVANT-PERZIK (witte). Vrucht klein, van eene ronde gedaante, schil wit. Vleesch zoetachtig, sappig, doch niet geurig, steen groot.

De boom is teeder en groeit traag. Julij.

BLOED-PERZIK, SANGUINOLENTE. Vrucht klein, van eene ronde gedaante, schil donkerrood. Vleesch rood, als dat van een bietwortel, droog en van een zamentrekkenden wrangen smaak, inzonderheid, wanneer hij niet goed rijp is.

De boom groeit sterk. Oct.

BLOED-PERZIK (met groote vrucht), SANGUINE à GROS FRUIT.

Deze verschilt van de voorgaande slechts in grootte.

De boom tiert welig. Oct.

BLOED-PERZIK (met kleine vrucht), SANGUINE à PETIT FRUIT.

Vrucht klein, van eene ronde gedaante, schil donker violekleurig en zeer wollig. Vleesch bloedrood, droog en van een middelmatigen smaak.

De boom is teeder. Oct.

CARDINALE, CARDINALE DE FURSTEMBERG. Vrucht middelmatig groot, van onderen een weinig plat, schil van een donker roode, matte kleur. Vleesch rood gemarmerd; deze dient ingelegd te worden. Oct.

MADELEINE DE COURSON, ROUGE PAYSANNE. Vrucht groot, van eene ronde gedaante, schil schitterend rood. Vleesch vast, en van een wijnachtigen smaak.

De boom groeit zeer sterk. Sept.

MAGDALENA-PERZIK (*witte*). Vrucht middelmatig groot, schil wit, aan de zonzijde licht blozend. Vleesch smeltend en zeer geurig.

De boom tiert welig. Sept.

PÊCHE DE MALTE, BELLE DE PARIS. Vrucht middelmatig groot, van onderen platachtig, schil aan de zonzijde lichtrood gemarmerd. Vleesch van een uitmuntend fijnen smaak.

De boom groeit redelijk wel. Sept.

PÊCHE D'ISPAHAN. Vrucht klein, rond, schil ongekleurd. Vleesch middelmatig van smaak.

De boom is klein, doch groeit welig. Sept.

PÊCHE NAIN, DWERG PERZIK, NAANTJES-PERZIK. Vrucht klein en rond. Dit struikboompje wordt in potten gekweekt, heeft groote gekartelde bladeren en bleekroode bloemen, bestaande er eene andere verscheidenheid met dubbele bloemen.

b.

MIDDELMATIC GROOTE BLOEMEN.

Kogelvormige kliertjes.

ADMIRABLE, BELLE DE VITRY. Vrucht zeer groot, van eene ronde gedaante, schil bleekgeel, aan de zonzijde helder rood van kleur. Vleesch, vast en van een aangenaamen, zachten wijnachtigen smaak.

De boom wordt groot en groeit sterk. Sept.

ADMIRABLE (*jaune*). Vrucht groot, van eene ronde gedaante, schil geel, aan de zonzijde rood van kleur. Vleesch vast, van een wijnachtigen geurigen smaak.

De boom groeit sterk. Oct.

ADMIRABLE (*jaune tardive*). Vrucht groot, van eene langwerpige gedaante, schil geelachtig groen. Vleesch van een wijnachtigen goeden smaak.

De boom groeit welig. Nov.

Niervormige kliertjes.

ALBERGE (*Jaune*), PÊCHE JAUNE, ST. LAURENT JAUNE, PETITE ROUSSANE. Vrucht middelmatig groot, schil eerst geel, welke kleur later in donkerrood overgaat. Vleesch vast, geel nabij de schil en rood bij den stam, van een goeden wijnachtigen smaak.

De boom groeit sterk. Sept.

CHANCELIERE. Vrucht groot, van eene ronde en somtijds iets langwerpige gedaante, schil dun, aan de zonzijde blozend rood. Vleesch smeltend, van een aangenaamen, zoetachtigen verheven smaak.

De boom wordt groot en tiert welig. Sept.

CHEVREUSE (*Hative*). Vrucht groot, van eene langwerpige, somtijds knobbelige gedaante, schil eerst geel, daarna aan de zonzijde helderrood gemarmerd wordende. Vleesch smeltend, van een zoetachtigen, geurigen smaak.

De boom groeit wel. Sept.

CHEVREUSE (*tardive*). Vrucht middelmatig, eerst langwerpig, doch bij het rijpen ronder wordende, schil zeer wollig en van eene donkerroode kleur. Vleesch zacht, smeltend en van een uitmuntenden smaak. Oct.

MONTAGNE. Zie *Chancelière*.

PÊCHE TEINDROUX, TEINDOU. Vrucht groot, van eene platronde gedaante, schil geel, aan de zonzijde zacht rood. Vleesch smeltend en van een zoeten, zeer aangenaamen smaak.

De boom groeit krachtig. Oct.

Ongeklierd.

MADELEINE (*à moyennes fleurs*), **MADELEINE ROUGE TARDIVE**, **à PETITES FLEURS**. Vrucht middelmatig, een weinig langwerpige, schil hoog rood. Vleesch van een uitmuntende wijnachtigen smaak.

De boom groeit sterk. Oct.

MADELEINE (*rouge*). Vrucht middelmatig, van eene langwerpige gedaante, schil violetkleurig groen, aan de zonzijde perriod. Vleesch wit, van een zachten wijnachtigen smaak.

De boom tiert welig. Sept.

TUBENNE. Vrucht middelmatig, van eene ronde gedaante, schil geelachtig groen, aan de zonzijde rood gekleurd. Vleesch wit, en van een wijnachtigen goeden smaak.

De boom groeit bij uitnemendheid welig. Oct.

c.

KLEINE BLOEMEN.*Kogelvormige kliertjes.*

BELLE GARDE, **PÊCHE GALANDE**. Vrucht groot, van eene langwerpige gedaante, schil donkerrood, bijna zwart wordende. Vleesch vast, van een aangenamen, zachten wijnachtigen smaak.

De boom, die wel tiert, is aan het zamenkrimpen der bladeren onderhevig. Sept.

BONNE GROSSE. Vrucht zeer groot, van eene bijna ronde gedaante, schil groen, aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch vast, van een goeden en eenigzins zachten smaak.

De boom groeit sterk. Oct.

BOURDINE, **ZWOLSCHE PERZIK** (*dubbele*). Vrucht groot, rond, diep gesleufd, somtijds een weinig knobbelig, schil wit.

achtig geel, met een zacht blozenden weerschijn, aan de zonzijde hoog rood. Vleesch smeltend, van een zachten aangenamen wijnachtigen smaak.

De boom groeit sterk. Sept.

DUBLE DE TROJES. Vrucht middelmatig groot, van eene veranderlijke gedaante, somtijds een weinig knobbelig, schil geelachtig wit, met roode stippen, aan de zonzijde fraai rood. Vleesch fijn, vast, wit, van een zachten wijnachtigen smaak.

De boom groeit krachtvol. Sept.

IVETTE, VELOUTÉE TARDIVE. Vrucht groot, van eene wat langwerpige gedaante, schil wollig, groen en donker rood. Vleesch vast, van een zeer aangenamen verheven smaak.

De boom tiert wel, doch behoeft eenen droogen grond en zeer warme standplaats. Oct.

E PAU. Vrucht groot, van eene ronde gedaante, welke in eenen grooten gebogen knobbel uitloopt, schil geel, aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch groenachtig wit en wegens de late rijping der vrucht onsmakelijk.

De boom groeit sterk. Nov.

ERZIKBOOM MET WILGEN BLADEREN. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde gedaante, schil witachtig, bij de rijping een weinig rood wordende. Vleesch onsmakelijk, wegens het late rijpen der vrucht. Nov.

ROYALE. Vrucht zeer groot, van eene ronde gedaante, schil lichtgeel, helderrood aan de zonzijde. Vleesch vast en van een aangenamen verheven smaak.

De boom groeit sterk, doch behoeft eene warme standplaats. Oct.

ÉTON DE VENUS, VENUS BORST. Vrucht groot, van eene langwerpige, ronde gedaante, vele malen geknobbeld, schil aan de zonzijde lichtrood. Vleesch van een zeer aangenamen wijnachtigen smaak.

De boom tiert wel, doch behoeft eene warme standplaats. Sept.

B.

Vleesch vast aan den steen.

a.

GROOTE BLOEMEN.

Niervormige kliertjes.

PAVIE MADELEINE, PAVIE BLANC. Vrucht groot, van eene ronde gedaante, schil wit, aan de zonzijde licht gekleurd. Vleesch wit, smeltend, van een aangenamen geurigen smaak.

De boom groeit welig. Oct.

PAVIE POMPONE, PAVIE MONSTRUEUX, GROS PERSÈQUE ROUGE, GROS MELÉCOLON. Vrucht buitengemeen groot, dikwijls geknobbeld, schil wasgeel, aan de zonzijde helder rood. De vrucht moet ingelegd worden.

De boom tiert bij uitnemendheid wel; doch behoeft eene warme standplaats. Nov.

b.

KLEINE BLOEMEN.

Niervormige kliertjes.

ORANJE PERZIK. Vrucht groot, van eene ronde gedaante, schil geelachtig, doch aan de zonzijde hoog purperrood gevlakt. Vleesch, geelachtig als dat der *Abrikozen*, van een smeltenden, aangenamen geurigen smaak, hoewel ongunstige zomers de vrucht spoedig melig en onsmakelijk wordt.

De boom tiert wel en draagt vrij mild. Oct.

PAVIE ALBERGE, PAVIE JAUNE, PERSÈQUE JAUNE. Vrucht groot en prachtig, schil geel, aan de zonzijde een weinig geel.

kleurd, bij het rijpen donkerrood wordende. Vleesch geel, vast en van een goeden smaak.

De boom groeit redelijk en behoeft eene warme standplaats. Oct.

VIE TARDIF. Vrucht groot, schil ongekleurd. Vleesch middelmatig van smaak.

De boom groeit welig, doch behoeft eene warme standplaats. Nov.

CHE PERSÈQUE, GROS PERSÈQUE ALONGÉ. Vrucht groot, van eene langwerpige, knobbelige gedaante, schil rood. Vleesch vast, van een tamelijk goeden smaak.

De boom groeit sterk, doch behoeft eene warme standplaats. Oct.

II.

GLADDE VRUCHTEN.

A.

Vleesch van den steen gaande.

a.

GROOTE BLOEMEN.

Niervormige kliertjes.

LUNE LISSE, LISSE JAUNE, ROUSSANE. Vrucht klein, van eene ronde gedaante, schil geel, aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch smakelijk, hebbende den geur van eene *Abrikoos*.

De boom tiert wel, doch behoeft eene warme standplaats. Nov.

CHE PLATE DE LA CHINE. Vrucht middelmatig groot, van eene platronde, ingeholde, geribde gedaante, als de *Cal-*

ville, schil van kleur als de *Apis-appel*. Vleesch wit steen klein en bijna glad.

De boom is teeder.

DES PRÉS. Vrucht middelmatig groot, schil geelachtig wit, aan de zonzijde lichtrood gekleurd. Vleesch smeltend, van een aangenaam smaak.

De boom is teeder. Sept.

B.

Vleesch vast aan den steen.

a.

GROOTE BLOEMEN.

Niervormige kliertjes.

BRUGNON MUSQUÉ. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige gedaante, schil roodachtig en aan de zonzijde helder rood. Vleesch geel, van eenen geurigen wijnachtigen smaak.

De boom groeit sterk. Oct.

BRUGNON ORDINAIRE. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde gedaante, schil groen, aan de zonzijde purperkleurig. Vleesch bros, een weinig wrang van smaak.

De boom groeit sterk. Sept.

DU QUESNOY. Vrucht groot, van den eersten rang, zeer vruchtbaar, rijp in het midden van Aug.

PUCELLE DE MALINES (*M. d'Esperen*). Vrucht groot, van den eersten rang, rijp in het begin van Sept.

b.

KLEINE BLOEMEN.

Niervormige kliertjes.

CEBISE. Vrucht ter grootte van de *Reine Claude-pruim*, schil kersrood. Vleesch van een redelijken smaak.

De boom is klein en teeder. Sept.

VIOLET (grosse), VIOLET DE COURSON, VIOLETTE MARBRÉE. Vrucht middelmatig groot, schil violetkleurig gemarmerd. Vleesch redelijk.

De boom groeit traag. Sept.

VIOLETTE HATIVE. Vrucht middelmatig groot, schil geelachtig, aan de zonzijde violetkleurig. Vleesch van een goeden zachten wijnachtigen smaak.

De boom tiert wel, doch behoeft eene warme standplaats. Sept.

Verscheidenheden van 1848.

ATH. Vrucht klein, van den eersten rang, zeer vruchtbaar; rijp in het laatst van Julij of in het begin van Aug.
EOFOLD 1er. Vrucht zeer groot, een weinig gekleurd, van den eersten rang, rijp in October.

4.

ABRIKOZEBOOM.

PRUNUS ARMENIACA.

Volgens LINNÆUS twintigmannig (icosandria) eenwijvig (monogynia).

Geslachtskenmerk.

Kelk vijfpletig, onder het vruchtbeginsel, bloemkrans vijfbladerig, vrucht vlezig van den steen gaande, steen rondom door eene scherpe of stompe naad gesleufd.

Beschrijving.

Boom niet groot, met diepgaanden hartwortel, blad hart-

vormig, puntig getand, bloem rooskleurig, doch open zijde wit, veel op die der pruim gelijkende. Vrucht rond gekloofd, geel van kleur, aan de zonzijde roodachtig.

Herkomst.

Armenie.

Geschiedenis.

Naar men beweert, is deze boom uit *Armenie*, ten tijde van ALEXANDER naar *Epirus* (thans een gedeelte van *Albanie* in *Turkije*), en van daar naar *Rome* overgebracht, zijnde 30 à 40 jaren voor onze tijdrekening door geheel *Italië* verspreid, terwijl de beroemde kruidkenner AMMAR dezelve in *Moscovie* in het wild groeiende gevonden heeft, doch wier vruchten droog en onsappig waren.

Voortkweeking.

Hoewel deze vruchtboomen door zaad vermenigvuldigd kunnen worden, zoo bezigt men deze wijze van voortkweeking schaars, omdat slechts enkele verscheidenheden door zaaijng hare eigendommelijkheden behouden, en men zich in allen gevallen te dezen opzigte tot de gewone, vroege, de *Alberge*, en de *Pêche* moet bepalen, alhoewel de heer A. PHELUT, boomkweeker te *Clermont-Ferrand*, beweert, dat de goede soorten op deze wijze gekweekt, weinig ontaarden, en zeer voordeelig ten aanzien van den oogst zijn, zeggende de heer PEPIN te dezen opzigte: dat de gezaaide Abrikozeboomen krachtiger dan de geënte zijn, en niet zoo onderhevig aan het *gommen*, noch aan de ziekten, die zich bij de geënte plaats dikwerf vertoonen. Te dien einde dan neme men de steenen der meest voldragene vruchten, welke men in zand laat ontkiemen, om dezelve of in het voorjaar of in den herfst in eenen lossen, welbewerkten krachtigen grond, ter diepte van 2 duim, te zaaijen, welken grond men daarna

het stroo of bladeren dekké, om het jonge gewas tegen e vorst te vrijwaren.

Wil men dezelve ter plaatse of op boomkweekers wijze aaijen, dan legge men de steenen in het laatste geval 18 uim van elkander, en wel in rijen, die 2 voet van elkaner verwijderd zijn, moettende men bij het verplanten der onge boompjes steeds bedacht zijn, den hartwortel af te nijden.

Meer gebruikelijk is het, dezelve te *oculeren*, en wel op *pruimestammen* door zaad gekweekt, en niet op uitloopers, maar deze altijd zwak blijven en aan het gommen onderhevig zijn, wordende daartoe het meest de *Boeren-witte*, de *Zwarte damas*, de *St. Juliën* en de *Cericette* gebezigd, terwijl, wanneer men de Abrikozeboomen *afzaigen* wil, de *pruimestammen* eene meerdere dikte, dan tot het *oculeren* behoeven.

Ook kan men dezelve op *zaailingen* van dezelfde soort *oculeren*, doch dit geschiedt zelden, om dat diergelijke boonen eveneens zwak en aan het gommen onderhevig zijn, terwijl het *oculeren* op *Amandelstammen* bij ons te lande weinig of niet plaats heeft.

Grond.

Hoewel de Abrikozeboomen eenen ligten zandigen grond beminnen, zoo tieren zij nogtans in alle gronden, tenzij dezelve te vochtig of te kleijig mogten zijn.

Standplaats.

Zijn de boomen in eenen voor dat gewas geschikten grond geplaatst, dan kunnen zij in het *oosten* geplaatst worden, doch zoo de grond *koud* en *vochtig* mogt zijn, dan is het beter, dezelve in het *zuiden* te planten.

Afstand.

Heele en halfstamde kroonboomen 10 voet, *Leiboomen* 20 voet.

Leiden en snoeijen.

Naardien deze vruchtboomen vroeger dan de *Perzikken* beginnen te werken, zoo moeten zij ook het eerst gesnoeid, ontbot en geleid worden, doch/ komen voor het overige, wat de behandeling aanbelangt, veel met den *perzikboom* overeen, en welke slechts daardoor een weinig gewijzigd wordt, dat, in tegenoverstelling der *Perzikken*, de *Abrikozen* wel aan het oude hout botten.

Het is evenwel te vergeefs, dat men waant, den *Abrikozeboom* dien schoonen vorm te geven, welken de *perzikboomen* kunnen erlangen, naardien de *Abrikozen* zelden lange loten schieten, maar wel hout, dat buitendien bijna nooit regt is. Vandaar, dat men zich bij deze boomen slechts tot twee vormen bepaalt, tot *stam-* en *leiboomen* namelijk, tot welke eerste men het meest de *princesse-abrikoos* bezigt, terwijl, wat het daarstellen van diergelijke vormen aanbelangt, men slechts datgene heeft te raadplegen, wat wij aangaande de *perzikboomen* opgegeven hebben.

Wat nu de dadelijke behandeling dezer vruchtboomen betreft, zoo zorge men 1°. voor het vruchtdragen, en 2°. dat er eene regelmatige verdeling der takken plaats hebbe, hetwelk hier des te gemakkelijker valt, naardien men zich er niet over te bekommeren heeft, of de takken iets langer dan wel korter gesnoeid worden, en men het oude hout maar behoeft in te korten, om nieuwe scheuten te erlangen. Wanneer de vruchtknoppen ten getale van 5, 6, ja tot 14, 15 toe uit een jong takje mogten ontspruiten, dan snoeije men dezelve kort, echter altijd zorgende dat er enige bladknoppen aan het einde aanwezig blijven, daar in het tegenovergestelde geval de vrucht schaars zoude rijpen en ten allen tijde onsmakelijk blijven, tevens de overtollige vrucht wegnemende, om eene te sterke uitputting te voorkomen. De *vruchstokjes* daarentegen onaangeroerd latende, tot dat

de vrucht ingeooft is, als wanneer men dan die kan wegnemen, welke verkeerd geplaatst waren.

Heeft de boom veel vrucht gedragen, dan snoeije men hem het volgende jaar kort, om daardoor het uitputten en gommen te voorkomen, kunnende men op dezen *de plaatsvervanging* niet toepassen.

Heffingsmiddelen.

Hieromtrent handele men, gelijk bij de *perzikken* opgegeven is, zijnde de geschiktste soorten en verscheidenheden om getrokken te worden: de *vroege Abrikoos*, de *Perzik-abrikoos* en de *Abricot-royal*.

Als potgewassen.

Abrikoos van Nancy, *Abrikoos van Breda*, *Groote Orange Abrikoos*, *Le vrai précocé*.

Ziekte.

De Abrikozeboomen zijn, met uitzondering van het *zamenkrimpen der bladeren*, aan dezelfde ziekten als de *Perzikboomen* onderhevig, en naardien zij vooral niet minder voor het *gommen* bloot staan, zoo zullen wij nog dienaangaande het herstellingsmiddel van voigt opgeven.

Men neme met een mes de gom weg en ontbloote de plaats tot aan het groene, welke wonde men daarna sterk met *zuring* inwrijft, opdat daarvan indringe; — dit doende zal het gommen niet meer plaats hebben en de wonde spoedig genezen.

Inoogsting en bewaring.

De *inoogsting* der vrucht heeft van af de maand *Junij* tot *Augustus* plaats, wordende de rijpheid door de *geelachtige*

roode kleur en fluweelachtigen gloed aangeduid. Ten einde zelve de noodige rijpheid te doen erlangen, moeten ook even als de *perzikken*, aan den vollen invloed der zon worden blootgesteld, welke ontdekking nogtans niet in eens plaats hebben, daar de vruchten alsdan zouden verschromen en afvallen. De beste tijd, om de Abrikozen te ontfermen, is bij regenachtig weder of als de lucht betrokken eerst enkele bladen wegnemende en zulks alle 3 of 4 dagen herhalende, totdat de vrucht geheel ontbloot is. Het *bestand* der Abrikozen, hoewel niet zoo spoedig als de Perzikken aan rotten onderhevig, kan op dezelfde wijze, als van de Perzikken gezegd is, plaats hebben.

Gebruik.

De Abrikozen worden zoo wel raauw als ingelegd gebruikt. Bij het inleggen moet men toezien, dat de vrucht rijp zij, dezelve confijtende zoodra zij gekleurd zijn.

De pitten worden gebruikt ter bereiding van het ratafia-keur, en volgens sommigen ook in de geneeskunde; ten einde uit de schil der *bittere* amandelpitten het *Pruissisch zuur* (acidum prussicum), een zeer zwaar vergif, bereid wordt.

Hout.

Geaardheid en kleur. Abrikozeboomenhout met kleine vruchten bleekgeel, met heldergele vlam en roode kwasten; Abrikozeboomenhout met groote vrucht en zoete pitten, geel van kleur en donkerbruin gedwarreld.

Gebruik. Wordt niet gebezigd.

Soorten en verscheidenheden.

ABRICOT ALBERGÉ. Vrucht klein, met eene dikke ruwe binnenschil, welke aan de zonzijde zeer kankerachtig is. Vleesch bros en van een goeden, verheven, wijnachtigen smaak met eene zoete, geurige en zeer smakelijke pit.

De boom groeit sterk. Aug.

ABRICOT ANGOUMOIS. Vrucht klein, van eene wat langwerpige gedaante, schil aan de zonzijde bleekrood met purperkleurige stippen, doch aan den schaduwkant ambergeel. Vleesch roodachtig geel, smeltend en van een uitmuntenden, wijnachtigen smaak, met een zoete pit.

De boom tiert middelmatig. Julij.

ABRICOT AVELINE. Een nauwelijks merkbare verscheidenheid van de *Abrikoos van Mongamet*.

ABRICOT DU PAPE OU NOIR. Vrucht klein, van eene ronde gedaante, schil donker violetkleurig. Vleesch aan de buitentzijde rood, naar den steen toe in geel overgaande, in warme zomers smeltend en van een aangenaamen smaak, doch anders laf en onsmakelijk, terwijl het vleesch zeer vast aan den steen zit.

De boom wordt meer tot *sierheester* dan wel als vruchboom gebruikt.

ABRICOT DU PAPE (met wilgen bladeren). Vrucht in alles aan de voorgaande gelijk, doch een weinig kleiner.

De boom bereikt eene middelmatige grootte, en levert een sierlijk gezigt op.

ABRICOT PÊCHE. (Met *witgemarmerde bladeren*). Vrucht middelmatig groot, van een weinig platachtige gedaante, schil rood of bruin, aan de zonzijde een weinig kankerachtig. Vleesch roodachtig geel, smeltend, van een uitmuntenden zoeten wijnachtigen smaak.

De boom wordt niet groot, doch maakt eene prachtige vertooning. Aug.

ABRICOT ROYAL. Vrucht bijna zoo groot als de *Abrikoos van Nancy*, schil nabij den steel groenachtig geel, naar de kruin toe in zuiver geel overgaande en aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch geel smeltend.

De boom groeit zeer sterk. Aug.

ABRICOT VINEUX. Vrucht zeer groot, van eene langwerpige, ter zijden ingedrukte gedaante, met een diep gezonkene

kruin, zijnde de eene helft der vrucht meer vooruitkende dan de andere; schil geel, aan de zonzijde roestgestipt. Vleesch geelachtig wit, en hoewel vast, nogt smeltend, van een uitmuntend geurigen zoeten smaak.

De boom groeit zeer sterk. Aug.

ABRIKOOS VAN BREDA. Vrucht groot, schil hooggeel van kleur en obgestipt. Vleesch smeltend, van een aangename geurigen smaak bij warme zomers, doch bij koude zomers worden deze zelden goed rijp.

De boom tiert bij uitnemendheid wel. Aug.

ABRIKOOS VAN 'S HERTOGENBOSCH. Vrucht groot, schil roodpurperkleurig, met bruinroode stippen. Vleesch zeer aangenaam en geurig van smaak.

De boom tiert vrij wel. Aug.

ABRIKOOS VAN HOLLAND (met geel gevulde bladeren). Vrucht alles aan de *Amandel-abrikoos* gelijk en rijpende ter zeldzamer tijd.

De boom groeit sterk en levert een heerlijke afwisseling op.

ABRIKOOS VAN HONGARIJE. Vrucht vrij groot, van een langwerpige gedaante, schil aan de zonzijde een weinig blaauwend en gestipt, iets vleeziger dan de *Abrikoos van Breda*, doch wordt slechts bij goede zomers en op eene goede standplaats rijp.

De boom groeit welig, doch is niet zeer mild in het dragen.

ABRIKOOS VAN MONGAMET. Vrucht veel grooter en minder rond, dan de *Alberge*; schil kankerachtig. Vleesch zeer vast, doch van een aangename smaak met zoete pit.

Deze vrucht is eene verscheidenheid der *Alberge*.

De boom groeit welig. Aug.

ABRIKOOS MUSCH-MUSCH. Vrucht middelmatig groot, van een ronde gedaante, schil donker geel. Vleesch doorschijnend, zoodat men den steen kan zien, smeltend en van een zeer aangename geurigen smaak met eene bittere pit.

Deze boom, welke teeder is, werd in 1812 door den

Heer LACOUR GOUFFÉ, uit de stad *Musch*, op de grenzen van *Turkije* gelegen, naar *Frankrijk* overgebracht. Aug.

ABRIKOOS MUSCH-MUSCH (*groote*). Vrucht vrij groot, aan de eene zijde diep gegroefd, aan de andere zamengedrukt. Vleesch smeltend en van een zeer goeden geurigen smaak, met een zoete pit.

De boom is teeder. Aug.

ABRIKOOS VAN NANCY, ABRICOT PÈCHE. Vrucht zeer groot, zamengedrukt, schil rood of bruin, aan de zonzijde kankerachtig. Vleesch roodachtig geel, smeltend en van een uitmuntenden, wijnachtigen, zoeten smaak. Deze vrucht is mede de schoonste en beste van allen.

De boom groeit redelijk wel. Aug.

ABRIKOOS VAN PARIJS. Vrucht middelmatig groot, schil citroenkleurig, aan de zonzijde bruin gestipt. Vleesch een weinig smeltend, van een aangenamen zoeten smaak, met eene bittere pit.

De boom wordt niet groot. Aug.

ABRIKOOS VAN PORTUGAL. Vrucht klein, van eene ronde gedaante, schil aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch geel, smeltend, van een uitmuntenden aangenamen smaak.

De boom is teeder. Aug.

ABRIKOOS VAN PROVENCE. Vrucht klein, een weinig zamengedrukt, schil aan de zonzijde rood gekleurd. Vleesch roodachtig geel, smeltend, met een zoete pit.

De boom groeit zeer sterk. Julij.

AMANDEL-ABRIKOOS, ABRICOT DE HOLLANDE, AMANDE AVELINE. Vrucht klein, van eene ronde gedaante, schil rood, aan de zonzijde purperkleurig gestipt. Vleesch smeltend, van een verheven zeer aangenamen wijnachtigen smaak, met eene zoete pit, welke in smaak veel met eene hazelnoot overeenkomt.

De boom tiert welig. Julij.

BEAUGÉ. Vrucht groot.

De boom is vruchtbaar. Sept.

ORANGE-ABRIKOOS. Vrucht middelmatig groot, schil hoog oranjekleurig met bruinroode stippen. Vleesch hoog oranje-geurig, bros en zeer aangenaam van smaak. De beste om hier te lande te worden aangekweekt.

Deze boom draagt buitengewoon sterk. Aug.

PRÉCOCE D'ESPÉREN. Vrucht groot, van een platachtige gedaante. Vleesch smeltend.

De boom groeit zeer sterk en draagt bij uitstek mild. Julij, Aug.

PRINCESSE-ABRIKOOS (kleine). Vrucht klein, schil bruin gevlamd en gestipt. Vleesch zeer smakelijk.

De boom groeit wel, doch draagt slecht. Julij.

VIARD. Vrucht groot. Vleesch smeltende.

De boom tiert wel en draagt mild. Aug.

VROEGE-ABRIKOOS, AVANT-HATIF, ABRICOT PRÉCOCE, ABRICOTIN. Vrucht klein, schil aan de zonzijde rood gekleurd. Vleesch zeer geurig, van een aangenaamen smaak, en zeer vast aan den steen.

De boom groeit vrij sterk. Junij, Julij.

WITTE-ABRIKOOS, L'ABRICOT-PÊCHE VAN DUHAMEL. Vrucht klein, schil wit, aan de zonzijde somtijds een weinig bruinachtig rood. Vleesch een weinig vezelachtig, in smaak met die van der perzik overeenkomende, beter om in te leggen, dan raauw te gebruiken.

De boom groeit sterk. Julij.

WITTE-ABRIKOOS (grootte). Vrucht veel grooter en langwerpiger dan de voorgaande. Vleesch dezelfde eigenschappen, met een zoete pit.

De boom tiert zeer welig. Julij.

PRUIMEBOOM.

PRUNUS DOMESTICA.

Volgens LINNAEUS twintigmannig (icosandria), eenwijdig (monogynia).

Geslachtskenmerk.

Kelk vijfpletig, onder het vruchtbeginsel; bloemkrans vijfbladerig, vrucht glad, middelmatig groot, bedauwd, noot zamengedrukt, pit ovaal.

Beschrijving.

Boom groot, stam middelmatig, een goede kroon vormende, takken met een effen bruine schors omgeven, blad langwerpig eirond, eenigzins puntig, rondom gekarteld en donkergroen van kleur, bloem roosvormig en wit, vrucht van eene ronde of langwerpige gedaante, blaauw, rood of geel van kleur, een zaadsteen in zich bevattende.

Herkomst.

Deze boomen groeijen in *Duitschland* en *Frankrijk* in het wild, brengen alsdan kleine blaauwe, zure, onsmakelijke vruchten voort, doch behooren oorspronkelijk in *Syrie* en *Armenie* te huis, groeiende inzonderheid zeer welig in de valleijen van *Algora* of *Guro* in *Azië*.

Geschiedenis.

Ten tijde van keizer NERO heeft men de *grootte Catharina-pruim* van *Syrië* naar *Rome* overgebracht, kennende de *Romeinen* er 3 soorten, terwijl het de tempelridders en kruisvaarders waren, die den pruimenboom naar *Frankrijk* en *Duitschland* overbragten.

Voortkweeking.

De vermeerdering der Pruimeboomen geschiedt door zaaijen oculeren, enten en afzuigen.

Vóór het zaaijen late men de steenen ontkiemen, als handelende gelijk bij de *Perzikboomen* opgegeven is.

Tot *zaailingen* worden meestal *dezelfde verscheidenheden* bezigd, welke men later daarop oculeren wil, tenzij men steenen der *Perzikken* en *Abrikozen*, of die der *grootte kleine St. Julien*, der *grootte en kleine zwarte Damas-pruim* der *Boeren witte*, *roode eijerpruim* of der *Cerisette* bezig wil.

Bij het *oculeren* zij men bedacht, dat de stammetjes niet dik zijn, daar zij in het tegenovergestelde geval, wegens dikte der schors, niet wel zouden vatten. Hoewel de *uitloopers* spoediger dan de *zaailingen* aan het oogmerk zullen beantwoorden, zoo worden zij nogtans schaars ter veredeling bezigd, uit hoofde dat diergelijke boomen klein blijven, zeer aan het gommen onderhevig zijn en weder een onnuttig getal uitloopers voortbrengen, waardoor de groei aanmerkelijk vertraagd wordt, zijnde in dat geval de *Ros-pruim* en de *enkele Boeren-witte* de beste.

Worden de Pruimeboomen alleen uit *pitten* voortgekweekt zonder dat er later eene veredeling plaats heeft, zoo zijn zij gewoonlijk slechter, dan de verscheidenheid, waarvan genomen zijn, terwijl de vrucht der *onveredelde uitloopers* evenmin tegen de geënten of oculeerden halen kan.

Grond.

Naardien de wortels der Pruimeboomen niet diep gaan, maar des te meer spreiden, zoo behoeven zij geene diep omgewerkte aarde, doch daarentegen een goeden verschen vruchtbaren, zandigen grond, aangezien de vruchten in dezen smakelijker, dan in kleigronden zullen zijn. Zoo de grond dor

schraal mogt wezen, dan trachte men denzelven door blaarde of doorlegene koedong te verbeteren, nimmer *versche mest*, en wel het minst *paardemest* bezigende, hoewel het ook niet ontkend kan worden, dat secretmest om den noodigen afstand des stams, b. v. om de boomen aangebragt, dezelve uiterst welig doet groeijen en overvloedige vruchten voortbrengen, als iets, dat door de ondervinding van eenige jaren volkomen bevestigd is.

Standplaats.

De Pruimeboomen behoeven eene warme standplaats, en vandaar dat vele verscheidenheden tegen staketsels dienen geplaatst te worden, om rijpe vruchten te kunnen voortbrengen. De beste standplaats voor vele is het *zuidoosten* of *oosten*, hoewel er ook zijn, die eene *zuidelijke* behoeven, moettende men zich te dezen opzigte naar de verscheidenheden rigten, omdat, waar deze niet rijpen, andere daarentegen verschroeijen, dikhuidige en taaije, in plaats van rijpe en geurige vruchten voortbrengen. Over het algemeen behoeven de *fijnste soorten* de *warmste standplaats*, en welke uit dien hoofde ook tot Leiboomen gevormd worden.

Afstand.

Over het algemeen plant men de *hoog-* en *halfstamde kroonboomen* op eenen afstand van 10, 16 tot 18 voet, behoevende de Leiboomen eene ruimte van 20 voet, welke afstand evenwel door de hoogte der muren of staketsels gewijzigd wordt, tegen welke de boomen geplant zijn.

Leiden en snoeijen.

Aangezien de Pruimeboomen nog later dan de *Abrikoos* en *Perzik* beginnen te werken, zoo dient ook hunne snoeijing na deze vruchtboomen plaats te hebben, en welke verrigting zeer weinig van de eerstgemelden verschilt.

Inzonderheid hebbe men, wat de vorming der boomen aanbelangt, op de stammen toe te zien, waarop de *oculatie* of *enting* heeft plaats gehad, voor *kroonboomen* en *leiders*, welke eene groote oppervlakte moeten dekken, die stammen bezigende, welke uit *zaad* gekweekt zijn, zijnde de *oculatiën* op *uitloopers* meer geschikt tot het daarstellen van *pyramidevormige boomen*, en zulke *leiders*, welke slechts eene kleine uitgestrektheid te beslaan hebben.

Hoewel dan nu deze boomen tot *hoog-*, *half-* en *laagstamde kroonboomen* gevormd worden, zoo zijn de *halfstamde kroonboomen* steeds te verkiezen, omdat zij bij eene vrije doorstraling der lucht minder van de felle winden, dan de *hoogstamde kroonboomen* te lijden hebben.

De *Leiboomen*, hoewel wegens het snoeijen niet zoo veel vrucht gevende, voldoen echter daarom, dewijl die pruimen over het algemeen smakelijker en grooter, dan van de *stamboomen* zijn, wordende zij evenwel zoo weinig mogelijk gesnoeid, en als de *Perzikboomen* behandeld.

Tot *Pyramidevormige* of *dwerfboomen* zijn de pruimen minder geschikt, naardien alsdan de vrucht voor den vorm moet opgeofferd worden.

Een der eerste vereischten met betrekking dezer boomen is, dat men dezelve van hunne *uitloopers* ontlaste, hetwelk het best geschiedt, door deze zoo na mogelijk af te snijden, en wel dat ook de kleine cirkelvormige verhevenheid, die bij den voet dezer loten aanwezig is, mede weggenomen worde, waardoor eene nieuwe ontbotting, welke anders zoude plaats hebben; met kracht wordt tegen gegaan, welke uitloopers, zoo zij behouden bleven, de boomen ten eenenmale zouden uitputten.

Bij het snoeijen hebbe men wel toe te zien, van nimmer eenen tak dan op eene houtbot in te korten, daar dezelve anders spoedig verdorren zal, en een onbehagelijk gezigt opleveren; zijnde het daarom aan te raden niet eerder te snoei-

jen, voor dat diergelijke botten zich behoorlijk ontwikkeld hebben, als wanneer men dan zeker van zijne zaak is.

Wanneer een pruimeboom meer vrucht mogt dragen, dan hij voeden kan, en daardoor zich uitputten, dan ontlast men zulke boomen van het overtollige of, en hetgene beter is, snoeije men de vruchttakjes, even als bij de *Perzikboomen* is opgegeven.

Heffingsmiddelen.

Hieromtrent raadplege men datgene, wat te dezen opzigte bij de perzikboomen is opgegeven, zijnde de geschiktste soorten om getrokken te worden de *reine claude*, de *mirabelle*, de *quetsche* en de *heerenpruim*.

Als potgewassen.

Gele mirabelle, *roode mirabelle*, *diadème imperiaal*, *huling magnifique*.

Ziekte.

Deze boomen zijn zeer aan het gommen onderhevig, waaromtrent nosc aanraadt, alsdan eene lange insnijding in die takken te doen, welke daardoor zijn aangetast, om daardoor het kwaad te stuiten.

Inoogsting en bewaring.

De inoogsting der vrucht heeft van de maand *Julij* tot *October* plaats, wordende de rijpheid der pruimen door den dauw of het waas en de weerstand biedende weekheid aangeduid.

Ten einde pruimen langen tijd te bewaren, neme men eene nieuwe ton of kist van wit hout, in welke men beurtelings eene laag in den oven gedroogde zemelen en eene laag pruimen legt, wel zorg dragende dat de pruimen niet met het hout in aanraking komen. Deze kist spijkere men

vervolgens lucht digt toe, dezelve alsdan op eene drooge plaats zettende.

Gebruik.

De pruimen worden zoo wel raauw, als gedroogd, geconfijt of gestoofd gebruikt, terwijl ook in de geneeskunde van deze vrucht gebruik wordt gemaakt.

Tot het droogen neemt men de *vleezigste* soorten, en inzonderheid de *kwetsen*, bezigende men in *Frankrijk* te dien einde de *brignoles*, de *diaprée*, de *blauwe damas*, *St. Catharina-pruim* en de *perdrigon*.

Tot het confijten wordt in ons vaderland het meest de *reine claude* en de *mirabelle* gebruikt.

Om als zuur te gebruiken de *kleine mirabelle*, *ile verte* en de *quetsche*, terwijl mén in de geneeskunde zich van de *groot* en *kleine damas*, de *quetsche* en de *prunelle-pruim* bedient.

Hout.

Geraardheid en kleur. *Wit pruimeboomenhout*, ongevland, smoddig geel, met licht- en donkerbruine strepen, het *wortelhout* donkerbruin, sterk gewerkt, *eijerpruimeboomenhout* ongewerkt lichtbruin met donkerbruine strepen, *pruimeboomenhout van Damascus*, een weinig gewerkt, geelachtig groen met bruinroode vlammen en strepen, het *wortelhout* sterk gekronkeld donkerbruin met een violetkleurige tint, *Hongaarsch pruimeboomenhout*, ongewerkt bruinachtig geel met roodachtige strepen, *sleepruimenhout*, weinig gewerkt, zacht geel van kleur, met roode naar het purper zweemende vlammen; *westindisch pruimeboomenhout*, ongewerkt, zacht, vleeschkleurig; *myrobolan pruimeboomenhout*, sterk gekronkeld, en van een zachte, matte roode kleur; *virginisch pruimeboomenhout*, regtstandig gestreept, kleur vuil geel, strepen iets donkerder.

Gebruik. Vóór den invoer der buitenlandsche houtsoorten als 'het pruimeboomenhout, dat hard en glanzend is, sterk in 'tek, wordende het thans het veelvuldigst door de draaijers ebezigd.

Soorten en Verscheidenheden.

BRIKOOS-PRUIM. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige, ronde gedaante, schil geelachtig, vele malen violetkleurig gevakt. Vleesch zacht, sappig van een aangenaamen smaak.

De boom groeit welig en draagt strek. Sept.

BRIKOOS-PRUIM (bonte). Vrucht in alles aan de vorige gelijk, met dit onderscheid, dat hier de schil geelachtig wit en de violetkleurige vlakken menigvuldiger zijn.

BRIKOOS-PRUIM (Fransche). Vrucht vrij groot, van eene wat langwerpige gedaante, schil geelachtig met roode stippen, inzonderheid aan de zonzijde. Vleesch zacht, sappig, van eenen geurigen verheven smaak en los aan den steen.

De boom groeit sterk en draagt mild. Sept.

BRIKOOS-PRUIM (roode). Vrucht in alles aan de gewone Abrikoos-pruim gelijk, doch iets bleeker van kleur.

BRIKOOS-PRUIM (witte), eveneens naar de gewone gelijkende, met uitzondering der schil, welke geelachtig wit en weinig of niet gevakt is.

ALTESSE (prune). Zie *Monsieur tardif*.

AMELIA-PRUIM (blauwe). Vrucht middelmatig groot, van eene rondachtige gedaante, schil blaauwachtig, violetkleurig. Vleesch zacht, sappig en van een geurigen smaak.

De boom tiert wel en draagt redelijk. Aug.

AMELIA-PRUIM (witte). Vrucht middelmatig groot, van eene rondachtige gedaante, schil geelachtig wit. Vleesch zacht, sappig, van een aangenaamen smaak.

De boom groeit welig en draagt mild. Sept.

AVANT-PRUIM. Zie *Cerisette*.

BARNABÉ (st.). Zie *Catalogne-pruim*.

BEDELAARS-PRUIM. Zie *Mirabelle*.

BIFÈRE. Zie *Prune Bifère*.

BOEREN-PRUIM (blauwe). Vrucht middelmatig groot, van eene ronde gedaante en diep gegroefd, schil blaauw violetachtig van kleur. Vleesch waterig en niet zeer geurig van smaak.

De boom groeit welig en draagt sterk. Sept.

BOEREN-PRUIM (dubbele witte). Vrucht vrij groot, van eene ronde gedaante en diep gegroefd, schil geelachtig, eenigzins naar het groene hellende. Vleesch zacht, sappig van zeer aangenaamen smaak en vast aan den steen.

De boom groeit welig en draagt mild. Sept.

BOEREN-PRUIM (enkele witte). Vrucht kleiner dan de voorgaande, schil geel, vele malen rood gespikkeld. Vleesch sappig, smakelijk.

De boom groeit welig en draagt mild. Sept.

BONUM MAGNUM. Zie *Eijerpruim*.

BRIANÇON (DE). Vrucht middelmatig groot, hebbende iets van eene pruim en abrikoos. Vleesch van een redelijken smaak.

De boom tiert wel en draagt sterk. Aug.

BRICETTE. Zie *Petite Bricette*.

BRIGNOLE (jaune). Vrucht vrij groot, van eene langwerpige ronde gedaante, schil geel met eene roodachtige tint. Vleesch zacht sappig, van een zeer geurigen iets amperen, aangenaamen smaak, en los aan den steen, die zeer klein is.

De boom is teeder, doch draagt vrij mild. Sept.

BRIGNOLE (violet). Vrucht middelmatig groot, van eene ronde platachtige gedaante, schil donker violetkleurig. Vleesch geel, vast, eenigzins droog, doch van een geurigen zoeten smaak.

De boom is teeder, doch draagt vrij wel. Sept.

CATALOGNE-PRUIM, ST. BARNABÉ, JAUNE HATIVE. Vrucht klein, van eene langwerpige gedaante, schil geel. Vleesch redelijk van smaak.

De boom groeit niet sterk en draagt redelijk. Julij.

CATHERINE-PRUIM. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, schil geel. Vleesch zacht en van een zoeten smaak.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte. Sept., Oct.

CERISSETTE (blanche). Vrucht niet groot, van eene ronde naar onderen iets puntig toeloopende gedaante, schil geelachtig wit, steel dun en lang. Vleesch wit, zacht, sappig, geurig van smaak en los aan den steen.

De boom tiert welig en bloeit sterk. Julij.

CERISSETTE (rouge). Vrucht in alles aan de *blanche* gelijk, behalve dat de schil helder rood is.

DE CHYPRE. Vrucht zeer groot, van eene rondachtige, ovale gedaante, schil helder violetkleurig. Vleesch vast, van een zoeten, zeer aangenaamen smaak.

De boom groeit buitengemeen sterk. Aug.

DADEL-PRUIM. Zie *prune datte*.

DAMAS DROUET. Vrucht klein, schil geelachtig groen. Vleesch groen van kleur en van een zeer goeden zoeten smaak.

De boom tiert vrij wel. Aug.

DAMAS BLANC, WITTE DAMAS-PRUIM. Vrucht middelmatig groot, van eene platronde gedaante, schil geelachtig wit. Vleesch vast, sappig, aangenaam van smaak, los aan den steen.

De boom groeit redelijk. Aug.

DAMAS (met groote witte vrucht). Aan de voorgaande gelijk, behalve dat de vrucht grooter is.

De boom groeit sterk. Oct.

DAMAS (met groote zwarte vrucht). Vrucht klein en redelijk van smaak. Deze boomen worden veelal gebezigd, om daar op *Abrikozen*, *Perziken* of fijnere pruimen te oculeren.

De boom tiert wel. Sept.

DAMAS (met kleine zwarte vrucht). Vrucht zeer klein en wrang, wordende deze boomen tot hetzelfde einde als de groote zwarte gebezigd, en inzonderheid tot het daarstellen van *lei- en pyramide boomen*.

DAMAS D'ESPAGNE. Vrucht middelmatig groot, van eene werpige gedaante, schil violetkleurig, aan de zonzijde gestipt. Vleesch van een zoetachtigen, geurigen smaak, van den steen.

De boom groeit welig. Sept.

DAMAS D'ITALIE. De vrucht in alles aan de *roode mas-pruim* gelijk, bestaande het verschil slechts het hout, dat bij dezen boom grijsachtig met witte venen is.

De boom groeit vrij sterk. Aug., Sept.

DAMAS MAUGERON. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde gedaante, schil zwart. Vleesch groenachtig wit, smelt en van een aangenaamen zoeten smaak.

De boom groeit sterk. Sept.

DAMAS MUSQUÉ. Vrucht klein, van eene ronde gedaante, donkervioletkleurig. Vleesch vast en van een vrij goet smaak.

De boom tiert redelijk wel. Aug.

DAMAS NOIR HATIF. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde gedaante, schil donkerblauw. Vleesch geel, aan de ten- en steenzijde een weinig rood, hard, droog of knagelig, en van een laffen smaak, los aan den steen.

De boom groeit welig. Julij.

DAMAS NOIR TARDIF. Vrucht klein, van eene ronde, van een weinig breeder uitlopende gedaante, schil donkervioletkleurig. Vleesch groenachtig van kleur, en hoewel iets zuur echter zeer smakelijk.

De boom groeit sterk. Aug.

DAMAS ROUGE, ROODE DAMAS-PRUIM. Vrucht klein, van eene ronde gedaante, schil violetkleurig rood. Vleesch groenachtig wit, vast, sappig, van een aangenaamen zoeten smaak, los van den steen.

De boom groeit sterk. Aug., Sept.

DAMAS DE SEPTEMBRE. Vrucht klein, van eene wat lang

pige gedaante, schil donker violetkleurig. Vleesch van een aangename geurigen smaak.

De boom is teeder. Sept.

DAMAS-VIOLET. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, schil violetkleurig. Vleesch vast, van een zoeten zuurachtigen smaak.

De boom groeit welig. Aug., Sept.

DAME-AUBERT, PRUNE-FIGUE. Vrucht buitengemeen groot, van eene langwerpige gedaante, doch slechts middelmatig van smaak.

De boom groeit krachtig en wordt zeer groot. Sept.

DAME-AUBERT à FRUIT JAUNE. Vrucht nog grooter dan de voorgaande, doch waarvan het vleesch vaster is; voor het overige dezelfde eigenschappen.

DIAPRÉE BLANCHE. Vrucht klein, van eene langwerpige gedaante, schil bleekgroen. Vleesch geel, geurig en van een zeer aangename smaak.

De boom is teeder en draagt niet sterk. Sept.

DIAPRÉE ROUGE. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, schil aan de zonzijde kersrood. Vleesch vast, van een zoeten geurigen smaak, zeer vast aan den steen.

De boom groeit sterk en wordt vrij hoog. Sept.

DIAPRÉE VIOLET. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, schil violetkleurig. Vleesch vast en van een zeer goeden smaak, los van den steen.

De boom groeit zeer welig. Aug.

DOYENNÉ. Vrucht zeer naar de dubbele boeren witte gelijkende, doch iets groter, meer langwerpig en eenigzins groener van kleur. Vleesch waterachtig, aangenaam van smaak, vast aan den steen.

De boom groeit sterk. Aug.

DRAP D'OR. Zie *Mirabelle (grosse)*.

DRAP D'OR D'ESPÈREN. Vrucht van eene middelmatige grootte,

en regelmatige langwerpige gedaante, schil fraai ge
Vleesch zeer smeltend, los aan den steen.

De boom groeit sterk en is zeer vruchtbaar. Au
Sept.

ÉCARLATE. Zie *Cerisette*.

ENGENSHE BLAAUWE, PRUNE D'ORLEANS. Vrucht vrij gro
van eene ronde gedaante, schil roodachtig blaauw. Vlee
geelachtig, zacht, sappig en geurig van smaak, vast aan
steen.

De boom groeit sterk. Julij.

EIJERPRUIM (*bonte*). Vrucht zeer groot, van eene eivorm
gedaante, schil rood of paarsch gevlekt. Vleesch zach
sappig, van een aangenaamen geurigen smaak.

De boom groeit welig. Sept.

EIJER-PRUIM (*roode*), IMPÉRIALE VIOLET, PRUNE D'OEUF. Vruc
zeer groot, in vorm aan de voorgaande gelijk, schil zach
rood of helder violetkleurig. Vleesch zacht, sappig, van ee
aangenaamen smaak.

De boom groeit sterk. Sept.

EIJER-PRUIM (*kleine roode*), IMPÉRIALE À PETIT FRUIT VIOLE
Vrucht in alles aan de voorgaande gelijk, behalve dat de
zelve aanmerkelijk kleiner is.

EIJER-PRUIM (*witte*), IMPÉRIALE BLANCHE. Vrucht veeltijds nog
grootter dan de *roode eijer-pruim*, van dezelfde gedaante,
schil geelachtig wit. Vleesch vast, somtijds iets droog, van
een wat scherpen smaak, vast aan den steen.

De boom groeit sterk. Sept.

EIJER-PRUIM (*grootte gele*). Vrucht veel grootter dan de *witte*
eijer-pruim, in vorm aan deze gelijk, schil geel. Vleesch
vrij geurig van smaak.

De boom groeit welig. Sept.

GOUDLAKENSHE-PRUIM. Zie *Mirabelle*.

HEEREN-PRUIM. Zie *prune de Monsieur*.

ILE-VERTE. Vrucht niet groot, van eene lange dunne gedaante.

te, schil groen. Vleesch van een aangenaamen smaak; bijzonder geschikt om te confijten.

De boom groeit sterk. Sept.

IMPÉRATRICE (*blanche*), WITTE KEIZERINNE-PRUIM. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, schil bleekgeel. Vleesch vast, van een zeer aangenaamen zoeten smaak.

De boom tiert welig. Sept.

IMPÉRATRICE (*violette*), BLAAUWE KEIZERINNE-PRUIM. Vrucht een weinig grooter en buikiger dan de voorgaande, schil blaauw violetkleurig. Vleesch wit, sappig, van een laffen smaak.

De boom groeit zeer sterk. Aug.

IMPÉRIALE. Zie *Eijer-pruim*.

IMPÉRIALE. Vrucht groot, van eene langwerpige, hartvormige, naar den steel dik toeloopende gedaante, schil dik, ruw violetkleurig. Vleesch geel, vast en van een weinig zuren smaak.

De boom tiert welig. Sept.

DE JÉRUSALEM, OEIL DE BOEUF. Vrucht zeer groot, van eene langwerpige, nabij de kruin hobbelige gedaante, schil blaauw of rood violetkleurig, naar gelang men dezelve aan de schaduw- of zonzijde beschouwt. Vleesch geelachtig, van een redelijken goeden smaak.

De boom groeit krachtig. Sept.

ST. JULIEN (*gros*). Vrucht klein, schil donker violetkleurig. Vleesch redelijk van smaak. Deze stammen bezigt men ter oculering van vroege *Perzikken* en *Abrikozen*.

De boom groeit niet sterk. Sept.

ST. JULIEN (*petit*). Vrucht nog kleiner dan de voorgaande; voor het overige in alles aan de voorgaande gelijk.

KERS-PRUIM. Zie *Cerisette*.

KONINGIN CLAUDIA. Zie *Reine claudie*.

KONINGS-PRUIM. Zie *royale*.

KROOSJES-PRUIM. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde

gedaante, schil blaauw, violetkleurig of geelachtig
Vleesch waterig en van een laffen smaak.

Deze boomen worden het meest tot enten en oculere
gebezigd.

MAAGDE-PRUIM. Zie *Abrikoos-pruim*.

MALOTTE. Zie *Ros-pruim*.

ST. MARTIN. Vrucht middelmatig groot, van eene ronde
gedaante, schil violetkleurig. Vleesch vast, zeer waterachtig,
van een wat zuren smaak. Deze vrucht wordt eerst ge
als de vorst er overgegaan is, en mag als de allerlaats
beschouwd worden.

De boom groeit zeer sterk. Oct., Nov.

MIRABELLE (*grosse*), DRAP D'OR, GOUDLAKENSCHER-PRUIM. Vrucht
middelmatig groot, van eene ronde gedaante, schil geel
achtig wit, met roode stippen. Vleesch smeltend, van een
uitmuntenden zoeten smaak.

De boom tiert welig. Aug.

MIRABELLE (*petite*). Vrucht klein, van eene ovaal 'ronde
gedaante, schil geel. Vleesch vast, van een uitmuntenden
zoeten smaak, zeer geschikt voor confituren.

De boom is klein. Aug.

MOGOL-PRUIM. Zie *Eijer-pruim*.

MONSIEUR (*prune*), HEEREN-PRUIM. Vrucht groot, van eene
ronde gedaante, schil schoon violetkleurig. Vleesch smel-
tend, van een weinig verheven smaak.

De boom groeit sterk. Aug.

MONSIEUR HATIF. Vrucht aan de voorgaande gelijk, doch van
eene meer donkere kleur.

De boom groeit welig. Julij.

MONSIEUR TARDIF, PRUNE ALTESSE. Vrucht middelmatig groot,
van eene ronde gedaante, schil violetkleurig. Vleesch van
een goeden zoeten smaak.

De boom groeit redelijk wel. Sept., Nov.

MONSIEUR (*surpasse*). Vrucht veel grooter dan de voorgaande,

van eene ronde gedaante, schil donker violetkleurig. Vleesch geel, als dat der *Abrikoos-perzik*, van een weinig wrangen smaak. Deze vrucht is een bastaard van de *monsieur* en de *Jérusalem*.

De boom groeit zeer sterk. Sept.

MORIN HATIF. Vrucht vrij groot, van eene ronde gedaante, schil rood. Vleesch goed van smaak.

De boom groeit redelijk wel. Julij.

OLIJF-PRUIM. Zie *ile verte*.

ORANJE-PRUIM. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige ronde gedaante, schil roodachtig geel, met roode stippen. Vleesch zacht, sappig en van een goeden aangename smaak, los van den steen.

De boom groeit welig. Aug.

DE PAPPACONI. Vrucht buitengewoon groot, schil schitterend geel. Vleesch van een redelijk goeden smaak.

De boom groeit sterk. Sept.

PASSE VELOURS. Zie *Perdrigon*.

PERDRIGON (blanc). Vrucht klein, van eene langwerpige gedaante, schil wit. Vleesch smeltend, van een uitmuntend geurigen smaak.

De boom groeit welig. Sept.

PERDRIGON NORMAND. Vrucht groot, een weinig langwerpig, naar den steel een weinig dikker wordende. Vleesch vast, fijn en aangenaam van smaak.

De boom groeit sterk. Aug.

PERDRIGON (rouge). Vrucht een weinig grooter dan die van de *Perdrigon blanc*, schil rood violetkleurig. Vleesch smeltend, zeer geurig en van een goeden smaak.

De boom groeit tamelijk wel. Sept.

PERDRIGON (violet). Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante, schil blaauw violetkleurig. Vleesch van een zoeten geurigen uitmuntenden smaak.

De boom tiert wel. Aug.

POND'S SEEDLING. Vrucht de grootste der tot nog toe bekende pruimen, van eene bijna eivormige gedaante, met eene groef, welke bijna aan den kruin begint en bij den steel te niet uitloopt, schil iets dik, van eene roode kleur met zwarte stippen besprenkeld, welke het veelvuldigst bij den steel gevonden worden, en met een waas of dauw overdekt; de steel is dun en van eene middelmatige lengte, het vleesch, hoewel niet bijzonder fijn, is nochtans van een goeden, zeer zoeten smaak en los aan den steen.

De boom grbeit zeer welig en brengt zwaar hout voort.
Sept.

PRÉCOCE DE TOURS, NOIRE HATIVE. Vrucht klein, van eene ovale gedaante, schil donkerblauw. Vleesch niet zeer smakelijk.

De boom groeit redelijk. Julij.

PRINCE ENGLEBERT. Vrucht van den eersten rang en zeer vroeg rijpende.

PRINCE OF WALES. Vrucht in gedaante bijna aan de *prune de Monsieur* gelijk, doch nog een weinig ronder dan deze, schil purperrood. Vleesch aan dat van de *Monsieur* gelijk, zijnde van deze een zaailing; deze vrucht heeft dat boven de andere vooruit, dat zij nimmer split, hoe lang men dezelve ook aan den boom late verblijven.

De boom groeit zeer sterk en draagt zeer mild. Sept.

PRUNE ABBICOTÉE BLANCHE. Zie *Abrikoos-pruim (witte)*.

PRUNE-ABBICOT. Zie *Abrikoos-pruim*.

PRUNE BIFÈRE, BONNE DE DEUX FOIS L'AN. Vrucht middelmatig groot, van eene lange gedaante, schil rosachtig geel. Vleesch zeer goed van smaak.

De boom geeft twee maal vrucht, eerst in Julij, dan in Sept., terwijl de herfstvruchten langer, kleiner en langer gesteld zijn.

PRUNE DE CATALOGNE. Zie *Catalogne-pruim*.

PRUNE DATTE, DADEL-PRUIM. Vrucht middelmatig groot, van

eene wat langwerpige gedaante, schil groen. Vleesch wel zacht, doch laf van smaak.

De boom groeit vrij wel. Sept.

PRUNE DIAPRÉE BLANCHE. Zie *Diaprée blanche*.

PRUNE MONSIEUR. Zie *Monsieur*.

PRUNE D'ORLEANS. Zie *Engelsche blaauwe*.

PRUNE-PÊCHE. Vrucht zeer groot, en de schoonste van dat geslacht. Vleesch een weinig geurig, smeltend en van een zeer goeden smaak.

De boom groeit sterk. Julij.

PRUNELLE. Zie *Brignole*.

QUETSCHÉ. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige gedaante en gegroefd, schil blaauw violetkleurig, met een blaauw waas. Vleesch zacht, sappig, somtijds los dan wederom vast aan den steen, die lang en plat is, en van een aangename verheven zoeten smaak.

De boom tiert welig. Sept.

QUETSCHÉ D'HONGARIE. Vrucht ter grootte van eene kleine *eijerpruim*, langwerpig rond, doch iets korter dan de voorgaande, schil roodachtig, violetkleurig. Vleesch zacht, melig, niet zeer smakelijk.

De boom groeit sterk. Sept.

QUETSCHÉ (*ronde*), QUETSCHÉ à FRUIT RACCOURCI. Vrucht vrij groot, van eene wat langwerpige gedaante, schil rood violetkleurig. Vleesch geelachtig wit, vrij zacht en van een zeer geurigen smaak.

De boom tiert welig. Sept.

REINE BLANCHE DE CALOPIN. Vrucht van eene middelmatige grootte en van den eersten rang. Sept.

REINE CLAUDE, KONINGIN CLAUDIA, ABRICOT VERT, VERTE BONNE.

Vrucht vrij groot, van eene ronde, wat platachtige gedaante, schil groenachtig, met violetkleurige stippen. Deze pruim is de meest gezochte van alle, hoewel zij, wanneer het ten tijde harer rijping regent, split en afvalt.

De boom groeit sterk. Aug.

REINE-CLAUDE DE BAVAY. Vrucht groot, van eene meer eivormige dan wel ronde gedaante, schil geelachtig met kleine violetkleurige strepen en stippen, met eene soort van was als omgeven. Hoewel het vleesch, dat niet zeer vast aan den steen is, niet met de andere *Reine-claudes* wedijveren kan, is dezelve nogtans waardig om gekweekt te worden, omdat de vrucht eerst in het laatst van *September* rijpt; wanneer men alsdan buiten deze geene eetbare *reine claude's* meer aantreft.

De boom maakt een goed gewas en draagt mild.

REINE-CLAUDE BETTERAVE. Vrucht zeer groot, van eene ronde gedaante, schil bleekgeel. Vleesch zeer sappig en smakelijk.

De boom tiert welig. Aug.

REINE-CLAUDE DAUPHINE. Vrucht groot, van eene platachtig ronde gedaante, schil geelachtig groen, aan de zonzijde een weinig gekleurd. Vleesch geelachtig groen, zeer fijn smeltend, van een uitmuntend geurigen smaak.

De boom wordt groot. Van Aug. — Oct.

REINE-CLAUDE (*petite*). Vrucht middelmatig groot, van eene ronde gedaante, schil groenachtig wit. Vleesch smeltend, van een zoeten, doch niet zoo verheven smaak als de gewone.

De boom tiert wel. Sept.

REINE-CLAUDE SEMI-DOUBLE. Vrucht in alles aan de gewone gelijk, doch de bloemen zijn grooter en meer dubbel.

REINE-CLAUDE TARDIVE. Vrucht van eene middelmatige grootte en witte kleur, tot den eersten rang behoorende. Oct.

REINE-CLAUDE (*violette*). Vrucht zeer groot, van eene ronde gedaante, schil violetkleurig en taai. Vleesch vast, van een zoeten, uitmuntenden en eenigzins geurigen smaak; deze vrucht is niet aan het bersten onderhevig.

De boom groeit welig. Aug.

ROS-PRUIM (*dubbele*). Vrucht zeer groot, van eene ronde gedaante, schil bleekachtig rood, met paarsche stippen of

vlakken. Vleesch zeer zacht, waterig; van een .lafzoeten, niet verheven smaak.

De boom groeit zeer sterk. Aug.

ROS-PRUIM (*enkele*). Vrucht vrij groot, voor het overige aan de voorgaande gelijk.

ROUGE ET BLANCHE. Eene *Amerikaansche* verscheidenheid, met een zeer zoete vrucht.

ROYALE HATIVE. Vrucht vrij groot, van eené ronde gedaante en lang gesteeld, schil violetkleurig. Vleesch eenigzins in smaak overeenkomende met dat van de *Reine-claude violette*.

De boom groeit vrij wel. Julij.

ROYALE DE TOURS. Vrucht groot, van eene ronde gedaante, schil aan de eene zijde violetkleurig en aan de andere helder rood. Vleesch van een zeer goeden smaak.

De boom wordt groot. Julij.

SANS NOYAU. Vrucht klein, vreemd. Vleesch van een rede-lijken, eenigzins geurigen smaak.

De boom groeit sterk. Sept.

SPILLING (*dubbele*). Vrucht zeer groot, van eene langwerpige gedaante, schil wasgeel. Vleesch zacht, waterig, van een vrij geurigen smaak, doch niet zoo aangenaam als dat van de enkele.

De boom groeit sterk. Sept.

SPILLING (*enkele gele*). Vrucht middelmatig groot, van eene zeer langwerpige gedaante, voor het overige aan de dubbele gelijk, terwijl het vleesch smakelijker dan dat van deze is.

De boom groeit sterk. Sept.

B.

WILDE PRUIMEBOOM OF SLEEDOORN.

PRUNUS SPINOSA.

Beschrijving.

Boom klein, ter hoogte van 7 of acht voet, zeer takrijk en met scherpe doorns bezet, bast graauw, eenigzins pur-

perkleurig, blad en vorm aan de tamme gelijk, doch kleiner in omvang, bloem vijfbladerig, wit met rood en geel vrucht klein, eirondvormig, rood, blaauwachtig, later in zwart overgaande, van een wrangen zamentrekkenden smaak steen iets langer dan die der kersen en buitengemeen hard eene groote pit bevattende. De boom bloeit in *April*, terwyl de vrucht in *October* rijp wordt.

Herkomst.

Deze boomen worden zoowel in *Duitschland* als ons *vaderland* gevonden, en groeijen in de bosschen in het wild.

Voortkweeking.

Behalve in de boomkwekerijen, ten einde de stammen later tot het enten en oculeren te bezigen, worden deze boomen zelden in onze tuinen gekweekt, hoewel zulks gemakkelijk door het verzamelen van jonge boompjes geschiedden kan, terwijl, wanneer deze aldus worden overgebracht de doorns allengskens zullen verdwijnen, en de vruchten grooter en smakelijker worden.

Gebruik.

De *bloemen* worden in de geneeskunde gebezigt, en van de *onrijpe vrucht* wordt een extract bereid, onder den naam van *acacia* bekend.

Verscheidenheid.

SLEEDOORN (*met groote vrucht*). Vrucht grooter dan de voorgaande, van eene eironde gedaante, schil donkerblauw. Vleesch vast, van een wrangen smaak.

De boom groeit krachtiger dan de boven omschreven. Oct

MYROBOLAN-PRUIM.

PRUNUS MYROBOLANA, aut CERASIFERA (Willd.).

Van dezen boom, welke uit *Noord-Amerika* herkomstig is, en meer als sierboom, dan wel óm de vrucht, die de grootte eener kers heeft, tolvormig en hoogrood van kleur is, gekweekt wordt, zijn mij de navolgende soorten en verscheidenheden bekend.

ASCHKLEUBIGE MYROBOLAN. Vrucht rond, rimpelig, aschgrauw en kleine steen.

BELLIRISCHE MYROBOLAN. Vrucht nu eens van eene ronde dan wederom kantige gedaante, schil lichtbruin. Vleesch geelachtig, van een zamentrekkenden smaak en een scherp en zoeten reuk, met een harden steen.

GELE MYROBOLAN. Vrucht vrij groot, van eene langwerpige gedaante, schil dik, rimpelig, geel van kleur. Vleesch vast, met eenen kleinen steen.

GROOTE ZWARTBRUINE MYROBOLAN. Vrucht, de grootste van alle, van eene langwerpige, hoekige gedaante, schil donkerbruin van kleur en een weinig rimpelig. Vleesch vast, met een langwerpigen steen.

INDISCHE MYROBOLAN. Vrucht klein, van eene langwerpige, ronde, achtkantige gedaante, schil zwart. Vleesch glanzend, zonder steen.

NB. De hier omschreven *Myrobolanen* worden het meest in *Indië*, *Bengalen* en *Malabar* gevonden.

VIOLETKLEURIGE MYROBOLAN. Vrucht klein, tolvormig, schil violetkleurig, met een bleekgroen waas. Vleesch van een zuren smaak.

Deze verscheidenheid is een bastaard van de *Abricot du-pape* en de gewone *Myrobolan-pruim*.

D.

PRUIMEBOOM MET BOLVORMIGE VRUCHTEN.

PRUNUS SPHAEROCARPA (Mich.).

Deze boom is afkomstig uit *Nieuw-Engeland*, en heeft kleine kortgesteelde wollige vruchten, welke purperachtig rood bitter van smaak zijn.

E.

HERFSTPRUIM VAN CANADA.

PRUNUS HIEMALIS (Mich.).

Vrucht klein, bijna zwart en van een bitteren smaak.

F.

CHICASAU-PRUIM.

PRUNUS CHICASA (Mich.).

Deze pruim is herkomstig uit de *Indiën*, van waar dezelve naar *Carolina* overgebracht is. Vrucht klein, van een gele kleur en redelijken smaak.

De *Amerikanen* noemen dezelve *chicasau*. Hiervan is een verscheidenheid met roode vrucht.

*Sierboomen.*PRUNUS *Cerasifera*. Kerspruim.

- *Chamocerasus*. Struikachtige pruimenboom.
- *Domestica* fl. pl. Dubbelbloemige pruim.
- " fol. var. Bontbladige pruim.
- *Mahalep*. Mahalep-pruim.
- " fruct. luteo. met gele vrucht.
- *Lusitania* Portugalsche pruim.

KERSEBOOM.

PRUNUS CERASUS.

Volgens LINNÆUS twintigmannig (icosandria), eenwifvig (monogynia).

Geslachtskenmerk.

Kelk vijfspletig, bloemkrans vijfbladerig, vrucht klein, sappig, steen rondachtig.

Beschrijving.

De kerseboomen bereiken eene aanzienlijke hoogte, en zijn zeer talrijk, de schors derzelve is glad en bruin, blad lang en breed, zwaar gaderd en gekarteld, bloem vijfbladerig, wit van kleur, van binnen eenige witte meeldraadjes hebbende, vrucht klein, rond, in vorm, kleur en smaak verschillende.

Herkomst.

Azie. De krieken (*prunus avium*) daarentegen groeijen in de bosschen van *Europa* in het wilde, en hebben twee *hoofdverschiedenheden* geleverd, als de *veredelde kriek* en de *spaansche kers*.

Geschiedenis.

De kerseboomen zijn, volgens ATHENÆUS, *lib. II* en PLINIUS *lib. XV, cap. 25*, door den Romeinschen veldheer LUCIUS LUCULLUS omtrent 60 jaren vóór CHRISTUS geboorte naar *Italië* overgebracht en vervolgens door geheel *Europa* verspreid.

Hij ontleent zijnen naam *cerasus* van *Cerasonte*, eene stad in *Natolië* aan de *Zwarte zee*, alwaar gemelde veldheer de kersen het eerst vond. Vier jaren na J. C. werden de kerseboomen naar *Engeland* overgeplant.

Voortkweeking.

De kerseboomen kunnen door zaad, uitloopers, zuigingen, oculering en enting voortgekweekt worden.

Zij, die door zaad voortgekweekt worden, groeijen gewoonlijk het sterkst, worden groot en zijn weinig aan het gemen onderhevig, terwijl de *uitloopers* en inzonderheid die *Morelkersen* klein blijven.

Wil men echter kleine vormen, als *Lei piramide*, *spiraalvormige* en *dwerfboomen* daarstellen, dan diene men dezelve op de stammen der *Mahaleb* (steenrotskers of pruim) over te brengen.

Wat het voortkweeken door zaad aanbelangt, zoo late men de steenen der *wilde kriek*, *morel* en *steenrotskers* vooraf zand ontkiemen. Dit geschied zijnde, zaaije men dezelve den voorjaars in eene welbewerkte, krachtvolle aarde in rijen van 15—18 duim, op eenen afstand van 2—6 duim, om het niet waarschijnlijk is, dat alle steenen opkomen, en welk afstand voor de *steenrotskers* voldoende is, hoewel bij de andere soorten de rijen 2 of 2½ voet van elkander verwijderd moeten zijn. Deze zaden dekke men vervolgens met een laag aarde van 1½ duim, en zoo men derzelver groei te spoedigen wil, neme men *faartoe bak-* of *teelgrond*, waar alles aangeharkt en vchtig gehouden wordt, omdat de jonge plantjes veel vocht behoeven.

Het volgende voorjaar dunne men het gewas uit, daar weder inplantende waar er mogten ontbreken, dezelve verder met zorg behandelende, en wat de *krieken* aanbelangt, de inzonderheid bij droogte begietende.

De *uitloopers* neme men in den *herfst* van de oude stammen of wortels af, terwijl, wanneer zij veel vlaswortels moeten hebben, men dezelve het volgende voorjaar in de splinten kan; ja zelfs nog bij het tweede schot oculeren, wanneer de ent niet mogt aanslaan.

Grond.

De kerseboomen tieren in alle gronden, doch zij moeten, vat de *krieken* en *spaansche kersen* aanbelangt, diep in droog and zijn, vorderende de andere soorten eene matig vochtige aarde.

In kleijige, koude, moerassige of zeer zandige gronden roeijen zij slecht, ontwikkelende zich in kalk en steenachtige ronden buitengemeen sterk.

Inzonderheid diene men toe te zien, dat de grond niet nieuw bemest zij, terwijl men evenzeer zorgen moet, dezelve niet daar te plaatsen, waar vroeger dergelijke boomen stonden, naardien zij ook dat zullen kwijnen en sterven.

Is het evenwel noodig, dat de grond van een kersentuin verbeterd worde, dan tracht men zulks door bladaarde, kiezel of andere vruchtbare aarde, doch nimmer door mest te bewerkestelligen.

De kerseboomen moeten niet diep geplant worden, naardien zij alsdan zullen kwijnen, zijnde het voor deze vruchtoomen voldoende, dat de wortels slechts door eene dunne aardlaag gedekt worden, inzonderheid wanneer de grond ochtig is, doch welke aarde daarentegen met omzigtigheid tusschen de wortels ingewerkt moet worden, zijnde het bij roogte aan te raden, den grond met *eendenkroos* of iets anders te bedekken, na denzelfven vooraf bevochtigd te hebben.

Standplaats.

De kerseboomen behoeven eene gematigde luchtstreek, en kunnen noch veel koude noch veel warmte verdragen, en vandaar, dat men in ons *Vaderland*, *Duitschland* en *Frankrijk* meerderere soorten van deze boomen, dan wel in *Italië*, *Spanje* en *Portugal* aantreft.

De *Meikersen* plaatse men dus het liefst in het *zuidoosten*

of zuidwesten, de *Morel* in het oosten, westen of noorden, terwijl alle kerseboomen zoo veel mogelijk tegen de scherpe winden beschut dienen te wezen.

Afstand.

Heele, halve en laagstamde kroonboomen 10 voet. *Leiboomen* 20 voet. *Pyramiden* 8 voet. *Dwergboomen* 6 voet; terwijl de tusschenruimte der *heele en hálfstamde kroonboomen* naar wer kan genomen worden, bijaldien men dezelve onder net werk plaatsen wil, ten einde de vrucht tegen de vogels te beschermen.

Leiden en snoeijen.

Hoewel deze boomen het meest op *stam* worden gebragt, zoo worden zij nogtans ook tot *Leiboomen, Piramiden* enz. gevormd, inzonderheid wat de *vroegte Hollandsche kersen* aangaat, langt.

Te dien einde ente men de *hoogstamde kroonboomen* op die welke door zaaijing gekweekt zijn, de *half- en laagstamde kroonboomen* op uitloopers, de *spinrok- en piramidevormige boomen* op *morelstammen*, en de *leiboomen* op de *steenrots* of *St. Luciekersen*.

Wanneer de *hoogstamde kroonboomen* hoven aan den stam geënt zijn, kan men dezelve als het ware aan de natuur overlaten, de kroonen slechts van het doode hout zuiverende; hoewel het altijd aan te raden is, dezelve in de 3 of 4 eerste jaren te snoeijen, opdat de kruin daardoor meer regelmatig worde. Mogt door ouderdom of een of ander toeval de kruin onregelmatig worden of sterven, dan ontdoe men de stammen van dezelve, daar deze alsdan met kracht nieuwe loten zullen schieten, waardoor er van zelve eene geheele vernieuwing der booms ontstaan zal, eene handelwijze op eigene ondervinding gegrond, en welke ik daarom gerust durf aanbevelen, al wordt dezelve door den heer *KNOOP* ook lijnregt tegen gesproken.

Ook de *Leiboomen* vereischen weinig moeite of kunst, omdat de lange buigzame loten dezer boomen zich tot alle vormen laten leiden, terwijl ook hier de kunstverdeeling der hout- en vruchttakken; zoo noodig bij de *perzikboomen*, wegvalt, omdat de *kerseboomen* ook aan het oude hout eene menigte vruchtstokjes voortbrengen, welke niet zelden het $\frac{3}{4}$ gedeelte van den oogst leveren.

Inzonderheid hebbe men, wat het snoeien aangaat, de geaardheid der boomen te raadplegen, kunnende b. v. de *van der Nat*, de *Oranjekers* en de *Morel* zulks het minst dulden, geheel in tegenoverstelling der *Praagsche muscadel*, der *Rouaansche*, *Gaderoopsche* en *Spaansche kers*, welke spoediger nieuwe loten uitschieten.

Eigenlijk bestaat de geheele snoeikunst dezer boomen in het wegnemen der kwalijk geplaatste takken en van die, welke bij de *Leiboomen* van voren of van achteren mogten ontspruiten, en het bewaren van alle bloemtrossen, waar zij zich ook mogten bevinden, ten allen tijde zorgende, dat er eene regelmatige aanbinding plaats heeft; terwijl, wanneer een tak mogt kwijnen of sterven, men dezen op eenigen afstand van den stam afsnoeije, om daardoor nieuw en krachtig hout te erlangen.

Heffings-middelen.

De kersen kunnen op dezelfde wijze, als bij de *Perzikken* omschreven is, vervroegd worden, als wanneer men dan reeds in de maand *April* rijpe kersen kan hebben, terwijl daartoe de *cerise anglaise* en *la belle de Choisy* de geschiktste zijn.

Als potgewassen.

Roode meikers, *Amarelle royale*, *cerise-précoce*, *cerise docteur*.

Ziekte.

De kerseboomtēn zijn behalve aan het *gommen*, (zie daarover

ziekte der Perzikboomen) aan geene bijzondere ziekten onderhevig; wordende de levensduur dezer boomen op 20, ten laatste op 25 of 30 jaren gerekend.

Inoogsting en bewaring.

De inoogsting dezer vrucht heeft van af de maand *Mei* tot *October* plaats, wordende de rijpheid der vrucht door de voldragenheid en eene, zachten weerstand biedende weekheid aangeduid. Wil men de kersen een zeer langen tijd verscbewaren, dan plukke men dezelve bij helder droog weder voorzigtig af, opdat er geene kneuzing plaats hebbe, waarna men dezelve in flesschen met wijde halzen doet, die daarop luchtdigt gesloten worden, welke flesschen men alsdan, na dezelve van een koperdraad voorzien te hebben, in een regenbak of put nederlaat, tot tijd en wijle, wanneer men dezelve gebruiken wil.

Gebruik.

De kersen worden zoowel raauw, gestoofd, als geconfijt en ingelegd gebruikt.

Hout.

Geaardheid en kleur. *Zure kerseboomenhout*, roodachtig bruin van kleur, zacht gevlamd. *Afrikaansch kerseboomenhout* tweekleurig roodachtig bruin, zacht rooskleurig geel, gevlamd en gestreept. *Hollandsch kerseboomenhout* zacht rood, met donkerroode strepen. *Westindisch kerseboomenhout* bleekgeel, ongevlamd.

Gebruik. Naardien het hout der kerseboomen hard is, en de stammen somtijds eene aanmerkelijke dikte erlangen, wordt het door de schrijnwerkers en kunstdraaijers veel gebezigd.

Soorten en verscheidenheden.

A.

GEWONE KERS.

Bloem kort gesteeld, dikwerf met een blad voorzien, gewoonlijk uit het hout van het vorige jaar ontspruitende, vrucht rond, met een zacht en waterachtig omkleedsel, min of meer zuur van smaak, gaande de wortels dezer boomen niet diep, maar spreidende zij daarentegen des te meer.

AGAATKERS. Vrucht vrij groot, van eene platronde gedaante, schil zwartachtig bruin. Vleesch van een aangenaamen, verheven geur.

De boom tiert wel, doch draagt niet mild. Junij, Julij.
ARENDSKERS (Jan). Vrucht in gedaante en kleur aan de *Praagsche muscadelkers* gelijk, doch iets kleiner en niet zoo geurig van smaak.

De boom tiert welig en draagt vrij mild. Julij.

BELLE DE CHOISY, DE LA PALEMBRE, DOUCETTE. Vrucht middelmatig groot, schoonrood van kleur, met een langen steel, en van een uitmuntenden smaak.

De boom groeit wel, doch draagt slecht. Julij.

CERISE GUIGNE. Vrucht van eene tolvormige gedaante, rood van kleur. Vleesch van een uitmuntenden smaak.

De boom groeit zeer sterk. Julij.

CHERRY-DUCK. Vrucht groot, van eene platachtige, ronde gedaante, helderrood van kleur. Vleesch van een zeer aangenaamen zoeten smaak.

De boom wordt groot en draagt sterk. Aug.

COULARD DE HOLLANDE. Vrucht groot, van eene zwarte kleur. Vleesch van een redelijk goeden smaak.

De boom bloeit sterk, doch draagt slecht. Julij.

DUBBELE VOLGER. Zie *Volger*.

CADOPSCHÉ-KERS, HERTOOGS-KERS. Vrucht langwerpig rond, van eene zwartachtig bruine kleur, min of meer lichtbruin ge-

sprekend. Vleesch hardachtig knappend, van een zeer aangename zoeten smaak.

De boom tiert welig en draagt sterk. Aug.

GLASKERS. Zie *Volger*.

GLIMMERD. Zie *Volger*.

GRANDE TRIUMPHANTE. Zie *Montmorency-kers*.

GROS GOBET. Vrucht middelmatig groot, van eene platachtige ronde gedaante, diep gegroefd, helderrood van kleur en kort gesteeld, het vleesch van een uitmuntenden smaak.

De boom tiert welig, wordt niet groot en draagt weinig. Julij.

GULDEMONDS-KERS. Zie *Volger*.

GULDE WAGENS-KERS. Zie *Volger*.

HOLLANDSCHE KERS, CERISE D'ANGLETERRE. Vrucht groot en zwart. Vleesch waterachtig en van een zeer aangename smaak.

De boom groeit sterk, wordt groot en draagt zeer mild. Junij.

HOLLANDSCHE KERS (met wilgen bladeren). Vrucht groot, zwart, met een waterachtig vleesch, zeer aangenaam van smaak.

De boom groeit traag en bereikt eene middelmatige hoogte. Junij.

KERS (met groote witte vrucht). Vrucht groot, van eene zacht gele kleur. Vleesch waterachtig en van een zeer aangemen, zoeten, geurigen smaak.

De boom groeit sterk, wordt groot en draagt mild. Julij.

KERS (met kleine witte vrucht). Vrucht kleiner, dan de voorgaande, voor het overige in alles aan deze gelijk.

KERS (late), DE LA TOUSSAINT. Vrucht klein en rood. Vleesch zuur en redelijk van smaak.

De boom bloeit van af *Mei* tot *November*, de vruchten komen uit de oksels der bladeren voort, de takken zijn hangende lang en slap. WILDENOW beschouwt dezelve als eene op zich zelve staande soort, haar *prunus semper florens*

noemende. DESFONTAINES heeft in dat gevoelen gedeeld, haarden naam van *prunus serotina* gevende.

KERS (late), met groote vrucht; deze verschilt van de voorgaande slechts daarin, dat de boom grooter, overvloediger en minder zure vruchten voortbrengt.

MAGDALENA-KERS. Vrucht groot, schitterend rood van kleur. Vleesch zacht, van een aangename, zoetzuren smaak.

De boom groeit sterk, wordt groot en draagt mild. Julij.

MONTMORENCY-KERS (kortgesteelde), GRANDE TRIUMPHANTE. Vrucht middelmatig groot, van eené ronde, eenigzins platte gedaante, rood van kleur. Vleesch waterachtig en van een zuurachtigen smaak.

De boom tiert wel, wordt niet zeer groot en draagt sterk. Aug.

MONTMORENCY-KERS (met groote vrucht). Vrucht groot, van eene platronde gedaante, helderrood van kleur. Vleesch geelachtig wit, van een uitmuntenden en zoetzuren smaak.

De boom groeit welig, doch draagt slecht. Julij.

NAANTJES-KERS, NAIN PRÉCOCE. Vrucht klein, bleekrood van kleur en van een redelijken smaak,

De boom bereikt eene hoogte van 4—6 voet. Mei.

NAT (kers van der). Vrucht middelmatig groot, van eene wat langwerpige ronde gedaante, bruinachtig zwart van kleur, lang gesteld. Vleesch sappig, van een aangename, geurigen, tintelenden smaak.

De boom groeit welig en draagt zeer sterk. Aug.

ORANJE-KERS. Vrucht vrij groot, van eene platachtig ronde gedaante, helderrood van kleur en eenigzins doorschijnend, schil dik. Vleesch witachtig, van een aangename verheven smaak.

De boom groeit redelijk wel, doch draagt zeer slecht. Aug.

PRAAGSCHE MUSCADEL-KERS. Vrucht vrij groot, van eene rondachtige gedaante, hoogbruin rood van kleur, vleezig en sappig en van een zeer geurigen smaak, hoewel dezelve niet de zoetheid der *krieken* of *spaansche kersen* heeft.

De boom tiert welig en draagt zeer mild.

FRAAGSCHE MUSCADEL-KERS (*late*). Vrucht van eene langwerpige gedaante, als de vorige, hoewel in kleur en smaak met deze overeenkomende.

De boom groeit zeer sterk en is zeer draagbaar.

FRIJSSISCHE KERS. Vrucht groot, tolvormig, donkerrood van kleur. Vleesch van een zeer goeden smaak.

De boom wordt niet groot, maar draagt sterk. Julij.

ROYAL HATIF. Vrucht groot, van eene platronde gedaante, met een groenen en korten steel. Vleesch zacht en van een zeer goeden smaak.

De boom tiert welig en draagt sterk. Junij.

SCHIMMELPENNINGKERS. Zie *Volger*.

TROS-KERS. Vrucht klein. Vleesch van een aangenaamen, doch zuren smaak. Deze kersen groeijen in trossen, somtijds ten getale van zeven bij elkander.

De boom wordt niet groot en is teeder. Junij.

TURKSCH-KERS (*groot*). Vrucht, in grootte en vorm met de *Beijerlandsche krik* overeenkomende.

De boom draagt redelijk wel. Julij.

TURKSCH-KERS (*grootte zwarte*). Vrucht in alles aan de vorige gelijk, doch oneindig grooter, en later rijpende.

DE VARÈNNE. Vrucht groot, van eene platronde gedaante, schitterend rood van kleur en lang gesteeld. Vleesch van een uitmuntenden smaak.

De boom groeit sterk en wordt groot. Aug.

DE VILLÈNES (*à fruit ambré*). Vrucht klein, geelachtig rood van kleur. Vleesch wit en van een aangenaamen zoeten smaak.

De boom groeit sterk, bloeit buitengemeen, doch draagt slecht. Junij.

DE VILLÈNES (*à fruit rouge pale*). Vrucht aan de voorgaande gelijk, doch niet zoo geurig van smaak.

De boom tiert welig, doch draagt slecht. Junij.

VOLGER. Vrucht vrij groot, van eene platronde gedaante, van

eene helderroode doorschijnende kleur, kort gesteeld. Vleesch waterachtig, en niet geurig van smaak.

De boom wordt niet groot, maar draagt sterk. Julij.

B.

KRIEKEN.

Bloem en bloemtros ongesteeld, uit het hout van het voorlaatste jaar ontspruitende, vrucht rond of hartvormig, vleesch zacht, smeltend, hebbende de boomen diepgaande hartwortels.

KRIEK (met groote witte vrucht). Vrucht groot, van eene witte kleur, aan de zonzijde een weinig rood. Vleesch vast, wit en van een zeer goeden smaak.

De boom tiert welig en draagt sterk. Junij.

KRIEK (met groote zwarte vrucht). Vrucht groot, van eene zwartachtige kleur en fijne schil. Vleesch donkerrood en van een aangenaamen zoeten smaak.

De boom wordt zeer groot, groeit welig en draagt sterk. Junij.

KRIEK (met groote zwarte glimmende vrucht). Het vleesch rood, sappig, van een uitmuntenden zoeten smaak.

De boom tiert welig. Julij.

KRIEK (met groote zwarte kortgesteelde vrucht). Vrucht in alles aan de voorgaande gelijk, behalve dat zij korter gesteeld en het vleesch geuriger is. Deze is mede de beste der krieken.

De boom groeit welig en draagt mild. Julij.

KRIEK (met zwarte, zeer langgesteelde vrucht). Vrucht klein, tolvormig, zwart, met een steel van vier duimen lengte. Vleesch waterachtig, van een zacht zuren, aangenaamen smaak.

De boom wordt groot en groeit sterk.

KRIEK (met hangende takken). Vrucht groot, zwart glimmend,

met een langen steel. Vleesch zwartachtig rood en van een zeer goeden smaak.

De boom groeit sterk en draagt zeer mild. Jultj.

KRIEK (*met kleine zwarte vrucht*), in alles aan de *kriek met groote vrucht* gelijk, behalve dat de vrucht kleiner is.

KRIEK (*vroege, met rooskleurige vrucht*). Vrucht zacht rood van kleur, met een waterachtig vleesch.

De boom wordt groot en groeit sterk. Junij.

KRIEK VAN DEN BROEK. Vrucht klein, van eene langwerpige gedaante, donkerbruin van kleur, Vleesch sappig, zeer zoet en geurig van smaak.

De boom groeit sterk en draagt mild.

KRIEK (*wilde*). Vrucht zeer klein, van eene roode of zwarte kleur.

Vleesch een weinig wrang, doch zeer zoet en smakelijk.

De boom groeit zeer sterk en wordt groot. Deze wordt meest aangekweekt om er op te enten.

MAURITS-KERS (*prins*). Vrucht in vorm aan de *kriek van den Broek* gelijk, doch kleiner dan deze en scharlakenrood van kleur. Vleesch zoet en van een aangenamen smaak.

De boom groeit welig en draagt zeer sterk. Julij.

MEIKERS (*dubbele*). Vrucht in gedaante, kleur en smaak met de *late Praagsche Mnskadelkers* overeen komende, hoewel de steen aanduidt, dat deze tot de *krieken* behoort.

De boom groeit sterk en draagt mild. Julij.

MEIKERS (*enkele*). Vrucht in alles aan de voorgaande gelijk, doch kleiner.

De boom tiert wel, doch draagt slecht. Julij.

ROUAANSCH-KERS (*dubbele*). Vrucht groot, van eene langwerpige, naar onderen iets puntiger toeloopende gedaante, een weinig gekerfd, kleur licht rood of geel, met roode stippen, Vleesch hard knappend, van een zeer zoeten aangenamen smaak.

De boom groeit sterk en draagt zeer mild. Aug.

ROUAANSCH-KERS (*enkele*). Vrucht in alles aan de voorgaande gelijk, behalve dat dezelve kleiner is.

SPAANSCH KERS.

Bloem aan die der krieken gelijk, zich op dezelfde wijze ontwikkelende, vrucht hartvormig gezwollen, met eene diepe kloof, vleesch vast en hardachtig, hebbende de boomen diepgaande hartwortels.

BIGARREAU À TRÈS GROS FRUIT AMBRÉ. Vrucht zeer groot. Vleesch saprijk. Junij, Julij.

BIGARREAU BELLE DE ROCMONT, COEUR DE PIGEON. Vrucht groot, van een weinig langwerpige gedaante, schil gemarmerd en van eene blinkende kleur.

De boom groeit krachtig en draagt mild. Julij.

BIGARREAU D'ESPÈREN. Vrucht zeer groot, schil bleekrood, aan de zonzijde meer gekleurd. Vleesch vast.

De boom groeit welig en draagt mild. Julij, Aug.

BIGARREAU DE FLORENCE. Vrucht zeer groot. Vleesch licht rozenrood.

De boom groeit sterk en draagt welig. Junij, Julij.

BIGARREAU GROS CORÛRET. Vrucht hartvormig, platachtig en kort, schil eerst rood, vervolgens bijna zwart. Deze is de beste van alle *spaansche kersen*.

De boom groeit sterk. Aug.

BIGARREAU LAUWERMAN. Vrucht groot, schil zwart. Vleesch iets bitter, verwig en vast aan den steen.

De boom groeit bijzonder sterk. Aug., Sept.

BIGARREAU DE MAI. Vrucht vrij groot. Mei.

BIGARREAU DE NAPLES. Vrucht zeer groot, tolvormig van gedaante, schil citroengeel. Vleesch een weinig hard, van een zoeten, vrij goeden smaak.

De boom groeit sterk. Julij.

BIGARREAU NAPOLEON. Vrucht in grootte aan de *Bigarreau Lauwerman* gelijk, schil grijsbont. Vleesch iets knappend,

doch vol zoet sap, terwijl de vrucht bij aanhoudenden regen splijt.

De boom groeit vrij wel en draagt redelijk.

BIGARREAU NOIR. Vrucht hard en bitter.

De boom groeit zeer sterk en draagt overvloedig. **Ang.**
BIGARREAU MONSTREUX DE MEZEL. Vrucht zeer groot, donker roodachtig bruin van kleur, met een zeer kleinen steen. Elf van deze kersen wegen een ons.

De boom groeit sterk en draagt overvloedig, mits dezelve in ons vaderland op eene bijzonder warme standplaats geplant zij, daar hij in het tegenovergestelde geval kwijnt en geene vrucht oplevert. Julij, Aug.

SPAANSCH KERS (klein rooskleurtg). Vrucht lang gesteeld. Vleesch zacht wit, van een zoeten, doch middelmatigen smaak.

De boom groeit zeer sterk. Julij.

SPAANSCH KERS (klein en rood). Vrucht middelmatig groot. Vleesch met witte vezeltjes doormengd, wordende dit dikwijls door den worm aangetast.

De boom tiert wel en draagt mild. Julij.

SPAANSCH KERS (groot en rood). Vleesch donkerder van kleur, dan bij de voorgaande.

SPAANSCH KERS (groot en wit). Vrucht aan de voorgaande gelijk, doch minder vast en veel zoeter, de schil aan de zonzijde helderrood, doch voor het overige van eene witachtige kleur.

De boom bereikt eene middelmatige grootte, groeit krachtig en draagt sterk.

SPAANSCH KERS (vleeschkleurig). Vrucht, hoewel veel kleiner, aan de *Belle de Rocmont* gelijk; het vleesch is zacht, doch van een niet verheven smaak.

De boom groeit krachtig en bereikt eene middelmatige grootte. Julij.

SPAANSCH KERS (late), à FEUILLES DE TABAC, CERISIER, DE QUATRE à LA LIVRE. Vrucht de grootste van allen. Vleesch

zeer vast, doch van eene middelmatigen smaak. Deze boom is wegens den omvang van deszelfs bladeren opmerkelijk en behoort, als uit *Rusland* afkomstig, in de noordelijke streken gekweekt te worden. Aug.

SPAANSCHER KERS (gele). Vrucht klein. Vleesch vast, van een goeden en een weinig geurigen smaak.

D.

MOREL-KERS.

De bloem zich op dezelfde wijze als de voorgaande ontwikkelende; vrucht langwerpig rond, vleesch sappig, zwartachtig en meer of minder zuur, hebbende de boomen wortels, die zich zeer verspreiden.

MOREL KERS (zure). Vrucht klein, rond. Vleesch zacht en saprijk, van eene zeer middelmatige hoedanigheid.

De boom is van eene middelmatige grootte, doch niet krachtig. Oct.

MOREL KERS (zoete). Vrucht groot, rond en niet zoo kort gesteeld, als de *Praagsche kers*, schil zwartbruin. Vleesch sappig, van een aangenaam zoeten, eenigzins rijnschen smaak.

De boom tiert welig, bereikt een aanzienlijke hoogte en draagt sterk. Sept., Oct.

MOREL KERS (enkele). Vrucht van eene middelmatige grootte, schil zwart. Vleesch sappig en zeer zuur.

De boom groeit vrij sterk en kan gemakkelijk door de veelvuldige uitloopers vermenigvuldigd worden. Sept., Oct.

MOREL KERS (dubbele). Vrucht rond, iets grooter dan de *Praagsche kers*, steel kort, schil donkerbruin-rood. Vleesch vaster, dan dat van de voorgaande, rood van kleur en van zuren rijnsachtigen smaak.

De boom heeft dunne twijgen en wordt niet zoo hoog, als de andere kerseboomen. Oct.

MOREL KERS (*siberische*), met groote vrucht en hangende takken. Vrucht klein, van eene langwerpige gedaante en middelmatige hoedanigheid.

De boom is klein, doch heeft wegens het hangen der takken eenen sierlijken vorm. Aug.

MOREL KERS (*siberische, met ronde vrucht*). Vrucht nog kleiner, dan de voorgaande en even slecht.

De boom bereikt slechts de hoogte van eenige voeten. Aug.

MOREL KERS (*Duitsche*). Vrucht middelmatig groot. Vleesch rood en zeer saprijk, doch van een wrangen en niet verheven smaak. Julij.

MOREL KERS (*Portugalsche*). Vrucht van grootte als de voorgaande. Vleesch vast en eenigzins zoeter, dan de gewone morel.

De boom groeit vrij sterk, is zeer takrijk, doch draagt slecht. Aug.

Sierboomen.

PRUNUS Cerasus fl. pl. Dubbelbloemige kers.

» » fol. arg. var. Met zilverbont blad.

» » pendula. Groote treurkers.

» *Chinensis*. Chineesche kers.

» » fl. pl. Dubbelbloemige.

» *Latifolia*. Grootbladerige kers.

» *Lauro Cerasus*. Laurierkers.

» » fol. arg. var. Met zilverbont blad.

» *Padus*. Vogelkers.

» » *Aucubaefolia*, Aucubabladige.

» » *Hetrophylla*. Verschilbladige.

» » *Bracteata*. Struikvormige.

» *Pendula*. Kleiné treurkers.

» *Pensylvanica*. Pensylvanische.

» *Persici folia*. Perzikboombladige.

» *Prunifolia*. Pruimboombladige.

KORNOELJEBOOM.

CORNUS MASCULA.

Volgens LINNAEUS viermannig (tetrandria), eenwijvig (monogynia).

Geslachtskenmerk.

Inwindsel velemalen vierbladerig, bloemkrans vierbladerig, boven het vruchtbeginsel, zijnde eene steenvrucht met eene tweehokkige noot.

Beschrijving.

De kornoelje is een kleine boom, welke eene hoogte van twaalf tot vijftien voeten bereikt, en reeds in Februarij of Maart bloeit. De bladeren staan tegen over elkander, zijn gesteeld en van eene langwerpige, ovaal, puntig toeloopende gedaante. De bloemen zijn klein, vierbladerig en van eene gele kleur, verscheidene bij elkander in een inwindsel voortkomende. De vrucht, die in vorm en grootte op die eener olijf gelijk, staat aan een geknikt, steeltje, is eerst groen, doch wordt daarna roodgeel of wit, en heeft een zoeten, eenigzins tamperen smaak; doch dezelve dient volkomen rijp te zijn, om gegeten te kunnen worden.

Herkomst.

Deze boomen worden in *Duitschland* in het wild gevonden en wel inzonderheid bijlangs de rivieren *de Rijn* en de *Donau*, alsmede in den *Elsas*, *Oostenrijk*, *Saksen*, *Thuringen* en *Bohemen*; doch de vrucht dezer boomen is niet zoo smakelijk, als van die, welke in onze tuinen gekweekt worden.

Voortkweeking.

De kornoeljeboomen kunnen door zaad, inlegging, uitloopers en stekken voortgekweekt worden. Wanneer men dezelve door zaad of steenen vermenigvuldigen wil, is het dienstig, deze des winters eerst in vochtig zand te plaatsen, waarna men dezelve des *voorjaars* in greppen zaait, welke niet te zeer aan de zon dienen blootgesteld te zijn. Het zaad behoeft twee jaren eer het opkomt, terwijl men de jonge boompjes niet voor het 2de of 3de jaar dient te verplanten, alsdan derzelve penwortels inkortende.

Het inleggen der takken geschiedt des *voorjaars* of in Augustus op de gewone wijze, welke bewortelde takken men in de volgende lente of in de *entschool* of terstond ter bestemder plaats verplant.

De *uitloopers* kan men in den *herfst* of in de *lente* van den moederstam scheiden en dezelve daarna verplanten; terwijl, wat het *stekken* aanbelangt, men het best doet, zulks in *April* te verrigten, dezelve alsdan in een koud bakje plaatsende.

Grond.

Dit boomgewas groeit in alle gronden bijna even welig, doch in welbewerkte zandgronden geplaatst levert het smakelijke en overvloedige vruchten op.

Standplaats.

Hoewel ook op beschaduwde plaatsen groeiende, zoo bemint de kornoeljeboom nogtans eene *opene* standplaats en inzonderheid het *zuidoosten*, met beschutting tegen de *noorde- en noordweste winden*, verdragende dit gewas onze winterkoude zonder dat men eenige bedekking behoeft aan de wenden.

Afstand.

Als *stamboomen* 10 voet, doch zoo men dezelve tot *heggen* bezigen wil, plaatse men dezelve 4 voet van elkander.

Leiden en snoeijen.

Dit boomgewas, dat zeer langzaam groeit en over het algemeen weinig gesnoeid wordt, kan nogtans aan alle vormen onderworpen worden, wanneer men slechts daaromtrent de gewone regelen in acht neemt.

Inoogsting en bewaring.

Het is gewoonlijk in de maand *Augustus*, dat de kornoelje hare volkomene rijpheid erlangd heeft, welke bij de gewone soort door de *heldere roodheid* der vrucht wordt aangeduid, en bij de andere door den *donzigen gloed* te onderkennen is; doch welke vrucht alsdan niet zeer lang duurt en als de *kers* dient behandeld te worden.

Gebruik.

Men kan de kornoeljes zoo wel raauw, gestoofd, als geconfijt gebruiken, leverende dezelve in het laatste geval een heerlijk confituur op, terwijl men de bijna rijpe vrucht ook in azijn en zout kan leggen, om dezelve alsdan tot de spijzen te gebruiken.

Hout.

Geaardheid en kleur. Dit hout, dat vast, duurzaam en buigbaar is, is *ongevlamd* en *bleek*, *vleeschkleurig*, met eene *bruine zijde*.

Gebruik. Oudtijds werd hetzelfde tot het vervaardigen van pijlen gebruikt, terwijl men het thaus tot klein werk, als schuijlerhouten enz. bezigt, leverende de jonge gedraaide takjes fraaije wandelstokken op.

Blad.

De bladeren des kornoeljebooms, jong zijnde en in de schaduw gedroogd, leveren eene aangename en smakelijke thee op.

Soorten en Verscheidenheden.

KORNOELJE (wilde). Vrucht klein, helderrood en van een wat wrangen smaak.

KORNOELJE (tamme). Vrucht veel grooter, dan de voorgaande, van eene roode kleur en aangenaam, zoeten smaak.

KORNOELJE (gele). Vrucht geheel aan de voorgaande gelijk, uitgenomen de kleur, welke van deze zacht geel is.

KORNOELJE (witte). Vrucht klein, wit, en van een zeer aangenaam zoeten smaak.

NB. Deze boom, volgens LINNAEUS de *Cornus alba*, uit Noord-Amerika afkomstig en rijpt vroeger dan andere soorten.

Sierboomen.

CORNUS alba fol. arg. var. Witte kornoelje met zilverbonte bladen.

» *alterni folia.* Pensylvanische.

» *Circinata.* Rondbladerige.

» *florida.* Schoonbloemige.

» *mascula fol. aur. var.* Gewone kornoelje met bonte bladeren.

» *nigra fol. arg. var.* Zwarte kornoelje met zilverbonte bladeren.

» *Novae Belgiae.* Nieuw hollandsche.

» *Sanguinea.* Twijgkornoelje.

» *Siberica.* Bloedroode kornoelje.

» *Stricta.* Regtop staande kornoelje.

IX.

AMANDELBOOM.

AMYGDALUS COMMUNIS.

Volgens LINNAEUS twintigmannig (*icosandria*), eenwivrig (*monogynia*).

Geslachtskenmerk.

Kelk vijfspletig, onder het vruchtbeginsel, bloemkrans vijfbladerig, vrucht eene noot met gautjes, waarom een viltige schors, n waarin eene pit, welke somtijds dubbel besloten is.

Beschrijving.

Deze boom, welke tot eene middelmatige hoogte opgroeit, heeft langwerpige, puntig toeloopende en gezaagte bladeren, welke oeffhoeks aan de takken staan. De bloemen zijn bleeschkleurig en komen vóór het verschijnen der bladeren in *Februarij* en *Maart* uit. De vrucht is hard, houtachtig, langwerpig en met eene grijze groenachtige schors bedekt, waarin de amandel besloten is, hebbende de boom diepgaande hartwortelen.

Men verdeelt de amandelboomen in vier soorten, als 1. met harde schalen; 2. met zachte schalen; 3. met bittere vrucht; 4. de dwerg amandelboom.

Herkomst.

Dit gewas, dat uit *Azie* afkomstig is, is thans door geheel *Europa* verspreid, doch behoeft eene luchtgesteldheid van *Barbarije*, *Provence* en *Languedoc*, om volkomen rijpe vruchten te leveren, terwijl, met uitzondering van het jaar 1816, *Frankrijk*, gedurende eene halve eeuw rijpe amandelen heeft voortgebracht.

Voortkweeking.

De amandelboomen worden door zaad en oculering voortgekweekt.

Wanneer men dit gewas door zaad vermenigvuldigen wil, bezige men de grootste en rijpste vruchten, inzonderheid die, welke voldragen afgevallen zijn, welke noten men terstond late ontkiemen, om dezelve daarna des *voorjaars* te zaaijen.

Zaait men dezelve in den *herfst*, dan dient de grond inzonderheid wel bewerkt te zijn en de zaden slechts twee of drie duimen met aarde gedekt te worden; doch daar het niet zeker is, dat alle zaden opkomen, zoo plaatse men twee of drie in het zelfde gat en wel op eenen onderlingen afstand van twee duim, kunnende men alsdan in de volgende lente de zwakste planten wegnemen.

Wil men dezelve voor de *entschool* zaaijen, dan plaatse men de zaden in rijen 18 duimen van elkander verwijderd, opdat men er later tusschen kunne gaan, ter oculering of opkweeking van dezelve, terwijl de onderlinge afstand der boomen zich naar den vorm rigt, welken men daaraan geven wil, en die zich van 24 duim tot 2 en $2\frac{1}{2}$ voet bepaalt.

Wanneer de grond wel bewerkt is en het gewas goed wordt schoon gehouden, kan men niet zelden in het laatst van *Augustus* reeds die boompjes oculeren, welker zaden men den vorigen herfst had doen ontkiemen. Bij het verplanten zij men bedacht; de hartwortels dier boomen in te korten, welke men tot *Leiboomen* vormen wil, die daarentegen onaangeroerd latende, welke men tot *stamboomen* wil opleiden.

De verscheidenheden oculere men op *gewone amandelstammen*, of op de *amandelperzik*, indien men een snelleren groei en een krachtiger gewas verlangt, doch niet op *pruimestammen*, gelijk gewoonlijk opgegeven wordt, daar deze zeer aan het gommen onderhevig zijn en over het algemeen niet wel slagen, alhoewel bosc zulks opgeeft, om daardoor den bloei der amandelboomen te vertragen, iets dat buitendien zeer te betwijfelen valt.

Grond.

De amandelboomen beminnen eenen goeden, welbewerkten zandigen en kieselachtigen grond, en verdragen geen mest, ten zij oude vergane koedong, om daardoor de aarde te verbeteren, terwijl het eene onwaarheid is, gelijk sommige schrij-

vers beweren, dat *varkensmest* de zoetheid der vrucht bevorderen zoude. Ook in vochtigen kleijigen grond tiert de amandelboom, doch draagt alsdan schaars.

Standplaats.

Hoewel de amandelboom, en inzonderheid die met *bittere vrucht*, onze winterkoude verduren kan, zoo is dezelve nogtans gevoelig en behoeft eene *zuidelijke* of *zuidoostelijke* standplaats, met de beschutting tegen den wind, en dekking tegen de nachtvorsten, zullen de bloesems niet verslaan en afvallen; en vandaar, dat de *kroonboomen* in ons vaderland de minste vruchten voortbrengen.

Afstand.

Heele en *halfstamde kroonboomen* op 10 voet en *leiboomen* op 20 voeten afstand.

Leiden en snoeijen.

Het is alleen in de *noordelijke* landen, dat men de amandelboomen tot *leiders* vormt, eensdeels om zodoende derzelver bloesems tegen de nachtvorsten te kunnen beschermen, anderdeels omdat alsdan de vruchten beter kunnen rijpen; doch bij vochtige gronden is het alsdan aan te raden, die te kiezen, welke op de *kroosjes-pruim* afgezogen zijn, naardien de anderen alsdan in het geheel niet tieren.

Is de grond daarentegen *zandig* en *droog*, dan neme men *zuilingen*, die op de *zelfde soort* geoculeerd zijn.

Wat het snoeijen aangaat, zoo rigte men zich, wat de *leiboomen* betreft, geheel naar datgene, wat wij te dezen opzigte omtrent de *perzikboomen* opgegeven hebben, latende men de *kroonboomen*, te meer, daar het oude hout weder loten voortbrengt, geheel aan de natuur over, slechts het doode hout wegnemende.

Heffingsmiddelen.

Hieromtrent handele men op dezelfde wijze, als bij de *Perzikken* omschreven is.

Ziekte.

Naardien de amandelboom tot het geslacht der *Perzikken* behoort, of deze tot het zijne, zoo is hij ook aan dezelfde ziekten onderhevig en kan op dezelfde wijze genezen worden.

Inoogsting en bewaring.

De inoogsting der vrucht heeft van af de maand *September* tot *October* plaats, wordende de rijpheid der vrucht door de smoddig bruine kleur der buitenste schil en het bersten derzelve aangeduid. Men kan de amandelen het best in droog zand bewaren, hoewel de pit na verloop van een jaar ranzig en oneetbaar wordt.

Gebruik.

De amandelen, na van hare geel of bruinachtige schil, welke een bitter, prikkelend hars bevat, ontdaan te zijn, worden versch, gedroogd en gesuikerd gebruikt, leverende het amandelmeel een smakelijk gebak op en de melk een heilzaam geneesmiddel, alsmede de olie, die tevens tot andere einden gebezigd wordt, doch spoedig aan ranzigheid onderhevig is, terwijl de *bittere* amandelen zowel tot huiselijk gebruik als tot geneesmiddel dienen.

Hout.

Geraardheid en kleur. Het hout der amandelboomen is zeer hard, hoewel het bij warmte spoedig scheurt, waaraan het welligt is toe te schrijven, dat er weinig of geen gebruik van wordt gemaakt. De kleur van het hout is ongelijk; er wordt

gevonden, dat *donkerbruin gestreept* is, eveneens als dat, hetwelk *ongevlamd* en *vleeschkleurig* is, terwijl het hout der *bittere amandelboomen* zeer met dat van den *beukenboom* in kleur en nerf overeenkomt.

Soorten en verscheidenheden.

A.

ZOETE AMANDELEN.

I.

Die, welke eene harde schaal hebben.

AMANDEL (*veredelde*). Vrucht klein, bijna rond, met eene dikke, zeer harde schaal.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en heeft smalle aschkleurige bladeren en draagt zeer mild. Oct.

AMANDEL (*gewone groote*). Vrucht groot, zeer vol, met eene uitermate dikke en harde schaal.

De boom bereikt de hoogte van den vorigen niet, heeft breeder loof en van een donkerder groen, en draagt zeer mild. Sept.

AMANDEL (*gewone kleine*). Vrucht klein, 14 tot 15 strepen lang, naar den top puntig toeloopende.

De boom wordt zeer groot, groeit regtstandig en spreidt weinig.

AMANDEL (*gewone met groote witte bloemen*). Vrucht van eene middelmatige grootte en zamengedrukt.

De boom bereikt eene middelmatige hoogte en heeft regt opgaande takken. Oct.

AMANDEL (*breedbladige*). Vrucht een weinig grooter dan de voorgaande, van eene langwerpige, zamengedrukte gedaante.

De boom bereikt eene middelmatige grootte en heeft wijduitspreidende takken. Oct.

AMANDEL (*met wilgen blad*). Vrucht klein en rond.

De boom heeft regtstandige takken en maakt een sierlijk gewas. Oct.

AMANDEL VAN TOURS. Vrucht de grootste van alle en van eenen langwerpigen, niet zamengedrukten vorm, met eene bijna zachte schaal.

De boom bereikt eene middelmatige hoogte en heeft slappe twijgen.

AMANDEL (*dwerf van Perzie*). Vrucht klein en rond.

Dit struikgewas bereikt naauwelijks eene hoogte van 3—4 voet en draagt slecht.

AMANDEL SATINÉ. Vrucht klein en van eene bijna ronde gedaante.

De boom blijft zeer klein en heeft schitterend roode bloemen, doch wordt wegens de teederheid van het gewas en het trage dragen schaars en dan alleen tot sieraad gekweekt.

II.

Die, welke eene zachte schaal hebben.

AMANDE PRINCESSE OU DES DAMES. Vrucht van eene langwerpige gedaante en aangenamen smaak, welke schaal zich gemakkelijk tusschen duim en vinger verbreken laat.

De boom draagt mild. Aug.

AMANDE SULTANE. Vrucht kleiner dan de voorgaande, van eene ronde gedaante en even smakelijk.

De boom is teeder en draagt traag. Aug.

AMANDE PISTACHE. Vrucht nog kleiner dan de voorgaande, in vorm bijna aan eene *Pistache* gelijk.

De boom is zeer teeder. Aug.

B.

BITTERE AMANDELEN.

AMANDEL (*grootte*). Vrucht groot, van eene ronde gedaante en harde schaal.

De boom bereikt eene aanzienlijke hoogte en draagt mild.

AMANDEL (*middelmatig grootte*). Vrucht rond met eene harde schaal.

De boom draagt mild.

AMANDEL (*kleine*), aan de vorigen gelijk, doch kleiner in vorm.

AMANDEL (*met zachte schaal*). Vrucht van eene middelmatige grootte en een weinig zamengedrukt.

De boom bereikt eene middelmatige hoogte en draagt schaars.

AMANDEL (*perzik*). Hybride, uit eene *amandel* en *perzik* gekweekt. In warme zomers draagt dezelfde tak niet zelden en *perzikken* en *amandelen*. De eersten zijn groot, rond en zeer vleeschig, doch van een wrangen smaak, de laatsten groot, van eene langwerpige gedaante en met eene drooge groene schil omgeven, zijnde de pit dikwijls zeer smakelijk.

De boom maakt een sierlijk gewas en is zeer vruchtbaar.

AMANDEL (*dwerg-perzik*). In alles aan de voorgaande gelijk, met uitzondering dat het gewas oneindig veel kleiner is.

Sierboomen.

- AMYGDALUS *incana*. Grijsbehaarde amandel.
 » *siberica*. Siberische.
 » *nana*. Dwerg-amandel.
 » . fl. plen. Dubbelbloemige amandel.
 » . fl. albo. Witbloemige amandel.

KASTANJEBOOM.

CASTANEA VESCA.

Volgens LINNAEUS eenhuizig (monoecia), veelmannig (polyandria).

Geslachtkenmerk.

Veelslachtig, van de mannelijke bloem zijn de katjes lang, rolrond, met hier en daar getroste bloemen; het getal der meeldraadjes is vijf tot twintig; de tweeslachtige bloem heeft een driebloemig, vierlobbig omwindsel, doornachtig scherp geschubd; de kelk is aan het vruchtbeginsel gehecht, vijf- of zeslobbig, de bloem heeft vijf stijltjes; de noot is eenhokkig, een tot driedig.

Beschrijving.

De kastanjeboom, welke eene aanzienlijke hoogte bereikt en eenen verbazenden omvang erlangen kan, heeft eene gladde met graauwachtige stippen gevlake schors, zijne bladeren zijn langwerpig, lancetvormig puntig uitlopende, getand, wederzijds glad, en van onderen met verheven ribben. De bloemen, welke mannelijk en vrouwelijk zijn, ontluiken in Mei en Junij, waarop eene ronde, stekelige vrucht volgt, die, rijp zijnde, openspringt en een, twee of meer zaden bevat, die, hoewel rond, nogtans aan de eene zijde iets platachtig en van onderen puntig zijn, met eene rosachtige, bruine, gladde, klinkende, taaije schil omgeven, waaronder zich een dun vliesachtig vel bevindt, hetwelk het binnenste der kastanje omvat, dat hard, wit en zoet van smaak is. — Deze boom heeft weinig spreij, doch daarentegen diepgaande hartwortelen.

Herkomst.

Dit gewas behoort oorspronkelijk in *Azte* en het zuidelijk gedeelte van *Europa* te huis, doch wordt ook bij ons te lande wel in het wild gevonden. Wat evenwel de *tamme* kastanjes aanbelangt, zoo worden deze het meest uit *Spanje*, *Portugal* en *Frankrijk* tot ons overgevoerd, wordende de *Lyonsche* kastanje voor de beste gehouden. — Naardien deze boom éene warme luchtgesteldheid behoeft, om smakelijke vruchten te kunnen opleveren, zoo heeft de inoogsting daarvan schaars in ons vaderland plaats.

Geschiedenis.

De kastanjeboom (*castanea vesca*) werd in 1550 het eerst van de oostersche landen naar *Europa* overgebracht, en van *Weenen* door geheel *Duitschland* en het westelijke *Europa* verspreid, terwijl de hoogleeraar *CLUSIUS* te *Leiden*, in de 16de eeuw, den paardenkastanjeboom (*aesculus hippocastanum*) naar onze gewesten overbragt.

Hij ontving den naam van *paardenkastanje*, omdat zijn bittere vrucht als een middel tegen den droes der paarden gebruikt wordt.

Voortkweeking.

De voortkweeking der kastanjeboomen heeft door zaaijing en der verscheidenheden door enting plaats. Wanneer men uit dit gewas zaaijen wil, beware men de schoonste kastanjes in hare doppen tot zoo lang zij bij een weinig schudden daaruit vallen, of liever neme men die, welke na de behoorlijke rijpheid erlangd te hebben van zelve afgevallen zijn, dezelve alsdan een weinig in de schaduw latende droogen, om haar daarna in zand te doen ontkiemen. Deze ontkiemde noten nu legge men in de maand *Maart* op eenen onderlingen afstand van 18 duim van elkander, en wel in rijen van 2

voet tusschenruimte, dezelve daarna met aarde ter dikte van 3 duim dekkende. Zijn de planten ruim twee jaren oud, hebben zij van onderen 12 duim in omtrek, en eene bekwaame hoogte, dan verzet men dezelve, na den penwint ingekort te hebben, om ze in de volgende lente te enten; terwijl het altijd meer aan te raden is, het jeugdige plantje in den herfst, dan wel in de lente te verpoten.

In het *Journal d'Horticulture pratique* wordt gewag gemaakt, om de kastanjeboomen op eiken over te brengen, hoewel ook wij het volkomen met den Heer SCHEIDWEILER eens zijn, dat leukenboomen daartoe oneindig verkieselijker zouden wezen, als komende deze veel meer met de kastanje overeen dan de eik, al is het ook eene waarheid, dat men dert 10 jaren te Farraud, een dorp in het departement Garonne in Frankrijk, de krachtige en schoone ontwikkeling van eenen kastanjeboom op den gewonen eik geënt bewondert.

In Bugey, van waar de zoo zeer gezochte *marrons de Indes* worden uitgevoerd, graaft men twee jaren te voren gaten, ter breedte van vijf en ter diepte van vier voeten, naar welke gaten men door greppen het regenwater beneden leidt, het eene voor deze boomen uitmuntende slib nalaat. Het is in deze gaten, dat men des voorjaars en in den herfst de boomen plant, dezelve door staken bevestigende en dezelve dan van de zijtakken beroovende, opdat het jeugdige plantje minder van de winden te lijden zou hebben, terwijl het in allen gevalle steeds aan te raden is, den grond het een jaar vochtig te houden, door denzelfden met eendemoes, of varenkruid te dekken.

Grond.

De kastanjeboom bemint eenen droogen, zandigen, eenigzins steenachtigen grond, en die, hoewel goed doorwekt, nogtans niet los dient te zijn. Zware vette kleigronden zijn voor dit gewas verderfelijk, terwijl hij zelden op zulk eenen

bodeut vruchten voortbrengen zal, doch zelfs kwijnen en sterven.

Standplaats.

Hoewel het dit gewas op zich zelf beschouwd onverschillig is, welke standplaats men hetzelve aanwijst, zoo verdient nogtans in ons vaderland het zuiden en zuidoosten de voorkeur, terwijl eene dekking tegen de noorde- en noordooste winden altijd zeer aan te raden is.

Afstand.

De afstand, waarop deze boomen dienen geplant te worden, hangt zeer van de gesteldheid van den grond en dus van den meerder of minder weligen groei af, doch is voor ons klimaat voldoende op 30 of 35 voet.

Leiden en snoeijen.

Tot dus verre heeft men de kastanjeboomen aan geen bijzonderen vorm onderworpen, doch laat men dezelve immer tot *hoogstamde kroonboomen* opgroeijen. Ook het snoeijen van dit gewas vordert weinig naauwlettendheid, als zich slechts tot het doode hout bepalende, of tot het wegnemen der zuigers of waterloten, wanneer deze uit de jonge boomen mogten opschieten. Wanneer de kastanjeboomen oud worden, kan men alle de zijtakken, tot op den afstand van eene el van den stam, afkappen, als wanneer zij spoedig wederom nieuw hout maken, dat hoewel zwaardere, evenwel niet zoo vele vruchten leveren zal, terwijl deze verjonging twee, drie, ja zelfs meermalen kan plaats hebben, tot dat de boom van ouderdom en uitputting sterft.

Inoogsting en bewaring.

Het inoogsten der kastanjes heeft in *September* plaats, wordende de rijpheid der vrucht door het afvallen en het

splijten der groene schil aangeduid. De kastanjes worden het best in de groene schil bewaard, waarin men deze ze aan den vrijen toevoer der lucht blootstellende, twee maanden laat verblijven, waarna zij, van de bolsters ontdaan, eene drooge plaats bewaard moeten worden.

Gebruik.

De vrucht dezes booms wordt in ons vaderland zelden rauw genuttigd, doch meestal gebraden, gekookt en enkele malen geconfijt.

Hout.

Geaardheid en kleur. *Wilde kastanjeboomenhout.* Vleeschkleurig gevlamd; *veredelde kastanjeboomenhout* donkerbruin dwarreld. *Tamme kastanjeboomenhout* zacht rooskleurig, witte gedwarrelde aders.

Gebruik. Naardien dit hout zeer hard is, wordt het door timmerlieden en schrijnwerkers gebezigd; — tot braam is het wegens het spatten minder geschikt, evenmin als houtasch tot loog bij het wasschen kan gebezigd worden.

Soorten en verscheidenheden.

I.

A.

GROOTE KASTANJES.

Vrucht grooter, ronder en aangenamer, dan die der gewone kastanje.

DE LYON, D'AUBRAY, D'AGEN, DE LUC. Vrucht de grootste de beste van alle.

NB. Hiervan zijn vele verscheidenheden, die naar grootte der vrucht gerangschikt worden.

B.

GEWONE KASTANJES.

REGALADE. Vrucht zeer groot, eenigzins platachtig en van een uitmuntenden smaak.

LA POURTALONNE. Vrucht groot en van een goeden smaak.

NB. Deze verscheidenheid draagt zeer mild.

LA VERTE DU LIMOUSIN. Vrucht groot, van een goeden smaak en zeer lang van duur.

LA PRINTANIÈRE. Vrucht middelmatig van grootte en smaak, doch vroeg.

LA ROYALE HÉLÈNE. Vrucht groot, glad en van buiten kleverig.

LA ROYALE BLANCHE. Vrucht groot, geelachtig en goed van smaak.

LA GAMAUDE. Vrucht zeer groot en van een zeer goeden smaak. Zij is wegens het wollige, dat zich aan het spitse eind bevindt, opmerkelijk.

LA GRANDE ÉPINE. De bolster van deze vrucht is met lange, scherpe doorns bezet.

NB. Ook hiervan zijn vele onderscheidenheden, doch alle minder in hoedanigheid, dan de door ons opgegevene.

II.

DE CHINCAPIN OF AMERIKAANSCH E KASTANJEBOOM.

CASTĀNEA PUMILA (Mich.).

Beschrijving.

Deze boom, welke slechts eenige voeten hoogte bereikt, heeft lange, aan de onderzijde wolachtige witte bladeren, die voor het overige aan die der gewone kastanjeboomen gelijk zijn. De vruchten, die in een doornachtig omhulsel besloten zijn, hebben veel overeenkomst met kleine eikels en zijn daar te lande zeer geacht.

Herkomst.

Dit gewas is herkomstig uit *Virgatie* en meer andere streken van *Noord-Amerika*.

Voortkweeking.

De voortkweeking geschiedt door zaad, hoewel het ent op de *gewone kastanjeboomen* te verkiezen is voor de zulke die bij ons te lande moeten groeijen.

Grond.

Dezelfde, als die voor de *gewone kastanje* opgegeven is.

Standplaats.

Hoewel dit gewas wel eenige koude verduren kan, doet niet tegen de vorst bestand is, zoo behoeft het eene open warme standplaats, met dekking tegen de *noorde winden*.

Afstand.

Naardien deze boomen het best in potten of bakken geplaatst worden, om dezelve zodoende in de *oraugeriën* kunnen overbrengen, bijaldien het ruwe weder zulks vereischt, zoo regelt zich de afstand als van zelve.

III.

DE PAVIA.

AESCULUS MACROSTACHYA (Mich.) PAVIA DULCIS (Poit.).

Beschrijving.

Dit gewas, hetwelk zeer veel overeenkomst met den *Indischen kastanjeboom* heeft, bereikt slechts de hoogte van eenige voeten. In *Julij* en *Augustus* ontspruiten er aan het eind

der takken witte bloemtrossen van een zeer aangenaamen geur, waarop later kleine kastanjes volgen, die zeer goed zijn, om hetzij rauw hetzij gebraden genuttigd te worden.

Herkomst.

Het vaderland van dit struikgewas is *Noord-Amerika*, wordende er in *Carolina* en *Brasilië* gevonden, die schitterend roode bloemen geven, en waarop lange pyramidale vruchten volgen, in drie celletjes verdeeld, elk een rond zaadje bevattende.

Voortkweeking.

Men kan dezen boom door zaaijing, inlegging, uitloopers en wortels voortplanten.

Het zaaijen geschiedt op dezelfde wijze als reeds bij den gewonen *kustanjeboom* opgegeven is, te weten door de noten in den *herfst* te doen ontkiemen, om dezelve alsdan het volgende voorjaar in de kweekschool te zaaijen. Het jaar daarop scheidt men de jonge plantjes en verpoot dezelve voor goed, zorg dragende, dat elke wortel met eene kluit aarde omgeven blijve, alsdan niet meer dan de gewone verzorging behoevende.

Het *inleggen* der takjes heeft des *voorjaars* plaats, als wanneer dezelve gemakkelijk wortel schieten, terwijl de *uitloopers* in den *herfst* of des *voorjaars* van den moederstam worden afgescheiden. Wil men dit gewas door *wortelinlegging* vermenigvuldigen, dan snijde men in de *lente* een stuk ter dikte van een kleinen vinger en ter lengte van 7 of 8 duim daarvan af, dit regtstandig in eene ligte, nieuwe en beschaduwde aarde plaatsende, en het daarna met een weinig kort stroo dekkende, zullende alsdan menigvuldige spruiten uitschieten.

Leiden en snoeijen.

Naardien dit gewas de bloemen en vruchten aan de uiteinden der takken voortbrengt, zoo kan hetzelve aan geene

regelmatige snoeiing onderworpen worden, zonder daarvan en bloem en vrucht op te offeren.

Sierboomen.

- AESCULUS *Hippocastanum* fol. arg. var. Paardenkastanje met verbont blad.
 » » fol. aur. var. met goubont blad.
 » *macrostachys*. Lang geaarde.
 » *Pavia lutea*. Gele Pavia.
 » » *pallida*. Bleekroode Pavia.
 » *scurlatina*. Roode kastanje.
 CASTANEA *Cochleata*. Gevouwdbladige kastanje.
 » *heterophylla*. Verschilbladige.
 » *rubicunda*. Roodachtige.
 » *vesca* fol. arg. var. Zilverbonte.
 » » fol. aur. var. Goubonte.

XI.

WAL- OF OKKERNOTENBOOM.

JUGLANS REGIA.

Volgens LINNAEUS eenhuizig (monoecia) veelmannig, (polyandria).

Geslachtskenmerk.

Bij de mannelijke bloem is het katje geschubt, de kelk staut uit eene schub en de bloemkrans is zesdeelig, met zes achttien meeldraadjes; bij de vrouwelijke bloem is de vierspletig, boven de vrucht, de bloemkrans is vierspletig twee stijlen, de bolster der noot is lederachtig en de noot groefd.

Beschrijving.

De gewone okkernoot, die eene aanzienlijke hoogte bereikt, heeft uitgebreide takken en eene aschverwige eenigzins groene schors, die benedenwaarts aan den stam dikwerf gekloofd is. De bladeren staan bij vijven vingervormig op eenen steel, zijn langwerpig en lichtgroen, en gekneusd wordende van een sterken doch niet onaangename geur. De boom bloeit in *April* en *Mei*, hebbende diepgaande hartwortels, niettegenstaande de andere zich ook verre uitspreiden.

Herkomst.

Hoewel de herkomst van dezen boom niet zeker is, houdt men het er echter voor, dat dezelve uit *Perzie* afkomstig is, terwijl het zeker is, dat dezelve in menigte in *Frankrijk*, *Spanje* en *Portugal* gekweekt en ook bij ons te lande veelvuldig gevonden worden, alsook dat de *Amerikaansche notenboomen*, zoo als de *Alba*, *Porcina* en *Squamosa*, op verre na zulk goed hout en smakelijke vruchten niet opleveren als die, welke in de opgenoemde landen groeijen.

Geschiedenis.

Het waren de Romeinen, die dezen boom het eerst naar *Italië* overbragten, en daar de Italianen vroeger ook wel *Walen* of *Walschërs* genoemd werden, noemden de *Duitschers* deze noot *wälschen-nuss*.

Voortkweeking.

De voortkweeking der notenboomen geschiedt door zaaijing, enting en oculering.

Ten einde te zaaijen, kieze men de zwaarste en meest voldragen noten uit, welke men zoo lang in de groene bolsters verblijven laat, tot dat zij zich van zelve splijt, waarna men dezelve alsdan gedurende de *winter* late ontkiemen. Ten ein-

de nu de krachtvolste boomen te erlangen, zoude men best doen, de loten terstond daar te leggen, waar men den boom behouden wil; doch daar dit bij de boomkweek althans niet geschieden kan, handele men op de navolgende wijze.

Men werke den grond, waar men de noten plaatsen vooraf ter diepte van 18—20 duim om, zonder denzelven bemesten, tenzij de dorheid het volstrekt mogt eischen, wanneer men dan oude belegen koedong diene te gebruiken. In de maand *Februarij* of *Muart* make men greppen van 4 voet tusschenruimte, waarin men alsdan de noten op een stand van 2 voeten legt, dezelve naar hare dikte met 2—2½ duim aarde dekkende.

Zijn nu de jonge planten zoo verre gevorderd, dat zij eender beginnen te hinderen, dan dunne men dezelve af en wel in diervoege, dat er tusschen ieder boompje een ruimte van 4 voet ontsta. Dit uitdunnen verrigte men best in de lente, omdat de gerode boompjes dan het geschiktst tot herplanting zijn, latende bij iedere verplanting zoo veel van om de wortels als slechts mogelijk is.

Sommigen hebben de gewoonte, om in het tweede of derde jaar alle de zijwortels rondom de stammetjes af te steekten ter versterking der hartwortels, zulks op 15 of 18 duim stand van den stam verrigtende. Hoewel de boomen daardoor in het eerst lijden, is het nogtans niet te ontkennen, dat zij later weliger groeijen, naardien daardoor eene krachtiger ontwikkeling der vlaswortels is bevorderd. Hoewel het enten en oculeren dezer boomen moeilijk gaat, wegens het veelvuldig loslaten der entscheut, waaraan dit gewas schijnt onderhevig te zijn, zoo moet men, ter voortkweeking der verscheidenheden wat het *blad* aanbelangt, daartoe evenwel de toevlucht nemen, iets hetwelk geene behoefte is wat de voortteelt der verscheidenheid met betrekking tot de vrucht aanbelangt, aangezien het zaaijen te dezen opzigte voldoende is, als

zittende het daardoor verkregen plantsoen al de eigendommelijkheden dier boomen, waarvan de noten genomen waren.

Het is zelfs niet vreemd, dat de *Juglans regia praearturiens* reeds het derde jaar na de zaaijing vrucht voortbrengt, terwijl over het algemeen de *Juglans regia* en hare verscheidenheden het vierde en vijfde jaar dragen, niettegenstaande de boompjes nog niet die volkomenheid erlangd hebben, dat zij voor goed geplaatst kunnen worden.

Dit zelfde wordt ook in de *Amerikaansche* noteboomen bevestigd, en in de *carya*, welke men in de Vereenigde staten gewoonlijk *Hickory* noemt, hoewel deze boomen later vrucht geven.

Grond.

De noteboomen beminnen eenen hoogen, droogen, vruchtbaren, zandigen, diepen rotsachtigen, niet bemesten grond, hoewel zij het best in kalkachtige gronden tieren, alsdan eenen verbazenden omvang bereikende, terwijl vochtige zand- en zware kleigronden dezelve doen kwijnen. — Geen boom voorzeker put meer den grond uit dan dit gewas, als spreidende deszelfs wortelen zich even verre als de kruin uit, waaraan het dan ook, behalve aan de schaduw, toe te schrijven is, dat geen ander gewas onder dezelve welig tiert of goede vruchten voortbrengt.

Standplaats.

Het *noorden* en *westen* is voor deze boomen de geschiktste standplaats, groeiende over het algemeen weliger in heuvelachtige oorden, dan daar, waar de bodem effen is. Zij kunnen de gewone winterkoude wel verduren, doch sterven bij eene sterke en aanhoudende vorst, gelijk in de jaren 1709, 1740 en 1789.

Afstand.

De onderlinge afstand dezer boomen hangt veelal van den grond en groei af, zijnde nogtans een afstand van 40 voet in ons vaderland steeds voldoende.

Leiden en snoeijen.

De noteboomen vorderen te dezen opzigte weinig opmerkzaamheid, als wordende aan geene bijzondere vormen onderworpen, en slechts daarin bestaande, dat men de jonge stammen tot eene behoorlijke hoogte opsnoeit en de oude boomen van het doode hout zuivert.

Ziekte.

Zij zijn aan geene bijzondere kwalen onderhevig.

Inoogsting en bewaring.

Het inoogsten der okkernoten heeft veelal in het laatst van *Augustus* of in het begin van *September* plaats, wordende de rijpheid der vrucht door de donkergroene kleur der bolster en het loslaten der noot aangeduid. Het is een verkeerd denkbeeld, dat men den notenboom teisteren moet ter meerdere vruchtzetting; integendeel ga men met het afslaan der vrucht behoedzaam te werk, opdat de vrucht en houtknoppen niet beschadigd worden; dan zal hij zich niet meer op deze wijze behoeven te beklagen:

Nux ego juncta viae, cum sim sine crimine vitae,

A populo saxis praetereunte petor;

Nil ego peccavi! nisi peccare fatemur,

Annua cultori Poma referre suo.

De versche noten legge men met de bolsters op eene drooge luchtige plaats, tot zoo lang de groene schil zich van zelve van de noot afscheidt, waarna men dezelve, gedroogd zijnde,

aan eene gematigde luchtgesteldheid blootstelt, daar zij bij te veel warmte of koude spoedig ranzig worden en bederven.

Gebruik.

De noten worden zoowel versch, als jong zijnde geconfijt gebruikt, wordende tevens uit deze vrucht eene olie geperst, welke tot vele einden gebezigd wordt.

Hout.

Geaardheid en kleur. Deze is bij onderscheidene soorten zeer verschillend. Er wordt gevonden, dat *lichtbruin* van kleur en *flaauw gevlamd* is, eveneens als *donkerbruin* en *sterk gedwarreld* of *donker gevlamd*.

Amerikaansch noteboomenhout, roodachtig bruin met donkere strepen.

Egyptisch noteboomenhout. Lederkleurig met zwartachtige vlammen.

Oostindisch noteboomenhout. Heldergeel, ongevlamd en ongestreept.

Surinaamsch noteboomenhout. Helderbruin, ongevlamd en niet gestreept.

Tyrolsch noteboomenhout (geworteld). Zwartachtig bruin, sterk gedwarreld.

Dito (gekronkeld). Donkerbruin met lichtere vlammen.

Fransch noteboomenhout (wortelhout). Donker leverkleurig met bruinachtige dwarrels.

Dito (stambout). Roodachtig bruin, met zwartachtige strepen.

Zweedsch noteboomenhout (wortelhout). Roodachtig bruin, met donkerbruine dwarrels.

Dito (stambout). Geelachtig bruin, met zwartachtige strepen.

NB. Het *wortelhout* komt van de *knobbels*, welke in *Duitschland* en *Spanje* aan de zware boomen groeijen, en niet van de *wortels*, zoo als men gewoonlijk gelooft, terwijl het juist dit hout is, hetwelk de fraaiste verscheidenheden oplevert.

Gebruik. Naardien het notenboomenhout hard en sterk wordt het wegens deszelfs fraaiheid veel door de schrijfwerkers en draaijers tot verschillende doeleinden gebezigd, hoewel men niet uit het oog dient te verliezen, dat dit hout meer dan eenig ander aan *wormstekigheid* onderhevig is.

Tot *brandhout* wordt slechts de afval gebezigd.

Bladeren.

Van deze kan eene verfloop bereid worden, die op linnen wollen- en zijdenstoffen stand houdt.

Bolsters.

Deze gebruikt men, dezelve met run kookende, tot het tannenen van netten, terwijl deze op zich zelve gebruikt een bruine verwstof opleveren.

Soorten en verscheidenheden.

I.

VEREDELDE OKKERNOTENBOOM.

JUGLANS REGIA.

OKKERNOOT (gewone). Vrucht van eene middelmatige grootte en langwerpig ronde gedaante, met eene volle pit, welke olie oplevert.

Deze boom draagt mild en levert zeer goed hout op.

OKKERNOOT (met dunne schaal, noyer mésange). Vrucht van eene middelmatige grootte, doch langwerpiger, dan de voorgaande en minder vol.

Ook het hout van dezen boom, hoewel zachter, is goed ter verwerking.

OKKERNOOT (late), JUGLANS SEROTINA. Bloeiende eerst in het laatst van *Junij*, en in *October* eene smakelijke vrucht legerende, welke vele oliedeelen in zich bevat.

OKKERNOOT (*groot*). Vrucht zeer groot, doch welker kern wel ten halve indroogt en weinig olie oplevert.

De boom draagt mild, doch laat de vrucht niet zelden vóór den vollen wasdom vallen.

OKKERNOOT (*hoekig*). Vrucht hoekig en zeer hard van schaal, hebbende eenen uitmuntenden kern, doch moeilijk te verkrijgen, en eene uitmuntende olie opleverende.

OKKERNOOT (*grootte lange*). Vrucht groot en van eene langwerpige gedaante, hebbende eene zachte schaal met een zeer smakelijken kern.

De boom draagt mild en levert goed hout.

OKKERNOOT, (*schelp*) NOYER à NOIX à BYOUX. Vrucht van een verbazenden omvang en bijna vierkante gedaante met eenen smakelijken kern, wanneer zij versch is, doch veel van hare volheid verliezende, wanneer zij gedroogd is, en spoedig ranzig wordende.

Het is in deze schaal, dat men edele gesteenten of andere kleine kostbaarheden bergen kan.

OKKERNOOT (*tros*). Vrucht klein, rondachtig en hard van schaal, in trossen van 5 of 6 bij elkander groeiende.

De boom draagt mild.

OKKERNOOT (*kleine ronde, of steen-*). Vrucht klein, van eene ronde gedaante; met eene zeer harde schaal, waarin de volle kern vast besloten is.

Deze boom, welke zeer hard hout levert, wordt veel in de omstreken van Soigny gekweekt.

OKKERNOOT (*spitstoelopende*). Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante en eene gerimpelde bolster, welke naar de kruin spits toeloopt, waarin een volle en smakelijke kern.

Deze boom levert zeer hard hout op.

II.

OKKERNOTENBOOM MET OLIJFVORMIGE VRUCHTEN.

JUGLANS OLIVAEFORMIS (H. K.), JUGLANS CYLINDRICA (*encycl.*)*Herkomst.*

Noord-Amerika. Vruucht klein, van eene langwerpige, bijna rolvormige gedaante, de grootte en vorm van eene olijf hebbende en uitmuntend van smaak.

De boom draagt eerst op eenen twintigjarigen leeftijd, en is voor de koude zeer gevoelig, en van daar, dat dezelve slechts in het zuiden van *Frankrijk* met een goed gevolg gekweekt kan worden.

III.

ZWARTE OKKERNOTENBOOM.

JUGLANS NIGRA (LIN.), JUGLANS NIGRA MACROCARPA (NOIS.).

Herkomst.

Noord-Amerika. Vruucht klein, rond, met eene zeer harde schaal en houtachtige scheidvliezen.

Deze boom bereikt eene aanzienlijke hoogte, vreest geene koude en levert uitmuntend hout op.

IV.

ASCHKLEURIGE NOTENBOOM.

JUGLANS CINEREA (MICH.).

Herkomst.

Amerika. Vruucht zeer groot, van eene langwerpige gedaante, met eene sterk gerimpelde bolster, makende de dikte der schaal het grootste gedeelte van haren omvang uit.

Deze boom wordt bijna zoo groot als de voorgaande, wordende het hout tot dezelfde doeleinen gebezigd.

V.

JAPANSCHÉ NOTENBOOM.

GINKGO BILOBA, SALISBURIA ADIANTHIFOLIA.

*Herkomst.**Japan.**Beschrijving.*

Deze boom bereikt eene hoogte van bijna 10 ellen, heeft vane vleezige vruchten ter grootte van eene middelmatige pruim, zijnde de noot zelve een eetbare, witte amandel, die als eene kastanje gebraden wordt.

Voortkweeking.

Deze boomen kunnen gemakkelijk door *stekken* van eenjarige hout met een *hieltje* in een *warm bakje* voortgekweekt worden.

Grond en standplaats.

Dit gewas bemint eenen diepen, voedzamen grond en eene chaduwachtige standplaats.

Sierboomen.

UGLANS *fraxini folia*. Esschenbladige notenboom.

" *Polonica*. Poolsche notenboom.

XII.

HAZELNOTENBOOM, HAZELAAR.

CORYLUS AVELLANA.

Volgens LINNAEUS eenhuizig (monoecia), veelmannig (polyandria).

Geslachtskenmerk.

Het mannelijke bloemkatje is geschubd en rolrond; de bestaat uit ééne schub, de bloem heeft acht meeldraadjes. Het vrouwelijke kelk is tweedeelig, gescheurd, en de bloem twee stijltjes; de noot is eirond, door den blijvenden kelk gegeven.

Beschrijving.

De hazelnoten kunnen van struikgewassen tot aanzienlijke boomen opgroeijen, als hebbende HALLER er eenen in het jaar 1727 in den Hortus te Leiden gezien, die op een hoogte van meer dan 40 voet eene middellijn van 10 duim had en door KAREL VAN ECLUSE geplant was, makende DAUBENTON van eenen dergelijken boom gewag. De schors der jonge hazelnoten is bruin, die der oude daarentegen grijsgrauw, zijnde de takken taai en buigzaam, en de blaasjes rond, veelvuldig dubbel ingesneden, wollig en overal geplaatst.

Herkomst.

De hazelnotenboomen zijn over geheel Europa verspreid en worden inzonderheid in Duitschland, Frankrijk alsmede in ons vaderland in het wilde gevonden, doch leveren ons slechts kleine en onsmakelijke vruchten op.

Voortkweeking.

De hazelnootboomen kunnen door zaad, inleggers, uitspruiten en stekken worden voortgekweekt.

Wat het zaaijen aanbelangt handele men op dezelfde wijze als bij de okkernoten en kastanjes opgegeven is, en wees de maand Maart, terwijl, wanneer de jonge boompjes een dikte van een kleinen vinger erlangd hebben, men dezelve in April of Mei enten kan. Dit enten is daarom des te eerder aan te raden, naardien de zaailingen zelden zulke zware vruchten voortbrengen als de noten, waarvan zij gekweekt worden.

Wat de *inleggers* betreft, deze wortelen even als de stekken zeer gemakkelijk, wanneer deze kunstbewerking in den *herfst* plaats heeft, terwijl, wanneer de uitloopers te dicht bij den tam mogten ontspruiten, om met een goed gevolg daarvan afgescheiden te kunnen worden, men de aarde rondom dezelve slechts op te hoogen heeft, waardoor eene nieuwe voorteluitschieting ontstaan zal. De hazelnoten dragen zelden voor het 2de of 3de jaar.

Grond.

Hoewel in alle gronden groeiende, zoo beminnen de hazelnoten eenen lossen, ligten, zandigen, vochtigen grond, en geenen droogen, zoo als verkeerdt door *KNOOP* wordt opgegeven, daar zij alsdan slechts weinig en kleiner vruchten voortbrengen.

Standplaats.

Het is elke standplaats, die deze boomen voor lief nemen, en vandaar, dat dezelve vele malen daar geplant worden, waar geen andere vruchtboom zoude willen groeijen. Eene *opene* standplaats op het *oosten* of *westen* is voor dit gewas evenwel het meest te verkiezen, want hoewel deze boomen, wat het groeijen aanbelangt, geene overschaduwing vreezen, zoo lederen zij alsdan nogtans weinig of geene vruchten op. Dit gewas verduurt de felste winterkoude.

Afstand.

Als *struikgewas* en tot *boschmantels* gebezigd 5 voet, als *stamboomen* 10 voet.

Leiden en snoeijen.

Wanneer men deze boomen aan de natuur overlaat, wordt het een struikgewas, doch dezelve gedurende de 3 of 4

eerste jaren opsnoeiende, kan men ze tot fraaije stambomen vormen. Voor het overige zorgt men slechts, de veelvuldige uitloopers en het doode hout weg te nemen, al wordende deze boomen aan geenen regelmatigigen vorm onderworpen.

De oude en daardoor onvruchtbaar geworden zijnde boomen kappe men tot aan den wortel toe af, wanneer de boomen niet geënt zijn, en zoo dit het geval mogt wezen, boven denzelfden, als wanneer zij op nieuw vrucht dragend hout zullen uitspruiten.

Ziekte.

Zij zijn aan geene bijzondere ziekten onderhevig.

Inoogsting en bewaring.

De inoogsting dezer vrucht, waarvan de rijpheid door het verdorren der groene schil, welke alsdan even als de noot eene bruine kleur aanneemt en dezelve los laat, aangeduid wordt, heeft in *Sept.* en *October* plaats, alsdan op dezelfde wijze daarmede handelende, als bij de *kastanjes* opgegeven is.

Gebruik.

De hazelnoten worden zoo wel raauw als gesuikerd gebruikt, kunnende men daaruit mede eene goede olie persen.

Hout.

Geaardheid en kleur.

Gewone hazelnoten hout. Wit van kleur, met zachtbruine strepen en vlammen.

Lambertijnsche hazelnoten hout, aan het vorige gelijk, doch nog lichter van kleur.

Gebruik. Er wordt wegens den geringen omvang der stammen weinig gebruik van dit hout ter verwerking gemaakt; daaren-

egen wordt het tot *houtschool* gebrand, leverende alsdan beste *teekenkool* op, terwijl men zegt, dat het dunne schaafsel drab- digen wijn en most in den tijd van 24 uren afklaart.

De *twijgen* bezigt men tot hoepels, wandelstokken en hengelroeden.

Soorten en verscheidenheden.

I.

GEWONE HAZELAAR.

CORYLUS AVELLANA. (LINN.).

AVELINE DE PROVENCE. Vrucht rond en wit, met eene zeer dikke schaal en aangenaam van smaak.

BAARDNOOT. Zie *Lambertijnsche noot*.

BOSCH-HAZELNOOT. Vrucht klein en rond, van een goeden smaak.

CELLERNOOT. Zie *Lambertijnsche (witte)*.

LAMBERTIJSCHENOOT (*roode*), ROODE PITNOOT, ROODE BAARDNOOT. Vrucht middelmatig groot, van eene langwerpige gedaante en geheel door de buitenste schil, welke sterk gekarteld is, gedekt, van waar dezelve den naam van *Baardnoot* erlangd heeft. De schaal dezer vrucht even als de pit zelve is bruinachtig rood, zijnde de laatste aangenaam van smaak.

LAMBERTIJSCHENOOT (*witte*), CELLERNOOT, in alles aan de voorgaande gelijk, uitgenomen de kleur, die bij deze vrucht zoowel wat de schaal als pit aanbelangt wit is.

LIONSCHENOOT, GROOTE SPAANSCHENOOT, FRANSCHENOOT, GROSSE AVELINE DE PROVENCE. Vrucht groot, van eene rondachtige eenigzins hoekige gedaante, met eene niet roode, maar nogtans smakelijke pit.

Deze boom draagt slecht.

ZWARTE HAZELAAR.

CORYLUS AVELLANA RUBRA.

Vrucht van eene middelmatige grootte, langwerpige gedaante, en zeer aangenaam van smaak.

HAZELAAR MET BRANDNETELBLAD.

CORYLUS URTICAE FOLIA.

HAZELAAR MET GESNEDEN BLAD.

CORYLUS AVELLANA LACINIATA.

II.

GROOTE ROODE HAZELAAR.

CORYLUS TUBULOSA (Willd), CORYLUS AVELLANA (fructu rubente maximo).

Herkomst.

Europa. Men mag deze voor eene verscheidenheid der *corylus avellana purpurea* houden, met eene groote en schoon roode vrucht.

HAZELNOTENBOOM, met langwerpige vruchten (*corylus grandis*), eene verscheidenheid der voorgaande vrucht, langwerpig, wit, zacht van schaal, vroeg rijpende en van een zeer aangename smaak.

III.

TROS HAZELAAR.

CORYLUS GLOMERATA.

Vrucht van eene middelmatige grootte, eene rondachtige gedaante en niet geheel door de bolster gedekt. Deze noten groeiën in trossen van 6, 7 tot 8 bij elkander, doch zijn niet zeer smakelijk.

IV.

GESNUITE HAZELAAR.

CORYLUS ROSTRATA (H. K.).

Herkomst.

Noord-Amerika. Deze boom brengt kleine, ronde vruchten met eene harde schaal voort, welke zeer smakelijk zijn.

V.

BOOMACHTIGE HAZELAAR.

CORYLUS COLUBNA (LINN.).

Herkomst.

Indië. Vrucht klein en rond, en van een goeden smaak.

VI.

AMERIKAANSCH HAZELAAR.

CORYLUS AMERICANA (MICH.).

Vrucht klein en rond, van een zeer aangenaamen smaak.

VII.

TURKSCH HAZELAAR.

CORYLUS BYZANTINA (LINN.).

Vrucht zeer klein, olieachtig, doch niet zeer smakelijk.

De boom groeit zeer schielijk, heeft zeer ruige bladeren en bereikt eene hoogte van 40 tot 50 voet.

XIII.

WIJNSTOK.

VITIS VINIFERA.

Volgens LINNAEUS vijfmannig (pentandria), eenwijvig (morgynia).

Geslachtskenmerk.

Bloembladeren aan het einde als een mutsje vereenigd, zich als verwelkt vertoonende; de bezie boven den bloemkrans staande is vijfzadig.

Beschrijving.

Deze boom, welke klimmende ranken of takken heeft, en met eene ruwe schors omgeven is, brengt zeer langgesteelde vijflobbige bladeren voort. De lobben zijn ingesneden en de middelste is de grootste. Zij zijn van boven donkergroen, doch van onderen lichter van kleur; de klawieren zich aan de voorwerpen hechtende, welke onder haar bereik zijn. Er zijn twee hoofdverscheidenheden, te weten, die met witte, hoogroode of blaauwe druiven.

Herkomst.

Azië.

Geschiedenis.

Het is NOACH, die in de Heilige Schrift na den zondvloed het eerst als kweeker van den wijnstok wordt opgegeven. BOCHART bewijst, dat CADMUS de godsdienst van Bacchus naar Griekenland bracht, en dat de Tyriërs den wijnstok naar Griekenland hebben overgeplant. Men zegt, dat SATURNUS den bouw daarvan in Italië heeft ingevoerd, zijnde dezelve als toen door CATO den censor zeer begunstigd, terwijl ongeveer 600 jaren

na de stichting van Rome de wijnbouw zich over geheel *Italië* begonnen heeft te verspreiden.

Het waren volgens STRABO en JUSTINIANUS de *Phocesche* volkplantingen, die, de stad *Marseille* stichtende, deze vrucht hebben overgebracht, zijnde dezelve uit het zuiden van *Gallie* spoedig overal verspreid.

Het was keizer DOMITIANUS, die aan de *Galliers* het verbouwen des wijnstoks verbood, van welke MACROBIUS verhaalt, dat zij zich het eerst op den wijnbouw hebben toegelegd, gevende later ten jare 282 keizer PROBUS hun daartoe de vrijheid. De eerste sporen van wijnbouw in *Duitschland* dagteekenen van het jaar 231, zijnde dezelve ten jare 276 reeds meer algemeen. Ook in *Frankrijk*, aan den *Rhijn* en in *Hongarije* was het keizer PROBUS, die den wijnbouw zeer bevorderde, eveneens als KAREL de Grootte zulks later deed.

Vele uitmuntende en nieuwe soorten werden later door de kruisvaders uit het *Oosten* overgevoerd, dagteekenende de verbouw des zoo beroemden *Tokaijers* van 1342.

Men zegt, dat de *Spaansche wijn*, onder den naam van *Pedro Ximenes* bekend, aldus genoemd is naar eenen *Hollander*, PIETER SYMENSZ geheeten, welke die druif aldaar voor ruim 200 jaren op last van keizer KAREL V heeft overgebracht.

In *Amerika* laat de wijnbouw tot op dit oogenblik veel te wenschen over, terwijl het slechts in *Californie* is, dat men goede druiven oogsten kan.

Voortkweeking.

De wijnstok kan door zaad, stekken, inleggers, uitloopers, gen of botten, alsmede door enting vermenigvuldigd worden. Hoewel het zaaijen der wijndruifkorrels bij ons weinig plaats heeft, is en blijft het nogtans eene behoefte ter erlan-

ging van nieuwe verscheidenheden, hebbende ook wij aan deze wijze van voortkweeken de *vroege van de Laan* te danken, welke men voor eene van de beste druiven houden mag.

Voor het overige is het zaaijen der druivenpitten weinig aan te raden, naardien de andere wijzen van voortkweeking niet alleen beter slagen, maar ook veel spoediger aan het doel beantwoorden, als behoevende een *zaailing wijnstok* ten minste zes of zeven jaren vóór hij vrucht geeft.

Wil men nogtans deze wijze van vermenigvuldigen bezigen, zoó neme men de korrels der rijpste en meest voldragen vruchten, dezelve in de maand *November* in goede losse, zandige aarde zaaijende en wel op eene opene, warme en tegen de winden gedekte standplaats, zijnde het tevens aan te raden, het gezaaide door lange mest als anderzins tegen de winterkoude te beschermen.

Bij het opkomen van het jonge plantsoen in het volgende voorjaar, dunne men hetzelfde uit, de zwaksten alsdan wegnemende, om daardoor de anderen meer lucht te geven, welke nu zorgvuldig gewied, wanneer het noodig is bevochtigd en tegen te sterke zonnestralen dienen beveiligd te worden.

Naarmate de jonge plantjes opgroeijen, drage men voor dezelve zorg, zoowel door ze aan te binden, als door de zij-scheuten en klawieren weg te nemen. In den volgenden *herfst* kort men de jonge boompjes op 2 of 3 botten na in, zulk eene korte snoeiing herhalende, totdat dezelve aan de gewone snoeiing onderworpen kunnen worden.

Het is opmerkelijk, dat het zaad van *witte* druiven *blauwe* en dat der *blauwe witte* druiven voortbrengt.

Wil men de wijngaarden door *stek* voortkweeken, zoo neme men daartoe de jongste en dikste loten, van dicht bij elkand geplaatste botten voorzien, en waaraan men eenig twerf hout ter lengte van 2 of 3 duim heeft laten verblijven.

Deze stekken nu plaatse men in de maanden *April*, *Octob*

of *November* ter diepte van 10 duim schuins in den grond, en wel op eene wijze, dat de eindknop een handbreed boven de aarde uitsteke.

Een eerste vereischte bij deze wijze van voortkweken is, dat de plaats, waar men stekt, warm en beschaduwd zij en de stekken zelve zoowel tegen het uitdroogen met half vergane bladeren, eendenmoes enz. gedekt, als bij sterke droogte van tijd tot tijd des avonds en des morgens begoten worden.

Zijn de stekken goed geworteld, dan korte men de jonge scheuten op twee of drie botten in, om daardoor krachtiger hout te erlangen.

Naardien de stekken het *eerste jaar*, inzonderheid wat de wortels aanbelangt, nog te teeder zijn, om de winterkoude te kunnen verduren, zoo spreide men in dat seizoen turfmoelm, boombladeren of lange mest rondom dezelve uit, en verplante men dezelve voor het 3^e jaar niet.

Beter is het, de stekken terstond ter plaatse te poten, als leverende zij dan een vroeger en weliger gewas, waarom men ook niet zelden de stekken in manden, die in den grond gegraven en met goede aarde gevuld zijn, legt, om dezelve later des te gemakkelijker te kunnen verpoten.

De voortkweeking door *inlegging* laat zich mede gemakkelijk bewerkstelligen, naardien men slechts de jonge ranken naar den grond behoeft te buigen en deze met aarde te dekken, vereischende zij later noch bescherming noch begieting.

Zijn nu deze inleggers behoorlijk geworteld, dan verplante men dezelve, na ze van den moederstam afgescheiden te hebben, hetwelk zoowel des *voorjaars* als in den *herfst* geschieden kan, hoewel het verplanten der wijngaarden altijd meer in den herfst, dan in het *voorjaar* aan te raden is.

Wat het voortkweken des wijnstoks door *uitloopers* aanbelangt, zoo zorge men, dat deze van de behoorlijke wortels voorzien zijn, als wanneer men dezelve van den moederstam afscheidt, snoeit en zuivert, om ze daarna te verplanten, als-

dan slechts zorg dragende, dat het nieuwe gewas noch van de vorst, noch van de droogte of te sterken zonneshijn te lijden hebbe.

Het voortkweeken door *oogen of botten* geschiedt alleen, wanneer men eene zeldzame soort, waarvan men weinig hout heeft, spoedig vermeerderen wil. De oogen worden alsdaar met een stukje hout, ter lengte van $1\frac{1}{4}$ Ned. duim, naar boven en naar onder afgesneden, in eenen bak of in potten geplant en daarna met mos overdekt. Bijaldien men ze goed vochtig houdt, kunnen zij in het volgende *voorjaar* verplant worden.

Het *enten* van den wijnstok wordt te schaars aangewend, naardien dit eene ware behoefte is, wanneer men óf een verouderden stok wil verjeugdigen óf eene slechte soort verbeteren.

De beste wijze van enting is onder den grond, den ouden stok zoo diep onder de oppervlakte der aarde afzagende, dat er slechts één oog van het entrijs boven uitsteekt. Wat het ent zelf aanbelangt, hiervan moet het onderste gedeelte, dat in de spleet zal geplaatst worden, ten minste eene lengte van 4 Ned. duimen en den vorm van eenen stompen kegel hebben, zonder dat evenwel bij het afsnijden het *hart* of *merg* beledigd mag worden, moetende de spleet eene lengte van 5 Ned. duimen hebben.

Het dusdanig gevormde rijs plaatst men nu in het midden of op de eene zijde der spleet, waarna men een ligt verband om de wonde legt, zonder dat men juist noodig heeft, het vereenigings-punt met entwas te bestrijken.

De *ranken* ente men door dezelve in den grond te leggen, zorg dragende, dat ook een oog van het entrijs buiten steekt.

Voor deze bewerking is het *voorjaar* het geschiktste en wel vóór dat de sappen beginnen te werken, terwijl de trossen, welke in de twee eerste jaren te voorschijn mogten komen, weggesneden worden.

Wanneer men *boven* den grond enten wil, moet men zoo lang wachten tot dat de botten uitgelopen zijn, naardien de uitstorting der sappen het vatten zoude tegengaan.

In dit geval kan men ook met jong hout enten, doch alsdan vóór de maand *Julij*, aangezien de *later* geplaatste voor den winter niet genoegzaam in het hout zouden schieten.

De kweeking des wijnstoks heeft niet in alle landen op dezelfde wijze plaats; daar men in *Italië* b. v. denzelfden ter hoogte van 20. tot 30 voet rondom boomstammen opleidt, in het zuiden van *Frankrijk* hem ter hoogte van 5. tot 6 voet tegen latwerk kweekt, terwijl de inwoners van *Parijs* wederom hem zoo laag mogelijk bij den grond houden, wordende dus de behandeling in dit opzigt en naar den grond en naar de luchtgesteldheid gewijzigd.

Grond.

De wijnstok is gevoeliger met betrekking tot de luchtgesteldheid, dan tot den grond. Hij tiert bijna in alle gronden, bijaldien dezelve niet al te vochtig noch te moerassig zijn, doch het best in eene vruchtbare, niet versch gemeste zandige, puinachtige teelaarde, brengende zware kleigrond een te welig gewas voort.

Nimmer bemeste men de wijngaarden met verschen mest, terwijl, wanneer de grond verbetering mogt behoeven, men daartoe ouden, geheel opgelosten bezigen moet; verrotte planten en dieren daarentegen maken deze boomen zeer vruchtbaar en bevorderen den groei.

Nimmer plante men jonge wijngaarden ter zelfder plaatse, waar oude zijn uitgeroeid, tenzij men den grond (wanneer de bodem namelijk vruchtbaar is) drie voet diep uitgegraven heeft, om dien door nieuwe aarde te doen vervangen, zijnde het in het tegenovergestelde geval beter, drie jaren met planten te wachten of althans tot zoo lang de oude wor-

tels des vorigen booms geheel vergaan zijn en de grond zich hersteld heeft.

Eene goede *drainering* der wijngaarden, dat is eene zoodanige bewerking van den ondergrond, dat het doorzakkend water zich daar niet kan ophouden, is voor dit gewas eene volstrekte behoefte en van daar, dat geen ervaren tuinman thans zijne wijnstokken in eenen vochtigen grond plaatsen zal.

Als een der eerste gevolgen van eene dusdanige bewerking mag men reeds aanmerken, dat alsdan de lucht de plaats van het water inneemt, hetgeen eene weldadige uitwerking te weeg brengt, naardien de wortels evenzeer als de bladeren lucht behoeven, om in hunne verrigtingen niet belemmerd te worden, en door deze bewerking de warmtegraad van den grond aanmerkelijk verhoogd wordt.

Dat eene kunstmatige zamenstelling van den ondergrond der rabatten, waarin onder glas geplaatste wijngaarden hunne wortelen verspreiden, belangrijke uitkomsten oplevert, is in een *witten Hamburger* wijnstok van zevenjarigen ouderdom bewezen, die trossen van $2\frac{1}{2}$ Ned. pond voortbragt.

Ons bestek gedooft nogtans niet, hierover meer in het breede uit te weiden, verwijzende wij dus onze lezers naar de *Gardeners chronicle*, waar meer in het bijzondere over het draineren der wijngaarden gehandeld wordt.

Standplaats.

De wijngaarden behoeven eene opene en warme standplaats, en wel op het *zuiden* of *zuidoosten*, en dienen in ons *vaderland* tegen staketsels, welke eene hoogte van ongeveer 3 ellen behoeven, te worden gekweekt, om rijpe vruchten te kunnen voortbrengen. Al te sterke zonnestrallen nogtans maken de druiven hard van schil, waarom men dan ook bij de zomer-snoeiing niet te veel hout moet wegnemen, waardoor de bladeren de trossen niet behoorlijk kunnen dekken.

Afstand.

De afstand, waarop de wijnstokken geplant dienen te worden, is moeilijk te bepalen, naardien dit geheel en van het gewas en van den grond en van de luchtgesteldheid en van den stand en van den vorm der boomen afhangt. Bij onze *Leiders* zijn 30 voet nogtans voldoende.

Leiden en snoeijen.

Hoewel deze boomen aan verschillende vormen kunnen onderworpen worden, zoo zullen wij ons evenwel bij ieder afzonderlijk niet bepalen, omdat slechts een in ons vaderland met een goed gevolg gebezigd kan worden, zijnde die der *Leiders*, welke, hetzij tegen een muur of een houten staketsel geplaatst, op verschillende wijzen daargesteld en behandeld kunnen worden, zoodat wij ons alleen bij het doelmatigste bepalen.

Ten einde dan doelmatige leiders te erlangen, welke welras de geheele oppervlakte dekken en overvloedige vrucht leveren, plant men het jonge boompje tegen den muur of staketsel, of, hetgeen nog beter is, op 3 of 4 voet afstand daarvan en alsdan in eene hellende rigting er naar toe. In het *eerste* jaar behoude men slechts den enkelen stam, welken men alsdan op nieuw met aarde, ter dikte van een voet, dekke en wel op eene wijze, dat het uiterste einde op ongeveer 6 duim van den muur onbedekt blijve, zijnde dit het begin der vorming eens *leibooms*, van welk een aard hij ook zijn moge.

1ste jaar. Men snoeije het stammetje op 3 of 4 botten af, welke men tot aan den tijd der uitdunning, welke gewoonlijk in *Junij* en *Julij* plaats heeft, laat ontwikkelen, alsdan slechts de sterkste loot behoudende, die regtstandig moet aangebonden worden, als den *stam* des leibooms moerende daarstellen.

2de jaar. Men snoeije alsnu zeer lang, opdat de stam

reeds dit jaar de noodige hoogte erlange, alle de zijtakken, welke mogten ontspruiten, wegnemende. Heeft deze de verlangd wordende hoogte bereikt, dan behoude men de drie bovenste knoppen, om door deze zoowel de *beide onderste zijtakken* te verlengen, als de *verlenging des stams* daar te stellen.

3de jaar. Men snoeije alsnu de regtstandige loot tot op twee voet af, om daardoor zoowel hare *verlenging* te bevorderen, als ter verkrijging der *beide bovenste zijtakken*. Mocht dezelve evenwel niet krachtig genoeg zijn, dan is het beter, deze op de twee onderste botten na in te korten, ten einde eene krachtiger scheut te erlangen, welke men dan het volgende jaar op de boven vermelde wijze behandelen moet.

De *beide eerste onderste zijtakken* late men naar derzelver kracht meer of minder lang, hoewel het altijd aan te raden is, dezelve als nu nog tot op slechts een voet van den stam in te korten. Alle andere loten snoeije men zonder onderscheid weg, slechts ter weerszijde van den stam aan de onderste zijtakken eene behoudende, welke de *beide eerste vruchttakjes* moeten daarstellen, steeds ook in vervolg van tijd alle loten zonder onderscheid wegnemende, behalve die, welke de verlenging van den stam, van de zijtakken en vruchttakjes moeten opleveren.

4de jaar. Wil men een leiboom daarstellen met meer dan twee boven elkander geplaatste zijtakken, dan zorge men op nieuw voor de *verlenging van den stam* en voor het *ontspruiten van nieuwe zijtakken*, die weder als de vorigen *horizontaal* geleid moeten worden. Zoo niet, dan snoeije men den stam even onder de hoogst geplaatste bot voorzigtig af, als wanneer dezelve geene nieuwe scheuten voortbrengt. De reeds bestaande zijtakken late men alsnu in lengte toenemen, zorgdragende de vruchttakjes te behouden, welke daaruit mogten ontspruiten. De *vruchttakjes* van het vorige jaar snoeije men daarentegen op twee botten na af, welke alsdan twee nieuwe vrucht-

takjes zullen voortbrengen, die men bijna *loodregt* dient aan te binden, om zodoende de ledige ruimte van twee voet te dekken, welke door de onderste en bovenste zijtakken veroorzaakt werd.

Het is een vaste regel, om de *vruchttakjes*, welke uit de *zijtakken* ontspruiten, altijd tot op twee botten na in te korten, daar men telken reize daaruit slechts twee nieuwe vruchttakjes behoeft, welke alsdan de gedaante van eene V verkrijgen. Bij het daarstellen dezer vruchttakjes zij men bedacht, om die knoppen daartoe te nemen, welke zoo laag mogelijk pit den eersten vruchttak ontspruiten, naardien hoe korter de beide vruchttakjes bij de zijtakken geplaatst zijn, hoe sierlijker de leiboom wordt.

5de jaar. Ook nu handele men gelijk vroeger, zich inzonderheid toeleggende om eene *verlenging der zijtakken* te verkrijgen. Te dien einde kieze men die knoppen uit, welke het krachtigst en zoo ver mogelijk aan de uiteinden geplaatst zijn. De daaruit ontsprotene loten buige men weder waterpas, dezelve vervolgens naar gelang van derzelve krachtvollen groei snoeiende, iets hetwelk men wel dient onder het oog te houden, naardien deze en blijvend en vruchthout moet voortbrengen.

Zoo men dezelve nu te sterk inkortte, zouden zij wel eene menigte overtollig hout, doch geene vruchten voortbrengen, terwijl, wanneer zulks te lang geschiedde, zij weinig hout en vele kleine vruchtrossen zouden opleveren, waardoor de boom weldra zoude uitgeput zijn, zijnde deze regel op alle takken en vormen toepasselijk.

Men blijve voor het overige den wijnstok op dezelfde wijze behandelen, als wij hebben opgegeven, en mogt dezelve den gevorderden omvang erlangd hebben, alsdan korte men bij elke snoeiing de zijtakken even onder den eindknop in, waardoor de verdere voortgang natuurlijk gestuit wordt.

Men binde den wijnstok nimmer weder aan, dan nadat hij

zijne vrucht gezet heeft, tenzij eenige ranken gevaar moeten loopen van te breken, welke men alsdan bevestigen moet.

Indien men toch de boomen eerder aanbond dan de vrucht zich gezet had, zouden de sappen der weggenomene knoppen naar de trossen trekken; deze overbodig verlengen, haar in klawieren doen overgaan en de vrucht alzoo vernietigen, iets dat eveneens zal plaats hebben, wanneer men zeer krachtvol hout te kort snoeit.

Het is ook van belang, de wijngaardranken niet te strak aan te binden, waardoor de groeiing tegengewerkt wordt en knoppen onder de plaats der aanbinding zouden ontstaan, die zoodoende de ranken van goede botten voor een volgend jaar zullen berooven.

Eenigen tijd vóór dat de vrucht hare volkomene rijpte erlangd heeft, neemt men die bladeren weg, welke de druiven van zonschijn en vrijen toevoer van lucht berooven, hierin nogtans zoo spaarzaam mogelijk handelende, wijl eene te groote berooving daarvan eenen zeer nadeeligen invloed op het gewas uitoefent.

Wanneer de grond volkomen aan het gewas beantwoordt, kan een wijnstok, op deze wijze geleid, eene verbazende uitgestrektheid beslaan, blijkbaar in eenen bij ons te lande, welke 120 voet vlugt had, terwijl een wijnstok in *Engeland* 150 voeten uitgestrektheid bezat.

Is de grond evenwel niet berekend, om één boom op de wijze als boven opgegeven is te leiden, dan bezige men zoo vele stammen als men zijtakken verlangt, deze al om den anderen elkander leidende en steeds zorg dragende, dat de tusschenruimte van 2 voet voor de vruchttakjes bewaard blijve.

Wat het daarstellen van *andere vormen* aanbelangt, hietover zullen wij niet uitweiden, naardien wegens het koude klimaat alleen de *leiboom* het is, wiens vorm door ons met goed gevolg gehezigd worden kan, doch daarentegen de verschillende

wijzen van snoeijen mededeelen, na deze algemeene waarheden te hebben voorop geplaatst:

1. *Aangezien de wijnstok in een jaar geen dikker hout dan van een duim kan voortbrengen, zoo kan men den wijngaard slechts eene kleine ruimte doen beslaan, of hem eene groote uitgebreidheid verschaffen, naar gelang men hem korter of langer snoeit.*

2. *Naardien de wijnstok in eenen goeden bodem weliger dan in eenen slechten groeit, zoo kan men in het eerste geval langer snoeijen, dan zulks in het laatste doenlijk zoude zijn, om het even of de grond al dan niet diep omgewerkt zij.*

3. *Daar in warmere streken krachtiger loten uitschieten dan zulks het geval in koudere landen is, zoo kan men des te langer snoeijen, naarmate men het zuiden nadert, den boom steeds sterker inkortende naar gelang het klimaat kouder wordt.*

4. *Te veel warmte doet de vrucht verdroogen, te veel koude dezelve niet rijpen.*

5. *Hoe lager de wijnstok is, hoe minder ranken men aan denzelfen verblijven laat.*

Het snoeijen van den wijnstok.

Welken vorm men later ook aan den wijngaard wenschte te geven en waaruit dezelve ook moge ontsproten zijn, nimmer late men denzelfen het eerste jaar meer dan 2 of 3 knoppen behouden.

Nimmer snijde men het nieuwe hout roerend boven een knop af, doch altijd een halven duim daarboven, naardien het afgesnedene hout steeds eenige strepen insterft, en alsdan de bot zoude verloren gaan; — eveneens drage men zorg het hout in eene schuinsche rigting af te snijden, en wel dat het verhevenste einde boven de bot geplaatst wordt, opdat de rijkelijk uit de wonde vloeiende sappen deze niet schaden.

De tijd der snoeiing rigt zich naar de luchtgesteldheid. In die landen, waar het weinig of niet vriest, snoeije men in het

begin van den *herfst*, alswanneer de wonden voor den groeitijsd weder kunnen heelen, er midder sappen verloren gaan, de kracht van het gewas daardoor wordt bevorderd, en de groeijsing vervroegt, waardoor wederom de rijpheid der vrucht meer verzekerd wordt.

In koudere gewesten en daar, waar de strenge winters gevonden worden, stelle men het snoeijen tot *na den vorst* uit, om te voorkomen, dat de afgesnedene takken niet met ijs overtoegen worden, hetwelk ligt het geval kan zijn wegens de overvloedige sappen, die uit de wonden vloeijen, of door regen en mist veroorzaakt kan worden, die daarop de takken zullen doen sterven.

Volgens KNOOP.

Wintersnoeijing.

Wat de snoeiwijze betreft, zoo moet men voor met deze verrigting eenen aanvang te maken, den geheelen boom overzien, opdat het kenbaar worde, welke loten dienen behouden en lang gesnoeid, welke geheel of kort gesnoeid moeten worden. Het zijn inzonderheid de zware, welgevoede, kortledige met dikke botten voorziene loten, die men ter voortbrenging van vruchten bewaren moet, dezelve lang snoeijsende, omdat zij, als de meeste kracht hebbende, de grootste en meeste trossten voortbrengen. Zij komen gewoonlijk aan de einden der in het voorgaande jaar gesnoeide loten voort, doch ook wel meer benedenwaarts in dier voege, dat het bovenste dan het zwakste is, wordende in dat geval het bovenste tot aan het lagere zware geheel weg en dit vervolgens lang gesnoeid; de overige lagere loten, die gewoonlijk dunner zijn, worden daarna op 2 of 3 botten ingekort, doch de overvloedige en magere geheel weggenomen en wel zoo, dat er niet meer dan 2 of 3 kortgesnoeide loten aan den moedertak blijven.

Deze op 2 of 3 botten gesnoeide loten worden *sporen* genaamd, welke spoor snoeiing van groot belang voor den wijnstok is, en met de *zomersnoeiing* wel het voornaamste, omdat daardoor en de kracht des booms en de vruchtbaarheid onderhouden wordt, want terwijl de langgesnoeide *vruchtbare loten* hunne kracht aan de voeding der vrucht besteden, zoo bevorderen de *sporen* den groei der goede zware loten voor een volgend jaar, wordende alsdan het oude, vrucht gedragen hebbende doorgaans tot aan deze nieuwe uit het spoorhout gegroeide loten geheel weggesnoeid, ten ware hetzelfde krachtiger loten dan het spoorhout had voortgebracht, hetwelk wel eens plaats vindt, als wanneer men dan dezelve snoeit, gelijk die, welke uit het spoorhout gegroeid zijn.

In kort, ten allen tijde moet men de zwaarste, kortledigste loten, waar ook geplaatst, tot vruchthout lang en de overigen tot sporen kort snoeien, onder dien verstande, dat wanneer de wijnstok, hetzij uit zijnen aard, hetzij door den sterken voedzamen grond al te vet hout gemaakt had, men denzelven van een gedeelte van zijn gewas, al ware het ook vrucht- of goed spoorhout, door het wegsnoeien van deze of gene oude takken of loten ontlast. Dunne, magere loten moeten nogtans ten allen tijde weggesnoeid worden, naardien deze weder schraal hout en kleine vruchten voortbrengen, waardoor de stok slechts uitgeput wordt.

Gelijk andere oostboomen, zoo ook brengen de wijnstokken *vaterloten* of *zuigers* voort, welke niet alleen onvruchtbaar zijn, maar ook den geheelen stok kunnen bederven en onvruchtbaar maken, waarom deze ten allen tijde uitgesnoeid moeten worden.

Men kent dezelve daaraan, dat zij veel weelderiger en langer dan de andere loten zijn, eenen kantigen eenigzins platten vorm hebben, het benedeneinde veelal dunner dan het midden of boveneinde is, zij en zeer kleine, scherpe, wijd van elkander geplaatste botten voortbrengen.

Bij de *wintersnoeiing* geve men nog acht, dat de vruchtbare loten altijd boven een vruchtknop afgesnoeid worden, daar men door deze wegtenemen den boom onvruchtbaar zoude maken. Deze vruchtknoppen zijn gemakkelijk te onderkennen, naardien dezelve veel dikker en ronder dan de 'bladknoppen zijn, en vele malen als dubbel twee flaauwe punten hebben.

Men drage zorg, de snede niet te ver boven de knoppen en botten te doen, noch te nabij dezelve, zullende beide handelwijzen schaden.

Wat nu het lang of kort snoeien des wijnstoks aanbelangt, hieromtrent valt op te merken, dat naardien welige wijnstokken meerdere vrijheid in groei verlangen, dan die, welke slechts eenen gematigden wasdom hebben, deze ook langer dienen gesnoeid te worden, ja men dezelve niet zelden met 4, 7 tot 10 knoppen snoeien moet.

Wanneer nu nogtans weelderig groeiende wijngaarden door het lang snoeien meerdere plaats mogten behoeven, dan men hun verschaffen kan, dan vernieuwe men den stok, hetwelk op deze twee navolgende wijzen geschieden kan.

I. Door het inkorten der takken, opdat zij van onderen weder nieuwe krachtige loten uitschieten. Evenwel moet deze inkorting slechts daar plaats hebben, waar reeds vroeger jonge loten uit het oude hout voortgekomen zijn, of wel boven eene knobbelachtige verhevenheid, die aantoon, dat de stok daar ontspruiten kan, naardien de stok anders gevaar zoude loopen van door de overvloedige sappen verstikt te worden. Tevens moet men de overvloedige oude slechte takken tot geheel beneden aan den grond wegnemen, of den stok zelfs geheel bij den grond wegsnoeien, hetwelk door sommigen alle 10 of 12 jaren gedaan wordt.

II. Kan ook deze vernieuwing geschieden, wanneer men eenige der oudste en langste takken ter weerszijden van den stam boogsgewijze naar den grond buigt, en wel dat slechts de uiterste jonge loten niet door de aarde gedekt worden, wel-

ke later weder opwaarts geleid moeten worden. — Dergelijke takken brengen later schoone zware druiven voort. Na het snoeijen binde men de takken en loten regelmatig en evenwijdig van elkander aan. Wat *den tijd* der *wintersnoeiing* aangaat, hieromtrent zijn de gevoelens zeer verschillend, beweerende deze, dat het in het voorjaar, gene, dat het in den herfst en winter geschieden moet. Hoe dit dan ook zij, zeker is het, dat de eerstgenoemde tijd niet zoo goed als de laatste is, inzonderheid wanneer het niet vroeg in de lente plaats heeft, naardien de wijnstok alsdan door het bloeden veel van deszelfs sappen verliest en daardoor verzwakt wordt, terwijl, wanneer de snoeiing in den herfst en des winters plaats heeft, de wonden tijd hebben om te kunnen heelen.

De beste snoeitijd is derhalve in den *herfst*, wanneer de bladeren afvallen en de groeitijd geëindigd is, terwijl men ook deze kunstbewerking bij *zachte winters* verrigten kan.

Zomersnoeiing.

Het is al nu, dat men inzonderheid de sterke loten moet inkorten, alsmede de zijspruiten en de overvloedige magere scheuten.

Dit uitsnoeijen kan plaats hebben, zoo ras de druiven gebloeid hebben, of iets later, hetwelk van het meer of minder gunstige weder afhangt, terwijl men ook den geheelen zomer zulks verrigten kan, naar gelang de loten voortkomen en aangroeijen.

Het snoeijen des wijnstoks 2 of 3 weken voor den bloeitijd is nimmer aan te raden, naardien het alsdan een nadeeligen invloed op de trossen uitoefent, wier zetting alsdan wordt teengewerkt en die niet zelden doorschieten.

De eerste snoeiing aan de vruchtdragende loten hebbe plaats, nadat de trossen gebloeid hebben, en wel 2 of 3 potten boven den hoogsten tros, wanneer de stok namelijk meer

dan een heeft voortgebracht, hierbij wel onder het oog houdende, dat weelderige stokken langer kunnen gesnoeid worden, dan zij, die slechts een middelmatigen groei hebben. Te dien einde snoeije men de weelderige loten der eerstgemelde 2, 3 of 4 knoppen hooger boven de vrucht af, hetwelk met de zwakke loten niet geschieden moet, daar deze boven den tros of een knop hooger afgesneden dienen te worden, terwijl, wanneer een zwakke loot twee of meer druivetrossen voortgebracht heeft, welke doorgaans klein zijn en geen voedsel genoeg kunnen erlangen, men de bovenloot moet wegsnijden, om zoo doende aan de een of twee overblijvende trossen meer voedsel te verschaffen.

Alle dunne, magere loten moeten inzonderheid bij zwakke stokken geheel uitgesnoeid worden. Zoo ook moeten de *dieven* (dunne loten, die ter zijde van de botten of oogenvoortkomen) zoo ras dezelve zich voordoen weggenomen worden, omdat deze de loten te veel voedsel ontnemen en daardoor dezelve vermageren en onvruchtbaar maken.

Om dezelfde reden moeten ook alle *krullen* of *baarden* (welke laatste doorgeschotene bloemtrossen zijn, door eenen al te weligen groei of verkeerd snoeijen ontstaan) zoodra zij zich vertoonen weggesnoeid worden, eveneens als zulks met de waterloten of zuigers dient plaats te hebben. Voor het overige moet men, indien de wijnstok welig groeit en vele zware loten maakt, de zwakste daarvan wegnemen, en wel daar, waar zij het dichtst bij elkander staan, waardoor de anderen meer kracht zullen erlangen en vruchtbaarder worden.

De gesnoeide loten moeten in den zomer aangebonden worden, niet alleen om daardoor de netheid des stoks te bevorderen, maar inzonderheid om de druiven daardoor meer toevoer van lucht en zonnwarmte te verschaffen, dienende men zulks bij of liever terstond na de snoeiing te verrigten, van boven af beginnende en waartoe men gewone moscovische mat bezigen kan.

Men moet geene bladen meer afsnoeijen, dan die, welke met het wegnemen der loten verloren gaan, daar dit den stok zoude benadeelen, hoewel dit wegnemen der bladeren in het najaar van nut kan zijn, wanneer zij alsdan de trossen overschaduwen en de kracht der zon verminderen.

Ten einde de rijping der druiven te bevorderen, zoo moet men bij overvloedige vrucht een gedeelte der trossen en wel de kleinste wegnemen, en niet meer aan een stok laten verblijven, dan deze wel voeden kan, en tevens, wanneer digte druiven wegens hare digtheid in hare rijpwording belemmerd worden, naardien de zon dezelve alsdan niet genoeg koesteren kan, zoo moet men de beziën door uitknipping met eene schaar uitdunnen, en wel wanneer zij de grootte van eene erwte erlangd hebben, waardoor de overblijvenden en in zwaarte en in smaak zeer zullen winnen.

Dit uitknippen is ook zeer aan te raden, wanneer er tusschen goede trossen kleine, onvolmaakte bessen gevonden worden, hetwelk door koude en misbloeiing gemakkelijk plaats hebben kan, terwijl, wanneer het sterk droogt, de druiven veel volmaakter en kleuriger worden, wanneer men dezelve nu en dan des avonds en des morgens met schoon water besproeit.

Volgens den schrijver der jaarboekjes FLORA.

Wintersnoeiing.

De *wintersnoeiing* heeft plaats in *November*, zoo ras de ranken houtig worden. Sommige snoeijen niet voor de *Lente*; beide wijzen van behandeling hebben hare vóór- en nadeelen; bij deze *wintersnoeiing* worden de bestgegroeide dikke ranken, die de zwaarste botten hebben, behouden en op twee, drie of hoogstens vier botten gesnoeid.

De dunnere loten snoeit men of twee of hoogstens drie

botten; de dunste loten voor zoo verre zij niet noodzakelijk zijn, om ledige vakken van den muur te dekken, worden geheel weggesneden, gelijk zulks ook plaats heeft met de waterloten, die altoos eenigzins plat en met verre van elkander staande botten bezet zijn; voorts moet altoos op een knop en nimmer op een bladbot gesnoeid worden, op den afstand van een vinger breedte van dezelve.

Zomersnoeiing.

De *zomersnoeiing* dient meest om den wijngaard te temperen, en om voor het volgende jaar vruchtbaar hout te bekomen; alle magere loten worden kort gesnoeid, maar de krachtige loten lang; de waterloten, en in het algemeen het te veelvuldige hout, worden reeds bij den eersten groei afgeknepen.

De tijd van de *zomersnoeiing* wordt bepaald, naarmate van het meer of minder gunstig jaargetij en den groei der wijngaarden. Zij geschiedt gewoonlijk van het laatst van *Junij* tot in het begin van *Augustus*; de eerste afknijping of inkorting der nuttelooze ranken heeft reeds in *Mei* plaats. Bij de *zomersnoeiing* worden ook de talrijke trossen en de baarden weggesneden, dat aan de blijvende trossen des te meer kracht geeft, doch men moet vooral de bladeren niet wegnemen want onder dezelve rijpen de druiven het best.

Een der voornaamste middelen om groote en rijpe druiven te verkrijgen bestaat in het dunnen der trossen, en uitknijpen der kleine en talrijke beziën; men moet hierin niet krieg te werk gaan, en somtijds tweederden van alle de beziën wegnemen, geschiedende zulks het doelmatigst, als zij de grootte van eene kleine erwt bereikt hebben.

Volgens Prof. UILKENS.

I. Men zorgt, dat er van onderen ook hout, bladeren

vrucht gevonden worden, door van boven den wijnstok niet te veel toe te geven.

II. Men laat niet te veel hout blijven, opdat de trossen niet onder de bladeren als versmoren, en de jonge ranken plaats mogen hebben, om vrij aangebonden te worden en de noodige rijpheid te verkrijgen. De ranken mogen wel 8, 10 en 12 duimen van elkander zijn.

III. Als de ranken wel rijp zijn geworden, behoeven zij niet onder den vierden of vijfden knop te worden afgesneden, maar zulks mag dan tot boven den 10, 11 en 12den knop zelfs geschieden; doch hierbij moeten er zoo veel minder ranken aan den wijnstok blijven. Dubbele *perel-druiven* en *diamant-druiven*, die geene lange rauken geven, worden op 5, 6 of 7 oogen gesneden.

IV. De onderste ranken, die niet klaar zijn, worden op twee of drie oogen gesnoeid, om hiervan vervolgens weer waar hout te krijgen, dat de plaats der bovenste ranken vervangt, welke weggesnoeid worden, daar zij vrucht gedragen hebben.

V. De ranken worden *slangvormig* aangebonden, als waardoor de beweging der vochten vertraagd en de vruchtbaarheid grootelijks bevorderd wordt. Deze uitvinding van den beroemden w. FORSYTH is bij SERRURIER, D. I, bl. 371, uitvoerig beschreven en op plaat X duidelijk voorgesteld.

VI. Wanneer de knoppen de grootte van eene erwt hebben, drukt men eene menigte met den vinger af en wel die uit het oude hout voortkomen, als welke waterloten worden, alsmede den kleinen knop, die bij of naast eenen grooten zich ontwikkelt. Eene zoo veel ik weet nog niet openlijk voorgedragene handelwijs, die de uitmuntendste gevolgen heeft.

VII. De ranken, welke de wijnstok maakt, moeten vroeg aangebonden en dicht aan den muur gehouden worden. Voort na den *langsten dag* of in het laatst van *Junij*, kort men de ranken van boven, door eerst het hart met duim en vinger

uit te knippen, wanneer men, als de rank zijne leden uit elkander zet, naderhand nog een lid of twee kan afsnijden.

VIII. De druiven dienen zoodanig onder de bladeren te zitten, dat de zon dezelve bespelen kan; geheel blootgesteld aan de zon te zijn, is voor dezelve even nadeelig, als geheel door de bladeren bedekt te wezen.

Heffingsmiddelen.

De druiven kunnen op verschillende wijzen vervroegd worden, geschiedende zulks:

A.

Door *hangende kasjes*, die reeds in *Mei* of later naar verkiezing, tegen de muren met haakjes en krammen bevestigd worden; de naar voren schuinsaflopende bovenplank heeft de breedte van ongeveer twee, en de onderplank die van vier palmen; de zijplanken hebben dien overeenkomstig een schuinsch beloop; de openingen tusschen den muur en de planken worden met droog mos, hooi of stroo toegestopt, en welsluitende ramen voor deze soort van kassen gebragt.

Dikwijls en vooral, wanneer op het midden van den dag de zomerhitte te sterk is, worden deze kassen gelucht, en voorts de daarin geleide ranken op de gewone wijze behandeld; de kassen worden telken jare tegen een ander gedeelte van den wijngaard geplaatst, en op deze wijze wordt het rijpen der druiven een maand en somtijds nog meer vervroegd.

B.

Door het planten van een wijngaard op het *zuidoosten*, langs een schuinslopend, welondersteund latwerk, dat eene driehoekige gedaante heeft, waarvan de liggende en staande zijde gelijk zijn. De hoogte is, in de schuinte genomen, gewoonlijk drie of vier ellen en de lengte onbepaald, doch dezelve gaat zelden die van tien of twaalf ellen te boven. Rondom hiervan wordt een verplaatsbare lessenaar aangebragt,

van goed droog hout vervaardigd, en van goed sluitende ramen voorzien, dezelve wordt reeds in *Januarij* of *Februarij* geplaatst en tot in *April* of *Mei* des nachts met rietmatten gedekt; aan dezen lessenaar worden van boven en van onderen luikjes gemaakt om te kunnen luchten. De schuinsoploopende latten, waar langs de wijngaardranken worden geleid, zijn ongeveer twee palmen van de glazen verwijderd; de wijngaard wordt voorts op de gewone wijze behandeld en hierdoor worden de druiven bijna twee maanden vervroegd. Om dezelve nog meer te vervroegen, kan in zoodanigen druivenlessenaar aan de achterzijde eene losse kisting worden gemaakt, met paardenmest of run gevuld, en in deze run of mest kunnen zeer goed aardbeziën, in potten geplaatst, geteeld worden. Deze lessenaars worden in den *winter* met haren kleeden, stroo en rietmatten gedekt; zij moeten uit elkander kunnen genomen worden, om in een ander jaar over eenen anderen wijngaard te kunnen geplaatst worden; want twee of meer jaren achter elkander denzelfden wijngaard te trekken is niet aan te raden.

C.

Door *stookkassen*. Deze worden van steen gemetseld, de vuurgangen tegen den achtermuur, de zij- en voormuur met spouwen, die met boekweiddoppen gevuld zijn; deze kas gelijkst zeer veel naar die voor *Ananassen*. De ramen staan voor dezelve bijna regtstandig, met eene flauwe helling; de ranken worden langs een latwerk op korten afstand van de ramen geleid; bovenaan zijn kleine luikjes tot luchtgeving; door het midden der kas loopt ook nog eene kisting, met run gevuld; de glazen worden in het begin van *December* voor de kas geplaatst, de runbak met de helft dier maand gevuld en tegen kersmis moet men met het stoken beginnen. De dekking geschiedt met rietmatten, rietmatten met stroo gevoerd, en bij strenge vorst daaronder hangende haren kleeden. In den runbak kunnen aardbeziën potten geplaatst worden.

Men begint met zacht te stoken, de warmte met *half-januarij* te vermeerderen, en gaat daarmee voort; het luchtten bij maar eenigzins gunstig weder mag niet verzuimd worden; ook wordt van tijd tot tijd de wijngaard met een *waterspuit*, bij wijze van dauw, gering besproeid, en op deze wijze kan men bij gunstig buitenweder reeds in *April* goede druiven snijden. Een zoodanig getrokken wijngaard moet het volgende jaar stil liggen, doch kan in het *tweede* jaar weder getrokken worden.

D.

Als een uitmuntend heffingsmiddel voor wijngaarden, kunnen wij ook de *runbak* aanbevelen, die van steen in den vorm eener broeibak, doch dieper dan deze, gemetseld en met ramen gedekt wordt. In deze bakken brengt men zoo veel run, dat er eene sterke broeijing plaats heeft, doch die natuurlijk immer naar het gewas geschoeid moet zijn.

Bij *fellen zonneshijn* moeten deze bakken een weinig gelucht worden, en bij regenachtig koud weder met matten worden gedekt.

Ziekte.

De wijnstok is aan vele toevallen blootgesteld, die denzelven meer of minder kunnen schaden.

Het zijn inzonderheid de *nachtvorsten*, welke des *voorjaars* te vreezen zijn, en wel dan het meest, wanneer er warme dagen op volgen. Ten einde dit kwaad te herstellen, beroken men vóór het opkomen der zon de bevrozene knoppen, door middel van brandend stroo, waardoor er eene ontdooiing zal plaats hebben, zonder dat zulks eenig nadeel zal te weeg brengen. Het besproeijen der bevrozene knoppen, door middel van eene koornschoof, is ook zeer aan te raden, doch beide middelen kunnen slechts bij stokken van eenen geringen omvang met een goed gevolg gebezigd worden.

De *vogels* zoowel, als de *wespen*, rigten ook niet zelden eene groote verwoesting der vrucht aan, waarom men, zoodra dezelve begint te rijpen, beide trachte af te weren, de eersten door netten, gespannen touw, of loshangende stukjes spiegelglas, en de laatsten door, de vruchten in papieren zakjes te binden, welke geolied zijn, iets dat bovendien zeer de rijpheid en den smaak van dezelve bevorderen zal.

Mogt een wijnstok kwijnen, zoo verandere men van *standplaats* en *grond*, terwijl het steeds aan te raden is, oude stokken nu en dan te hernieuwen, door dezelve sterk in te korten.

Inoogsting en bewaring.

De inoogsting dezer vrucht, waarvan de rijpheid door de *zachtheid* bij aanraking en den *donzigen gloed* wordt aangeduid, heeft voor den *vollen grond* in de maanden *September* en *October* plaats. Die der *kasdruiven* kan moeilijk bepaald worden, naardien dit ten eenenmale van de kunstbewerking zelve afhankelijk is.

Men bewaart de druiven het best en het langst, door dezelve bij *droog weder* te snijden, en alsdan de stelen der trossen in gesmolten was te doopen of dezelve van boven te lakken en ze daarna in eene drooge plaats op te hangen, waartoe men de *vleezigste* soorten bezigen moet.

Ook kan men eene nieuwe ton of kist van wit hout nemen, in welke men beurtelings eene laag in den oven gedroogde zemelen en eene laag vastgeslotene druiventrossen legt, vooral zorg dragende, dat de druiven niet met het hout in aanraking komen. Deze ton of kist spijkert men vervolgens luchtdigt toe, dezelve alsdan op eene drooge plaats zettende; kunnende men dezelve insgelijks in wel geschuimden honig bewaren.

In de *Annales de Flore et de Pomone* wordt van eenen

MOREAU, warmoezenier te *Parijs*, gewag gemaakt, die de navolgende wijze als de beste opgeeft, om druiven tot aan de maand *December* in eenen goeden staat te houden.

Tegen half *September* steekt men op 6 palmen van den heining, en op 1 el 33 afstand van elkander, palen, waarop een dwarshout aangebragt wordt. Van de heining tot op deze stelling, worden ramen van broeibakken gelegd en vastgemaakt, zoodat onder deze een vrije doortogt der lucht openblijft, waardoor de druiven doorgroeijen. Zoo men nu van tijd tot tijd de slechte druiven wegplukt, kan men ze tot het laatst van *December* aan de ranken laten, wanneer een strenge vorst althans niet vroeger invalt. Vóór het plaatsen der ramen moet men ongeveer de helft der bladeren uitsnijden, om de trossen aan den invloed van lucht en zon bloot te stellen.

Gebruik.

Behalve dat de druiven versch gegeten worden, kan men dezelve ook in brandewijn leggen en confijten. Wijders leveren de druiven ons den *wijn*, *wijngeest*, *brandewijn*, *wijnsteen*, *wijnazijn*, *rozijnen* en *potasch*.

Hout.

Hoewel de stam des wijnstoks bij ons te lande zelden dien omvang erlangt, dat dezelve tot verwerken geschikt maakt, zoo bereiken deze boomen in het zuiden van *Europa* nogtans eene dikte, dat er planken van gezaagd kunnen worden.

Geaardheid en kleur. Het hout der *muscadel-druif* is smoddig bruin van kleur, met groene en donkerbruine strepen, dat der *witte noble* lichtgroen met zachtroode vlammen, terwijl dat der *Valteliner* vuil vleeschkleurig, met donkerbruine vlammen is.

Gebruik. Naardien dit hout bij uitstek vast en duurzaam is, kan het bij de noodige dikte door de schrijnwerkers gebezigd worden.

Soorten en verscheidenheden.

WITTE DRUIVEN.

BLANC DOUX. Tros welgevuld, van eene langwerpige gedaante, bessen klein, van eene heldere, witte kleur. Vleesch sappig, zacht en een weinig geurig.

De boom draagt mild en de vrucht vroëg rijpende.

BOURDELAIS. Tros groot en zwaar, de bessen van eene langwerpige, ronde gedaante en groot, van eene groenachtige kleur. Hoewel op zich zelve beschouwd zeer smakelijk, wordt deze soort bij ons te lande nimmer rijp.

CHASSELAS DE FONTAINEBLEAU, RAISIN DE CHAMPAGNE. Tros groot, niet gesloten en van eene langwerpige gedaante, de bessen rond, hol van elkander en meer of minder groot; lichtgroen of geelachtig van kleur, aan de zonzijde iets donker, het vleesch zacht en zoet. Deze soort duurt zeer lang. Sept., Oct.

CHASSELAS DE BAR-SUR AUBE. Tros nog grooter dan de voorgaande en minder gesloten; de bessen zeer groot en plat-achtig, lichtgroen of geelachtig van kleur. Vleesch knappend en van een aangenamen zoeten smaak. Deze soort is zeer aan het druipen der vrucht onderhevig. Sept., Oct.

CHASSELAS BLANC. Tros groot, met eene of twee kleine zij-trossen boven den steel, bessen groot, rond, digt gesloten, van eene bleek geelachtige kleur. Vleesch knappende en van een zeer aangenamen zoeten smaak. Oct.

CHASSELAS GIOUTAT, RAISIN D'AUTRICHE. Deze verschilt van de *Chasselas de Fontainebleau* daarin, dat zijne bladeren gesnippeld en de trossen kleiner, minder vol en de bessen minder groot zijn. Sept., Oct.

CHASSELAS HATIF (*petit*). Tros veel digter gesloten dan die der *Chasselas de Fontainebleau*, bessen rond, een weinig plat-achtig, niet zeer groot, weinig doorschijnend en witachtig geel. Vleesch suikerachtig en een weinig geurig. Sept., Oct.

CORINTHE BLANC. Tros vrij groot, langwerpig en zeer gesloten, bessen rond en klein, en geelachtig witte kleur. Vleesch smeltend, suikerachtig, zonder korrels en van een zeer aangename smaak. Sept.

CORNICHON BLANC. Tros lang, niet gesloten, bessen langwerpig, dun en gebuikt van onderen en boven een weinig omgebogen, hetwelk haar naar *augurken* doet gelijken; geelachtig wit van kleur. Vleesch sappig, suikerachtig en van een zeer aangename smaak.

Deze boom behoeft eene zuidelijke standplaats om te kunnen rijpen.

DIAMANT-DRUIF. Zie *Van der Laan (vroege)*.

ELBERDRUIF. Tros groot, bessen rond, vrij groot en digt gesloten, hebbende maar een zaadkorrel en somtijds in het geheel geen.

Deze soort wordt bij ons te lande zelden rijp.

GRISÉ BLANC. Tros klein, onregelmatig digt gesloten, bessen rond, van eene grijsachtig groene kleur. Vleesch week, suikerachtig en van een zeer aangename geurigen smaak. Oct.

KANARIE-DRUIF. Tros vrij groot en rond, bessen groot en van een zeer zoeten smaak. Deze druif, welke men voor eene witte soort van de *Muscadel-druif* houdt, kan in ons vaderland zonder heffingsmiddelen nimmer volkomen rijp worden.

KORINTHE-DRUIF. Zie *Corinthe blanc*.

LEIPZIGER-DRUIF. Tros vrij groot, en van eene langwerpige gedaante, bessen middelmatig van grootte, van eenigzins langwerpige gedaante en groenachtig wit van kleur; het vleesch is zoet en van een aangename smaak.

De boom is zeer draagbaar. Sept.

MELIER BLANC. Tros vrij groot en gesloten, bessen van eene middelmatige grootte, van eene ronde gedaante en groenachtig wit van kleur; het vleesch heeft een vrij zoeten smaak.

Deze druif wordt bij ons, wegens het schaarsche rijpen, weinig gekweekt.

MELIER GRIS. Vrucht aan de voorgaande gelijk, behalve dat de bessen groener van kleur en eenigzins grijsachtig zijn.

MEUNIER. Tros kort, dik, gesloten, bessen rond, groot en van eene bleekgele kleur. Vleesch zacht, zoetachtig en aangenaam van smaak.

MORILLON BLANC. Tros middelmatig groot en gesloten, bessen vrij groot, van eene wat langwerpige gedaante en van eene smoddige witte kleur, naar het groene hellende, schil dik. Vleesch zeer geurig en van een verheven smaak.

Daar deze druif slechts zelden bij ons rijp wordt, dient dezelve in stookkassen geplaatst te worden.

MORILLON GRIS. Vrucht aan de voorgaande in grootte en vorm gelijk, doch niet zoo gesloten, kleur bleek graauw rosachtig. Vleesch zeer zoet en van een uitmuntenden smaak.

Deze druif, op eene goede standplaats gepoot, kan in den vollen grond de behoorlijke rijpheid erlangen.

MORNAIN BLANC, of MORNAN, MORNANCHE. Deze lijkt veel op de *Chasselas de Fontainebleau*; de bessen zijn rond en bleekgeel van kleur, en aan de zonzijde min of meer rood. Vleesch zacht en zeer aangenaam van smaak.

Deze druif brengt ook zonder beffingsmiddelen in ons vaderland smakelijke vruchten voort.

MUSCAT BLANC. Tros vrij groot, van eene langwerpige gedaante, gewoonlijk twee kleine trossen ter zijde hebbende en dicht gesloten, bessen vrij groot en rond, geelachtig wit van kleur en dikwijls met bruine stippen. Vleesch

hard, knappende, zeer zoet, muskerende en van een zeer aangename geur.

Deze druif wordt bij ons zonder heffingsmiddelen bezwaarlijk rijp.

MUSCAT D'ALEXANDRIE. Tros groot, doch niet gesloten, bessen zeer groot, van eene eironde gedaante en groenachtig wit van kleur. Vleesch vast, van een zeer zoeten, aangename, eenigzins muskérenden smaak.

Ook deze druif moet door heffingsmiddel hare rijpheid erlangen.

PAARLDRIUF. Tros groot, niet gesloten, bessen groot en van eene blinkende kleur, vanwaar zij den naam van Paarl-druif erlangd heeft. Vleesch zoet en van een zeer aangename smaak.

Deze druif, die vroeg bloeit, behoeft eene warme standplaats, zullen hare vruchten niet onvolkomen blijven.

PANSE MUSQUÉE. Tros lang, zamengesteld en niet gesloten, bessen van eene eironde gedaante, doorschijnend met heldere witte ribben. Vleesch vrij vast en van een goeden smaak. Sept., Oct.

PIETERSHELIE-DRUIF. Tros vrij groot, doch niet gesloten, bessen van eene middelmatige grootte, rond en van eene groenachtig witte kleur. Vleesch zeer zoet, van een aangename doch niet zeer verheven smaak.

De bladeren van dezen boom, welke fijn en diep ingesneden zijn, even als de pietershelie, doen hem dien naam dragen.

RAISIN DE JÉRICO, OU DE LA TERRE PROMISE. Tros zamengesteld, buitengemeen lang, bessen ver van elkander geplaatst, van eene langwerpige gedaante en wit van kleur. Vleesch van een zoetachtigen smaak.

Deze druif, die de kweeking overwaardig is, dient in eene kas geplaatst te worden.

RAISIN PERLÉ. Zie *Paarl-druif*.

RIJNSCHE DRUIF. Tros vrij groot, doch kort en gesloten,

bessen r6nd, middelmatig groot, van eene groenachtig witte of gele kleur, en van eenen zeer aangenaamen geurigen rijnsachtigen smaak.

De boom draagt sterk, doch behoeft warme zomers en eene gunstige standplaats, om in ons vaderland en in den vollen grond te rijpen.

SAINT-PIERRE. Tros groot en gesloten, bessen rond van eene geelachtige witte kleur. Vleesch sappig, zoet en van een zeer aangenaamen smaak.

SPAANSCH-DRUIF. Tros zeer groot, dikwerf van twee kleine zijtrossen voorzien, bessen zeer groot, van eene ronde gedaante en witte of geelachtige kleur. Vleesch zeer zoet van smaak.

Deze druif wordt bij ons te lande zonder heffingsmiddelen nooit rijp.

VAN DER LAAN (vroege). Tros vrij groot, bessen van eene middelmatige grootte, eenigzins langwerpig, witachtig en blinkende van kleur. Vleesch zoet en aangenaam van smaak.

VERDAL. Tros groot, bessen zeer groot en van eene roodachtig groene kleur. Vleesch zoet, geurig en van een uitmuntenden smaak.

In een gunstig jaargelijde rijpt deze vrucht ook bij ons in den vollen grond.

VERJUS, BORDELAIS, BORDELAS. Tros zamengesteld, dikwijls zeer groot en vrij wel gesloten, bessen groot, van eene langwerpige gedaante, naar den kruin een weinig buikig en van eene geelachtig groene kleur. Vleesch vast en van een groenachtige witte kleur.

BLAAUWE DRUIVEN.

BOURGUIGNON NOIR. Tros klein, kort, gesloten, met een donkerrooden kam, bessen van eene langwerpige gedaante en donkerrood van kleur.

CATALONISCHE-DRUIF. Tros vrij groot, bessen groot, rond, van eene donker bruinachtige kleur. Vleesch van een aangenaamen, zoeten, eenigzins muskérenden smaak. Sept., Oct.

CHASSELAS NOIR. Tros dikwerf nog grooter dan die der *Chasselas blanc*, bessen rond en van grootte als die der witte, donker zwartblauw van kleur en van een zeer aangenaamen zoeten smaak

Deze druif wordt zonder heffingsmiddelen bij ons nooit rijp.

CHASSELAS ROUGE. Tros groot, doch niet gesloten, bessen iets grooter dan die der *Chasselas blanc* en van een bleekroode kleur en zeer zoeten smaak.

Deze druif moet in eene kas gekweekt worden.

FRANCONIE à FRUIT LONG. Tros zamengesteld, langwerpig en niet gesloten, bessen lang, zwart, met bleekgroen stof gedekt, schil hard. Vleesch wit, van een middelmatigen smaak en zonder korrels.

Dezelve rijpt bij ons te lande in den vollen grond niet.

FRANKENTHALER. Tros groot en gesloten, bessen groot en rond, hoog blaauw van kleur en somtijds iets naar het roode hellende. Vleezig en van een zeer aangenaamen smaak.

In warme zomers kan deze druif ook in ons vaderland zonder heffingsmiddelen de volle rijpheid erlangen.

LEIPZIGER-DRUIF. Deze verschilt van de witte slechts in kleur, zijnde deze hoog blaauw.

MELIER NOIR. In alles aan de *Melier blanc* gelijk, behalve dat de bessen donkerblauw zijn.

MORILLON NOIR. Tros vrij groot en langwerpig, bessen van eene middelmatige grootte en veelal rond, van eene donkerblauwe kleur. Vleesch helderrood, van een geurigen aangenaamen smaak.

Deze druif wordt zonder heffingsmiddelen in ons vaderland nimmer rijp.

MORILLON (*hatif*). Tros vrij groot en niet gesloten, bessen klein, van een smoddig roode, naar het blaauwe hellende kleur, schil dik en van een niet verheven smaak.

Deze is eene der vroegste druiven, als rijpende in de maand Aug.

MORILLON FACONNE. Tros dik, kort en digt gesloten, bessen van eene middelmatige grootte, van eene blaauwe kleur. Vleesch zoet en van een aangenaamen smaak.

Deze druif wordt in ons vaderland niet rijp.

MUSCAT D'ALEXANDRIE. Deze druif is in alles aan den *Muscat d'Alexandrie blanc* gelijk, behalve dat de bessen iets kleiner zijn, en eene roode, naar het blaauwe hellende kleur hebben.

Om rijp te worden dient men heffingsmiddelen te bezigen.

MUSCAT (*gris*). Geheel aan den *Muscat rouge* gelijk, slechts met dit verschil, dat de bessen van dezen somtijds eene grijsachtige kleur hebben.

MUSCAT (*long*). Tros dik, lang, doch niet gesloten, bessen groot, van eene langwerpige ronde gedaante, en donkerblauw van kleur. Vleezig en van een zeer aangenaamen zoeten, sterk muskérenden en geparfumeerden smaak.

Deze druif kan door heffingsmiddelen tot volkomene rijpheid worden gebracht.

MUSCAT (*noir*). Tros aan den *Muscat gris* gelijk, bessen iets kleiner dan van dezen, van eene donker blaauwe naar het zwart hellende kleur. Vleesch zoet, van eenen goeden, eenigzins muskérenden smaak.

Deze druif erlangt hare rijpheid door heffingsmiddelen.

MUSCAT (*rouge*). Tros aan die van den *Muscat blanc* gelijk, somtijds meer somtijds minder gesloten, bessen donkerrood, naar het blaauwe hellende, zeer vleezig, geurig, sterk muskérende en van een aangenaamen smaak.

Zonder heffingsmiddelen wordt deze druif bij ons bezwaarlijk rijp.

PAARL-DRUIF. In alles aan de witte gelijk, behalve in kleur, naardien de bessen van deze eene schoone hoogblauwe tint hebben.

PETIT GAMÉ (rouge). Tros klein, een weinig langwerpig en zeer gesloten, de bessen klein, rond, donker violetkleurig. Vleesch zacht en een weinig zoet van smaak.

PINEAU FLEURI DE LA CÔTE D'OR. Tros middelmatig groot en gesloten, bessen langwerpig zwart, met een zacht groen stof overdekt. Vleesch sappig, zoet en van een geparfumeerden smaak.

POTTEBAKKER (blauwe). Tros groot, bessen zeer groot en eenigzins langwerpig rond, hoogblauw van kleur. Vleesch tamelijk geurig, doch niet verheven van smaak.

Deze druif wordt bij ons te lande in het begin van October rijp.

POTTEBAKKER (roode). Tros groot, bessen iets grooter dan die der blauwe, rond en van eene roode kleur, naar het blauwe hellende. Het vleesch geuriger dan dat der blauwe, iets later dan de blauwe rijpende.

PRÉCOCE DE LA MADELEINE, RAISIN DE JUILLET. Tros klein en digt gesloten, bessen klein, van eene langwerpige ronde gedaante, donker violetkleurig en met lichtgroen stof overdekt. Vleesch groen en niet zeer zoet van smaak. Julij en Aug.

SPAANSCH DRUIF (blauwe). Tros zeer groot, gewoonlijk twee kleine zijtrossen hebbende, bessen zeer groot, rond, van eene hoogblauwe kleur, naar het zwarte hellende. Vleesch zeer zoet, van een geestigen verheven smaak.

Deze druif erlangt alleen door heffing hare volle rijpheid.

SPAANSCH DRUIF (roode). In vorm en grootte aan de blauwe gelijk, doch van eene hoogroode kleur, met een blaauwachtig waas overdekt. Vleesch zeer zoet en aangenaam.

TEINTURIER, VIN TINT. Tros kort en eenigzing gesloten, bessen en vleesch donker violetkleurig. Men bezigt het sap dezer druiven om den wijn te kleuren.

Dezelve wordt bij ons zelden rijp.

TRAMINER-DRUIF. Tros vrij groot, bessen rond en bleek van kleur.

Hoewel in ons vaderland rijpende, wordt deze druif nogtans weinig gekweekt.

VERJUS VIOLET DU JURA. Tros zamengesteld, zeer groot en digt gesloten, bessen rond, een weinig zamengedrukt; het vleesch is zoeter dan dat der *witte*.

Bonte druiven.

CHASSELAS PANACHÉ. Tros lang, niet gesloten, bessen klein, witachtig met roode vlakken. Vleesch zacht, suikerachtig, doch van een wat laffen smaak.

RAISIN D'ALEP. Tros van eene middelmatige dikte, een weinig gesloten, de bessen wit en zwart geschakeerd. Vleesch sappig en eenigzins geurig.

Soorten en verscheidenheden.

(Volgens de *Annales* van het genootschap voor Tuinbouw in de *Pruissische Staten*).

I.

CHASSELAS.

Tros groot, los, meest getakt hangende, nu en dan ongetakt, gesloten, lang, steel rank, bes dun van schil, vleezig, vol suikerachtige sappen, bladeren regelmatig, vijflobbig, ongelijk getand, dofgroen, bladsteel lang.

WITTE. Is eene heerlijke druif, bij eene goede bemesting in den herfst mild dragende. De vrucht, hoewel niet tot den wijnoogst geschikt, kan des al niettemin lang bewaard blijven.

GELE, in *Italie* UVA VORO. Heeft goudgele bessen, van een bijzonder zoeten smaak, wanneer de boom eenen goeden stand heeft, tevens gunstig weder gedurende den bloeitijd verlangende.

VAN FONTAINEBLEAU, VAN THOMERY. Tros en bes grooter dan die der witte.

ROODE. Is een der voortreffelijkste soorten, in grootte en vorm bijna aan de *witte* gelijk; bessen donkerrood en saprijk. Deze soort verdraagt zelfs het ongunstigste weder ook gedurende den tijd haars bloeis.

KONINGS, CHASSELAS ROYAL OU DUROI, in *Italie* OCHIO DE PERNICE. Kenbaar door de donker roode kleur der ranken, bladstelen, aderen der bladeren en de jonge bessen terstond na den bloei.

VROEGE ROODE of SPAANSCH. Eene nieuwe saprijke, zoete en geurige soort. Sept.

KNAPPENDE. Vleesch knappend, zeer zoet en geurig. Deze soort, welke mild draagt, verduurt eene ongunstige weersgesteldheid gedurende den bloeitijd. De trossen, welke lang aan den boom goed blijven, leveren eenen zeer goeden wijn op, waarom men deze bij langs den Rijn veel begint te kweken.

MUSKAAT. Eene der smakelijkste tafeldruiven, de bessen zijn saprijk, muskaatgeurig en wijnachtig.

NIETSELIE (*witte*), CANADASCH DRUIF, CHAPTALIA APII FOLIA, in *Oostenrijk* CIOTAT, in *Italie* UVA DI PAGNA, UVA D'ÉGITTO, DI JERUSALEME, in *Engeland* MALMSEY. Bessen saprijk en zoet, bladeren diep ingesneden.

PAARL, PERLE DIAMANT, MUSCADIN DIAMANT, in *Frankrijk* DE PONSE, in *Engeland* PEARL DROP. Bessen groot en

klein, bij afwisseling van een zoeten verfrisschenden smaak.

Deze boom levert veel, wanneer het weder gedurende den bloeitijd gunstig is.

NIEUWE HONGAARSCHÉ. Trossen niet gesloten, bessen groot en klein dooreen gemengd.

II.

MUSKAAT.

Tros groot, digt gesloten, enkelvoudig, veeltijds cilinder vormig, bessen rond, dik van schil, bedauwd. Vleesch zoet, saprijk, gemuskeerd, bladeren drie of vierlobbig, zelden diep ingesneden, van boven glad, van onderen wollig, lang gesteeld.

WITTE, in *Frankrijk* FRONTIGNAN BLANC, in *Italie* MOSCATELLA BIANCA, in de *Nederlanden* KATTEPISSE. Tros groot en de bessen goed rijp zijnde van een uitmuntenden smaak; verlangt eenen goeden stand en wordt laat rijp.

GRUZE, in *Frankrijk* FRONTIGNAN GRISÂTRE. Kleur roodbruin met geel en geurig van smaak.

ROODE MOSCATELLA RUBRA, in *Frankrijk* MUSCAT DE CORAIL, FRONTIGNAN ROUGE. Bessen groot, van een geurigen wijnachtigen, gemuskeerden smaak.

BLAAUWE, in *Frankrijk* BLEU FRONTIGNAN. Goed rijp zijn de bessen zeer zoet, doch weinig gemuskeerd.

VIOLETTE. Bijna aan de *blauwe* gelijk, behalve dat de bladeren gladder zijn.

ZWARTE, in *Frankrijk* FRONTIGNAN NOIR, in *Italie* MUSCATO NERO, VERNACOLO E TOSCANA, in *Engeland* BLACK FRONTIGNAN. Bessen zeer groot, zwart, blaauwachtig bedauwd, saprijk, wijn- en muscaatachtig. Deze druif is gedurende den bloeitijd zeer gevoelig.

LANGE, in *Frankrijk* MUSCAT LONG PÂLE, PÂLE MUSQUÉ, MUSCAT D'ALEXANDRIE, FRONTIGNAN D'ALEXANDRIE, MUSCAT à GROS GRAINS. Dit soort is zeer schoon en wordt in *October* rijp.

III.

MALVESY.

Tros groot, veelal dicht gesloten, enkelvoudig, somtijds zamengesteld, lang gesteeld, bessen lang en dun van schil. Vleesch smakelijk, saprijk en geurig, bladeren veeltijds drielobbig, glad, in de hoeken der aderen gehaard, bladsteel lang.

WITTE BLOUSSARD, in *Frankrijk* MALVOISIE BLANC DE CHAMPAGNE, BELOSAR à GROS GRAIN. Bessen goudgeel, tegen half *Sept.* rijpende. Deze milddragende boom levert een der uitmuntendste tafeldruiven.

ZWARTE BLOUSSARD, in *Frankrijk* FONDANT ROUGE, HANBOURG NOIR. Tros groot, bessen ovaal rond, zwart, zoet, saprijk en wijnachtig, bij eene gunstige standplaats in *Nov.* rijpende.

GULDEN, LINDAUSCHE DRUIF, in *Frankrijk* MESLIER BLANC, BLANC DE BONELLE, BLANC DE GALICIE DORÉ. Bessen groot, van eene ovaal ronde gedaante, geel van kleur en eenigzins geurig, in *Sept.* rijpende.

WITTE, in *Frankrijk* YEUX ÉPARS, LANGUEDOC BLANC, KILIAN BLANC, MALVOISIE VERTE D'ALLEMAGNE. Bessen van eene groenachtig witte kleur, rijpende, wanneer de standplaats goed is in het laatst van *Aug.*

PRÉCOCE DE LAHN. Aan de *witte* gelijk, doch vroeger rijpende.

MUSCATEL DU LOT. Eene nieuwe *Fransche* soort en mede een der smakelijkste druiven.

DOLCEDO, in *Frankrijk* DOLCEDO DU PÔ, in *Duitschland* BEFOSCO

of JOHANNISBERG. Deze bes is buitengemeen zoet van smaak.

CARNIOLA DI ROMA. Tros groot, bessen groen, dun van schil, zeer saprijk en zoet.

SPAANSCHÉ, in *Frankrijk* TOKAY BLEU, MALVOISIE D'ESPAGNE PRÉCOCE. Bessen van een heerlijken geur, bij eene goede standplaats in *October* rijpende.

WITTE of *echte* TOKAYER, in de gebergten van *Toray* BALAFAUT. Bessen saprijk en suikerachtig, rijpende in het begin van *October*.

IV.

MANSARDS.

(2½ Ned. pond wegende.)

Tros groot, veelal digt gesloten en piramidevormig, steel lang, bessen vleezig, saprijk en dik van schil, bladeren vijflobbig, vrij diep ingesneden, van boven glad, op de aderen harig, bladsteel lang en dik.

MANSARD, in *Frankrijk* FRANKENTHAL, DAMOUR, LE GRAND NOIR, in *Italië* CENERENTE. Bessen zeer groot, met een blaauwen dauw overdekt, saprijk en smakelijk, doch geen wijn opleverende.

In ons vaderland wordt dezelve moeilijk rijp.

GROS NOIR D'ESPAGNE, in *Frankrijk* ook RAISIN DE ST. PIERRE, in *Italië* UVA PANE. Bessen een weinig kleiner, saprijk, wijngevende en vroeger rijpende.

BLAAUWE ALICANT, in *Frankrijk* BLEU D'ASSYRIE, D'EGYPTE OU DE BORROMÉE, in *Engeland* BLACK SPANISH, OLD LOMBARDY. Zoeter en saprijker dan de voorgaande en nog vroeger rijpende.

GENTIL NOIR, in *Frankrijk* ook **ROUGE DE GENÈVE**. Nog zoeter dan de vorige soorten, bij goed weder en warmen stand reeds in *September* rijpende.

DRUIF VAN CANDOLE, in *Frankrijk* **ROUGE PERLE ROSE**, **MONSTRUEUX**, **ROUGE CLAIR**, **DE LA TERRE PROMISE**. Zeer groot, geschikt in kassen, doch in den vollen grond moeijelijk rijpende.

LA VIN ISABELLE, in *Frankrijk* ook **VIN D'AMERIQUE**, **ALEXANDEE**, **VIN DU CAP**, **VIN DE CASSIS**. Bessen droog en meelachtig, de geur eener aardbezie, framboos of zwarte bes hebbende en laat rijpende. Het is deze soort, welke de grootste bladeren heeft.

V.

TRAMIN.

Tros klein, gesloten en kort gesteeld, bessen vleezig, saprijk, dik van schil, zoet en smakelijk, bladeren rond, meestal drielobbig, weinig ingesneden en kort gesteeld. De CLEVEN, eene onderverdeeling der Tramin, is langer gesteeld.

GRIS ROUGE, in *Frankrijk* ook **TRAMIN ROUGE FROMENTEAU**, **DU HAMEL**, **AUVERGNAT ROUGE CLAIR**. Zeer geschikt voor den wijnoogst, veel mest behoevende.

RULAND, in *Frankrijk* **LE GRIS COMMUN**, **PINEAU GRIS**, **RHIN GRIS MALVOISIE**, **PAILLI**, **GRIS BLANC**, **GENNETIN FROMENTEAU**. Bessen rond, grijsachtig of koperachtig rood, saprijk, zoet, zeer gemakkelijk rijpende en mede eene der beste wijnsorten.

ZWARTE CLEVEN, in *Frankrijk* **BOURGUIGNON ROUGE**, **MORILLON NOIR**, **AUVERGNAT**, **VRAI RAISIN DE BOURGOGNE**, **CAUCHÉ NOIR**, **à BORDEAUX**, **CÔTE ROUGE**, **BOUCHET**, **RINAUD**. Alleen geschikt voor den wijn.

WITTE CLEVEN, in *Frankrijk* **BOURGUIGNON BLANC**, **MORILLON BLANC**, **AUVERGNAT BLANC**. Voor den wijn geschikt.

VROEGE ZWARTE CLEVEN, in *Frankrijk* RAISIN DE JUILLET, PRÉCOCE D'AOÛT DE ST. JEAN, DE ST. LAURENT, BOURGUIGNON HATIF, PETIT ST. BERNARD, in *Italië* LUVIANA VENONÈSE, in *Engeland* JULY GRAPE. Bessen klein, zwart, saprijk, zoet en zeer vroeg rijpende, wordende de bessen door bemesting grooter.

GRIJZE of echte TOKAJER. Bessen klein, zeer zoet van smaak, bij eene gunstige standplaats tegen half *September* rijpende.

TEINTURIER, in *Frankrijk* ook PONTAC, CLEVEN D'ESPAGNE, AUVERGNAT TEINT, PORTUGAL NOIREAU, in *Italie* TINTODI ROTA. Wordende tot het kleuren der wijnen gebezigd.

YVERDUN-DRUIF, in *Frankrijk* PINEAU BLEU. Met blaauwe bessen, zijnde eene verscheidenheid der *zwarte cleven*.

SAUVIGNON-DRUIF, in *Frankrijk* SUCRIN, SAUMOIREAU. Bessen saprijk, zoet en geurig, gemakkelijk rijpende, de bladeren worden in het najaar rood gestipt. Deze is eene der beste druiven van *Bourgogne*.

PINQUANT PAUL. Tros schoon, lang, los, blaauwachtig; bessen saprijk, zoet, mild dragende en rijpende in het begin van *October*. Deze is eene *Fransche* verscheidenheid.

VI.

SYLVAINS.

Tros middelmatig groot, zeer gesloten, enkelvoudig, doch somtijds verdeeld, steel kort, bessen dun van schil, smeltend, zoet, saprijk, bladeren rond, drielobbig, weinig ingesneden, bladstelen kort.

GROENE, in *Frankrijk* AUXERROIS, AUGUSTIN BLANC. Goeden witten wijn opleverende.

BLAAUWE, insgelijks goeden rooden wijn leverende.

LA BLANCHE QUEUE D'AGNEAU, in *Frankrijk* ook RAISIN DE POISSON. Welriekende bessen, die zeer goeden wijn geven en vroeg rijpen.

ZWITSERSCHE DRUIF, in *Frankrijk* LA VENITIENNE PANACHÉE. Bessen van eene middelmatige grootte, saprijk en geurig, wit en blaauw gestreept.

PATRIJSVOET, in *Frankrijk* PIED DE PERDRIX, en vandaar herkomstig. Bessen zeer zoet, dun van schil, in het begin van *October* rijpende.

GROOTE DRUIF VAN CORINTHE, in *Frankrijk* GROSSE DE CORINTHE, RAISIN BLANC DE CORINTHE, ASPIRANT SANS PEINE, in *Italië* UVA PASSA BIANCA. Bessen klein, rond, saprijk, geurig en zonder pitten, zijnde eene zeer goede tafeldruif.

VII.

CIBÉBES.

(Langwerpige druiven).

Tros groot, niet gesloten, zamengesteld, bessen lang ovaal, groot, vleezig, saprijk, zoet en geurig, bladeren drielobbig, rond, diep ingesneden en kort gesteeld.

GROOTE WITTE DAMAS, in *Frankrijk* RAISIN DE MONTPELLIER en GROSSES GRAPPES. Eene goede kasdruif.

GROOTE BLAAUWE DAMAS, UVA DAMASCENA, in *Italië* VITE DI DAMASCO, in *Engeland* BLACK DAMASC WORKSOP. Tros groot, bessen saprijk en geurig, lang kunnende duren. Deze is boven de *witte* te verkiezen.

BLAAUWE MAROKKAANSCHER DRUIF, in *Frankrijk* RAISIN D'AFRIQUE, MAROQUAIN, BARBARON, in *Italië* TETA DI VACCA NEGRA. Veel warmte behoevende om de noodige rijpheid te kunnen erlangen.

GROOTE ROODE MAROKKAANSCHER DRUIF. Eveneens.

WITTE CIBÉBES, in *Frankrijk* GROS BOROMEO JAUNE. Bessen geel, doorschijnend, bruin gestippeld, veel vrucht leverende, doch ook veel warmte behoevende.

BLAAUWE CIBÉBES, in *Frankrijk* GROS BOROMEO BLEU. Bessen saprijk en zeer zoet van smaak, vroeger dan de *witte* rijpende.

SYRISCHE DRUIF. Bessen vleezig, dik van schil, veel leverende.

SAINT LAURENT, in *Italië* CASTA DI OLANEZ, UVA REGINAE, CIBIBBO BIANCA. Bessen van een zeer zoeten smaak, vroeg rijpende, doch daarentegen ook eene gunstige standplaats behoevende.

WITTE ORLEANS, in *Frankrijk* RAISIN D'ORLEANS, RAISIN DES MONTAGNES DE RUDESHEIM. Eene goede tafeldruif, en voor den wijnoogst zeer geschikt; bij eenen goeden stand in *October* rijpende.

VIII.

GUIACHES EN DUISCHERS.

GUIACHES. *Tros groot, dicht gesloten, veelal enkelvormig, cilindervormig. Bessen saprijk, zacht, waterachtig, dunschillig, blaauwachtig bedauwd, bladeren drielobbig, ruw, de buitenste lobben aan den voet afwijkende, bladsteel lang.*

DUITSCHERS. *Dezelfde kenmerken, behalve dat de buitenste lobben bij deze over elkander liggen.*

ROODE GUIACHE, in *Frankrijk* MALVOISIE ROUGE D'ITALIE. Bessen saprijk, smakelijk, eene goede tafeldruif, welke in het begin van *September* rijp wordt.

ROODE HENGLING. Bessen zoet, dun van schil, zijnde eene goede tafeldruif, vroeg rijpende en zeer mild dragende.

WITTE DUISCHER, in *Champagne* FACUN. Eene goede tafel-

druif, veel leverende en in het begin van *October* rijpende.

ROODE DUTSCHER, in *Frankrijk* FACUN ROUGE. Dezelfde eigenschappen als de *witte*.

Sierboomen.

- VITIS *Labrusca*. Kleinbladige wijnrank.
 » *Laciniata*. Gescheurdbladige.
 » *Palmata*. Handvormige.
 » *Tiliacea*. Lindenbladige.
 » *Vulpina*. Virginische vossendruif.
 » » *Cordi folia*, met hartvormige bladeren.

XIV.

MOERBEZIËNBOOM.

MORUS NIGRA.

Volgens LINNAEUS, eenhuizig (monoecia), viermannig (tetrandria).

Geslachtskenmerk.

Bij de mannelijke bloem de kelk vierdeelig, zonder bloemkranz, en bij de vrouwelijke bloem vierbladerig, insgelijks zonder bloemkranz, met twee stijlen en één zaad.

Beschrijving.

De boom is van eene middelmatige hoogte, met een aschgraauwe schors, bladeren hartvormig, ovaal of eenigzins vijflobbig, ongelijk getand, ruw op het gevoel en donkergroen van kleur. De bloemen zijn mannelijk en vrouwelijk, de

eersten katjes, die uit de oksels der bladeren uit eene vierbladige kelk voortkomen en uit vier helmstijltjes bestaan; de vrouwelijke bloemen daarentegen hebben geene helmstijltjes, maar een stampertje, dat later in de vrucht verandert, welke eene hezie is van eene langwerpige ronde gedaante en uit vele korrels of kleine bessen bestaat, gelijkende veel naar eene groote *braambes*. Rijp zijnde heeft de vrucht eene donkerbruine of zwartachtig glanzende kleur en een aangenaamen tamperen smaak, zijnde het zaad in kleine korrels vervat, makende deze boomen groote en vele, ver en diepgaande wortels, zonder echter vele haarwortels te hebben.

Herkomst.

Dit gewas is uit het *Oosten* herkomstig, de *witte* uit *Klein-Azië*, en in 1596 in *Europa* overgebracht, de *roode* uit *Noord-Amerika*, terwijl ook eenige soorten uit *China* tot ons overgevoerd zijn.

Geschiedenis.

De kweeking der Moerbeziënboomen dagteekent in *Frankrijk* het eerst van den tijd van KAREL IX. HENDRIK IV zond op den 27 Sept. 1600 den *Sieur de Bordeaux*, opperintendant der tuinen van *Frankrijk*, naar OLIVIER DE SERRES, heer van *Pradel*, ten einde inlichtingen te bekomen omtrent de teelt van den Moerbeziënboom, welken hij in den tuin der Tuilerien wilde aankweken, met het doel om de zijdewormenteelt in *Frankrijk* in te voeren. In 1601 werden er meer dan 1500 Moerbeziënboomen te *Parijs* geplant, welke aldaar zeer welig groeiden. Te *Nice* staat sedert meer dan twee eeuwen een Moerbezieboom in den tuin van den graaf CARIN. Aan den wortel heeft de stam 4 el 2 palm, en op 3 ellen boven den grond op de plaats der enting 4 el 1 palm. Toen deze boom in deszelfs volle kracht was, gaf hij jaarlijks tot

1500 Ned. ponden bladeren en thans nog tot 1000 Ned. ponden, zoodat men veilig kan berekenen, dat deze boom in twee eeuwen eene som van 80,000 franken heeft opgebracht. Ten tijde van mijnen vader was er in de landhuishoudkundige tuin te *Groningen* een boom, die bij eene hoogte van 27 voet 69 voet vlugt had.

Ook in ons vaderland, en inzonderheid in de provincie *Drenthe*, heeft de Heer HARENCAARPEL ECKHARDT, die van October 1840 tot Mei 1842 Gouverneur van dat gewest was, het aanplanten der Moerbeziënboomen beproefd, ten einde de zijdeteelt in die provincie tot stand te brengen, en voorzeker zoude hij daarin geslaagd zijn, had een ontijdige dood niet een einde aan zijn nuttig en werkzaam leven gemaakt.

Voortkweeking.

De Moerbeziënboomen worden door *zaad, stekken, uitloopers* en *inlegging* voortgekweekt.

Wanneer men dezelve door zaad vermenigvuldigen wil, kieze men de beste bessen daartoe uit, en wel die, welke uit eene bevruchting ontsproten, daar de anderen, hoewel somtijds veel grooter en altijd aangener van smaak, geen zaad in zich bevatten. Ten einde nu het zaad te verkrijgen, wrijve men de bessen tusschen de handen in eene kom met water, waarna men het zaad langzaam laat droogen, en op eene geschikte plaats tot het *voorjaar* bewaart.

In de eerste dagen der *lente* zaaije men hetzelfde in eene goede, weltoebereide aarde, de gewone zorg voor het gezaaide dragende.

Is het jonge plantsoen krachtvol geuoeg, om in de *kweekschool* te kunnen worden overgebracht, hetwelk gewoonlijk het eerste jaar plaats heeft, dan verplante men hetzelfde in de volgende *lente*, kunnende het gewoonlijk het 2de of 3de jaar in de *entschool* worden geplaatst, ten einde dan de volgende

lente in de *spleet* of met de *fluit* geënt of geoculeerd te worden.

Hebben de boompjes eene behoorlijke dikte erlangd, dat is, wanneer hunne stammen eene dikte van 3—4 duimen omvang hebben bereikt, dan kan men dezelve voor *goed* plaatsen.

Wat het voortkweken door *stekken* aanbelangt, zoo neme men hiertoe de regtste, meest voldragen loten, waaraan men een weinig hout van het vorige jaar heeft laten verblijven. Deze stekken plaatse men des *voorjaars* in ligte nieuwe aarde en op een wat beschaduwden stand. Deze stekken bevochtige men van tijd tot tijd, om daardoor de frischheid van den grond te onderhouden, wel zorg dragende van er niet zoo veel water over uit te gieten, dat de stekken daardoor kunnen rotten. Zoodra dezelve wortel geschoten hebben, worden zij op de gewone wijze behandeld.

Ook de *uitloopers* worden in de *lente* van den moederstam gescheiden en alsdan verplant, en op de gewone wijze verzorgd.

Tevens kan men door eenen ouden boom even boven den grond af te kappen eene menigte uitloopers erlangen, welke, zoo zij niet goed geworteld zijn, ingelegd kunnen worden, wordende dit alles meer uitvoerig beschreven in het werk van J. AUNANT, getiteld *l'Art de cultiver les muriers*. Wat het inleggen aanbelangt, zoo handele men daaromtrent op de gewone wijze, de ingelegde takken later na de wortelschieting van den moedertak afscheidende.

Grond.

Deze boomen beminnen eenen goeden vetten, lossen, liefst zandigen grond, in vochtige stijve kleigronden, niet wel tierende. Eveneens groeit de Moerbezieboom bij uitstek wel in eene puinachtige, met kalk vermengde aarde, en over het algemeen daar, waar de grond opgevuld is. Tevens is het zeer

aan te raden, de aarde om deze boomen jaarlijks om te spit-
ten en dezelve met oude dong te voorzien, waardoor de boom
in kracht en de vrucht in zwaarte winnen zal.

Standplaats.

De Moerbeziënboomen behoeven eene warme, tegen scherpe
winden gedekte standplaats, en wel inzonderheid de *zwarte*,
welke minder dan de *witte* tegen de koude gehard is, hoewel
beide, jong zijnde, moeilijk eene strenge vorst kunnen ver-
dragen, terwijl ook oude boomen daardoor niet zelden be-
wijken, gelijk in het jaar 1740 en 1836 het geval was.

Afstand.

Leiboom 30 voet. *Halfstamde kroonboomen* 20 voet. *Pira-
miden* 10 voet.

Leiden en snoeijen.

De Moerbeziënboom wordt zelden aan eene regelmatige
snoeiing onderworpen, vergenoegende men zich met slechts
de kwalijk geplaatste takken weg te nemen en de boomen van
het doode hout te zuiveren.

Ziekte.

Deze boomen zijn aan geene bijzondere kwalen onderhevig,
en hebben, hoewel niet tegen eene strenge vorst bestand, nog-
tans weinig van de nachtvorsten te vreezen, naardien zij mede
het laatst van alle vruchtboomen in de lente ontspruiten.

Inoogsting en bewaring.

Het inoogsten der moerbeziën, welke achtereenvolgens rij-
pen, heeft van af de maand *Julij* tot *September* plaats, wor-
dende de rijpheid der vrucht door de donkerbruine of *zwarte*

glanzende kleur en het van den steel los gaan bij eene zachte aanraking aangeduid. Het inzamelen dezer vrucht heeft bij de leiboomen nog al eenige moeilijkheid, naardien de bessen alsdan vele malen achter de takken vallen, weshalve men, om dit te voorkomen, bij het plukken een trechter of koehoorn, aan eene staak bevestigd, bezigt, waarin alsdan de vrucht wordt opgevangen. Wil men deze vrucht lang bewaren, dan plaatse men de bessen voor zij nog volkomen rijp zijn in eene flesch, sluit dezelve goed luchtdigt, en plaatst dezelve in eenen ketel of pot met koud water, dit langzamerhand aan het koken brengende. Neem dan, zoodra het kookt, het vuur weg, laat het bekoelen, en haal de flesch er na verloop van $\frac{1}{4}$ uur uit. Deze flesch behoort alsdan zeer nauwkeurig en met zorg gesloten te blijven.

Ook kan men de moerbeziën lang versch bewaren, door de vruchten in het sap van andere Moerbeziën, waarin suiker gesmolten is, te plaatsen, en alsdan de flesch of pot luchtdigt toe te sluiten.

Gebruik.

De Moerbeziën, welke rijp een aangenamen, zoeten, tameren smaak hebben, worden zoowel versch als geconfijt gebruikt; ook bereidt men van deze vrucht eenen smakelijken wijn, alsmede eene syroop, zijnde het sap van dezelve zeer lieftstig, om vlekken uit tafellinnen weg te maken, terwijl men wil beweren; dat de onrijpe vrucht een geschikt mengingsvoeder voor jonge hoenders is.

Hout.

Geaardheid en kleur. *Zwart Moerbeziënhout* smoddig geel ongevlamd; *wit Moerbeziënhout*, lichtgeel met bruine strepen; *rood Moerbeziënhout*, uit *Virginie*, bruinachtig rood, met donkerbruine vlammen.

Gebruik. Naardien dit hout hard is, kan het door de schrijnwerkers tot verschillende einden gebezigd worden, terwijl het dit boven veel meubelhout vooruit heeft, dat het eene ongedierte werende eigenschap in zich bevat.

Wanneer men de jonge takjes dezer boomen, even als de hennip en vlas, tot rotting legt, kan er van de schors vrij goed touw vervaardigd worden.

Bladeren.

Het zijn inzonderheid de bladeren der *witte* moerbeziënboomen, die voor de zijdewormen het best dienstig zijn, aangezien die der *roode*, wegens de meerdere ruwheid, niet zoo goed aan dat oogmerk voldoen.

Soorten en verscheidenheden.

1.

WITTE MOERBEZIËNBOOM.

MORUS ALBA (LINN.).

Herkomst.

Klein - Azië.

Vrucht wit, klein, van een zoeten doch eenigzins laffen smaak, en zeer door het gevogelte gezocht.

De boom groeit sterk en wordt groot.

2.

ITALIAANSCHÉ MOERBEZIËNBOOM.

MORUS ITALICA (ENCYCL.).

Vrucht wit, groot, van denzelfden smaak als de voorgaande.

De boom groeit nog weliger en wordt nog grooter dan de *Morus alba*.

Italiaansche Moerbeziënboom met rooskleurige vruchten. Eene belangrijke verscheidenheid van den bovengenoemden; de vruchten van dezen zijn en kleiner en minder zoet.

3.

WITTE SPAANSCHÉ MOERBEZIËNBOOM.

Vrucht grooter dan de voorgaande en van denzelfden smaak. De boom groeit zeer sterk en heeft breede bladeren.

4.

ZWARTE MOERBEZIËNBOOM.

MORUS NIGRA (LINN.)

Herkomst.

Klein-Azië. Vrucht zeer groot, zwart en van een aangename smaak.

De boom bereikt eene hoogte van 25—30 voet.

5.

ROODE MOERBEZIËNBOOM.

MORUS RUBRA (LINN.).

Herkomst.

Noord-Amerika. Vrucht vrij groot, van eene donkerroode kleur en aangename smaak.

De boom bereikt eene hoogte van 40—50 voeten.

PAPIER-MOERBEZIËNBOOM.

MORUS PAPYRIFERA (LINN.). BROUSSONETIA PAPYRIFERA (WILLD.).

Herkomst.

China. In Japan, waar men zich veel met de kweeking van

dit gewas onledig houdt, bereidt men van de schors der jonge takken een soort van papier, sterk genoeg om daarmee de zonnescermen te bekleeden, waarvan de inwoners zich bedienen. In *Louisiana* legt men de jonge twijgen even als het vlas te rotten, waarna de vrouwen er verschillende weefsels van maken. De bladeren van dit gewas, die ook tot voedsel voor de zijdewormen dienen, hebben dit bijzondere, dat alle bijna eenen ongelijken vorm hebben, hoewel dit verschil in ieder jaargetijde niet even merkbaar is. De vruchten zijn kogelvormig, donkerrood, uit vele kleine bessen zamengesteld, en van een zoeten aangename smaak, in *September* rijpende.

Deze boom, hoewel eerder dan de gewone *Moerbeziënboom* knoppende, is nogtans voor de koude niet gevoelig, en slaagt volkomen in warme, ligte, zelfs zandige gronden.

De voortkweeking geschiedt door zaad, stek en uitloopers, op dezelfde wijze als de gewone behandeld; doch om vruchtgevend zaad te winnen, moet men eenen mannelijken naast een vrouwelijken plaatsen.

Verscheidenheden.

Die met *Monnikskap* bladeren.

Sierboomen.

MORUS *Constantinopolitana.*

- » *Cordifolia.* Hartvormige.
- » *Cucullata.* Bekervormige.
- » *Nervosa.* Geaderde.
- » *Sub. Cortice fusca.* Roodbastige.

AALBEZIËNBOOM.

RIBES RUBRUM.

Volgens LINNAEUS vijfmannig (pentandria) eenwifvig (monogynia).

Geslachtskenmerk.

Bloemkrans vijfbladerig, en, even als de meeldraadjes, op den kelk geplaatst; het stijltje tweespletig; vrucht eene veelzijdige bes, onder de bloem; de takken ongewapend; bloemsteeltjes getakt en veelbloemig.

Beschrijving.

Roode aalbes. Een kleine boom, met welig opschietende ongedoornde takken, de bladeren zijn donkergroen, vijflobbig en de lobben stomp, de bloemtrossen hangende en onbehaard, de bloembladeren omgekeerd, hartvormig, van eene geelachtige of witte kleur.

Herkomst.

Dit gewas, hetwelk oorspronkelijk in *Zwitserland, Frankrijk en Engeland* te huis behoort, is bijna door geheel *Europa* verspreid, hoewel op alle plaatsen op verre na geen even goede vruchten voortbrengende.

Voortkweeking.

De aalbeziënboomen kunnen door zaad, uitloopers en stekken worden voortgekweekt. Wat het zaaijen aanbelangt, zoe neme men de korrels der meest voldragene bessen, welke men des *voorjaars*, nadat het zaad eerst gedroogd en daarna in vochtig zand geplaatst was, in goeden, lossen, vetten grond

uitzaait, welk plantsoen men later uitdunt, terwijl men de jonge boompjes, wanneer zij twee jaren oud zijn voor goed kan verplanten, de *penwortels* alsdan iets inkortende.

Hoewel deze boomen zelden door *zaad* vermenigvuldigd worden, zoo is dit nogtans het eenige middel, om nieuwe verscheidenheden te erlangen.

Ook het voortkweeken door *uitloopers* wordt weinig verrigt, naardien het veel gemakkelijker is, daartoe *stekken* te bezigen, die over het algemeen ook nog dat vooruit hebben, dat zij later beter en smakelijker vruchten opleveren.

Tot stekken bezige men immer de langste en de zwaarste loten, aan de beste boomen ontleend, en welke men, na de zelve van de onderste bladknoppen beroofd te hebben, opdat er geene uitloopers ontspruiten, in de maanden *Augustus* en *September* in den grond steekt, zijnde het immer aan te raden, éénjarige scheuten ter lengte van 16-24 Ned. duimen te nemen, dezelve tot op een paar duimen na in den grond te plaatsen, en deze alsdan goed aan te trappen, om alle indringing van lucht te voorkomen. Ook des *voorjaars* kan deze wijze van voortkweeking aangewend worden, hoewel men dan op verre na zoo zeker niet is, dat de stekken zullen aanslaan.

Ofschoon ik nergens van het *enten* dezer boomen melding vind gemaakt, zoo heb ik nogtans deze kunstverrigting op dat gewas toegepast maar ofschoon ik het voor waarschijnlijk houd, dat daardoor de vrucht veredeld en verzwaard wordt, ben ik dienaangaande tot dusverre nog in het onzekere.

Grond.

Hoewel dit gewas bijna in alle gronden tiert, zoo zijn ligte, krachtvolle en een weinig zandige nogtans te verkiezen, welke men steeds van mest moet blijven voorzien, naardien de besvruchten den grond het meest uitmergelen, en waarom dan ook eene halfjarige bemestiug zeer aan te raden is.

Het is er verre van daan, dat het juist oude vergane koe-dong zoude moeten zijn, waardoor de uitgeputte krachten der aarde hersteld dienen te worden, gelijk sommigen beweren, daar de ondervinding mij sedert jaren geleerd heeft, dat geen mest beter voor dat gewas voegt, dan de secreetmest, waardoor niet alleen de welige groei dier boomen onderhouden wordt, maar ook de vrucht aanmerkelijk wordt ver-zwaard. Ten allen tijde drage men zorg, bij het planten van nieuwe boomen van grond te verwisselen, want hoewel dit met alle vruchtboomen het geval is, zoo is het inzonderheid voor den bessenboom eene groote behoefte.

Standplaats.

Het is den bessenboomen vrij onverschillig, welke standplaats men hun aanwijst, daar zij ook in de schaduw wel tie-ren, doch alsdan kleine vruchten voortbrengen.

Wil men de vrucht evenwel opvolgender wijze hebben, zoo plaatse men de boomen niet alle in dezelfde rigting, maar zoodanig, dat door de meerdere of mindere warmte, waaraan men de vrucht bloot stelt, deze vroeger of later rijpt. *Lei-boomen* plaatse men voor een gedeelte in het *zuidoosten*, (doch wegens de felle zonnestrallen nimmer in het *zuiden*), waardoor de bessen zeer spoedig tot hare volkomene rijpheid zullen worden gebragt, geheel in tegenstelling dier *Leiders*, welke eenen *noordoostelijken* stand hebben, wier vruchten zeer laat zullen rijpen.

Afstand.

Komboomen en *pyramiden* van 4—6 voet. *Lei-boomen* van 8—10 voet.

Leiden en snoeijen.

Hoewel men deze boompjes bijna alle vormen kan geven, welke men verkiest, zoo bepaalt men zich echter in ons

vaderland het meest bij *kom-* en *pyramide* vorm, om welken daar te stellen men slechts de gewone regelen der snoeikunst te volgen heeft. Voor het overige korte men de zwaarste loten tot op 3 of 4 oogen in, waarop de *zwarte aulbes*, als aan de uiterste einden bloeiende, evenwel eene uitzondering maakt; de dunne daarentegen, als ook het oude onvruchtbare of doode hout geheel wegnemende, en steeds zorgende, de *komboompjes* regelmatig hol uit te snoeijen, opdat de vrucht aan de binnenzijde ook de noodige warmte en lucht erlange, welke verrigting zoowel in den *herfst* als des *voorjaars* geschieden kan.

Ziekte.

Voor zoo verre mij bekend, zijn deze boomen aan geene bijzondere ziekten onderworpen, hoewel dit gewas spoediger dan eenig ander met mos wordt overdekt, bijaldien de grond niet krachtig genoeg is, of de boomen bejaard zijn, hetwelk met zes of acht jaren het geval is.

Inoogting en bewaring.

De inoogting der vrucht heeft van af de maand *Junij* plaats en kan tot in *Augustus* voortduren, wanneer de boomen verschillende slandplaatsen erlangd hebben. Wordende de rijpheid der *roode* door de hoogroode doorschijnende kleur, der *witte*, door den bleek witten doorschijnenden glans, en der *zwarte* door de gitzwarte, glanzende kleur aangeduid, om welke vruchten lang te bewaren, men de bessenboomen even voor de volkomene rijpheid der vrucht met schoon rogge stroo omwikkele, en wel zoodanig, dat daardoor de geheele boom zonder eenige opening bedekt zij, kunnende men op deze wijze de bessen tot aan de vorst toe bewaren.

Gebruik.

De aalbessen worden zoowel raauw, als geconfijt en als

gelei gebruikt, leverende deze bessen een heerlijk verfrisschend nat, alsmede den zoo geurigen en in ons vaderland zoo zeer gezochten bessenwijn.

Hout.

Geaardheid en kleur. Gewoon aalbeziënboomenhout smoddig wit met lichtgele en lichtgroene vlammen; zwart aalbeziënboomenhout lichtgeel met donkerbruine dwarrels en vlammen.

Gebruik. Wordt niet gebezigd.

Soorten en verscheidenheden.

1.

GEWONE AALBES.

RIBES RUBRUM (LINN.).

KLEINE ROODE. Vrucht klein, rood, van een zuren smaak, welker aankweking op schaduwachtige plaatsen nogtans wel aan te raden is.

GROOTE ROODE. Vrucht veel grooter dan de voorgaande, van een zeer zoeten, aangename smaak.

Dit boompje is zeer takkig, en munt door deszelfs weligen groei bijzonder uit.

ZEEER GROOTE ROODE. Vrucht zeer groot, niet zelden vijf strepen in doorsnede hebbende, en zeer schoone trossen vormende, van een aangename, tamperen zuren smaak.

Deze boom is teeder, groeit traag en kan niet gemakkelijk voortgekweekt worden.

VLEESCHKLEURIGE AALBES. Vrucht niet zoo groot als de beide voorlaatsten, doch bijna van denzelfden smaak.

PERELAALBES. Vrucht groot, wit, doorschijnend, van een zacht zuren, aangename smaak.

KLEINE WITTE. Vrucht niet zoo groot als de *parel-aalbes* en ook minder doorschijnend dan deze.

ENGELSCHĒ AALBES MET GROOTE WITTE VRUCHT. Vrucht in lange trossen, zeer doorschijnende en van een aangenaamen smaak.

2.

ZWARTE AALBES.

RIBES NIGRUM (LINN.).

Beschrijving.

Takken ongewapend, bloemtrossen wijd en gehaard, schutblaadjes korter dan de bloemstelen, bloem klokvormig, de bladeren van onderen gestippeld, sterken reuk van zich gevende. Vrucht grooter dan de roode, bereikende de boom ook eene aanzienlijke hoogte.

Herkomst.

Scandinavië.

Voortkweeking.

Wordt op dezelfde wijze behandeld als bij de gewone opgegeven is.

Grond.

Zwaar.

Standplaats.

Schaduwachtig.

Leiden en snoeijen.

Moeten zoo weinig mogelijk gesnoeid worden.

Gebruik.

De vrucht wordt veel op sterke dranken getrokken en algelei gebezigd.

GEWONE ZWARTE BES. Vrucht veelal grooter dan de roode. en de witte, van eene zeer donkerroode kleur, welke op het eerste aadzien gitzwart is, en van een zeer sterken, specerijachtigen geur.

ZWARTÉ BES MET NIERVORMIGE BLADEREN. Vrucht veel kleiner dan de voorgaande, doch van dezelfde hoedanigheid zijnde; de bladeren van dezen boom sterk geaderd.

ENGELSCHÉ ZWARTE BES. Vrucht zeer groot, en van dezelfde hoedanigheid als de beide voorgaanden.

3.

GOUDGELE AALBES.

RIBES AUREUM (H. P.).

Herkomst.

Noord - Amerika. Vrucht zwart, bessen en trossen van een langwerpigen, ongemeenen vorm, vleezig en van een bijzonderen geur.

Dit prachtig boompje, hetwelk in *April* bloeit, heeft goudgele bloemen, welke een geur als kruidnagelen verspreiden.

B.

KRUISBEZIËNBOOM.

RIBES GROSSULARIA.

Volgens LINNAEUS vijfmannig (pentandria), eenwifvig (monogynia).

Geslachtskenmerk.

Bloembladeren vijfbladerig, en evén als de meeldraadjes op den kelk geplaatst. Vrucht eene veelzadige bes, onder de bloem; de takken gedoornd, hebbende de steeltjes weinige bloemen en de vruchten tamelijk groot.

Beschrijving.

Dit gewas, hetwelk gewoonlijk eene meerdere hoogte dan de aalbeziënboomen bereikt, en van 4—6 voeten opgroeit, is met vele scherpe doorns bezet, heeft kleine rondachtige en gehoekte bladeren, de bloemen worden door vijf in het ronde staande blaadjes gevormd, waarop de ronde vruchten volgen, die in grootte, kleur en geaardheid verschillen.

Herkomst.

Duitschland, Zwitserland en Frankrijk, alwaar dezelve menigvuldig in het wild gevonden worden, doch alsdan slechts kleine en wrange vruchten voortbrengen.

Geschiedenis.

Er is geen volk, dat zich meer op de kweeking der kruisbeziën toelegt, dan de *Engelschen*, die dan ook meer dan 300 soorten en verscheidenheden van dit gewas bezitten.

Voortkweeking.

Hieromtrent handele men op dezelfde wijze, als bij de *aalbeziën* opgegeven is, terwijl ook het zaaijen van dit gewas zeer is aan te raden, om nieuwe verscheidenheden te erlangen.

Grond.

Dezelfde als die der *aalbeziënboomen*.

Standplaats.

Zie *aalbeziënboomen*.

Afstand.

Zie *aalbeziënboomen*.

Leiden en snoeijen.

Zie *aalbeziënboomen*.

Inoogsting en bewaring.

De inoogsting dezer vrucht heeft gewoonlijk in de maand *Augustus* plaats, wordende de rijpheid door de zachten weerstand biedende weekheid en de doorschijnendheid bij vele soorten en verscheidenheden kenbaar gemaakt, doch wegens de veelvuldige verscheidenheden is het niet mogelijk, dienaangaande vaste kenteekenen op te geven, weshalve het proeven te dezen opzichte het zekerste middel is, om zich van de meerdere of mindere rijpheid te overtuigen.

Het zijn alleen de *onrijpe* kruisbeziën, die men gedurende den winter bewaren kan, door dezelve of in drooge flesschen te doen en deze alsdan luchtdigt te kurken, of door dezelve in de flesschen met water gedurende anderhalf uur zachtjes te laten kooken en deze daarna goed te sluiten, welke flesschen men alsdan het onderste boven hangen moet; ook kan men de flesschen, waarin de kruisbeziën gedaan zijn, met koud gekookt regenwater aanvullen en ze daarna kurken.

Gebruik.

De kruisbeziën worden zoowel raauw, geconfijt als gestoofd gebruikt, kunnende men van deze vrucht ook een zeer smakelijken wijn bereiden.

Hout.

Geraardheid en kleur. Gewoon *kruisbeziënboomenhout*: zacht geel, met helder gele strepen en donkerbruine dwarrels; *kruisbeziënboomenhout met groote witte vruchten*: zacht, vleeschkleurig met zacht roode streepen.

Gebruik. Wordt niet gebezigd.

Soorten en verscheidenheden.

A.

GROENE OF GELE VRUCHTEN.

*a.**Gehaard.*

- BOSCH-KRUISBEZIE. Met groene vrucht.
 » Met amberkleurige vrucht.
 GROOTE WITTE. Met bleeke ribben.
 KLEINE GEHAARDE.
 VROEGE GELE.
 KLEINE LATE GELE.
 GROOTE GROENE RONDE GEHAARDE.
 VLEESCHKLEURIGE RONDE GEHAARDE.
 VERTE BLANCHE.
 LANGE GROENE.
 WITTE GEHAARDE.
 RONDE WITTE GEHAARDE.
 GELE GEHAARDE.
 LANGE GELE GEHAARDE.
 VERTE LONGUE TRÈS-HÉRISSÉE.
 CALEBASSE. Vleeschkleurig.
 CORNICHON.

*b.**Glad.*

- BOSCH - KRUISBEZIE.
 AURICULÉE.
 GROOTE LANGE GROENE.
 LANGE GROENE.
 GEWONE GROENE.

RONDE GROENE.
 VERTE BLANCHE.
 GROOTE GROENE.
 WITTE.
 GROSSE OLIVE.
 GROOTE AMBERKLEURIGE.
 KLEINE LATE GELE.

B.

ROODE OF VIOLETKLEURIGE VRUCHTEN.

*a.**Gehaard.*

RONDE VLEESCHKLEURIGE.
 LANGE VLEESCHKLEURIGE.
 LATE RONDE VIOLETKLEURIGE.
 LANGWERPIG VIOLETKLEURIGE.
 LANGE VIOLETKLEURIGE.
 ZEER LANGE VIOLETKLEURIGE.
 VIOLETTE HÉRISSÉE.
 KLEINE RONDE ZEER GEHAARDE VIOLETKLEURIGE.
 KLEINE PURPERKLEURIGE.
 GROOTE PURPERKLEURIGE.

*b.**Glad.*

GEWONE ROODE.
 ZEER GROOTE RONDE.
 PETITE MUSQUÉE LISSE.
 ZEER GROOTE VIOLETKLEURIGE.
 RONDE VIOLETKLEURIGE.
 LANGWERPIG VIOLETKLEURIGE.

TOLVOEMIG VIOLETKLEURIGE.

LANGE VLEESCHKLEURIGE.

GROSSE LOBÉE.

MIGNONNE.

Sierboomen.

- RIBES** *alpinum*. Bergbes, ook krentenboompje genaamd.
- » *albidum*. Witbloemige.
 - » *acerifolium*. Eschdoornbladige.
 - » *atro sanguineum*. Donkerroode.
 - » *aureum*. Goudbloemige of goudgele aalbes.
 - » *gordorianum*.
 - » *Eylats*.
 - » *nigrum* fol. aur. var. Goudbonte.
 - » » fol. arg. var. Zilverbonte.
 - » *odorata*. Ruikende.
 - » *Opulifolia*. Grootbladerige.
 - » *Sanguineum*. Roodbloemige.
 - » *Speciosa*. Schoonbloemige.
 - » *Sanguineum* fl. pl. Dubbelbloemige.

XVI.

FRAMBOOS.

RUBUS IDAEUS.

Volgens LINNÆUS, twintigmannig (icosandria) veelwijvig (polygynia).

Geslachtskenmerk.

Kelk vijfspelig, geopend, bloemkrans vijfbladerig, het ontvangbed kegelvormig, zijnde de sappige zaden in eene bes vereenigd.

Beschrijving.

De framboos is een struikachtig gewas, hetwelk ongeveer de hoogte van vijftien palmen bereikt en houtachtige, veelal stekelige stengen heeft. De bladeren zijn vijfvoudig gevind of drievoudig ingesneden, van boven groen, van onderen witachtig, de bloemen zijn vijfbladerig en wit, uit steeltjes voortkomende, waarop vruchten volgen, welke uit kleine korrels of beziën zijn zamengesteld, rood of wit van kleur zijn en in gedaante veel overeenkomst met eene moerbezie hebben, doch deze verre in geur overtreffen.

Herkomst.

Dit gewas wordt veelal in *Duitschland*, *Frankrijk*, *Braband* en *Engeland* tusschen de heggen en struiken op bergachtige plaatsen gevonden.

Voortkweeking.

De vermeerdering van dit gewas kan en door zaad en door uitloopers geschieden, handelende men in het eerste geval ter verkrijging van nieuwe verscheidenbeden met het zaad, gelijk bij den *moerbeziënboom* opgegeven is, de uitloopers daarentegen verplante men drie of vier bijeen, van af de maand *November* tot aan *April* toe.

Grond.

De framboos bemint eene vette, zandige, wel doorwerkte aarde, die, zoo men niet alle vier of vijf jaren van standplaats verwisselt, vernieuwd dient te worden, aangezien dit gewas den bodem verbazend uitput; vandaar dan ook, dat er eene aanhoudende en sterke bemesting gevorderd wordt, zal de vrucht niet in omvang en smaak verminderen, tot welke bemesting de *varkens-* en *secretmest* verreweg het verkieslijkste zijn.

Standplaats.

De halve zon is voor dit gewas het verkieselijkst, terwijl hetzelfde ook ook bij meerdere schaduw zeer wel tiert, doch alsdan niet zulke voldragene vruchten voortbrengt. Kunnende dit gewas onze winterkoude zeer wel verdragen.

Afstand.

In rijen van vijf voeten afstand, op eene onderlinge ruimte van drie voeten, terwijl men ook in partijen dien onderlingen afstand dient te bewaren.

Leiden en snoeijen.

Naardien de frambozen nimmer anders dan aan het tweejarige hout dragen, zoo wijziget dit de geheele snoeikunst van het gewas. Is de grond naar de geaardheid van deze plant geëvenredigd, dan ontspruiten er telken jare nieuwe loten, welke niet zelden de lengte van 4—6 voeten bereiken, het volgende jaar vrucht geven en dan sterven. Uit dien hoofde snoeije men dusdanige vrucht gedragen hebbende stengen des winters of vroeg in het voorjaar zoo na mogelijk bij den wortel uit. Eveneens handele men met de overvloedige jonge schrale loten, aangezien er nimmer meer dan vier of hoogstens zes op een stoel moeten verblijven, welke loten alsdan naar gelang van den sterken groei tot of drie of vier voeten ingekort en aangebonden moeten worden. Men kan dezelve ook langer snoeijen, doch alsdan is het aan te raden, om het middel te bezigen, dat w. FORSYTH ten aanzien van de druiven opgeeft, namelijk dat men de loten spiraalvormig om den staak slingere en dusdanige aanbinde, iets dat door mij met een goed gevolg beproefd is, hoewel ik niet zeggen kan, meerdere of zwaardere vrucht te hebben geogst, dan van die, welke op de gewone wijze behandeld waren.

Ziekte.

Bij verkeerde standplaats en slechten grond brengt dit gewas onvolkomene, wormstekige vruchten voort; het gewas begint te kwijnen en houdt weldra geheel op te bestaan.

Inoogsting en bewaring.

De inoogsting der frambozen heeft van af de maand *Junij* tot en met *Augustus* plaats, wordende de rijpheid der vrucht door de kleur en glanzende tint aangeduid, geschiedende de bewaring der vrucht op dezelfde wijze, als bij de *moer-beziën* opgegeven is. Tevens dient aangemerkt te worden, dat deze vrucht steeds ter juister tijd geplukt moet worden, aanzien zij bij overbodige rijpheid en geur en smaak verliest.

Gebruik.

De frambozen worden zoo wel raauw als geconfijt gebruikt. Ook kan men dezelve op brandewijn en azijn laten trekken of er eene zeer geurige siroop van bereiden.

Soorten en verscheidenheden.

GEWONE ROODE. Vrucht klein, doch van een zeer goeden geurigen smaak.

GROOTE ROODE. Vrucht groot, van een suikerachtigen, geurigen, uitmuntenden smaak.

GROOTE VLEESCHKLEURIGE. Vrucht zeer groot, van een uitmuntenden smaak, steeds overvloedig dragende.

MAANDBLOEIJER. Vrucht klein, rood en van een zeer goeden smaak.

Dit gewas geeft tweemaal des jaars vrucht, in de lente en in den herfst.

GEWONE WITTE. Vrucht in vorm aan de gewone roode gelijk, doch bleekgeel van kleur en niet zeer geurig.

WITTE AMBERKLEUBIGE. Vrucht veel grooter dan de gewone witte en van een beter en geuriger smaak.

ZONDER DOORNS. Vrucht iets grooter dan de gewone roode, en van een rijnsachtigen, niet onaangename smaak, zijnde de stengen niet gedoornd.

AMERIKAANSCH. Hiervan zijn de bladeren niet zoo verre van elkander verwijderd als bij de gewone soorten, de bloemen grooter, roodachtig en aangenaam ruikende. De stengen zijn mede zonder doorns, doch de vrucht rijpt zeer zelden in ons vaderland.

VAN CHILI. Vrucht groot, geelachtig, en van een zeer goeden smaak.

VAN FALSTOFF. Vrucht buitengemeen groot, doch voor het overige niet aan de verwachting beantwoordende.

MAGNUM BONUM. Deze munt inzonderheid door de buitengewone vruchtbaarheid uit.

II.

BRAAMBEZIE.

RUBUS FRUTICOSUS.

Beschrijving.

De Braambezie is een struikig of rankachtig gewas met stekelige en gehoekte stengen, de bladeren staan drie of vijfvoudig aan een steeltje, zijn van onder witachtig, viltig, en aanblijvende, terwijl ook de bladstelen gedoornd zijn. Op de witte vijfbladerige bloemen volgen zwarte beziën, in gedaante veel met de framboos overeenkomende, en van een zoeten aangename smaak.

Voor het overige komt dit gewas, dat inheemsch is en inzonderheid in de Provinciën *Drenthe*, *Overijssel* en *Gelderland* menigvuldig gevonden wordt, in geaardheid en behandeling

geheel en al met de *framboos* overeen, en naardien het in onze tuinen schaars gekweekt wordt, achten wij het overbodig hierover verder in het breede uit te weiden.

Soorten en verscheidenheden.

GEWONE. Vrucht klein, glanzend zwartachtig, van een zoeten smaak.

GROOTE. In Drenthe *Spekbrommel* genaamd. Vrucht groot, van een zoeten, saprijken, aangename smaak.

BLAAUWE. Vrucht klein, van een onregelmatigen vorm, vast en van een rijnschen smaak.

Sierstruiken.

RUBUS. *Bellidiflora.* Maagdelief bloemige braam.

» *Laciniata.* Verdeelbladige.

» *Fruticosus.* fl. pl. Dubbelbloemige.

» » fol. arg. var. Zilverbonte.

» *Nutkanus.* Witbloemige ruikende.

» *Odoratus.* Welriekende paarsbloemige.

» *Spectabilis.* Fraaibloemige.

» *Molucanus.* Moluksche.

» *Nobilis.* Nieuwe verscheidenheid.

» *Smilacifolia.* Smilaxbladige.

XVII.

BERBERIS.

BERBERIS VULGARIS.

Volgens LINNAEUS zesmannig (hexandria) eenwijvig (monogynia).

Geslachtskenmerk.

Kelk en bloemkrans zesbladerig, aan den voet met klier-tjes, geen stijl, breede stempel, de bes eenhokkig, met twee tot vier zaden.

Beschrijving.

De Berbaris is een kleine boom met scherp gedoornde takken, de bladeren omgekeerd eirond, gewimperd en getand, de bloemen mosachtig en geel, de trossen hangende, de vruchten rolrond, rijp zijnde, van eene hoogroode kleur en van een zeer zuren, aangename smaak.

Herkomst.

Dit gewas wordt menigvuldig in *Duitschland* en *Frankrijk* in boschachtige streken gevonden.

Voortkweeking.

De Berbarissen kunnen door zaad en uitloopers worden vermenigvuldigd, doch naardien het zaad twee jaren behoef eer het opkomt, en uit den wortel vele uitloopers ontspruiten, zoo bezigt men veelal deze laatste, welke alsdan in den herfst dienen verplant te worden.

Grond.

Onverschillig welke, mits dezelve niet al te vochtig zij, zijnde nogtans een goede, losse, zandige het meest te verkiezen.

Standplaats.

Slaagt op vele plaatsen.

Afstand.

Zes voet.

Leiden en snoeijen.

Bepaalt zich bij deze boomen enkel in het wegnemen van het doode hout.

Ziekte.

Aan geene bijzondere onderhevig.

Inoogsting en bewaring.

De berberissen rijpen gewoonlijk in de maand *October*, wordende de rijpheid der vrucht door de schitterende roode kleur en de sterke gezwollenheid aangeduid, welke vruchten tot een bijzonder gebruik droogen kan.

Gebruik.

Slechts geconfijt of ingemaakt kan deze vrucht genuttigd worden.

Hout.

Geaardheid en kleur. Groenachtig geel van kleur en zacht evelamd.

Gebruik. Wordt wegens den geringen omvang weinig of niet gebruikt, doch de schors en wortels leveren daarentegen eene raaie gele verwstof op en worden ook in de geneeskunde bezigd, terwijl men de bladeren, welke een aangenaam uur bevatten, in plaats der zuring bij sausen als anderzins bezigen kan, waarom deze boom ook den naam van *Sausenboom* draagt.

Soorten en verscheidenheden.

GEWONE.

MET ROODE VRAUCHT.

MET VIOLETKLEURIGE VRUCHT.

MET WITTE VRAUCHT.

VAN CANADA.

MET GROOTE ROODE VRUCHT ZONDER KORRELS. De boom moet nochtans eedige jaren oud zijn, voor en alee de korrels ontbreken.

Sierstruiken.

BERBERIS (Mahonia) *Aquifolia.* Hulstbladige berberis.

» » *Erecta.* Regtop staande.

» » *Repens.* Kruipeude.

» *Cretica.* Grieksche.

» *Emarginata.* Uitgerande.

» *Purpurea.* Zwartbladige.

» *Vulgaris.* Ilici fol. Hulstbladige.

YB 47474

